

היכל הקודש ברסלב

הלימוד היומי

בי"ת נצחי,
שנים מקרא ואחד תרגום,
נ"ך, רמב"ם

לעתיד בעולם הבא
מזכירין אותו כל מה שלמד
בעולם הזה
(שיחת הר"ן כח)

על ידי
לימוד
שיעורים אלו
אנו נותנים
את החומש
ואת המעשר
להקדוש
ברוך הוא
(עצתו אמונה)

פרשת וארא תשפ"ד

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

כארא פארק

**4801 11th Ave,
Brooklyn NY 11219
347.760.5924**

היכל הקודש

קרית יואל

**8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.243.0563**

היכל הקודש

מאנסי

**32 Dolson Road
Monsey NY 10952
347.733.7551**

היכל הקודש

כני ברק

**רחוב ירושלים 2
052.760.5715**

היכל הקודש

וויליאמסבורג

**27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652**

היכל הקודש

קרית יואל

**8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.467.5299**

היכל הקודש

בלומינגראוו

**24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804**

היכל הקודש

ירושלים

**רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150**

צו הערן די

הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

ג'רפס ע"י

**קון הדפסה
היכל הקודש**

**2623 State Route 52
Liberty, NY 12754**

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

עד כאן לא פליגי ר' אילעא ור' חנינא אַבל לַעֲנֵן שְׁלוּמֵי. כגון כפל לר' אילעא ור' ודי לר' חנינא א"נ בייקרא וזילא בלא שניו דכולי עלמא כדמיעיקרא משלם דקתני כעין שגבוי ליקא תיהו יתיבא דרב. דאמר לעיל כשעת העמדה ביון כשהזלה ובש כשהזקה דהתם אפי' קודם שמיאב ליה רב כי השתא דתא כרבה סיל דאמר תהא או

הם ולא וְלֹדוּתֵיהֶם. משמע היא דטיפי מסתבר לאסור חסין ועָשָׂאן סולת יותר מןקלודותיהם ותמהו דרב' כל הצלמים (ע"ז דף מו. וש"ס דהבא) משמע איפכא גבי יש שניו לעבד או לא דבעי למימר דמשתתרו לחסין קמחון מותר למנחות וע"ג דאמרין בעיבוי ולבסוף נרבעו דברי הכל אסורים דהתם כמיעיקרא

הם ולא וְלֹדוּתֵיהֶם הוא דְתָתֵא וּבֵית הַלֵּל תַּרְתִּי שְׁמִיעֵית מִינָהּ הם ולא שְׁיִנְיֵיהֶם הם ולא וְלֹדוּתֵיהֶם וּבֵית הַלֵּל הַפְּתִיחַ גַּם גַּם לְבֵית הַלֵּל קִשְׁיָא עַד כֵּן אֵל פְּלִיגֵי אֵלָא דְמַר סַבְר שְׁנִינְי קוּנְה וּמִ"ם אֵין שְׁנִינְי קוּנְה אֵבֵל לַעֲנֵן שְׁלוּמֵי כ"ע כַּדְמִיעִיקְרָא מוּשְׁלֵם דְקִתְנֵי מוּשְׁלֵם הַשְׁלוּמֵי כִּפְּל הַשְׁלוּמֵי אִירְבַּעָה וְחִמְיָשָׁה עֲשָׂנָב לִמְאֵה יִתְיִוּהִי יוֹחִיבָא דְרַב דְאָמְרַר רַב קֶרֶן כְּעִין שְׁעָנָב מוּשְׁלֵם הַשְׁלוּמֵי כִּפְּל הַשְׁלוּמֵי ר' וְה' כְּשַׁעֲת הַעֲמָדָה בְּרִין אֲמַר רַבָּא מְלָאִים כַּדְמִיעִיקְרָא דְמִים כְּשֵׁל עַכְשִׁיו אֲמַר רַבָּה שְׁנִינְי קוּנְה כְּתִיבָא וְתִינָא כְּתִיבָא וְהַשִּׁיב אֶת הַגּוֹלָה אֲשֶׁר גּוֹל מִתּ"ל אֲשֶׁר גּוֹל אִם כְּעִין שְׁעָנָב יַחֲוִיר וְאִם לֹא דְמִים בְּעֵלְמָא כְּעִי שְׁלוּמֵי תִינָא הַגּוֹל עֲצִים וְעָשָׂאן פְּלִים צְמֹר וְעָשָׂאן בְּגָדִים מוּשְׁלֵם כְּשַׁעֲת הַגּוֹלָה א"נ לא הספיק ליתנו לו עד שצבעו פטור אלמא שנינו קונה יאוש אמרי רבנן דניקני מיהו לא ידעוין אי דאורייתא אי דרבנן אי דאורייתא מדי דתהו אמוצא אבידה מוצא אבידה לאו פינן דמייאש מרה מונה מקמי דיתיי לדיה קני ליה האי נמי פינן דמייאש מרה קני ליה אלמא קני או דלקא לא

היא מכאן לא פליגי ר' אילעא ור' חנינא אַבל לַעֲנֵן שְׁלוּמֵי. כגון כפל לר' אילעא ור' ודי לר' חנינא א"נ בייקרא וזילא בלא שניו דכולי עלמא כדמיעיקרא משלם דקתני כעין שגבוי ליקא תיהו יתיבא דרב. דאמר לעיל כשעת העמדה ביון כשהזלה ובש כשהזקה דהתם אפי' קודם שמיאב ליה רב כי השתא דתא כרבה סיל דאמר תהא או

הם ולא וְלֹדוּתֵיהֶם הוא דְתָתֵא וּבֵית הַלֵּל תַּרְתִּי שְׁמִיעֵית מִינָהּ הם ולא שְׁיִנְיֵיהֶם הם ולא וְלֹדוּתֵיהֶם וּבֵית הַלֵּל הַפְּתִיחַ גַּם גַּם לְבֵית הַלֵּל קִשְׁיָא עַד כֵּן אֵל פְּלִיגֵי אֵלָא דְמַר סַבְר שְׁנִינְי קוּנְה וּמִ"ם אֵין שְׁנִינְי קוּנְה אֵבֵל לַעֲנֵן שְׁלוּמֵי כ"ע כַּדְמִיעִיקְרָא מוּשְׁלֵם דְקִתְנֵי מוּשְׁלֵם הַשְׁלוּמֵי כִּפְּל הַשְׁלוּמֵי אִירְבַּעָה וְחִמְיָשָׁה עֲשָׂנָב לִמְאֵה יִתְיִוּהִי יוֹחִיבָא דְרַב דְאָמְרַר רַב קֶרֶן כְּעִין שְׁעָנָב מוּשְׁלֵם הַשְׁלוּמֵי כִּפְּל הַשְׁלוּמֵי ר' וְה' כְּשַׁעֲת הַעֲמָדָה בְּרִין אֲמַר רַבָּא מְלָאִים כַּדְמִיעִיקְרָא דְמִים כְּשֵׁל עַכְשִׁיו אֲמַר רַבָּה שְׁנִינְי קוּנְה כְּתִיבָא וְתִינָא כְּתִיבָא וְהַשִּׁיב אֶת הַגּוֹלָה אֲשֶׁר גּוֹל מִתּ"ל אֲשֶׁר גּוֹל אִם כְּעִין שְׁעָנָב יַחֲוִיר וְאִם לֹא דְמִים בְּעֵלְמָא כְּעִי שְׁלוּמֵי תִינָא הַגּוֹל עֲצִים וְעָשָׂאן פְּלִים צְמֹר וְעָשָׂאן בְּגָדִים מוּשְׁלֵם כְּשַׁעֲת הַגּוֹלָה א"נ לא הספיק ליתנו לו עד שצבעו פטור אלמא שנינו קונה יאוש אמרי רבנן דניקני מיהו לא ידעוין אי דאורייתא אי דרבנן אי דאורייתא מדי דתהו אמוצא אבידה מוצא אבידה לאו פינן דמייאש מרה מונה מקמי דיתיי לדיה קני ליה האי נמי פינן דמייאש מרה קני ליה אלמא קני או דלקא לא

היא מכאן לא פליגי ר' אילעא ור' חנינא אַבל לַעֲנֵן שְׁלוּמֵי. כגון כפל לר' אילעא ור' ודי לר' חנינא א"נ בייקרא וזילא בלא שניו דכולי עלמא כדמיעיקרא משלם דקתני כעין שגבוי ליקא תיהו יתיבא דרב. דאמר לעיל כשעת העמדה ביון כשהזלה ובש כשהזקה דהתם אפי' קודם שמיאב ליה רב כי השתא דתא כרבה סיל דאמר תהא או

הם ולא וְלֹדוּתֵיהֶם הוא דְתָתֵא וּבֵית הַלֵּל תַּרְתִּי שְׁמִיעֵית מִינָהּ הם ולא שְׁיִנְיֵיהֶם הם ולא וְלֹדוּתֵיהֶם וּבֵית הַלֵּל הַפְּתִיחַ גַּם גַּם לְבֵית הַלֵּל קִשְׁיָא עַד כֵּן אֵל פְּלִיגֵי אֵלָא דְמַר סַבְר שְׁנִינְי קוּנְה וּמִ"ם אֵין שְׁנִינְי קוּנְה אֵבֵל לַעֲנֵן שְׁלוּמֵי כ"ע כַּדְמִיעִיקְרָא מוּשְׁלֵם דְקִתְנֵי מוּשְׁלֵם הַשְׁלוּמֵי כִּפְּל הַשְׁלוּמֵי אִירְבַּעָה וְחִמְיָשָׁה עֲשָׂנָב לִמְאֵה יִתְיִוּהִי יוֹחִיבָא דְרַב דְאָמְרַר רַב קֶרֶן כְּעִין שְׁעָנָב מוּשְׁלֵם הַשְׁלוּמֵי כִּפְּל הַשְׁלוּמֵי ר' וְה' כְּשַׁעֲת הַעֲמָדָה בְּרִין אֲמַר רַבָּא מְלָאִים כַּדְמִיעִיקְרָא דְמִים כְּשֵׁל עַכְשִׁיו אֲמַר רַבָּה שְׁנִינְי קוּנְה כְּתִיבָא וְתִינָא כְּתִיבָא וְהַשִּׁיב אֶת הַגּוֹלָה אֲשֶׁר גּוֹל מִתּ"ל אֲשֶׁר גּוֹל אִם כְּעִין שְׁעָנָב יַחֲוִיר וְאִם לֹא דְמִים בְּעֵלְמָא כְּעִי שְׁלוּמֵי תִינָא הַגּוֹל עֲצִים וְעָשָׂאן פְּלִים צְמֹר וְעָשָׂאן בְּגָדִים מוּשְׁלֵם כְּשַׁעֲת הַגּוֹלָה א"נ לא הספיק ליתנו לו עד שצבעו פטור אלמא שנינו קונה יאוש אמרי רבנן דניקני מיהו לא ידעוין אי דאורייתא אי דרבנן אי דאורייתא מדי דתהו אמוצא אבידה מוצא אבידה לאו פינן דמייאש מרה מונה מקמי דיתיי לדיה קני ליה האי נמי פינן דמייאש מרה קני ליה אלמא קני או דלקא לא

היא מכאן לא פליגי ר' אילעא ור' חנינא אַבל לַעֲנֵן שְׁלוּמֵי. כגון כפל לר' אילעא ור' ודי לר' חנינא א"נ בייקרא וזילא בלא שניו דכולי עלמא כדמיעיקרא משלם דקתני כעין שגבוי ליקא תיהו יתיבא דרב. דאמר לעיל כשעת העמדה ביון כשהזלה ובש כשהזקה דהתם אפי' קודם שמיאב ליה רב כי השתא דתא כרבה סיל דאמר תהא או

הם ולא וְלֹדוּתֵיהֶם הוא דְתָתֵא וּבֵית הַלֵּל תַּרְתִּי שְׁמִיעֵית מִינָהּ הם ולא שְׁיִנְיֵיהֶם הם ולא וְלֹדוּתֵיהֶם וּבֵית הַלֵּל הַפְּתִיחַ גַּם גַּם לְבֵית הַלֵּל קִשְׁיָא עַד כֵּן אֵל פְּלִיגֵי אֵלָא דְמַר סַבְר שְׁנִינְי קוּנְה וּמִ"ם אֵין שְׁנִינְי קוּנְה אֵבֵל לַעֲנֵן שְׁלוּמֵי כ"ע כַּדְמִיעִיקְרָא מוּשְׁלֵם דְקִתְנֵי מוּשְׁלֵם הַשְׁלוּמֵי כִּפְּל הַשְׁלוּמֵי אִירְבַּעָה וְחִמְיָשָׁה עֲשָׂנָב לִמְאֵה יִתְיִוּהִי יוֹחִיבָא דְרַב דְאָמְרַר רַב קֶרֶן כְּעִין שְׁעָנָב מוּשְׁלֵם הַשְׁלוּמֵי כִּפְּל הַשְׁלוּמֵי ר' וְה' כְּשַׁעֲת הַעֲמָדָה בְּרִין אֲמַר רַבָּא מְלָאִים כַּדְמִיעִיקְרָא דְמִים כְּשֵׁל עַכְשִׁיו אֲמַר רַבָּה שְׁנִינְי קוּנְה כְּתִיבָא וְתִינָא כְּתִיבָא וְהַשִּׁיב אֶת הַגּוֹלָה אֲשֶׁר גּוֹל מִתּ"ל אֲשֶׁר גּוֹל אִם כְּעִין שְׁעָנָב יַחֲוִיר וְאִם לֹא דְמִים בְּעֵלְמָא כְּעִי שְׁלוּמֵי תִינָא הַגּוֹל עֲצִים וְעָשָׂאן פְּלִים צְמֹר וְעָשָׂאן בְּגָדִים מוּשְׁלֵם כְּשַׁעֲת הַגּוֹלָה א"נ לא הספיק ליתנו לו עד שצבעו פטור אלמא שנינו קונה יאוש אמרי רבנן דניקני מיהו לא ידעוין אי דאורייתא אי דרבנן אי דאורייתא מדי דתהו אמוצא אבידה מוצא אבידה לאו פינן דמייאש מרה מונה מקמי דיתיי לדיה קני ליה האי נמי פינן דמייאש מרה קני ליה אלמא קני או דלקא לא

היא מכאן לא פליגי ר' אילעא ור' חנינא אַבל לַעֲנֵן שְׁלוּמֵי. כגון כפל לר' אילעא ור' ודי לר' חנינא א"נ בייקרא וזילא בלא שניו דכולי עלמא כדמיעיקרא משלם דקתני כעין שגבוי ליקא תיהו יתיבא דרב. דאמר לעיל כשעת העמדה ביון כשהזלה ובש כשהזקה דהתם אפי' קודם שמיאב ליה רב כי השתא דתא כרבה סיל דאמר תהא או

התם אעולא וקבר ד'ראש כדי הוי יאוש ולקא לשנוי ברמשיני לקמן לריש לקיש בגון שהקדישו בעלים ביד גנב דאם בן מאי פריך התם לעולא כרת מאי עבדיתיה תא מתחייב כרת שפיר דראוי לפתח אהל מועד כיון שהקדישו בעלים וי"ל דהמילא ולטעמך אי נמי דרב יהודה קמי אית ליה דראש לא קני טעמא דרב יהודה דאמר בין נודעה בין לא נודעה מכפרת משום דלא חייש לטעמא דמדעה הבאה

- 1 בעבידה ואל גרסינן התם מאי טעמא קסבר יאוש
- 2 כדי קני ובסוקה ו' ל' (ושם) דקאמר אלא לאחר
- 3 יאוש את הקנייה ביאוש היה קני קנייה ביאוש
- 4 ושינוי השם ומה שאין מזכיר אלא יאוש משום
- 5 דע"י יאוש שקודם לכן קנאה בשינוי השם ואית
- 6 ספרים דלא גרסי ביאוש אלא הקנייה ותדע
- 7 דראש התם ר' יוחנן קאמר ליה ו' יוחנן אית ליה
- 8 דראש לא קני דאמר לקמן חיוביה בין לפני יאוש
- 9 בין לאחר יאוש ואי קבר דראש קני אמאי חייב
- 10 לאחר יאוש שלו הוא טובח ושליו הוא מזכר
- 11 ובהיולא בתרא קאמר רבי יוחנן משמיה דרבי
- 12 נאי דשינוי רשות ואחר כך יאוש לא קני ור"ת
- 13 הקשה דבהיולא בתרא (לפני ד' קוד) משמע
- 14 דלעולא דראש כדי קני דפריך ממתניתין דקטלו
- 15 מוכישי חמורו בתרא ליה ו' יוחנן אית ליה שלו
- 16 וקאמר בשלמא לעולא בידוע ודברי הכל ותנו
- 17 לו חמור אחר חשיב ליה התם יאוש כדי דקאמר
- 18 התם תנא ואם נטל מחזור לבעלים הריאשוא
- 19 ומקריש דקסבר יאוש כדי לא קני וטעמא כרת
- 20 דלא חשיב ליה שינוי רשות משום דע"כ נותנים
- 21 לו ותריך ר"י דבריתא ע"כ לא אירי במתני'
- 22 דהא במתניתין קמי הוי אית שלו ובריתא קמי
- 23 מחזור דבעלים הריאשונים ועוד דא"כ
- 24 דאמתניתין קיימא תקשי מבריתא לרבה דאמר
- 1 יאוש כדי קני אלא בריתא אירי שהבעלים
- 2 עומדים את דתריאשו עדיין כשינתנו לז' א"ג
- 3 דלטפו את דקאם לזיה תריאשו לא קני
- 4 דשינוי רשות דקודם יאוש לא קני כדמשמע
- 5 לקמן ויאוש גירדא נמי לא קני אפי' לרבה כיון
- 6 דבאיסורא אתא לזיה וצריך להחזיר הדמים
- 7 אכל מתניתין אירי לעולא בידוע שנתקייש
- 8 מקמי דאתא לזיה וכי אתא לזיה ליה ליה
- 9 יאוש ושינוי רשות:

ח"ג וכו' תא קתיב תחתיו תחתיו חז תחתיו מיותר כו' וכו' תא קתיב תרי זמיני תחתיו דמישתמעי חד אשור וחד אשה דאי תרווייהו אחד קיימי הכי איבעי ליה למכתב ה' בך וד' צאן ושלם תחתיו לאו מילתא היא דאיכא למימר חד תחתיו אייתר לך דרשא אחרניא ואבתי תשעה משמעתה בין אשור בין אשה בין אשור

(בראשית ו) כלומר בחושיך וקרבין למוות ה"א ע"י דגנב תרתי וקבא חזר ומוזבין לחי. להכי אצטרך שור או שה דרישא למימר דאע"ג דחד הוא דגנב מחיוב או מקרי פתיב. משמע ע"י טביחה או מכירה דהא פתיב או לחלק ו'אימא ע"י דגנב תרתי. דכתיב בספיא תחת השור תחת השיה ולהכי אצטרך שור או שה דרישא: שנשתרש. עשה קרשין כלומר נתחזק בחטא שקנאו ומתנו מעשיהו איילימא לפני יאוש. מבר: כו'

ואף גזול דלית ליה תפנתא לא שפא לפני יאוש ולא שפא אחר יאוש רבא אמר מהכא קרננו ולא הגזול אימת איילימא לפני יאוש פשיטא למה לי קרא אלא לאו לאחר יאוש ושי"מ יאוש לא קני שי"מ והא רבא הוה דאמר דגול קרנן דהכריה איבעית אימא הדר ביה ואיבעית אימא חד מוניהו רב פפא אמרה: ומדת תשלומי ארבעה וחמשה וכו': ואמאי גילף שור שור משפת מה' בתלן היה ועוף פיוצא בקן אף פאן היה ועוף פיוצא אחר אומר רבא אמר קרא שור ושה שור ושה שני פעמים שור ושה אין מויד אחרניא ליה מיותר איילימא שור ושה דסיפא מיותר דניכתוב רחמנא כי ונגב שור או שה וטבחו ומכרו חמשה בך ושלם תחתיו וארבע צאן תחתיו אי כתב רחמנא הכי הוה אמיא בעי שלומי תשעה לכל אחד ואחד וכי תימא הא פתיב תחתיו תחתיו חד תחתיו מיותר הוה מיבעי ליה לדרשא אחרניא דתניא וכול גנב שור שוה מנה ושלם תחתיו נגידון ת"ל תחתיו תחתיו אלא שור ושה דרישא מיותר דנקתוב רחמנא כי ונגב איש וטבחו ומכרו חמשה בך ושלם תחת השור וארבע צאן תחת השיה אי כתב רחמנא הכי הוה אמיא עד דגניב תרי וטבחו להו וטבחו פתיב לחד ואימא עד דגניב תרווייהו ומוזבין להו ומכרו פתיב לחד ואימא הוה אמיא עד דגניב תרי וטבחו חד או מוכרו פתיב הוה אמיא עד דגניב תרווייהו וטבחו חד או מושייר חד או מושייר חד אלא שור דסיפא ושה דרישא מיותר דניכתוב רחמנא כי ונגב איש שור וטבחו ומכרו חמשה בך ושלם תחתיו וארבע צאן תחת השיה שור דסיפא ושה דרישא מיותר דניכתוב רחמנא כי ונגב איש שור וטבחו ומכרו חמשה בך ושלם תחתיו אחרניא לא: אין הגונב אחר הגנב משלם תשלומי כפל: אמר רב לא שנו אלא לפני יאוש אכל לאחר יאוש קנאו גנב ראשון ונגב שני משלם תשלומי כפל לגנב ראשון אמר רב ששת אמיא כי גיים ושכיב רב אמר להא שמעתא דתניא אמר ר' עקיבא מפני מה אמרה תורה מכת ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה מפני שנשתרש בחטא אימת איילימא לפני יאוש מ"ו

אף גזול דלית ליה תפנתא. א"ג דאמר לעיל (דף סה) גנב טלה ונעשה איל נעשה שינוי בידו וקנאו מ"מ כמו שהוא לית ליה תפנתא: רבא אמר מהכא קרננו ולא הגזול. רבא גרסינן ולא רבא מדקאמר חד מנייהו רב פפא אמר ליה הוי טועים אלא בין רב פפא לרבא כשהו רבו ונעמיים כשהו אומר רב פפא דברים בסתם הוי סבורים שדברי רבא הן אכל בין דברי רב פפא לרבא הוי יבולין לטעות ולעולא (דף סו) גרס אמר ליה רבא משקבו ולא הגזול כי א"ג דרבה הוה בר פלוגתיה דרב יוסף ולרבה הקשה אבוי צריך לומר דרבה עצמו לא חשיב לו כלום אלא רבא השיב לו מדפריך הבא והא רבא הוא דאמר דגול קרנן דהכריה וקאמר דחד מנייהו רב פפא אמרה וכן משמע דבכל הספרים גרס לעיל אמר ליה רבא ואי רבה השיב ח"ל אמר ליה ולא היה צריך להוכיח רבה כיון דמקשה לרבה וכן משמע בהניקין (גיטין דף נו. ושם) דרבא אית ליה דראש כדי לא קני דכעי רבא כי אוקמהו רבנן ברשותיה משעת נגיבה או משעת הקדש למאי נ"מ בו ואי יאוש קני לכל הפחות משעת יאוש כבר הוא ברשותיה ובפרק בתרא (דף קיא. ושם) קאמר רבא לעולם רשות יורש לאו ברשות לזקן דמי מבעיה התם דאית ליה דראש לא קני ותתם רבא דהוה בר פלוגתיה דרמי בר חמא והא דאמר רבא בפרק אלו מציאות (כ"מ דף כו) גבי מציאה נטלה לפני יאוש על מתן לגזלה עובר בכולן ואע"ג דאחדריה בתר יאוש מתנה בעלמא הוא דהדיח ליה אע"ג דראש לא קני מ"מ כיון דהוה ליה להדרישה חשיב גזול: שור ושה שני פעמים. וא"ת ושה דכתיב ב' פעמים למה לי הא בשבת לא כתיב שה וי"ל דאי לא כתיב שה שני פעמים הוה אמנאן שבא שור למעוטי שאר מילי מידן שור דלא הוה בתשלומי ה' ולקומיה ארין שד להכי כתיב שד למעוטי לגמרי:

המשה בך ושלם תחתיו. ומסברא הוה ידעא דחמשה בך קיימא אשור וארבע צאן קיימי אשה: אין תנאי ה' תנאי לה' מונגב מבית האיש ולא מבית הגנב ולמאן דמוקי חד בגנב וחד בטוען טענת גנב א"ש אכל למאן דמוקי תרוייהו לטוען טענת גנב לא שייך כלל למודש הכי וצריך לומר דלדידיה נפקא ליה למעוטי גנב אחר הגנב מקרא אחרניא:

דתניא אמר רבי עקיבא כו'. מכל הנדו דפריך הכא לרב ה"מ למפרך לעיל לרבה ולמנהו דפריך לעיל לרבה ה"מ למפרך לרב אלא דרבה דאיירי בגזולן פריך ליה ממילי דגזולן ולרב דמיירי בגנב תנאי ליה למיפך ממילי דגנב א"פ שאין סבא לחלל ועוד דכמו שהקשו בבית המדרש נקבע בגמרא ולמרווייהו הוה מצי למפרך מההיא דגנב וחקדש דפריך מניה לקמן רבי יוחנן לריש לקיש:

מי איבא נשטרש. הא לא אהנו מעשיו דשינוי רשות ששינוהו מרשותו לרשות לוקח בלא יאוש ליבא למיד דקני; לאחר יאוש. דאהנו מעשיו דהשתא קני לוקח בהתרי יאוש ושינוי רשות; ואי ס"ד יאוש. גרידא קנייה גנב אמאי משלם ארבעה וחמשה הא דמי בעלמא הוא דאית לזו לעבלים גביה ושלזו טבח ומכר בדיאמר רבא. לקמן בשמעתין: ששנה בחטא. ולעולם לפני יאוש ועפ"ל דלא אהנו מעשיו

א' הכי קשה מציעתא לרב. דאין להזכיר בין דברייא לא מוכתא מיד שצריך למרצה ולתפכה.

מה טביחה דאהנו מעשיו. משמע דסבר ר"א דשינוי קונה דאהנו מעשיו משמע לאפקי מרשות בעלים דומיא דאהנו מעשיו ומכירה וקשה לפי רשב"ם דמפרש בפ"ק (ר"י א.)

מי איבא נשטרש אלא לאחר יאוש ואי ס"ד יאוש קני אמאי משלם תשלומי ארבעה וחמשה שלזו הוא מוכר שזלו הוא מוכר אמרי בדיאמר רבא מפני ששנה בחטא הקא נמו מפני ששנה בחטא ת"ש ומכרו או מכרו מה טביחה שאינה חוזרת אף מכירה שאינה חוזרת אימת אילומא לפני יאוש אמאי אינה חוזרת אלא לאחר יאוש ואי ס"ד קנייה אמאי משלם ד' וה' שלזו הוא מוכר שזלו הוא מוכר בדיאמר רב נחמן פריט לשתקה לשלשים יום הכא נמי פריט לשתקה לשלשים יום מיתיבי גנב ובא אחר ונגבו הראשון משלם תשלומי כפל והשני אינו משלם אלא קרן בלבד גנב ומכר ובא אחר ונגבו הראשון משלם תשלומי ארבעה וחמשה והשני משלם תשלומי כפל גנב ומכר ובא אחר ונגבו הראשון משלם תשלומי כפל אלא קרן בלבד קהני מיהא מציעתא גנב ומכר ובא אחר ונגבו הראשון משלם תשלומי ד' וה' והשני משלם תשלומי כפל אילומא לפני יאוש שני אמאי משלם תשלומי כפל שינוי רשות בלא יאוש מי איבא למ"ד דקני סיפא אלא לאחר יאוש ואי ס"ד יאוש קונה אמאי משלם תשלומי ד' וה' דיהיה הוא דובין ותו דקתני רישא גנב ובא אחר ונגבו הראשון משלם תשלומי כפל והשני אין משלם אלא קרן מכר דלאחר יאוש קיימינן ואי ס"ד יאוש קונה שני אמאי אינו משלם אלא קרן אלא לאו ש"מ יאוש לא קני וקשיא לרב אמר רבא ותסבירא הא מתרבתא היא אלא דקתני סיפא גנב ומכר ובא אחר ונגבו הראשון משלם תשלומי ארבעה וחמשה ושני אינו משלם אלא קרן ומי איבא למ"ד שינוי מעשה לא קני אלא לעולם כולה לפני יאוש ואיפוך סיפא למציעתא ומציעתא לסיפא ואימא הכי גנב ומכר ובא אחר ונגבו הראשון משלם תשלומי ארבעה וחמשה והשני אינו משלם אלא קרן דשינוי רשות בלא יאוש לא קני גנב ומכר ובא אחר ונגבו הראשון משלם תשלומי ארבעה וחמשה ושני אינו משלם אלא קרן ומי איבא למ"ד שינוי מעשה לא קני אלא לעולם כולה לפני יאוש ואיפוך סיפא למציעתא ומציעתא לסיפא ואימא הכי גנב ומכר ובא אחר ונגבו הראשון משלם תשלומי ארבעה וחמשה והשני אינו משלם אלא קרן ומי איבא למ"ד שינוי מעשה לא קני אלא לעולם כולה לפני יאוש והב"ע שנתיאשו הבעלים בלוקח ולא אפילו בראש לחודיה נמו קני גבי גנב אלא דלא משכחת דמשלמי תרווייהו גנב ראשון ונגב שני אלא בהכחי. איחכרו המוכר לפני יאוש רב נחמן אמר חייב רב ששת אמר פטור רב נחמן אמר חייב ומכרו אמר רחמנא והא זבין לא שנתא לפני יאוש לא שנתא לאחר יאוש רב ששת אמר פטור חייביה לאחר דאהנו מעשיו אבל לפני יאוש דלא אהנו מעשיו לא מיתיבי דומיא דטביחה בעינן דאהנו מעשיו א"ר ששת מנא אמינא לה דתניא א"ר עקיבא מפני מה אמרה תורה טבח ומכר משלם ד' וה' מפני שנשטרש בחטא אימת אילומא לפני יאוש מי איבא נשטרש אלא לאו לאחר יאוש הוא אמר רבא מפני ששנה בחטא ת"ש ומכרו מה טביחה שאינה חוזרת אף מכירה שאינה חוזרת אימת אילומא לפני יאוש אמאי אינה חוזרת אלא לאחר יאוש וש"מ חייבא לאחר יאוש הוא תרנגוה רב נחמן פריט לשתקה לו לשלשים יום וי"ר א' אלעזר סבר חייביה לאחר יאוש הוא דאמר ר' אלעזר תרע

כאנהו מעשיו דמכירה:

מה

פריט לשתקה לשלשים יום הכא נמי פריט לשתקה לשלשים יום מיתיבי גנב ובא אחר ונגבו הראשון משלם תשלומי כפל והשני אינו משלם אלא קרן בלבד גנב ומכר ובא אחר ונגבו הראשון משלם תשלומי ארבעה וחמשה והשני משלם תשלומי כפל גנב ומכר ובא אחר ונגבו הראשון משלם תשלומי כפל אלא קרן בלבד קהני מיהא מציעתא גנב ומכר ובא אחר ונגבו הראשון משלם תשלומי ד' וה' והשני משלם תשלומי כפל אילומא לפני יאוש שני אמאי משלם תשלומי כפל שינוי רשות בלא יאוש מי איבא למ"ד דקני סיפא אלא לאחר יאוש ואי ס"ד יאוש קונה אמאי משלם תשלומי ד' וה' דיהיה הוא דובין ותו דקתני רישא גנב ובא אחר ונגבו הראשון משלם תשלומי כפל והשני אין משלם אלא קרן מכר דלאחר יאוש קיימינן ואי ס"ד יאוש קונה שני אמאי אינו משלם אלא קרן אלא לאו ש"מ יאוש לא קני וקשיא לרב אמר רבא ותסבירא הא מתרבתא היא אלא דקתני סיפא גנב ומכר ובא אחר ונגבו הראשון משלם תשלומי ארבעה וחמשה ושני אינו משלם אלא קרן ומי איבא למ"ד שינוי מעשה לא קני אלא לעולם כולה לפני יאוש ואיפוך סיפא למציעתא ומציעתא לסיפא ואימא הכי גנב ומכר ובא אחר ונגבו הראשון משלם תשלומי ארבעה וחמשה והשני אינו משלם אלא קרן ומי איבא למ"ד שינוי מעשה לא קני אלא לעולם כולה לפני יאוש והב"ע שנתיאשו הבעלים בלוקח ולא אפילו בראש לחודיה נמו קני גבי גנב אלא דלא משכחת דמשלמי תרווייהו גנב ראשון ונגב שני אלא בהכחי. איחכרו המוכר לפני יאוש רב נחמן אמר חייב רב ששת אמר פטור רב נחמן אמר חייב ומכרו אמר רחמנא והא זבין לא שנתא לפני יאוש לא שנתא לאחר יאוש רב ששת אמר פטור חייביה לאחר דאהנו מעשיו אבל לפני יאוש דלא אהנו מעשיו לא מיתיבי דומיא דטביחה בעינן דאהנו מעשיו א"ר ששת מנא אמינא לה דתניא א"ר עקיבא מפני מה אמרה תורה טבח ומכר משלם ד' וה' מפני שנשטרש בחטא אימת אילומא לפני יאוש מי איבא נשטרש אלא לאו לאחר יאוש הוא אמר רבא מפני ששנה בחטא ת"ש ומכרו מה טביחה שאינה חוזרת אף מכירה שאינה חוזרת אימת אילומא לפני יאוש אמאי אינה חוזרת אלא לאחר יאוש וש"מ חייבא לאחר יאוש הוא תרנגוה רב נחמן פריט לשתקה לו לשלשים יום וי"ר א' אלעזר סבר חייביה לאחר יאוש הוא דאמר ר' אלעזר תרע

מחייב שאינה חוזרת. קסיד דהדיק דלא מחייב אלא היבא דמכירתו מכירה גמורה וקנייה לוקח. אמאי אינה חוזרת. שינוי רשות בלא יאוש מי קני; יאוש אחר. דכי מטא זבין לוקח איבא תרתי יאוש ושינוי רשות וקנייה ואי ס"ד קנייה. גנב באוש גרידא אמאי משלם כו'; בדיאמר רב נחמן. לקמן בשמעתין: פריט לשתקה לו לשלשים יום. כלומר לעולם לפני יאוש והאי אינה חוזרת דקתני לא למעוטי היבא דלא אהנו מעשיו דאע"ג דלא אהנו חייביה רחמנא וזאול ושנה בחטא אלא למעוטי היבא דלא אהנו גנב ללוקח אלא לעולם כה מלאכה למכר שם דדואו שכיחות בעלמא; ושני אינו משלם אלא קרן. לגנב ראשון דכתיב ונגנב מבית אחי; גנב וזכר. קנייה לוקח בשינוי רשות הלוקח (ראשון משלם ד' וה') שני משלם כפל ללוקח; ושני אינו משלם אלא קרן. ולקמן פריך אמאי לא משלם כפל הא קנייה גנב ראשון בשינוי מעשה אימת. מכרה אילומא לפני יאוש השני אמאי משלם כפל; אלא פשיטא לאחר יאוש. דאיבא תרתי ביד לוקח; ואי ס"ד כו'. ואי קשיא את; הו' התרעה בגון שנתיאשו בעלים לאחר מכירת גנב דקונה לוקח וביד גנב לא היה יאוש לקנותה הי' משני ליה לקמן. קברי לאחר יאוש קיימינן. דע"כ הכי מומקט לה משום מציעתא: אלא בולה לפני יאוש. ומשה רישא שני פטור מבפלו ואיפוך סיפא למציעתא כו'. ותני ממציעתא שני אין משלם אלא קרן. דלא קנייה לוקח בשינוי רשות בלא יאוש. רבא אמר יאוש מומקט לה קשיא רישא ומציעתא לרב; א"ר זבד בולה לפני יאוש. ואפוכי נמי לא תפכה וסיפא דראוקמנא כב"ש ומציעתא דקתני שני משלם כפל בגון שנתיאשו הבעלים מכירה ולא נתייאשו ביד גנב ולהכי ראשון משלם ד' וה' דלא הוי יאוש גבי' ולא קנייה ורישא נמי לפיכך שני פטור מבפלו. וילא תיפא. דהא דנקט מתניי חיובא דשני גבי' לוקח ולא נקט לה לחיוב דשני גבי' ראשון ותוקמנא נמי בלאחר יאוש בדמשני בלוקח משום דכעי יאוש ושינוי רשות אלא ביאוש לחודיה נמי קני כרב ואם גנבה מראשון לאחר יאוש משלם לו כפל; אלא. להכי נקט תנא לכובליה מלתא בדליבא יאוש גבי' גנב משום דלא משכחת לה דמשלמי תרווייהו האי תשלומי ד' וה' והאי כפל; אלא פהכי. דאי הוי יאוש ביד גנב לא מחייבי קמא במכירתו ד' וה' וכיון דמציעתא לא סגי לה אלא לפני יאוש תנא נמי לרישא בלפני יאוש ופטור מבפלו; חיובא לאחר יאוש דאהנו מעשיו. משקנאו לוקח ותלתא אמוראי ניהו רב סבר יאוש קני הלוקח לא מיתיבי אלא בלפני יאוש שלזו הוא מוכר ומוכר ורב נחמן ורב ששת סברי יאוש גרידא לא יאוש מיתיבי ומיהו ביהא פליגי רב נחמן לא בעי אהנו מעשיו הלוקח אפילו לפני יאוש גרידא נמי חייב רב ששת בעי מכירה גמורה; נשטרש. עשה שרשין משמע דאהנו מעשיו:

הרע

הרע

בקויות. מוט"ש נותן פיסת רגבים סביבות הגבולים להודיע שהוא ברם רבועי ונאסור בלא פדיון; דאיבא הנאה מיניה. לאחר זמן בחרשה חוריעה וקצריעה אף האי נמי איבא הנאה מיניה. בפדיון חרסית. בתותי רעפים טיבל"ש בלע"ז: ופסקה ושוף. ממחה את הסיד במים ושופך סביבות הקבר: כד"א. ועברדון להו היבירא ועלבים בשבט צעירה.

ת"יב אמה ליתן לו כו'. משמע דחיבי אמה ליתן לו לא תני גמר דין עד שיאמר צא תן לו וקא דאמר בפרק קמא דסנהדרין (ו' ו' רש"י דגמ' נגמר דהוין אן אמה רשאי לבצוע ומפרש חיבי דמי גמר דין פלוני אמה זכאי פלוני אמה חיבי אע"ג דלא הוי גמר דין ממש כיון שקרוב דהוין לגמור אסור להטעות את הזכאי וועי' תוס' בי.מ. ז' ד"ה חיבי: רבועי בו. ק"ק דלא נקט דילה תחלה.

חרסית פירש הקונטרס בתותי רעפים וקשה דפרק כסוי הדם (תוליו דף פח. ושם ד"ה חרסית) חשיב חרסית לזבינה כותשה.

מה חרסית דלית ביה חמולת. תימא לר"י בסוף כסוי הדם (שם) אומר דאין מכסים אלא בדבר שיועיל בו ומצינו ומשמע הם דוכסין דחרסית ותירץ דר"ת חרסית זורעים בו ומצינו אכל אין מוציאה לכה קרי ליה חרסית ביה הנאה ואפילו מוציאה יותר מכדי נפילה הואיל ופירותיהן מועילים חושב ליה כה הנאה.

והצניעו מניחין את המעות כו. אי שביעית נוהג בכרם רבועי דבשענו ודאמילתיהו דת"ק וקאי' צריך לומר דבשענו אשאר שני שבוע קיימי ואי אשביעית כיון שהיו זוכים מן התפוק לא היו יכולים לחלל.

כל הנלקט מהו יזא מחולל. תימא מהי הוי אמורים דלמה שפלטקס אתר אמירא לא היה מועיל ואם בו וכי בכל שעה היו אמורים לא גבי הפסק וכו' ששכל ערב הוי אמורים כי כמו גבי עניים בסעודת מי"מ לא היה תקנה למה שאכלו קודם אמירה ואור"י דכל הנלקט לא דוקא ממש אתר לקישה אלא מניח מעות בעד שלא נלקט ואומר כרם רבועי זה לכשיהיה נלקט יהיה מחולל אמר לקישה אתר דקאמר ר' דוסא לעיתותי ערב אפילו מן השחרית היה יכול לעשות כן כמו שפירשתי אלא עצה טובה קמיל שלא תפקרו עניים ללקט רובה כן שתפקרו אי נמי לעיתותי ערב דוקא אתר לקישה חולל השחרית וא"ת וכן נמי חילול במחוקר לפרקע כדמשמע בסמוך למה הוי הצניעים ודוקים למה לא היו מחוללים למה למה בבת אחת וי"ל דשקאל הוי רוצים לחולק.

חייב אהה ליתן לו מכת ומכר משלם תשלומי ארבעה ותמשה מ"ט כיון דלא פסקה מילתא אפתי גבב הוא לא צריךא דאמרי ליה חייב אהה ליתן לו: גופא אמר רבי יוחנן גול ולא נתייאשו הבגעים שניהם אינן יכולים להתקדש זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו ומי אמר ר' יוחנן הכי והא"ר יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן פרם רבועי הוי מצינין אותו בקויות אדמה סימנא כי אדמה מה אדמה איבא הנאה מינה אף האי נמי כי מפרקא שרי לאותהגוי מינה ושל ערלה בחרסית סימנא פחרסית מה חרסית שאין הנאה מינה אף האי דלית ביה הנאה מינה ושל קברות בסיד סימנא דחירו פעצמות וממחה ושופך פי חיבי דניהורו טפי אמר רבן שמעון

כל גמולא כד"א בשביעית דהפקר ניהו אכל בשאר שני שבועי הלעטהו לישעו ימיות והצניעו מניחין את המעות ואמורים כל הנלקט מהו מחולל על המעות הללו כי תימא מאן תנא צניעו רשב"ג (ורבי יוחנן כסתם יהודה לא אמרו) והאמר רבה בר רב תנא אמר רבי יוחנן כל מקום ששנה רשב"ג במשנתה הלכה כמותו הוין מערב וצידו ורביה הכי והא"ר יוחנן צניעו ורבי דוסא אמרו דבר אחר ורבי דוסא נלקט קאמר דתניא רבי יהודה אומר שחרית בעל הבית עומד ומומר כל שלקטו עניים היום יהא הפקר רבי דוסא אומר לעיתותי ערב אומר כל שלקטו עניים יהא הפקר איפוך דר' יהודה לר' דוסא ורבי דוסא לרבי יהודה אמאי אפכת מתניתא אפכה לרבי יוחנן ואימא צניעו ורבי יהודה אמרו דבר אחר אמרי לא סגי' דלא מתהפכת מתניתא דבהא מתניתין קלני דאית ליה לרבי יהודה ברירה ושמעון ליה לרבי יהודה בעלמא דלית ליה ברירה דתנן

שאר הפירות לירושלים לפיכך לא היו רוצים לחלל הכל בבת אחת אי נמי לפי שלא היה מועיל חילול למה שיגדל אחר כן וא"ת כי קאמר כל המתחלל הא לא היה מועיל למה שגדל אחר כן וי"ל דמימ מה שהיו יכולין לתקן הוי מתקנים ועוד דשקאל היה בטל ברוב ואע"ג דדבר שיש לו מתירין אפילו באף לא גטיל מבקל מקום מדאורייתא כטיל:

אימא כל המתחלט. משמע דהל פדיון במחוקר לפרקע שחרי קודם לקישה היה מתחלל שחרי אתר שנקט שבא לרשות אתרים אין לבעלים כח בהן לחלל תימיה דבתוספתא משמע דאין חילול במחוקר דתניא בסוף מעשר שני כרם רבועי ב"ש אמורים אין פודין אותם עניים אלא יין ובה"ש אמורים עניים יין והכל מודים שאין פודין במחוקר לפרקע ונראה דטעמא דלפינן קודש קדש ממעשר ויש לומר דהתם לא הוי טעמא אלא מהום המחוקר אין דמיו דיעני ולכן אין פודין אפילו עד פי שלשה תהינן נמי טעמא דבי"ש:

כל שלקטו עניים היום יהא הפקר. התנה עושה לעניים לפוטרום מן המעשר כשמוקטין יותר מדיים כגון ג' שבולים ואוכלין בלא מעשר לפי שלקט שבחה ופאה פטורים מן המעשר לכך אומר בערב כל שלקטו יזכה הפקר כדי שיפטור הכל ממעשר דהפקר פטור ממעשר וצריך לומר דבעל הבית אין מתקיאש דאם היה מתקיאש ותישבי יאוש מידעת מובו תמרי דזקא וא"כ למד' יאוש כדי קני תשי ליה מה מועיל הפקר לפטורו מן המעשר והלא כבר זכר בן עזין עניים בתורת גול על ידי יאוש ומיהו זה אין לקישה אם בעל הבית מתקיאש למה צריך הפקר כדי לפטור מן המעשר והלא יאוש חשב ורואי כהפקר לפטורו מן המעשר כדמוכח באלו מציותו (כ"מ ד' כ"א) ועוד דלמה לא יועיל כל שלקטו בל"ע דאטום בו גרע מעולד לא דמי יאוש והקא דגבי גולן ל' יאוש דמצינא דאי יאוש קני בכל ענין אפילו אם אין הגזילה ברשות הגולן בשעת יאוש אם כן יאוש דהקא לא תרי אלא כלפי דרידה והוי כמתנה בעלמא ואין לו לפטור מן המעשר ואפילו את"ל דלא קני יאוש א"כ הגזילה ברשות הגולן אכל אם היא ברשות הרבים בשעת יאוש כל המחזיק בה זכה בה אי נמי למד' יאוש כדי לא קני בכל זכה בה מה מ"מ אין זה יאוש פטור מן המעשר דנהי דנגול אין יכול לתבוע מן המחזיק בה אתר יאוש כדאמרין בהגזול בתרא (לקמן ד' ק"א) דדוקא גול ולא נתייאשו הבגעים וקא אתר ואכלו רצה מזה גובה רצה מזה גובה אבל אתר יאוש אין יכול לגבות כלום מן השני מ"מ כיון שכל אדם אסור לתחזוק בה מפני שהיא צריכה לגולן לפרט מן הנגול ולא כבר זכה בה אחר לכל הפחות חייב לשלם דמים לגולן כדאמר לעיל דאפילו למד' יאוש לא קני חייב גבב שני שלשם קרן לגבב ראשון לא חשיב כהפקר לפטור מן המעשר דטעמא דהפקר פטור מן המעשר משום דכתיב וקא הלוי כי אין לו חלק ונתחלה עמך יצא לקט ושבחה ופאה שיש לו חלק ונתחלה עמך ותייטו טעמא דהפקר והקא אין לו חלק בה אסור לזכות בה ואם זכה חייב לשלם לכל הפחות דמים ועוד דבסתמא אין מתקיאש אלא לגבי עניים ואין מועיל לפטור מן המעשר עד שיהיה הפקר לעניים ולעשירים כמשמיה:

הלוקח

דאף על גב דעדי צריכין לעדי קודשין. פירוש של זמן שלא החזיקה באשת איש: **למעוטי** שנים אומרים אחד בגבה כו'. ולא דמי לשנה ראשונה בפני שנים כו' דהתם ראו כל מה שהיו יולדו לראות באותה שנה ורב אלפס פירש שמוס דהתם מהני סהדוניהו לענין פירות שאכל בפקה ראשונה שהיב שלם אם לא ימצא יתרו עדים ומסע ראשון נראה לר"י עיך דהנן בפרק

הלפתא. שם אביו רב שבי יוסי בשנים אומרים קודש. פלוני את האשה בנסיך ושנים אומרים כגל. איש אתר באיני: דאע"ג דעדי ביאה. הבאים להמית צריכין לעדות קודשין דאי לא קודשה איבא לממרו פניהו היא: בין דעדי קודשין לא צריכין לעדי ביאה. דבלאו ניהוה שזו לה קמאי אשת איש לייסר על דעת הוה. אי עדות של ביאה היא ונהרנהו הקבא נמי כו'. עדי גניבה חיובי ליה

הלפתא אמר לו הרי שאכלה שנה ראשונה בפני שנים שניה בפני שנים שלישית בפני שנים מהו אמר לו הרי זו חזקה אמר לו אף אני אומר פן אלא שרבי עקיבא חולק בדבר שניה רבי עקיבא אומר דבר ולא חצי דבר אמר אבוי אפילו תימא רבי עקיבא מי לא מודה רבי עקיבא בשנים אומרים קודש ושנים אומרים בעל דאע"ג דעדי ביאה צריכי לעדי קודשין בין דעדי קודשין לא צריכי לעדי ביאה דבר קרינא ביה ה"נ אע"ג דעדי טביחה צריכי לעדי גניבה בין דעדי גניבה לא צריכי לעדי טביחה דבר קרינא ביה והכין האי דבר ולא חצי דבר למעוטי מאי למעוטי אחד אומר אחד בגבה ויחד אומר אחד בכריסה האי חצי דבר ותצי עדות הוא אלא למעוטי שנים אומרים אחד בגבה ושנים אומרים אחד בכריסה הני אמרי ומקנה היא והני אמרי מקנה היא: גנב ומכר בשבת [וכו'] ותתנאי פטור אמר רמי בר חמא כי תנאי תהיא ופטור באומר לו עקוץ [לך] תאינה מתאינתי ותקיני לי גניבותיך אמרין וכוון דכי תבע ליה קמן בדינא לא אמרין ליה זיל שלים דמתחייב בגנפשו הוא הא מכירה נמי לאו מכירה היא אלא אמר רב פפא באומר לו ורוק גניבותיך לחצרי ותקיני לי גניבותיך פמאן פ"ר"ע דאמר קלוטה פמי שהונחה דמיא דאי פרננן פיון דמטיא לחצר ביתו קנה לענין שבת לא מתייב עד דמטיא לארעא באומר לא תיקני לי גניבותיך עד שתנוח רבא אמר לעולם פרמי בר חמא דרינא מי אמרין ליה קום הב לה אתנן אתנן תורה ואפילו בא על אמו ואי תבעה ליה בדינא לא אמרין ליה זיל הב לה פיון דכי יהיב לה הוי אתנן הבא נמי אע"ג דלענין תשלומיו אי תבע בדינא קמן לא אמרין ליה זיל שלים

אפילו

1 התקבל (גישו דף סג) האשה שאמרה התקבל
2 לי גיטי צריכה שתי כיתי עדים שנים שיאמרו
3 בפנינו אמרה ושנים שיאמרו בפנינו קבל וקרע
4 אלקמו לא חשיבי ב' האי וזנא חצי דבר רבא אע"ג
5 דצריכי אלו לאלו דאפי' למאן דאמר שליש
6 נאמן כשגט בידו ולא צריכי עדי אמירה לעדי
7 בקלה מימין כון שצריך שנתא הגט בידו חצי
8 דבר ואלו ק"מ ע"כ משום שבא תבי דרובא כי הני
9 שיכולה ולראות באותה שעה ורואה ומתניתי
10 דהיינון ברננן.

באומר לו עקוץ תאינה מכירה יבוי. ואי ת
1 ותיכי כמי לא תקיימא גניבה בחצירו
2 של לזקח בשעת עקיצה מאי פרוך עלה וכוון
3 דאי קמבע ליה כו' מכירה נמי לא יהי מכירה
4 נהי דמתחייב בגנפשו מקל מקורו קנייה ליה חצירו
5 ללזקח ואלא דליא מכירה כמי ללזקח ול חצירו
6 שבת מהקבא לא תביחיה היא דהא קי"ל פרכ נמנן
7 דאמר פירות לא עבדי תליפין מיהו לפר"ת ניקא
8 דמפרש דהא דפירי לא עבדי תליפין ביתו תורת
9 קנן סודר שפחתי לו והסודר לא תיבז לו אלא
10 לקנן בעלמא אבל מכוון להקנות לו תחת זה
1 שנה בשנה תורתו דמיס קני ואומר ר"י דהקבא לא
2 דייק אלא אלשון מבר דאפי' קאי בחצר הלזקח
3 כיון דלא אמר לו מכירה אמר להא מקנה
4 ואף על גב דבתשלומי ארבעה ומשהו מתחייב
5 על המתנה כמו על הקובר כדאמרין לקמן מ"מ
6 גנב ומכר בשבת קתני ואין זו מכירה וכו' לן ערין
7 תאינה מתאינתי כמו עקוץ תאינה מתאינתי
8 **פמאן** אמר רבי עקיבא דאמר קלוטה פמי שהונחה
9 דמיא. ואם תאמר לרבי עקיבא נמי כיון
10 הקבא לאירי חצירו חייב לענין שבת דרשות
1 דהקבא עלה עד לקלוטה ולענין קנן לא קני באירי
2 עד דמיס לתוך המיחצות כדמוכח גיטין שהונחה
3 (דף עט. ושם) גבי הוא לממעלה והיא לממטה
4 כיון שקבא משתתת וגזי מגורשת ולמזון לה כגון
5 שמתחייבת התחתונה עורפות על העליונה וי"ל

דהבא איירי שורק לחצר דא פתח או דרך חלוו ולא מעל מחצית החצר וא"ת ומ"ש דבגישו נקט רבי והקבא נקט רבי עקיבא וי"ל דהקבא נקט רבי עקיבא משום דאיירי בסתם חצר שאין מקורה דרבי לא אמר קלוטה כמי שהונחה דמיא אלא ברה"י מקורה כדאמרין בריש שבת (דף ה. ושם) דאמר ביתא פמאן דמליא דמיא אכל רבי עקיבא אית ליה אפילו ברשות הרבים שאין מקורה והביטין נקט רבי משום דאוקומא כשמתחייבת עורפות ולרבי עקיבא לא מצי למקטס לדרידיה אפי' בלא מחצות כלל כמו ברה"י אית ליה מימי שהונחה דמיא בריש שבת וכו' דלרבי אפילו כשמתחייבת בלא קריי אמרין פמאן דמליא דמיא אי נמי למאי דבעי לאוקומי כרבי איירי בחצר מקורה: **לענין** שבת לא מתייב עד דיהיה בוצר. וא"ת וכוון שהקנן באו בין עקדיה לתחיה אית לן למימר ע"כ מה בדרבה מיניה כדאמרין בריש אלו גזירות (בבבבב דף לא. ושם) דאמר רבי אבין זרק חץ בקמרא שבת לא לטוח ד' וקרע שרינא בחליטין פטור. עקדיה צורך תנחה הוא ולפי מה שמפרש רבינו תם דאי אפשר לניסוף בלא הגהכה ורבי ירמיה דאמר בהענין (גישו דף נב. ושם) גבי משפך משעת הגהכה קני מתחייב בגנפשו לא הני עד שעת ניסוף לית ליה הגהכה צורך ניסוף הוא היין דלית ליה עקדיה צורך תנחה אפי' שפיר דרפרי' הבא אליבא דרבי ירמיה ונראה לר"י דהני מצי לשנויי דעקדיה צורך תנחה הוא אלא לדברי המקנן שלא היה סובר טעם זה משיב ליה דמשכחת ליה שפיר באומר לא תקנה גניבותיך עד שתנוח.

אתנן אסרה תורה ואפילו בא על אמו. תימה דמנ"ל הא וי"מ משום דאמר בהבא על גמחתי ויבמות דף נ"ו (שם) דאתנן כלב ומיחר וזהו מותרין במדכתיב גם שניהם ולא ארבעה ומדמיטע אתנן כלב שהוא במיתה ש"מ באשה כה"ג הוי אתנן ואין נראה פירוש זה דאטו מי כתיב ולא ארבעה שניהם כתיב ונאמר שניהם ולא שלשה ולא אהא למעוטי אלא מחיר וזהו ונראה לפרש משום דעיקר אתנן בעריות הוא דכתיב כדמוכח בפ' כל האסורים (נמורה דף כט. ושם) דזונת דגבי אתנן כתיבי בריתות משקעי' וא"ת דלקומי בי אסר הכותב אתנן כגון שאמר לה אדם אתר הא לך טלה זה ושכבי עם נגד דבהחאה לא מתייב מיתה ושיך אתנן כה"ג דבתנן בפרק כל האסורים (שם דף כט. ושם) האומר הא לך טלה זה ותלוי שפחתי אצל עבדי ר"מ אומר אינו אתנן ותקבמו אומרים הרי זה אתנן ואפילו ר"מ לא קמרו אלא משום דשפחא בעבד שריא בדמפרש התם דיש לו אשה ובגנים רבו מוסר לו שפחה כגעניתי ויתרין ר"י דפשטי' דקרא דלא תביא אתנן וזהו משמע בסתם אתנן שהבועל הוא הנותן אתנן: ועיי' תוס' בבבבב דף ד"ה וזהו: **אילו** תבעה ליה כו'. אע"ג דמוקמה ע"כ"ו (דף סג. ושם) דקאי אתנן כחצירה מעטם זה לא היה נאסר ולא חשיב אתנן אלא מתנה בעלמא ועיקר טעמא דאתנן כדמסיק הבא משום

משום

פ"ן ששטס בה פורתא אסרה. ואפילו למ"ד אין לשחיקא אלא בסוף נאסרת בפורתא קמא שהאיסור תלוי במעשה ולא בשחיקא כדקאמרין בהשחט (חולין דף מ.) א"ע שאמר המשתחיה לבמהתו ובכירו לא אסרה עשה בה מעשה אסרה ואההוא פורתא לא מתייב בתשלומי ד' וד' ואפילו למ"ד ישנה לשחיקא מתחילה ועד סוף כדאמרין לקמן ודיבעין וטבחו כוליה באיסורא: **איסורא** תלוי הנהא לא

להכי פטרי רבנן. דשחיקא שאינה ראיה היא וכדברי ר' שמעון: פ"ן דשחיש מה פורתא איסורא. משום זבחי מתים דקא סלקא דעתך ישנה לשחיקא מתחילה ועד סוף ומתחילתה נאסרה משום זבחי מתים ולענין תשלומין ד' וד' וטבחו כולו בעינן כדאמרין לקמן כי גמר לה לאו דמריה קטבח שכבר איבדה ממנו קודם שחיקא ונאסרה עליו והוא

1 דמריה קחישו. וא"ת ולמה לו טעמא דלא דמריה
2 קחישו תיפוק לה דאין זה טעמיה דמתחך בעפר
3 בעלמא הוא כדאמרין בהשחט (שם גבי השחט
4 חזקת טבחה בחזן יל"ז חייב שלשה חזקות
5 ופרך אשחישו חזין לא לתייב מתחך בעפר הוא
6 דאסרה בשחיקא פורתא לע"ז וש' לומר דהתם
7 נמי לא פריך אלא משום דבעי ראיה לפתח
8 אהל מועד ובזין דאסריה בשחיקא פורתא תו לא
9 חזי לפתח אהל מועד ואם תאמר ומה בכך דלאו
10 דמריה קטבח תא קל טובח נמי לאו דמריה קטבח
11 דמכי שחט א"ה פורתא קמייה בשני מעשה ויש
12 לומר דהא חייב שחיקא בשחיקא פורתא תו לא
13 תאמר ומ"ס דרבי מאיר דמחייב הכא והא בפרק
14 כיסה הדם (חולין דף פה. ושם) מפרש טעמא דר'
15 מאיר דלא בעי שחיקא ראיה משום דגמר
16 שחיקא מדלתי חזין דננין דאסריה בשחיקא
17 ואין דנין שחיקא מטביחה מטבוח טבח והכא אבל
18 הכא דכתבי וטבחו אדרבה אית לן למילף טפי
19 טביחה מטביחה מנמא ודילף טביחה משחיקא
20 י"ל דהכא איכא שחיקא בשני מעשה דעבירה
21 משחיקא דעבירה שאסור לו לנגוח ולשחוט
22 משחישו חזין ואין דנין טביחה מטבוח טבח והכא
23 שחיקא שחיתת היתר והא דלא משני הכי בפרק
24 כיסה הדם (שם) משום דבשחט אהו ואת בנו
25 פעמים ששחט את וטריפה קודם שהוא שוחט
26 (הגהות) שחיתת היתר וע"ל דננין דבר הנאמר
27 בסני מדרב הנאמר בסני אבל וטבח טבח לא
28 גאמר בסני ויש דלא משני הכי משום
29 דאית ליה שחיקא אדתייהו מיהו קשה בירש פ"ו
30 דקמות (דף ה:) אמר דנין אחים מאחים ואין דנין
אחים מאחרי א"ע' דשנים עשר עבדין אחים
אנגחו לא נאמר בסני י"ל פ"ן דלפ"ן ובר בהד
דוכתא דקמא שחיקא בגון באותו ואת בנו
משום דהיי שחיקא משחיקא קסבר רבי מאיר יש
לנו לומר בכל מקום ולהכי בתשלומי ארבעה
וחמשה נמי שקמו שחיקא והכא למימר
דאדריה לכל העולם אבל דבר הגורם לקמון כמו
מטביחה דשחיקא שאין ראיה לא שמה שחיקא
ונמא הוא חדיק באותו ואת בנו דהוא דאיכא

1 **להכי פטרי רבנן אלא למ"ד דרבנן אמאי פטרי רבנן**
2 **אשארא אע"ז ישור הנסקל ורבי מאיר אמאי מתייב**
3 **שוחט לע"ז פ"ן דשחט בה פורתא אסרה אידך**
4 **איסורי הנאה הוא ולא דמריה קא טבח (ולא דידיה**
5 **קא טבח) אמר רבא באומר בגמר זביתה הוא עובדה**
6 **שור הנסקל איסורי הנאה ניהו לאו דמריה קא טבח**
7 **(ולאו דידיה קא טבח) אמר רבא הכא במאי עסקינן**
8 **בגון שמסרו לשומר והזיק בבית שומר והועד בבית**
9 **שומר ונגמר דינו בבית שומר ור"מ סבר לה פרבי**
10 **יעקב וס"ל פר' שמעון סבר לה פרבי יעקב דאמר**
11 **אף משנגמר דינו החזירו שומר לבעלים מוחזר וסבר**
12 **לה פרבי שמעון דאמר דבר הגורם לקמון כממון**
13 **דמי דרבנן ר"ש אומר קדשים שחייב באחריותו חייב**
14 **למאי דבר העולם לקמון פר"מ ור"מ אמר לה פרבי**
15 **אמריהא לשמענתא קמיה דרב זבד מנהרבהא מו**
16 **מצית מוקמת מתניתין פר"מ ולא פר"ש והא קתני**
17 **סיפא רבי שמעון פומר בשני אלו מפלל דבבוקה**
18 **מתניתין מודה א"ל לא מפלל דמודה בטבח ומכר**
19 **לרפואה ולקבלים: גב משל אביו וטבח ומכר וכו':**
20 **בעא מיניה רבא מרב נחמן גב שור של שני שותפין וטבחו והודה לאחד מהן מהו המשה**
21 **בקר אמר רחמנא ולא המשה חצאי בקר או דלמא המשה בקר אמר רחמנא ואפילו**
22 **המשה חצאי בקר א"ל המשה בקר אמר רחמנא ולא המשה חצאי בקר איתיה גב**
23 **משל אביו וטבח ומכר ואח"כ מת אביו משלם תשלומי ארבעה וחמשה והא הכא פ"ן**
24 **דמת אביו פמו שקדם והודה לאחד מהן דמי וקתני משלם תשלומי ארבעה וחמשה א"ל**
25 **הכא במאי עסקינן בגון שעמד אביו בדין אבל לא עמד בדין מאי אינו משלם תשלומי**
26 **ארבעה וחמשה אי הכי אדתני סיפא גב משל אביו ומת ואח"כ טבח ומכר אינו משלם**
27 **תשלומי ארבעה וחמשה ניפלוג בדידיה בפה דכריום אמורים משעמד בדין אבל לא עמד**
28 **בדין אינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה א"ל הכי נמי אידי דנסיב רישא גב משל אביו**
29 **וטבח ומכר ואח"כ מת אביו נסיב סיפא נמי גב משל אביו ומת אביו ואח"כ טבח ומכר**
30 **לצפרא א"ל המשה בקר אמר רחמנא ואפי' המשה חצאי בקר והאי דלא אמרי לה באויהא**
דלא

למימר הכי ודכי סברא דננין דבר הנאמר בסני מודך הנאמר בסני:

1 **יסקר** לה כרבי שמעון דאמר דבר הגורם לקמון כממון דמי. תימה ל"ל למימר דסבר כרבי שמעון למא דר' מאיר לטעמיה דדאין דינא דגרמי דכל שכן דמתייב בכר הגורם לקמון דהא
2 אמר בהגוזל קמא (לקמן דף טז) אימור דאמר ר' שמעון דבמזון דמי דבר שעיקרו ממון כגון שורף שטרותיו של חבירו מי שמעת ליה אם כן רבי מאיר
3 דמתייב בשורף שטרותיו כדאמרין התם (לקמן דף טז: ושם) דמאן דדאין דינא דגרמי מנכי ביה דמי שטרין מעליא כ"ש דמתייב בכר הגורם לקמון וי"ל דאיכא נמי סברא למימר איפכא
4 דע"כ לא מתייב רבי מאיר אלא בדינא דגרמי כגון בשורף שטרות של חבירו וכיצא בו כראוי השקר לכל העולם למכור ולגבות בו וכן במספר גפנו על גבי תבואתו של חבירו וכו'
5 התבואה לכל העולם אבל דבר הגורם לקמון כמו שור הנסקל וקדשים שחייב באחריותו אינו ראוי אלא לזה שיפטר בו עצמו לא יתייב רבי מאיר להכי קאמר דסבר לה כרבי שמעון
6 וי"מ דלהכי קאמר דסבר לה כרבי שמעון משום דרבי שמעון קאמר בהדיא דחייב ארבעה וחמשה בכר הגורם לקמון אבל ממאי דמתייב רבי מאיר בדינא דגרמי אין לחובקו שחייב
7 ארבעה וחמשה בכר הגורם לקמון ור"כ"א מפרש דבדינא דגרמי לא מתייב רבי מאיר אלא מדרבנן כדמוכח בסוף הבנוס (לעיל דף טכ.) וע' תוס' לעיל ב. ד"ה המור: **מפלל** דבבוקה
8 מתניתין מודה. קצת קשה דמה דיקו הוא וזה: **מלכא** הוודה לאחד דמי מהו. אליכא דמיד (לקמן דף עה.) מודה בקנס ואחר כך באו עדים פטור מביעי ליה דע"כ כיש עדים בכר מיידי
9 דהא באין עדים בהודיא לא יתתייב בשום ענין:

דלא אכלי בשרא דתורא. לא דקדקתי טעמו של דבר: ומאי שגא ספא. כיון דרישא אפי לא עמד בדין וקאמר רחמנאן דרמשה בקר ואפי' חמשה חצאי בקר ספא כשמת אביו ואחר כך טבח ומכר לפה לא ישלם לאחיו את חלקם: ומכחו. כולו משמע: ש"ם. מדהקתי מתנינן השוחט חולין בעגרה חייב: אינה אשת חלק. הלכך כל כחיה דטבח דקריה קא טבח ובגמר שחיטה הוא דמיטטר

בהקאה: כגון ששחט מיעוט סימנין בחיין וזמן 1
כגנים. או השלימן לרוב דבגמר טביחה הוא 2
דאיסתרא ועד השתא דמריה קא טבח: אינה 3
לשחיטה. איז שחיטה נקראת אלא לבסוף ונקפי 4
מניה לענן המחשב בקדשים חוץ למקום או 5
חוץ לזמן או מחשב שלא לשמן אינה מחשבה 6
א"כ: חישב בסוף שחיטה: מחזיקה ועד סוף. 7
וכל כחה דחשבי הויא מחשבה: חולין ששחטו 8
בעגרה. פלוגתא היא במסכת קדושי (דף נוט.) אי 9
דאורייתא היא אי דרבנן: 10

דלא אכלי בשרא דתורא. ואלא מאי שגא רישא ומאי שגא ספא א"ל רישא קרינא ביה ומכחו כולו באיסורא ספא לא קרינא ביה ומכחו כולו בשחיטה: השוחט ונמצאת טריפה וכו': א"ל רב כחייב מהחונאה לרב אשי ש"מ אינה לשחיטה אלא לבסוף דאי ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף פיון דשחטה בה פורתא אסרה אידך לא דמריה קא טבח א"ל רב הניא בריה דרבא פי קא מחייב אההוא פורתא א"ל רב אשי לא תידחי ומכחו כולו בעינן וליפא אלא קשיא א"ל הכי אמר רב גמדיא משמיה דרבא כגון ששחט

מקצת סימנין בחיין וזמן קצת פנים איכא דמתני לה אהא א"ל שמעון משום דרבי לוי סבא אינה לשחיטה אלא לבסוף ור' יוחנן אמר ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף א"ל רב כחייב מהחונאה לרב אשי לימא קסבר רבי יוחנן חולין ששחטו בעגרה לאו דאורייתא דא

אסוגיא דרבה ואבוי דפרק גערה (שם). דמידיי רבא כולה מתנינן כשעמד בדין ואמרו ליה חייב אתה ליתן לו כדאי: אדם מוריש לבניו קנס כיון דא"ל חייב אתה ליתן לו ולא שייך השתא למפרך ארישא וליפלו בדריה בטבח ומכר בחיי אביו בין עמד בדין ללא עמד וניחא ליה למתני כולה בעמד בדין ונה לא הוי קנס דאפי' חמשה מת אביו טבח דפטר משום דבעינן וטבחו כולו באיסורא וליכא ויחדשו זה אינו: וכול' להשמיענו אלא במת אביו ואח"כ טבח ומכר אכל מעיקרא דסביקא ליה חמשה בקר אמר רחמנאן ולא חמשה חצאי בקר והיינו טעמא דמפטר ספיא פריך שפיר דליפלו וליחתי בדריה כמה דברים אמורים בשעמד בדין ואמר לו צא תן לו אכל לא עמד בדין פירוש שלא אמר לו צא תן לו אלא חייב אתה זכה ליתן לו וטבח ומכר ואח"כ מת אביו פטור משמע ולא ה' חצאי בקר דהיינו טעמא דסיפא דסיפא נמי מיירי בלא עמד בדין בחיי אביו שלא אמר לו צא תן לו אלא חייב אתה לו אם כן בתום קטס בסיפא מת אביו ואחר כך טבח דבוח הענין אפי' טבח ואחר כך מת נמי וקצת נראה ודוח פירוש זה דמאור דמועלת העמוד בדין דחייב אתה ליתן לו לענין שחשבו כאלו זכה שיכול להוריש לבניו אם כן גם לענין זה תועיל שחשבו כאלו נתחייב לאביו ה' בקר שלמים ששחט האב הוא מתחייב לשלם לאחיו ולא מפתח ור"י הלך מפרש דבכל קנס אדם מוריש לבניו ונחיה דפרק גערה (שם) לענין קרבן שבועה אירי' כמו שמוכח תחילת הסוגיא דלענין קרבן שבועה שאל אביו לרבה ועל זה השיבו כי קאמרינא ממוך הוי לרבי שמעון להתחייב עליו קרבן שבועה להורישו לבניו שאם מת ונתבעו אחר מיתת אביהם קנס שהיית חייב לאביו והעמידך בדין ונתחייבת לו בדין וכפר ונשבע ואחר כך הודה הואיל ואנלא מילתא דבשעת שניפ ליה חירושין כח בהה מון אצל אביהם שחרי בקר עמד עליו בדין ונתחייב לו ולא היה: וכול' להודות ולהפטר מתן אם לו לבני יחדיו ואי שקרו קנס לוי דומיא דפרקין דקרא ומתחייב עליה קרבן שבועה אבל לא עמד בדין אפי' שחירוש יורשו מכל מקום אין דומיא דפרקין ולא מחייב בטענתו קרבן שבועה אפי' העמידוהו בדין ונתחייב לוד בדין ואחר כך עתה כשנתבעוהו כפר ונשבע והודה שחרי עיקרו קנס והא דאמר בתר הכי דאיצטריך קרא וביחש לעמוד בדין ובגרה ואחר כך מתה דהתם כי קא ירית מניה קא ירית מכל מקום אין דומיא דפרקין אפי' שחרי ירושקא כל ליד האב בעשיו הואיל ותחילתו קנס לבני דידה וידידה אפי' מתה אחר שקגרה עיקרו קנס מיירי לגבי האב ולא מתחייב קרבן שבועה ואם תאמר באיך אילו נגרות (שם דף נוט.) ר"י דקעניי וש בגר בקבר ופקע אב או אין בגר ולא פקע אב ואמאי פקע אב כשיש בגר בקבר ודאיין לו ומכח ירית לו מבח ירושה שירוש את בתו כיון דקנס נמי בדין ירושה הוא ויש לומר דהתם אין וכול' לזכות ממנה שהבת לא היתה ראויה לזכות בו מעולם ואם תאמר וכו' בעי מעיקרא יש בגר בקבר דרבנן הוי היאך וכול' להיות של בנה הלא אינה יכולה להורישא כדאמרינן בבבא בתרייתא: וש בגר בקבר ופקע אב ויש לומר דבעיא קמייחא חזיא בבושת ופגם דהוי ממנא ומורשת שפיר לבנה אפי' רבובשת ופגם איכא לקנס כדנתן בפרק גערה (שם דף נוט.) לא עמדה לעמוד בדין עד שמת האב חרי הן של עממה משמע דאבושת ופגם נמי קאי מתקניי חרי הן לשון רבם ונייז דדוקא אלא לענין גייתא אינהו שחרי דמפטר כדכתיב ונתן והיש חשכ עמקה (וי' טט.) ופרקי מהזיא דאירע בה פסול בשחיטה בין קודם פסולה בין לאחר פסולה אין טעמאה בגדים בהקאה קודם עינה מוכלל דאבא בפרק אלו נגרות (שם דף נוט.) ר"י דקעניי וש בגר בקבר ופקע אב או אין בגר ולא פקע אב ואמאי פקע אב כשיש בגר בקבר ודאיין לו ומכח ירית לו מבח סוף מבי שחט פורתא כו'. ומאי דחייב רחמנאן אחולין בעגרה ואשחטו חוץ לא מצי למפרך אי ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף מבי שחטה פורתא אסרה ואידך מתחר עפר בעלמא הוא אפי' לו לא ישינה לשחיטה מתחילה ועד סוף כדמפשעמ פ"ב דחולין (דף נוט.) ופרקי מהזיא דאירע בה פסול בשחיטה בין קודם פסולה בין לאחר פסולה אין טעמאה בגדים בהקאה קודם פסולה כשישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף כדמפשעמ פ"ב דחולין (דף נוט.) ר"י דקעניי וש בגר בקבר ופקע אב או אין בגר ולא פקע אב ואמאי פקע אב כשיש בגר בקבר ודאיין לו ומכח ירית לו מבח פשעט שחטה דאירע בה פה בהקאה דמייירי בפסול מלאכה דאי לא הוי אבתי תקשה לו שניפלו נמי בשחיטה בפסול מלאכה אלא שמת אבתי חייב דאפי' למד' ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף כדמפשעמ פ"ב דחולין (דף נוט.) ר"י דקעניי וש בגר בקבר ופקע אב או אין בגר ולא פקע אב ואמאי פקע אב כשיש בגר בקבר ודאיין לו ומכח ירית לו מבח

דא ס'ד דאורייתא מבי שחית כב' משמע דאי הוה מדרבנן חשיב דמרה שפיר ומותר כן הוה נראה לדקדוק ודקדוקת ע"ז אסורה בהנאה דאורייתא מוקדאמר לעיל דר"מ שחית לע"ז אמאי מתיבי פיון דשחית פורתא אסרה אידך לא דמרה קטבת ואי דרבנן הוה חשיב שחית דמרה ומיהו יש לדחות דקדוקת ע"ז אפי' לא אסורה בהנאה אלא מדרבנן

חשיב ליה שפיר לאו דידידה פיון דאסרו חקמים
 ככל הנאות דאפילו יקדש בו אין האשה מקדשת
 בדתנן בתוספתא דקדושין (פ"ד) מקדשת ביין נסך
 (נביע"ז) בערות לבוכים כו' אע"פ שקדש בדמיהו
 אינה מקדשת אבל חולין בעודה אי הוי דרבנן
 וקדש בו את האשה מקדשת לכך חשיב דמרה
 דבסוף האיט מקדש (קדושין דף נה) קחני גבי
 חולין שנשחטו בעגרה רבי שמעון אומר
 מקדשת ופרקי אלקמא קסבר רבי שמעון חולין
 שנשחטו בהנאה לא דאורייתא כו' ומיהו איסור
 אכילה דהויא ודאי דאורייתא יש לדקדק
 משמעתיך דלעיל דפטרי רבנן שחית לע"ז משום
 שחיתה שאין ראיה ואי איסור אכילה לא הויא
 אלא מדרבנן לא הוה נחשבו ככך שחיתתה לא הויא
 ראיה כמו מעשה דשבת למאן דאמר דרבנן
 וא"ל דאי אסור באכילה דאורייתא היינו על
 פרקין משום דהוקת למת מהאי טעמא נמי
 תיארך בהנאה ו"ל הוה נחשבו ככך שחיתתה ויאוכל
 ובחי מתים לאכילה איתקוש ולא להנאה. **רבא**
 אמר מבאן וליהב הוא נפסל. תימה ודביישו
 חוקת הבתים (רבא דף לא. ושם) אמר זה אומר של
 אבותינו הוא אומר של אבותינו חשיב סתדי
 דאבהתיה היא ואכלה שני חוקה והאי אייתי
 סתדי דאכלה שני חוקה אמר רב נתנן אוקי
 אכילתא בבדי אכילתא ואוקי ארעא בחוקת
 אבהתיה אמר ליה רבא והא עדות מוכחשת היא
 ותשקא אמאי הוי מוכחשת הא רבא אית ליה

הקא מבאן ולהבא הוא נפסל ואית לן למימר לדידיה אכילה דאיתכחשו איתכחשו ואאבהתא דלא איתכחשו מיד דהוי אשנים מעידים אותו שגנב וטבח והדומה אטביהא
 דלרבא דאמר מבאן ולהבא הוא נפסל אע"ז דהוה כרי דייבור כריבור דמי כיון דמהיהא שעתא דקא מתומי הוא דפסלי אטביהא דקמיתוהם איתוהם אנגיבה דלא איתוהם לא איתוהם
 כדמובח לפקן ולהאי טעמא דמרש שחית חידוש ניתא אכל טעמא דהוי משום פסידא דלקוחות קשה דאין נראה דנקט דלקוחות דוקא מדלא קאמר איבא בניידיה כל עדות שאין לעגן
 דלקוחות ו"ל דלמאי דחזיק התם בין אותו עדות לעדות אחרת ניתא כיון דהחוקה משקרים על אותה קרקע תו לא מהימיני עלה אבל הבא אע"פ שהחוקה משקרים על השביתה לא
 החוקה משקרים על הנגיבה דלא חשיב ליה כאותה עדות: **אין** לך בו אלא משעת חידושו ואילך. אין להקשות מנא ליה מהימיני המיימין לפוסלן נימא דאין לך לרבוני אלא חידושו
 ושיעיהם לו כאשר גם אבל אין נפסלין דודאי אין כיון דמשלמין ממון ונהריגים כ"ש נפסלין דלא המיניוהו רחמנא לחצאין אבל קשה דלרב חסדא דאמר בחוקת הבתים (ב"ב שם) שתי ביתי עדים
 המכחישות זו את זו בחדי סתדי שקרי למה לך אין כן חידוש מה שנפסלין אדרבה מה שהמיימין כשירים הוי חידוש לרב חסדא והתם בעי למימר דרבא כרב חסדא ו"ל דלמאי דבעי
 למימר התם דרבא כרב חסדא לא הוי טעמא דרבא משום חידוש אלא משום פסידא דלקוחות ומסקנא דהתם דמוקי לה כרב הוהא דאמר זו באה בפני עצמה כו' הוי חידוש מה שנפסלין
 קמאי והא דמשיך רבא בפרק כל הנשבעין (שבתעו דף מה. ושם) אליבא דרב חסדא מתניתין דראש השנה לאו משום דס"ל כותיה ועי"ל דלרב חסדא נמי הוי חידוש מה שנפסלין דאי
 והאי דחשיב להו סתדי שקרי בשתי ביתי עדים אינו אלא מספיקא ואם היו שנים מן השוק מעידין פלוני לזה מפלוני מנה ואחת משתי ביתי עדים הללו המכחישות זו את זו אומרת לא
 לך לא הייתי מוציא ממנו מספק ואלו המיימין פסולים לגמרי אפי' להזיק הממון על פיך הלך חידוש הוא ולגיבי הכי אין לך בו אלא משעת חידושו ואיך לחושבם כודאי פסולין
 ולפי זה הוה מצי למימר דאיבא בניידיה כל שטרי מלוה ומוקח הבאין להוציא דלמעמא דפסידא דלקוחות נאמנים לחוציא אלא דלא חשיב אלא מילתא דאיבא בניידיה בין דרב הוהא
 בין לרב חסדא ואם אמרו ולמה הוי חידוש כלא וקלא מן הדין יש להאמין בתראי במינה דאי בעו הוה פסיל לקמאי בגולונתא וכשתי ביתי עדים לכתובין זה את זה ליהמיני בתראי
 במינה בין לרב הוהא בין לרב חסדא ואורי"ל דלא שייך מיגו אלא באדם אחד אבל בשני בני אדם לא שייך מיגו דאין דעת שניהם שמה שחיה שירצה לעשות זה או יעשו זה ועוד נראה
 דקטע דמי האי מיגו למיגו במקום עדים שקרי יש עדים גנדי מיגו להכחישם ואע"פ שיש כמון בו עדים עם המיגו אין בכך כלום (ועוד) ללא עדים מיגו מעידים שאיני הוי עדים
 מספיקים לאלו לא היה להם בהכחיש את אלו דהא תרי כמאן וכ"ש מיגו והא דאמר בפ"ד דרבנותא (דף יט ושם) שנים החתומים על השטר ואמרו קטנים או אנסיים שיאנו כי אם
 אין כתב ידם יוצא ממקום אחר תרי אלו נאמנים הוא לאי מיגו הוא שאין השטר מתקיים אלא על פיהם ודבה שאסר הוא דבה שהחיר כדאמרין התם כבהוא פירקא (ב"ב כה) מפני להפך
 שאסר הוא הפך שהחיר והוי לך קרא סקרא אלא ובשנים החתומים על השטר ומתו ובא ב' מן השוק ואמרו קטנים או אנסיים או פסולי עדות הוי דאמר התם יארי כתב ידם
 יוצא ממקום אחר אין נאמנים אלא הוה תרי ותרי צ"ל דפסולי עדות דקאמר היינו קרובים דאי זולתים הוי אלו נאמנים אפילו היו כפגנו ועוד יש מירוצים אמרים ואין להאריך באן
מבאן וליהבא הוא נפסל. נראה שאם לא נראה השטר עד לאמר הוקחתי אף על פי שזמנו מוקדם להוקמו מורה רבא דלא משתנה הוי כדמי יודע שזמא אחר חקיה כתבו אלו המומיים הוה

דאי ס"ד דאורייתא. היכי מתרין רבי יוחנן למתניי הא בפרתא קא מוקסרא לה. כי קא
 מתיבי. בתשלומין. אההוא פורתא. מתיבי דכי היכי דהוי שחיתה לעגן חולין בעגרה
 בתחילתה הוי נמי טביחה לעגן תשלומין ויגרו כפנים. דאיבא וטבחו כולו קודם
 שנאסרה בהנאה. **מתני'** משלמין לו את הכל. ובגמי מוקי לה כשיחמונה תחלה על
 שתיקה: והאורנים משלמין ע"ז לשור ובגון
 שדחמוהו אורניהו תחילה יארי עדי גנביה הורמו
 תחילה בטלה לה עדות טביחה דדלקמא בעלים
 מברוהו לו וכי מתימנו אמאי משלמין כפסלה
 עדות שניה. והוא משלם כפל משום ראשונים
 וכן פטורין עדים משלמין ממון עד שישוממו
 שניה: כפלה כל העדות. והוא פטור וכן פטורין
 ואפי' חזרו והדמומו אורנים אחרי כן אין משלמין
 שתרבי בטלה עדותן כבר והתפשטו דכיון דלא גנב
 לא טבח ואחרי כן מחייבו אלא אעגמוהו הייחם
 שסתרו וקפה של עדות וכ"ש אם הומונו שנים
 הראשונים שערות שניה בטלה אלא
 שבמונו שלא הומונו אלא אחד בטלו שתיקה אבל
 כשהומונו שניהם לא בטלה עדות ראשונה אלא
 משלמין כפל: **גמ'** למפרע נפסל. העיד בניסך
 והחם על עדות זו באייר כל העדיות שהעיד
 בגיתים פסולות דמשעה שהעיד עדות זו נפסל.
 מבאן ולהבא. משהחם: אל תשח. עד שישע
 פסידא

דאי ס"ד דאורייתא מבי שחית ליה פורתא אסרה
איךד לאו דמרה קא טבח א"ל רב אחא פריה דרבא
כי קא מתיבי נמו אההוא פורתא א"ל רב אשי לא
תיחיהו וטבחו פולו בעינן וליפא אלא קשיא א"ל הכי
אמר רב גמדיא משמיה דרבא כי קא מתיבי כגון
ששחט מקצת סימניו פחוין ויגרו כפנים: מתני' גנב
על פי שנים וטבח ומכר על פיהו ונמצאו זוממין
משלמין הכל גנב על פי שנים וטבח ומכר על פי שנים
אחרים אלו ואלו נמצאו זוממין הראשונים משלמין
תשלומי כפל ואחרונים משלמין תשלומי ג' נמצאו
אחרונים זוממין הוא משלם תשלומי כפל והו משלמין
תשלומי ג' אחד מן אחרונים זוממין כפלה עדות שניה
אחד מן הראשונים זוממין כפלה כל העדות שאם אין
נגיבה אין טביחה ואין מכירה: גמ' איתמר עד זומם
אפי' אמר למפרע הוא נפסל רבא אמר מבאן ולהבא
הוא נפסל אפי' אמר למפרע הוא נפסל ממהוא שעתא
אל תשת רשע עד רבא אמר מבאן ולהבא הוא נפסל עד זומם חידוש הוא דהא תרי ותרי
גינהו מאי חיות דצייתי להני צייתי להני הלךך אין לך בו אלא משעת חידושו ואילך איבא
דאמרי רבא נמי באפי' סבירא ליה דאמר למפרע הוא נפסל והבא וליגו מעמיה דרבא
משום

הוא נפסל אפי' אמר למפרע הוא נפסל ממהוא שעתא
 אל תשת רשע עד רבא אמר מבאן ולהבא הוא נפסל עד זומם חידוש הוא דהא תרי ותרי
 גינהו מאי חיות דצייתי להני צייתי להני הלךך אין לך בו אלא משעת חידושו ואילך איבא
 דאמרי רבא נמי באפי' סבירא ליה דאמר למפרע הוא נפסל והבא וליגו מעמיה דרבא
 משום

השטר והקרימו ומנו והא דאמר דאין נפסל למפרע היינו בשטר שגראה קודם הוקח:

משום

גמרא רבי בא בר בריוה דרבי הוויא בר בא, רבי הוויא בשם רבי יוחנן: לא שנו אלא לתוך הכוס, הא לתוכו – לא.

אמר רבי מנא: קשייתה קומי רבי בא: לא תני רבי יוחנן על סיפא. לא תני על רישא? בשביל שייחמו. הא להפשירן – לא! אתא רבי בא בר בהנא, רבי הוויא בר אשי בשם רב: אם להממן – אסור. אם להפשירן – מותר.

תני: נותנין חמין לתוך צונין, אכל לא צונין לתוך חמין; בדברי רבי שמאי, ובית הלל אומר: בין חמין לתוך צונין, בין צונין לתוך חמין – מותר. בפה דברים אמורים? כן. אכל באמבטי, חמין לתוך צונין – מותר, וצונין לתוך חמין – אסור. ורבי שמעון בן מנסיא מתיר.

אתיא דרב – ברבי שמעון בן מנסיא, רבי יוחנן – ברבי יוחנן בן נורי.

תני, רבי יוחנן בן נורי אומר: כמלא הוא אדם חבית של מים ונותנה פנגד המדורה, לא בשביל שתיחם אלא בשביל שתפיג צינתה. יורד הוא אדם ומובל בצונן ועולה ומתחמם פנגד המדורה; דברי רבי מאיר. והכמים אוסרין.

יאות אמר רבי מאיר! ומה טעמון דרבנן? ייבא כיי דמר רבי זעירא בשם רב יהודה: מותר להפשיר במקום שהיך שולטת. ואסור להפשיר במקום שאין היך שולטת.

אפילו במקום שאין היך שולטת, עד איכן? רבי יודה בר פזי, רבי סימון בשם רבי יוסי בן הנינה: עד שיהא נותן ידו לתוכה והיא נכזית.

הכל מודין בבלי שני – שהוא מותר. מה בין כלי ראשון מה בין כלי שני? אמר רבי יוסי: כן –

[דף כ"ה ע"א]

היך שולטת. וכאן – אין היך שולטת. אמר רבי יונה: כן וכאן אין היך שולטת. אלא עשו הרחק לכלי ראשון, ולא עשו הרחק לכלי שני. אמר רבי מנא: הוזן פינגבא דאורזא – מסייע ליה לאבא. הוזן פינגבא דגריסא – מסייע ליה לאבא. דאת מפני ליה מן אתר לאתר ועד כדון הוא רותח:

הלכה ה' מתני' האיילפס והקדירה שהעבירן מרותחין – לא יתן לתוכן תבלין. אכל נותן הוא לתוך תקערה או לתוך התמחוי. רבי יהודה אומר: לכל הוא נותן, הויז מדבר שיש בו חומץ וציר:

גמרא מהו ליתן תבלין מלמטה ולערוות עליהן מלמעלה? רבי יונה אומר: אסור, ועירווי בבלי ראשון הוא. הייליה דרבי יונה מן הדא: אחד שבישל בו, אחד שעירה לתוכו רותח.

אמר רבי יוסי: תמן – כלי חרס בולע. תבלין – אינן מתבשלין.

התיב רבי יוסי בי רבי בון: והתני: אף בבלי נחוששת בן! אית לך למימר: כלי נחוששת בולע?

מהו לערות מן תקילוח? אמר רבי חנניה בריה דרבי הלל: מחלוקת רבי יונה ורבי יוסי.

רבי יצחק בר גופתא בעא קומי רבי מנא: עשה בן בשבת – תיב משום מבישל. עשה בן בבשר וחקל – תיב משום מבישל. אמר ליה: ביי דמר רבי זעירא: ואי זהו חלוט ברור? כל שהאור מתלקד תהתיב.

רבי יודה אמר: לכל הוא נותן, הוי מדבר שיש בו חומץ וציר. על דעתיה דרבי יודה – מלח בציר, וין בחומץ:

הלכה ו'

מתני' אין נותנין פלי תחת הגר לקבל בו את השמן. ואם נתנו מבעוד יום – מותר. ואין נאותין מסוג, לפי שאינו מן המוכן.

גמרא רבי חגי בעי: כמה מבעוד יום, ונתודע לו משחשיכה.

חברייא בעו: כמה בשבת, ונתודע לו בשבת הבאה? אמר רבי יוחנן: אין לה דבר שהוא בעינו ואינו בהכנו

[דף כ"ה ע"ב]

אלא דבר אחד בלבד.

התיב רבי אלעזר: הרי שמן בגר, הרי בעינו הוא ואינו בהכנו! לכן נתנו משעה ראשונה שיכלה בגר. התיב ריש לקיש: הרי חמין בוריעה בעינו הו, ואינו בהכנו! לכן נתנו משעה ראשונה שיכלו בפרקע.

התיבון: הרי ביצים לאפרוחים, הרי בעינו הו, ואינו בהכנו! לכן נתנו משעה ראשונה שיעשו אפרוחים.

התיב רבי ירמיה: הרי עטורי סוכה, הרי בעינו הו ואינו בהכנו! שנייא היא, דאמר רבי אבמי אחוי דרבי יוסי: כל שבועה הו בטיילין על גב סוכה, מיפן ותיקד – בהכנו הו.

התיב רבי חיננה: הרי מוכין שנתפורו, הרי בעינו הו ואינו בהכנו! הקא בכלים, ומה דאת אמר תמן – באכלין.

התיב רבי נסא: הרי מוקצה שיבש ולא נגע בו, הרי הוא בעינו, ואינו בהכנו! הקא – בכלים, ומה דאיתמר תמן – באכלין:

הלכה ז' מתני' מטלטלין גר חדש, אכל לא ישן. רבי שמעון אמר: כל הנרות מטלטלין, הוי מן הגר הדולק בשבת.

גמרא התיב רבי חיאי בר אקה: והא תנינן:

[דף כ"ז ע"א]

בופין סל לפני האפרוחים שיעלו ושיגדו! אמרין: הדיא דרבי יהודה. דתני: כל הנרות מטלטלין, חוץ מן הנר הדולק בשבת; דברי רבי מאיר. רבי יודא אומר: נר חדש מותר לטלטלו. וישן אסור לטלטלו. רבי שמעון אומר: כל הנרות מטלטלין חוץ מן הנר הדולק בשבת. כבה – מותר לטלטלו.

רבי ירמיה ורבי בא, תריהון בשם רבי יוחנן: חד אמר: דברי רבי מאיר, כל המיוחד לאיסור – אסור. וחרנה אמר: כל שייחדו לאיסור – אסור. ולא ידעינן מאן אמר דא, ומאן אמר דא. מן מה דמר רבי חנינה, רבי ירמיה שאל: תהון ליבנה לא במיוחד לאיסור הוא? הוי: הוא דו אמר כל המיוחד לאיסור – אסור.

מאן דמר מיוחד – כל שכן ייחדו. ומאן דמר ייחדו – הא מיוחד לא.

מתניתין פליגא על מאן דמר כל המיוחד לאיסור – אסור! דתנינן תמן: מוכנה שלה, בזמן שהיא נשמטת – אינה חיבור לה. ואינה נמדדת עמה. ואינה מצלת עמה באהל המת. ואין גוררין אותה בשבת בזמן שיש בתוכה מעות. ותני עלה: היו עליה מעות ונפלו – נגדרת! אמר רב ששת: דרבי שמעון היא. דרבי שמעון אומר: כבה – מותר לטלטלו.

אמרין: למה לית אנו פתרין לה דברי הכל היא – בשוכה? לית את יכיל! דתנינן תמן: אם אינה נשמטת – חיבור לה. ונמדדת עמה. ומצלת עמה באהל המת. וגוררין אותה בשבת אף על פי שיש בתוכה מעות. אית מימר הכא: דברי הכל היא בשוכה?! מתניתא פליגא על מאן דמר: כל המיוחד לאיסור – אסור!

[דף כ"ז ע"ב]

דתנינן: האבן שעל פי החבית – מטה על צדה ונפלת. רבי בא בשם רבי חיאי בר אשי: פתר לה רב: בשוכה.

ומן דבתרה, היתה בין החביות – מנביחה ומטה על צדה והיא נופלת. עוד היא פתר לה רב: בשוכה.

מתניתא פליגא על מאן דמר: כל המיוחד לאיסור – אסור! דתנינן: בופין סל לפני האפרוחין שיעלו ושיגדו. ותני עלה: עלו מאליהן – אסור לטלטלו. אמר רבי בון בר חיאי קומי רבי זעירא: תיפתר, במאוס. אמר ליה: והתני רבי הושעיה: אפילו סאה, אפילו תרקב, אית לך מימר: סאה ותרקב – מאוסין הן?

רבי ירמיה בשם רב: הִלְכָה בְּרַבִּי מֵאִיר. שְׂמוּאֵל אָמַר: הִלְכָה בְּרַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוי אָמַר: הִלְכָה בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן.

בְּעֵינַי קוֹמֵי רַבִּי יוֹחָנָן: אֵת מַה אֵת אָמַר? אָמַר לֹוֹן: אֲנִי אֵינִי לִי אֵלָא מְשֻׁנָּה! כָּל הַנְּרוֹת מִיְפוּלְטָלִין – חוּץ מִן הַנֵּר הַדֹּלֵק בְּשֵׁבֶת.

רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לֹוי לְקִישׁ הוֹרִי בְּאַטְרֵבּוּלִים: מְנוּרָה קַמְנָה – מוֹתֵר לְמִלְטָה.

רַבִּי הִלְבּוֹ וְרַבִּי אֲבָהוּ. קוֹמֵי רַבִּי הִלְבּוֹ – לֹא מַעְבְּרִין. קוֹמֵי רַבִּי אֲבָהוּ – מַעְבְּרִין.

רַבִּי יִסָּא סָלַק גַּבִּי רַבִּי תַנְחֻום בַּר חֵיִיא, בְּעָא מִיעֲבַרְתִּיהָ קוֹמוֹי. אָמַר לִיה: בְּפָנִינוּ, רַבִּי יוֹסֵה גְלִילִיָא סָלַק קוֹמֵי יוֹסֵי בֶן חֲנִינָה, בְּעָא מִעֲבַרְתִּיהָ, אָמַר לִיה: מֵאֵן שָׂרָא לָדָּ? אֲשַׁבְּחָתָּ, רַב וְרַבִּי יוֹחָנָן – אֵילִין דְּאַסְרִין תְּדָא. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוי וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לֹוי לְקִישׁ – אֵילִין דְּשָׂרְיָה תְּדָא.

רַבִּי לְעֹזֵר בַּר חֲנִינָה: מַעֲשֵׂה הֵיךְ וְטִילְטְלוּ פּוֹמֵט מִתַּחַת הַנֵּר בְּשֵׁבֶת. מַה אֲנִן קְיִימִין? אֵינִי בְּרַבִּי מֵאִיר – אֲפִילוּ פּוֹמֵט יְהֵא אָסוּר. אֵינִי בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן – אֲפִילוּ גַר יְהֵא מוֹתֵר! אֵלָא, בֶּן אֲנִן קְיִימִין: בְּרַבִּי יוֹדָה. דְּרַבִּי יוֹדָה דּוֹ אָמַר: גַּר – מְאוּס. פְּמוּט – אֵינּוּ מְאוּס.

תַּנְי: גַּר שְׁהוּא מוֹנַח עַל גַּבִּי טַבְּלָה – מְסַלַק אֵת הַטַּבְּלָה וְתַנֵּר נּוֹפֵל. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: קְרוֹב הוּא זֶה לְבוֹא לְיַדִּי הַיּוֹב הַטָּאָת.

[דף כ"ז ע"א]

לְפָנֵינוּ – מִשּׁוּם מְבַעֵיר. לְאַחֲרָיו – מִשּׁוּם מְכַבֵּה. שְׂמוּאֵל בַּר אֲבָא קוֹמֵי רַבִּי יִסָּא: בְּכַבֵּה. אָמַר לִיה: תַּנְיָה דְּעֵתֵדָּ.

מַה אֲנִן קְיִימִין? אֵינִי בְּרַבִּי מֵאִיר – אֲפִילוּ טַבְּלָה תַּהֵא אָסוּרָה. אֵינִי בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן – אֲפִילוּ גַר יְהֵא מוֹתֵר. אֵלָא, בְּאֵן בְּרַבִּי יוֹדָה, דְּרַבִּי יוֹדָה אָמַר: גַּר – מְאוּס. טַבְּלָה – אֵינָה מְאוּסָה.

תַּנְי: אִם הַתְּנָה עָלָיו – יְהֵא מוֹתֵר. מַה אֲנִן קְיִימִין? אֵינִי בְּרַבִּי מֵאִיר – אֲפִילוּ הַתְּנָה עָלָיו אָסוּר. אֵינִי בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן – אֲפִילוּ לֹא הַתְּנָה עָלָיו יְהֵא מוֹתֵר. אֵלָא בֶּן אֲנִן קְיִימִין: בְּרַבִּי יוֹדָה, דְּרַבִּי יוֹדָה אָמַר: גַּר – מְאוּס. טַבְּלָה – אֵינָה מְאוּסָה.

מַה הַמִּית מִימֵר: בְּרַבִּי יוֹדָה אֲנִן קְיִימִין? דְּתַנְי: גַּר שְׁהוּא מוֹנַח אַחֲרֵי תְּדֻלְתָּ – פּוֹתַח וְנוֹעֵל בְּשֵׁבֶת, וּבְלֵבֵד שְׁלֹא יִתְפּוֹן לֹא לְכַבּוֹת וְלֹא לְהַבְּעֵיר. רַב וְשְׂמוּאֵל פְּתַרִּין לִיה: בְּשׁוֹכְחָה, וּמְקַלְלִין מֵאֵן דְּעַבְדָּ בֶּן יְכָרֵת ה' לְאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂנָה עַר וְעַנָּה (מלאכי ב' יב).

מֵאֵן אֵית "כָּל הַמְּיוֹחֵד לְאִיסוּר – אָסוּר"? לֹא רַבִּי מֵאִיר? הָוִי: מֵאֵן תַּנָּא "אִם הַתְּנָה עָלָיו – מוֹתֵר"? רַבִּי שְׁמַעוֹן. אֲבָל כּוּם וּקְעָרָה וְעֲשֵׂשִׁית אַף עַל פִּי שְׂכָבוּ – אָסוּר לִינַע בְּהֵן.

רבי טבי בשם רב הסדא: אפילו ברבי שמעון דו אמר תמן - מותר, מודי הוא הכא - שהוא אסור. שאם אמר את לון שהוא מותר - אף הוא מכבד אותן ומשתמש בהן.

אמר רבי מנא: בקדמיתא תוין סברין מימר: מה פליגון באותו שבכה? בשגררו העכברים את הפתילה, באפוצה. ואפילו תימא בשלא גררו העכברים את הפתילה, ואפילו תימא שלא באפוצה, פשיש בתוכו שמן.

[דף כ"ז ע"ב]

תמן תנינן: נטיל אדם את בנו והאבן בידו, וכלכלה והאבן בתוכה. ותני דבית רבי: האבן והאוכלין בתוכה. לא תוין אמרין כלום! שתרי רבי רומנוס הוציא מהתה משל בית רבי מליאה גחלים בשבת. אית לך מימר גבי גחלים - אפוצות הן? אלא, פשיש לתוכו שמן.

אמר רבי אבהו: קיימתיה: קרטים של בוסם היה בה.

רבי בא בר תיבא בשם רבי יוחנן: תרכום - אסור לטלטלו. הורי רבי אמי: מותר. רבי ירמיה חמי לון מטלטלין ליה גו סדרא רובא, ולא תוה ממחה בידון. דבית רבי ינאי אמרין: עד שלשה - ככפא, מיבן והילך - כסולם.

אמר רבי יוסה בי רבי בון: מאן דשגרי - ברבי שמעון! דתני: לא יגרר אדם את המטה ואת הכפא ואת הספסל ואת הקתידרה - מפני שהוא עושה חריץ. ורבי שמעון מתיר.

רבי בא בשם רבי הונא, רבי חגי בשם רבי זעירא, רבי יוסי בשם רבי אילא: מודין חכמים לרבי שמעון ככפא שרגליו משוקעת בטיט - שמוותר לטלטלו. כמה דתימר מותר לטלטלו, ודכוותה מותר להחזירו.

אמר רבי יוסי: אף אנן נמי תנינן: ניטלין בשבת. אמר רבי יוסי בי רבי בון: דרבי שמעון היא. אמר רבי יוסי בי רבי בון: מתניתא אמרה בן! כל הכלים אינן נגררין, הויז מן העגלה, מפני שהיא בוכשת.

רבי הונא בשם רבי: לענין שבת איתאמרת. חוקיה בשם דבית רבי ינאי: לענין חוקות איתאמרת. רבי יוסה משום דבית רבי ינאי: לענין טומאה איתאמרת.

רבי אהא בר חיננא, רבי יסא בשם רבי יוחנן: מנורה קטנה - מותר לטלטלה. ולא כלי הוא? ולא כל מה שבבית - מן המוכן הוא? אמר רבי יוסי בי רבי בון: תיפתר, שלקחה עמו לסחורה. או שבאת ערב שבת עם השיכה ולא שמעת מינה כלום:

הלכה ח'

מתני' נותנין כלי תחת הנר לקבל ניצוצות. ולא יתן לתוכו מים, מפני שהוא מכבה:

גמרא הֲכֵא אֶת אָמֵר: אִין נֹתְנִין כְּלֵי תַחַת הַנֵּר לְקַבֵּל נִיצוּצוֹת, וְלֹא יִתֵּן לְתוֹכוֹ מַיִם מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְכַבֵּה. וְהֲכֵא אֶת אָמֵר: נֹתְנִין כְּלֵי תַחַת הַנֵּר. כָּאֵן – שְׂוִישׁ לֹא צוּרְךָ בְּשִׁמּוֹן, וְכָאֵן –

[דף כ"ח ע"א]

אִין לֹא צוּרְךָ בְּנִיצוּצוֹת:

וְלֹא יִתֵּן לְתוֹכוֹ מַיִם, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְכַבֵּה. רַבִּי שְׁמוּאֵל בְּשֵׁם רַבִּי זְעִירָא: דְּרַבִּי יוֹסִי הִיא.

דְּאָמַר רַבִּי יוֹסִי: הַוִּינֵן סְבָרִין מֵימַר: מַה פְּלִיגִין רַבִּי מֵאִיר וְרַבְּנָן? בְּשַׁעֲשֵׁה מְחִיצָה שֶׁל כְּלִים. אֲבָל אִם עָשִׂה מְחִיצָה שֶׁל מַיִם – לֹא.

מִן מַה דְּמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בְּשֵׁם רַבִּי זְעִירָא: דְּרַבִּי יוֹסִי הִיא, הֲדַא אָמְרָה: אֲפִילוּ עָשִׂה מְחִיצָה שֶׁל מַיִם – הִיא מְפַחֵלֻקֶת:

הדרן עלך פֶּרֶק בִּירָה

פֶּרֶק רְבִיעִי

הֲלָכָה א'

מתני' בַּמָּה טוֹמְנִין? וּבַמָּה אִין טוֹמְנִין? אִין טוֹמְנִין לֹא כְּגַפְתָּ, וְלֹא כְּזָבֵל, וְלֹא כְּמַלְחָה, וְלֹא בְּסִיד, וְלֹא כְּחוּל, בֵּין לַחִין בֵּין יְבִישִׁין.

לֹא כְּתֵבֵן, וְלֹא כְּמוֹכִין, וְלֹא כְּזוֹגִין, וְלֹא כְּעֹשְׁבִין, בְּזִמּוֹן שֶׁחֵן לַחִין, אֲבָל טוֹמְנִין בְּהֵן בְּשִׁהֵן יְבִישִׁין.

טוֹמְנִין בְּכִסּוֹת, וּבְפִירוֹת, וּבְכַנְפֵי יוֹנָה, וּבְנִעוֹרֹת שֶׁל פִּשְׁתָּן, וּבְנִסּוֹרֹת שֶׁל חֲרָשִׁין דְּקָה.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹסֵר בְּדָקָה, וּמַתִּיר בְּגִפְסָה:

גמרא לִפִּי שְׁהַדְּבָרִים הַלְלוּ רִוְחָהִין וּמְרִיתִיחִין, וְהוּא נֹמְלָן וְהֵן תְּשִׁים לְתוֹךְ יָדוֹ וּמְחִזְרֵהוּ, וְהֵן מוֹסִיפִין רְתִיחָה – לְפִיכָךְ אָסְרוּ לְטָמוֹן בְּהֵן.

וְכַרְבִּי לְעוֹר בֶּן עוֹרֵיהּ! דְּרַבִּי לְעוֹר בֶּן עוֹרֵיהּ אָמַר: קוּפָּה מִטָּה עַל צִדָּהּ וְנוֹטֵל. וְכַרְבָּן דְּתַמָּן דִּינִין אָמְרִין

[דף כ"ח ע"ב]

אִם הִיתָה יוֹרָה – מוֹתֵר. וְתַמָּן תְּנִינֵן: סָפֵק חֲשִׁיכָה סָפֵק לֹא חֲשִׁיכָה. מִפְּנֵי שֶׁלֹּא חֲשִׁיכָה. הָא אִם חֲשִׁיכָה – אָסוּר לְטָמוֹן בְּהֵן! תַּמָּן אָמְרִין: מִפְּנֵי בֵיטוּל בֵּית הַמִּזְדְּרָשׁ.

אמר רבי בא: מפני החשד, שאם אומר את לז' שהוא מותר - אף הוא אינו עושה אותן כל צרכו מבעוד יום. מתוך שאת אומר לז' שהוא אסור - אף הוא עושה אותו כל צרכו מבעוד יום. מה נפק מן ביניהן? לטמון שלג וצונין. על דעתיה דרבי בא - מותר. ועל דעתיה דרבנן דתמן - אסור.

אסרו טמינה - מפני פירה. אסרו פירה - מפני טמינה.

אסרו פירה שהבלה ממועט - מפני פירה שהבלה מרובה. אסרו תבשיל שנתבשל כל צרכו - מפני תבשיל שלא נתבשל כל צרכו. אסרו חמין - מפני תבשיל שנתבשל כל צרכו. חזרו והתירו חמין.

תני:

[דף כ"ט ע"א]

אין טומנין ברמין. אמר רבי ועירא: תדא אמרה, אפר שצנן - מותר לטמון בו. בהדא ברתיה דרבי ינאי הוות משמש קומי אבוי, והוות מעלה קומי תבשילין רותחין. אמר לה: תיך איתעבידא? אמרה לו: כמרא וגופתא. אמר לה: לא תהי עבדה בך, אלא כמרא גו קופתא. ויתבה קופתא על גופתא. אמר רבי ועירא: בהדא רבי חנינא פליג.

דרש רבי אחא בשם רבי חנינה: הגפת מלמטן ותבן מיבן ומיבן - אסור. ומודה בה רבי ינאי.

אבין בעי: בללן מה תז? נישמעניה מן תדא: טומנין בכסות ובפירות ובכנפי יונה. רבי יוסה בן פזי בשם רבי יוסי בר חנינה: תדא דתימר, בשלא רבת רקבוביתן. אבל אם רבת רקבוביתן - אסור לטמון בהן:

ולא בחול. תמן תנינן: מטילין אותו לחול בשביל שימתין. תהן תלא מירתח רתחא. ומיצן צוננה. תהן תבן בעל פקדון הוא כמה דאת יהיב ליה הוא יהיב לך.

פל דבר שפירחיקין אותו מן הבותל - אסור לטמון בו. אמר רבי יוסי מן מה דתנינן תמן: טומנין בו, תדא אמרת: אין מרחיקין אותו מן הבותל.

התיב רבי חיי ורתני: והמשביר בית לחבירו - לא יעשנו אוצר של תבואה. ליידיא מילח? לא מפני המוץ? אמר רבי חנניה: מפני העכברים.

אמר רבי פנחס בי רבי חנינה: אם מפני העכברים - ניתני אפילו אוצר של כל דבר! הוי: יאות קשי רבי חיי.

אתיב רבי שמאי: תרי סלעים מרחיק אותן מן הכותל. מעתה, אסור לטמון בהן! אמר רבי יוסי: לא שהסלעים מרתיחין, אלא שהן עושין חלודה, והן מלקין ארעיתו של כותל.

והא תני: אין טומנין בסלעים! תיפתר: בסלעים של כסף.

אית תניי תני: טומנין בסלעים. ואית תניי תני: אין טומנין. אמר רב הסדא: מאן דמר טומנין – בשל זהב של נחשת. מאן דמר אין טומנין – בסלעים של כסף.

לא סוף דבר לחין. אפילו יבשין שנתלחלו. מן אילין מוכין. ומוכין – לא בבישין שנתלחלו: הן! רבי יוחנן בר שילא: הדיא אמרה:

[דף כ"ט ע"ב]

ההו דכמר איידה – צריך מחסרתיה ציבחר, דהוא אתי מיסב והוא שפכה ומרתחה.

תמן תנינן: בן גנפת תדשה. אבל בישנה – טהור. ואי זו היא תדשה ואיזו היא ישנה? רבי יוסי בי רבי בושם רבי יוחנן: תדשה – בתוך י"ב הודש. ישנה – לאחר י"ב חדש:

טומנין בכסות וכפירות ובכנפי יונה. רבי יודא בר פוי בשם רבי ירמיה בר חנינה: הדיא דתימר – בשלא רבת רקבוביתן. אבל רבת רקבוביתן – אסור לטמון בהן:

ובנעורת של פשתן ובנסורת של חרשין. אגן תנינן נסורת. תניי דבית רבי: נעורת. הדיא אמרה, היא הדיא היא הדיא:

הלכה ב'

מתני' טומנין בשלחין, ומטלטלין אותן. בניזוי צמר, ואין מטלטלין אותן. ביצד עושה? נוטל את הכיסוי והן נופלות.

רבי אלעזר בן עזריה אומר: קפה מטה על צדה ונוטל, שמוא יטול ואינו יכול להחזיר. וחקמים אומרים: נוטל ומחזיר.

גמרא רבי יודה בן פוי בשם רבי יונתן: הדיא דתימר – בנתונין אצל בעל הבית. אבל בנתונין באפותיקי – לא בדיא.

בניזוי צמר, ואין מטלטלין אותן. רבי יודה ורבי יוחנן: הדיא דתימר: בנתונין באפותיקי. אבל בנתונין אצל בעל הבית – לא בדיא.

רבי ירמיה בשם רב: פורשין מחצלת על גבי שיפות של לבינים בשבת.

אמר רבי שמעון בר רבי: אני לא שמעתי מאבא. אחותי אמרה לי משמו: ביצה שנוקדה ביום טוב – סומכין לה פלי בשביל שלא תתנגלגל. אבל אין בופין עליה את הפלי. ושמואל אמר: בופין עליה פלי.

אמר רבי מנא: ובלבד שלא יהא

[דף ל' ע"א]

הפלי נוגע בגופו של ביצה.

תני רבי הושעיה: מחיל של דבורין – פורסין עליה סדין, בתפוח מפני החמה, ובגשמים מפני הגשמים. מה? פרב? בשמואל? באן – מלמעלן. באן – מלמפון.

רבי ביסנא בשם רבי יוסי בר חנינא: הפי לסומות – אסור למלטלן. מצדתה חוון פריסן וחיון משטרפן גו שימשא, אתון שאלו לרב: מהו מלטלטלתן? אמר לון: חשבון עליהן מתנינן תחות רשיבון, ושרי לבון מלטלטלתן.

רבי זעירא בשם רבי ירמיה: ראשי בלונסיות שחישב עליהן מאתמול – מותר למלטלן.

רבי יונה ורבי יוסי סלקון לסדרא דבר עולא, דהוה רבעה תפון, והוה תפון ראשי בלונסיות. אתון ושאלון ליה? מהו למלטלן. אמר לון: אם חשבתם עליהן מאתמול – מותר למלטלן, ואם לאו – אין אתם מותרין למלטלן.

תני רבי הלפתא בר שאול: מוכין שחישב עליהן מאתמול – מותר למלטלן. תני רבי יוסי בן שאול: צבר של קורות שחישב עליהן מאתמול – מותר למלטלן.

רבי יוסי, רבי חנינה בשם רבי ישמעאל בי רבי יוסי, רבי יעקב בר אחא, רבי יעקב בר אידי, רבי חנינא בשם רבי ישמעאל בי רבי יוסי: אבא – שלחה תוה. ותוה אמר לנו: קשרו לכם ראשי גזיות, ואתם מותרין למלטלן למחר. תוקיה אמר: אפילו מלן.

רב אמר: תריות שגידען לשכיבה – אינן צריכות קישור. לאהליון – צריכות קישור. רב אבא בר חנה אמר: בין לשכיבה בין לאהליון – צריכות קישור.

אמר רבי חזקיה: ולא דמו קישוריה דרב באוהליון לקישוריה דרב אבא בר חנה בכלים. קישוריה דרב באוהליון – עד שיקשור את כל הקוצין. קישוריה דרב אבא בר חנה בכלים – עד שיהנה עליהן תואר פלי. אם אומר את: עד שיקשור את הקוצין – אין מעשה גדול מזה.

רבי יעקב בר אידי בשם רבי יונתן: לעולם אל ימונע אדם עצמו מלילך לבית המדרשו! שתרי פמה פעמים נשאלה הלכה זו ביבנה

[דף ל' ע"ב]

עריבת הירדן למה היא טמאה? ולא אמר אדם דבר. עד שבא רבי חנינה בן אנטיגנס ודרשה בעירו, עריבת הירדן למה היא טמאה? מפני שממלין אותה פירות ומוליכין אותה מן תים ליבשה ומן היבשה לים.

ועוד דבר אחר דרשו תריות שגדעו, בין לשכיבה בין לאחליו – צריכות קישור.

התיבון: הרי נדידייא דאשקלון! אמר רבי יצחק בר לעזר: שניא היא, שמקצתן פים ומקצתן פיבשה. אתייא דרבי בא בר חנה – ברבי חנינא. דמר רבי חנינא: עולין היינו עם רבי לחמת גר, ותיח אומר לנו: בחרו לכם חלקי אבנים, ואתם מותרין לטלטלן למחר.

רבי זעירא אמר: עד שיקרדם.

חברייא אמרי: עד שישפשף.

וצפוראי אמרי: עד שיחשוב.

רבי יוחנן אמר: עד שיהא עליהן תואר כלי.

אשכחתי, אמר רב חנה בר אבא ורבי יוחנן ורבי יונתן – חדא. רב ורבי זעירא ורבי ישמעאל בי רבי יוסי – חדא. ציפוראי ורבי יוסי בן שאול ורבי חלפתא בן שאול – חדא. חברייא – לית להון זוג.

הלכה ג'

מתני' אם לא כסהו מבועוד יום – לא יכסנו משתחשד. כסחו ונתגלה – מותר לכסותו. ממלא את הקיתון ונותן לתחת הכר, או תחת הכסת:

גמרא נטלו מבועוד יום – מחזירו מבועוד יום. נטלו משחשיכה – מחזירו משחשיכה. נטלו מבועוד יום וקדש עליו היום?

רבי בא בשם רב יהודה: אם נתקלקלה הגומה – אסורה.

ומפירה לפירה – מותר. מן שהוא דמר רבי לעזר בשם רבי יהושע: משרת הייתי את רבי הניא הגדול, והייתי מעלה לו חמין מדיוטי התחתונה לדיוטי העליונה ומחזירין לפירה.

ומר רבי ירמיה ברבי שמעון: אפילו מפירה שתהלה ממועט לפירה שתהלה מרובה – מותר. מפירה לטמינה – אסור. מטמינה לפירה – אסור. מטמינה לטמינה – צריכה.

נתגלה מבעוד יום – מכסחו מבעוד יום. נתגלה משחשיכה – מכסחו משחשיכה. נתגלה מבעוד יום וקדש עליו היום?

תני: אין טומנין חמין משחשיכה, אבל מוסיפין עליהן כסות וכלים. כמה יהא עליהן ויהא מותר לכפותם? רבי זריקן בשם רבי חנינא: אפילו מפה. אמר רבי זעירא: ובלבד דכר שהוא מועיל. אמר רבי חנינא: כל הדברים מועילין. אמר רבי מתנה: ויאות! אילו מאן דנסב מרטוט ויהב לה על רישיה בשעת צינתה, דילמא לא פביש צינתה?

בשם שאין טומנין חמין משחשיכה – כך אין טומנין לא שלג ולא צונין. ורבי מתיר. התיב שמואל בר אבא על הדא קדמייתא: והא תני: ממלא הוא אדם את הקיתון של מים ונותן תחת הכר או תחת הפסת! אלא ברבי, דרבי מתיר!

[דף ל"א ע"א]

כאן לשעה כאן לשהות:

הדרן עלה פירק במה טומנין

פירק חמישי

הלכה א' מתני' כמה בהמה יוצאה, וכמה אינה יוצאה? יוצא הגמל – באיפסר. והנקה – בחטם. והלובדקים – בפרומביא. והסוס – בשיר. וכל בעלי השיר – יוצאין בשיר, ונמשכין בשיר, ומזין עליהן וטובלן במקומן:

גמרא תני רבי ישמעאל בי רבי יוסי משום אביו: ארבע בהמות נמשכות באיפסר, ואילו הן: הסוס והפרד, הגמל והחמור. אמר רבי חזקיה: וסימנא וכן תהיה מגפת הסוס הפרד הגמל והחמור (זכריה יד, טו). רב אמר: הלכה ברבי ישמעאל בי רבי יוסי.

ליבדקם. אית תניי תני: לנדקם. מאן דמר ליבדקם על שם ולובים וכושים במצעדיו. מאן דמר לנדקם אבמטום. מהו אבמטום. חמר סלק.

רבי יונה אמר, רב הושעיה בעי: גרים הבאים מלובים מהו להמתין להן שלשה דורות. אמר רבי יונה בן צרויה: מן מה דנן חמיי ההן הולא מיצרייא, בדון רטיב – אינון צווחין ליה לובי. בדו נגיב – אינון צווחין ליה הולא מיצרייא, הדא אמרה: גר מלובי – צריך להמתין שלשה דורות. הדא אמרה: הוא לובי, הוא מצרי.

רבי יצחק בר נחמן בשם רבי אושעיא: הלכה בדברי התלמיד. דברי חכמים, כל מין פרדות אהד. רבי שמואל בשם רבי זעירא: כמה דתימר לעניין איסור, וכן כל שאר הבהמה לעניין היתר:

וְכֵן הַסּוּם – בְּשִׁיר. וְלֹא בֶן תַּנְי: כָּל תַּכְשִׁיטֵי אָדָם – טְמוּאִין, וְתַכְשִׁיטֵי בְהֵמָה – טְהוּרִין! תִּיפְתָּר: בְּעִשְׂוִיין לְהַנּוֹתֵן.

וְאֵינּוּ עוֹשֶׂה חֲרִיץ? אֵלֶּא כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן. דְּתַנִּי: לֹא יִגְרַר אָדָם אֶת הַמָּטָה וְאֶת הַכֶּפֶא וְאֶת הַסַּפְסָל וְאֶת הַקַּתִּידָרָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה חֲרִיץ. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן מֵתִיר.

אָמַר רַבִּי חִינְנָא: כִּהְדָּא דְּתַנִּי: דְּלֵת – גּוֹרְרַת, מִחְצָלַת – גּוֹרְרַת, קִנְקִילוֹן – גּוֹרַר, פּוֹתַח וְנוֹעַל בְּשַׁבַּת, וְאִין צְרִיךְ לֹאמַר בְּיוֹם טוֹב.

וְתַנִּי בֵּן: מִחְצָלַת שֶׁהִיא קְשׁוּרָה וְתַלְוּיָה בְּעַמּוּד – פּוֹתַח וְנוֹעַל בְּשַׁבַּת, וְאִין צְרִיךְ לֹאמַר בְּיוֹם טוֹב: וּמִזִּין עֲלֵיהּ וְטוֹבְלִין בְּמִקְוָא.

[דף ל"א ע"ב]

תַּמּוֹן תַּנְינֵן: לֹא תַמְבּוּל בְּהֵן עַד שֶׁתִּרְפֵּם, וְכֹאן הוּא אָמַר הַכִּין! אָמַר רַבִּי מְנָא: כֹּאן – בְּרַפִּים, כֹּאן – בְּאֶפְסוּצִים:

הַלְכָה ב'

מתני' חֲמֹר יוֹצֵא בְּמַרְדְּעַת, בְּזִמּוֹן שֶׁהִיא קְשׁוּרָה לוֹ. הַזְּכָרִים – יוֹצְאִין לְבִיבִין. רַחֲלִילוֹת – יוֹצְאוֹת שֶׁהוּזוֹת, כְּבֹלוֹת וְכַבּוּנוֹת. וְהַעֲוִים – צְרוּרוֹת.

רַבִּי יוֹסִי אוֹסֵר אֶסֶר בְּכוֹלֵן, הוּיץ מִן הַרְחֵלִים הַכְּבּוּנוֹת.

רַבִּי יְהוּדָא אוֹמֵר: עֲוִים – יוֹצְאִין צְרוּרוֹת לִיבֵשׁ, אֲבָל לֹא לְחֵלֵב:

גמרא שְׁמוּאֵל אָמַר: בְּקְשׁוּרָה לוֹ מַעַרְב שַׁבַּת.

חֲנִין מוּגוּפְתֵייהּ אָמַר קוּמִי שְׁמוּאֵל: רַב הָיִיא פֶּר אִשִּׁי לֹא נִהֵיג בֵּן. אָמַר לֵיהּ: נִהֵיג בְּקַלְסַטִּירִין. דְּתַנִּי: זְכָרִים יוֹצְאִין בְּקַלְסַטִּירִין.

הַתִּיב רַבִּי אַחָא פֶּר פֶּפֶא קוּמִי רַבִּי זְעִירָא: וְהָא תַנִּי: חֲבַל שֶׁהוּא קְשׁוּר בַּפֶּרָה – קוֹשְׁרִין אוֹתוֹ בְּאֶבּוּם. בְּאֶבּוּם – קוֹשְׁרִין אוֹתוֹ בַּפֶּרָה. נִיחָא בַּפֶּרָה קוֹשְׁרִין אוֹתוֹ בְּאֶבּוּם. בְּאֶבּוּם קוֹשְׁרִין אוֹתוֹ בַּפֶּרָה? וְלֹא נִמְצָא מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּצַדֵּי בְהֵמָה בְּשַׁבַּת? אָמַר רַבָּה: תִּיפְתָּר בְּקְשׁוּרִין שְׁאִינֵן שֶׁל קַיִמָּא.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי: שְׁנֵינִיא הוּא צַדֵּי בְהֵמָה, בֵּין קְשֶׁר שֶׁהוּא שֶׁל קַיִמָּא בֵּין קְשֶׁר שְׁאִינֵן שֶׁל קַיִמָּא?

אָמַר רַבִּי שְׁמִי: תִּיפְתָּר כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר. דְּתַנִּי: רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: מוּתָר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עַל צַדֵּי בְהֵמָה בְּשַׁבַּת. הִיא צַדֵּי בְהֵמָה הִיא צַדֵּי אֵילָן. אָמַר רַבִּי מְנָא: קַיִמָּתִיָּה בְּמַסְפַּק חֲבַל עַל חֲבַל:

זכרים ויצאין לבבבין. שהוא נותן עור מכורסינון כנגד לבו והוא מתרים כנגד תיבה:

רחלים ויצאות שחוזות. אית תניי תניי שחוזות. ואית תניי תניי שחוזות. מאן דאמר שחוזות, מעתדן, כמה דתימר: שית זונה ונצורת לב. מאן דמר שחוזות, כמה דתימר: אין משחזיון את הסבין.

כבונות למילת. כבולות – שלא יעלה עליהן חזק. רבי אבון בשם רבי תיבא: ויקרא להם ארץ כבול. ארץ שאינה עושה פירות:

רבי יהודה אומר: עזים – יוצאות צרורות, ליבש אבל לא לחלב. תני, רבי יהודה בן בתירא אומר: בין ליבש בין לחלב – אסור. יאות אמר רבי יהודה בן בתירא

[דף ל"ב ע"א]

ומה מעמון דרבנן? רבי יוסי בי רבי בא בשם רב יהודה: רבי יוחנן מטיי בה בשם רב: הלכה כדברי מי שהוא אומר בין ליבש בין לחלב – אסור, משום מי מיפוס:

הלכה ג'

מתני' ובמה אינה יוצאה? לא יצא הנמל במטוטלת, לא עקוד ולא רגול, וכן שאר כל תבוקה.

לא יקשור גמלים זה בזה וימשוה. אבל מכנים חבלים לתוף ידו וימשוה, ובלבד שלא יכרוף:

גמרא ביהודה ביפח דהיא משוויא גבינתה. עקוד – בידו אחת. רגול – בשתי רגליו:

לא יקשור גמלים זה בזה וימשוה. אמר רבי בא: מפני תחשד, שלא יהו אומרים: איש פלוני יצא לעשות מלאכתו בשבת.

אפי אומר: לכלאים נצרכה. רב יהודה בשם שמואל אומר: מידו – אסור. ומצואר בהמה – מותר, שאין לבהמה. כרוף אל צואר בהמה – אסור. משולשל מצואר בהמה – מותר.

רב הונא ורב יהודה, תריהון בשם שמואל: חד אומר: מידו – אסור, ומצואר בהמה – מותר. והורגה מחלף.

מאן דמר: מידו אסור – משום משווי בשבת. ומצואר בהמה מותר – שאין לבהמה משווי בשבת. ומאן דמר מידו מותר – מפני שאיפשר. ומצואר בהמה אסור – הוא מצוה על שביבת בהמתו כמזהו. שנאמר למען ינוח שורך וחמורך – כמורה.

תני: טפח מידו לצואר בהמה – אסור. אמר רבי זעירא: מידו – אסור, ומצואר בהמה – אסור. טפח מידו לצואר בהמה – אסור.

מִסְכַּת סֵכָה פֶּרֶק רֵאשׁוֹן

א. סֵכָה שֶׁהיא גְבוּהָה לְמַעַלָּה מִעֲשָׂרִים אָמָה - פְּסוּלָה, וְרַבִּי יְהוּדָה מְכַשֵּׁיר עַד אַרְבָּעִים וַחֲמִשִּׁים אָמָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֵׂה בַּהֲלִנִי הַמְּלַכָּה בְּלוּד, שֶׁהִיְתָה סִפְתָּהּ גְבוּהָה מִעֲשָׂרִים אָמָה, וְהָיוּ זָקְנִים נִכְנָסִין וְיוֹצְאִין בָּהּ, וְלֹא אָמְרוּ לָהּ דָּבָר, אָמְרוּ לוֹ: מִשָּׁם רְאִיָּה? אִשָּׁה הִיְתָה וּפְטוּרָה מִן הַסֵּפֶה. אָמַר לָהֶם: וְהֲלֹא שִׁבְעָה בָּנִים הָיוּ לָהּ! וְעוֹד, כָּל מַעֲשֵׂיָהּ לֹא עֲשֵׂתָה אֶלָּא עַל פִּי חֲכָמִים.

ב. סֵכָה שֶׁחֲמַתָּה מְרַבָּה מִצְלָתָה - פְּסוּלָה, בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים? מִלְּמַעַלָּה, אָבֵל מִן הַצְּדִדִין, אָפְלוּ כָּלָה מְלֵאָה חֲמָה - כְּשֶׁרָה. מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ חֲמַתָּה מְחַמַּת סְכוּף, וְלֹא מְחַמַּת דְּפָנוֹת. רַבִּי יֵאשִׁיָּה אָמַר: אִךְ מְחַמַּת דְּפָנוֹת. סְכוּף עַל גְּבִי מָטָה, וְעַל גְּבִי אֵילָן שֶׁהֵן גְבוּהֵים עֲשָׂרָה טַפְחִים, אִם הִיְתָה צְלָתָה מְרַבָּה מִחֲמַתָּה - כְּשֶׁרָה. וְאִם לֹאוּ - פְּסוּלָה. סִפְתָּה רַקִּב"שׁ: סִפְתָּה רְיוּעִים, סִפְתָּה קִיּוּצִים, סִפְתָּה בְּרִגְגִין, סִפְתָּה שְׂוִמְרֵי פְרוֹת, סֵכָה מְכַל מְקוֹם - כְּשֶׁרָה, וּבִלְבַד שֶׁתְּהֵא מְסוּכָּת כְּהִלְכָתָהּ. סִכְכָּה כְּהִלְכָתָהּ, וְעֲטָרָה בְּקֶרְמִים וְסִדְיָנִין הַמְּצוּיָרִין, וְתִלָּה בָּהּ אֲגוּזִין, שֶׁקֵּדִין, אֶפְרָסְקִין וְרִמּוֹנִים, פְּרִכִּילֵי עֲנָבִים וְעֲטָרוֹת שֶׁל שְׁבָלִין, יֵינוֹת שְׁמָנִים וְסִלְתוֹת - אֲסוּר לְהַסְתַּפֵּק מֵהֵן עַד מוֹצְאֵי יוֹם-טוֹב הָאֲחֵרוֹן שֶׁל חֹג, וְאִם הִתְנָה עָלֶיהֶן - הִכַּל לְפִי תִּנְאוּ.

ג. סִכְכָּה בַּחֲבָלִים, וּבַפְּקִיעֵי עֶמִיר - כְּשֶׁרָה, סִכְכָּה בְּהוֹצְנֵי פֶשֶׁתָן - כְּשֶׁרָה. בְּאֲנִיצֵי פֶשֶׁתָן - פְּסוּלָה. בְּקִנִּים וּבְדוֹקֶרְנִים - כְּשֶׁרָה, אִךְ עַל פִּי שְׁדַבְּקָן זֶה בְּזָה - כְּשֶׁרָה. סוּכֵי תְּאֲנִים וּבִהֵן תְּאֲנִים, פְּרִכִּילִין וּבִהֵן עֲנָבִים, קֶשֶׁן וּבִהֵן שְׁבָלִים, מְכַבְּדוֹת וּבִהֵן תְּמָרִים, בְּלָן: אִם פְּסִלַת מְרַבָּה עַל הָאוֹכְלִין - כְּשֶׁרָה וְאִם לֹאוּ - פְּסוּלָה. אֲחֵרִים אָמְרִים: עַד שֶׁיְהִיָּה קֶשֶׁן מְרַבִּין עַל הַיְדוֹת וְעַל הָאוֹכְלִין. סִכְכָּה בְּבִלְאֵי כָּלִים - פְּסוּלָה. רַבִּי יוֹסִי בֶן רַבִּי יְהוּדָה מְכַשֵּׁיר.

ד. סִכְכָּה בְּנִסְרִים שֶׁל אֲרוֹז, שְׂאִין בָּהֶם אַרְבָּעָה - דְּבָרֵי הַכֹּל כְּשֶׁרָה. יֵשׁ בָּהֶן אַרְבָּעָה - רַבִּי מְאִיר פּוֹסֵל, וְרַבִּי יְהוּדָה מְכַשֵּׁיר. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֵׂה בִשְׁעַת הַסִּכְנָה שֶׁהִבֵּאוּ נִסְרִים שֶׁהִיָּה בָּהֶן אַרְבָּעָה, וְסִכְכָּנוּ עַל גְּבֵי מִרְפְּסַת, וְיִשְׁכְּנוּ תַּחְתֵּיהֶן, אָמְרוּ לוֹ: מִשָּׁם רְאִיָּה? אִין שְׁעַת הַסִּכְנָה רְאִיָּה, אָבֵל הַכֹּל מוֹדִים, שְׂאִם יֵשׁ בְּנִסְרֵי אַרְבָּעָה טַפְחִים, שֶׁיְהֵא בֵּינוּ לְבֵין חִבְרוּ כְּמִלּוּאוּ. תִּלָּה בָּהּ אֲגוּזִים, אֶפְרָסְקָאוֹת, וְרִמּוֹנִים, וּגְלוּסְקָאוֹת, פְּרִכִּילֵי עֲנָבִים וְעֲטָרוֹת שֶׁל שְׁבָלִים - כְּשֶׁרָה. לֹא יֵאכַל מֵהֵן אָפְלוּ בְיוֹם-טוֹב הָאֲחֵרוֹן שֶׁל חֹג, וְאִם הִתְנָה עָלֶיהֶן שִׂיאֲכַל מֵהֵן בְּחֹג - מִתֵּר.

ה. חִצֵּר גְּדוּלָה שֶׁמְקַפֶּת עֲמוּדִין - הֵרִי עֲמוּדִין כְּדָפְנוֹת. עוֹשֶׂה אָדָם אֶת חִבְרוּ דָפֶן כְּדֵי שִׂיאֲכַל וְיִשְׁתָּה וְשִׂישֵׁן, וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שְׂאָדָם זוֹקֵף אֶת הַמָּטָה וּפּוֹרֵס עָלֶיהָ סִדִּין, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִפְגַּס הַחֲמָה, לֹא עַל הָאוֹכְלִים וְלֹא עַל הַמַּת. מוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, שְׂאִין עוֹשִׂין אֵהֵל אֲרַעִי בַּתְּחִלָּה בְיוֹם-טוֹב, וְאִין צְרִיף לֹמֵר בַּשַּׁבָּת, לֹא נִחְלְקוּ אֶלָּא לְהוֹסִיף, שְׂרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר אִין מוֹסִיפִין בְיוֹם-טוֹב, וְאִין צְרִיף לֹמֵר בַּשַּׁבָּת. וְחֲכָמִים אָמְרִים: מוֹסִיפִין בַּשַּׁבָּת, וְאִין צְרִיף לֹמֵר בְיוֹם-טוֹב. מַעֲשֵׂה בְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר שֶׁשַּׁבַּת בְּגָלִיל הֶעֱלִיֹן בַּסֵּכָה שֶׁל יוֹחָנָן בְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּקֶסְרִי, וְאָמְרֵי לָהּ בְּקִיֶּסְרִין, וְהִגִּיעָה חֲמָה לַסֵּפֶה, אָמַר לוֹ: מָהוּ שְׂאָפְרוֹס עָלֶיהָ סִדִּין? אָמַר לוֹ: אִין לָךְ כָּל שַׁבָּת וְשַׁבָּת מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא הֶעֱמִיד מִמֶּנּוּ שׁוֹפֵט. הִגִּיעָה חֲמָה לְחִצֵּי הַסֵּפֶה, אָמַר לוֹ: מָהוּ שְׂאָפְרוֹס עָלֶיהָ סִדִּין? אָמַר לוֹ: אִין לָךְ כָּל שַׁבָּת וְשַׁבָּת מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא יֵצְאוּ מִמֶּנּוּ נְבִיאִים, שַׁבָּת יְהוּדָה וּבְנֵימִין הֶעֱמִידוּ מְלָכִים, עַל פִּי נְבִיאִים. הִגִּיעָה חֲמָה לְמַרְגְּלוֹתֶיהָ שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, נָטַל יוֹחָנָן סִדִּין וּפְרַשׁ עָלֶיהָ, הִפְשִׁיל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר טִלִּיתוֹ לְאַחֲרוֹיו, וְיָרַד, לֹא מִפְּנֵי שֶׁהִפְלִיגוּ בְּדָבָרִים, אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁלֹּא אָמַר דְּבָר שֶׁלֹּא שָׁמַע מִפִּי רַבּוֹ לְעוֹלָם.

את העצלנים, שאין יוצאין מבתיהם ברגל, משום שנאמר (דברים טז, יד): "ושמחת בחגך".

ב. חולין ומשמשיהן - פטורין מן הספה. ולא חולה מספן, אלא אפלו חש בראשו, אפלו חש בעיניו. אמר רבי שמעון בן גמליאל: פעם חשתי בעיני בקיסרין, והתיר לי רבי יוסי ברבי לישן, אני ומשמשי, חוץ לספה. אמר רבי: כשהיינו באין אני ורבי אלעזר בן רבי צדוק אצל רבי יוחנן בן נורי לבית שערים, והיינו אוכלים תאנים וענבים חוץ לספה. וכן היה רבי אומר: כל ספה שאין בה ארבע אמות על ארבע אמות - פסולה. וחכמים אומרים: אין מחזקת אלא ראשו ורבו בלבד - כשרה. מעשה באנשי ירושלים שהיו משלשלין מטותיהן בחלונות שגבוהין עשרה, ומספכין על גביהם וישנים תחתיהן, פסל היוצא חוץ לספה - נדון כספה.

ג. שומרי העיר ביום - פטורים מן הספה ביום, וחיבין בלילה. שומרי העיר בלילה - פטורין מן הספה בלילה, וחיבין ביום. שומרי העיר בין ביום בין בלילה - פטורין מן הספה בין ביום בין בלילה. הולכי דרכים - פטורין ביום וחיבין בלילה. שומרי גנות ופרדסין - פטורים בין ביום ובין בלילה. אוכלין אכילת עראי חוץ לספה, ואין ישנים שינת עראי חוץ לספה. אמר רבי: כשהיינו באין, אני ורבי אלעזר ברבי צדוק, אצל רבי יוחנן לבית שערים, והיינו אוכלים תאנים וענבים חוץ לספה, וכן היה רבי אומר: כל ספה שאין בה ארבע אמות על ארבע אמות - פסולה. וחכמים אומרים: אין מחזקת אלא ראשו ורבו בלבד - כשרה. מעשה באנשי ירושלים שהיו משלשלין מטותיהן בחלונות שגבוהין עשרה, ומספכין על גביהם, וישנים תחתיהם.

ד. אמר רבי אלעזר ברבי צדוק: כשהייתי למד תורה אצל רבי יוחנן בן החורני,

ו העושה סכתו כמין צריף, או שסמכה אל הכתל, מודה רבי אליעזר, שאם הגביה מן הקרקע טפח, או שהפליגה מן הכתל טפח - שהיא כשרה.

ז. מחצלת של שיפה ושל גמי גדולה - מספכין בה. קטנה - אין מספכין בה. של קנים ושל חלף, גדולה - מספכין בה. ארבה - אין מספכין בה. רבי ישמעאל ברבי יוסי אמר משם אביו: אחד זו ואחד זו - מספכין בה, וכן היה רבי דוסא אומר כדבריו.

ח. סכך על גפי עגלה שהיא גבוהה עשרה או בראש הספינה, רבן גמליאל פוסל ורבי עקיבא מכשיר. מעשה ברבן גמליאל ורבי עקיבא שהיו באין בספינה, עמד רבי עקיבא ועשה סכה בראש הספינה, למחר נשבה הרוח ועקרתה, אמר לו רבן גמליאל: עקיבא! היכן סכתך? רבי יוסי ברבי יהודה אומר משום רבי יוסי: הישן תחת העגלה כישן תחת המטה.

ט. העמיד ארבע קורות וסכך על גביהן, רבי יעקב אומר: רואין אותן, כל שיחזקו ויחלקו, ויש בהן טפח לכאן, וטפח לכאן - נדון משום דיומד, שהיה רבי יהודה אומר: דיומדי סכה טפח. וחכמים אומרים: שתיים כהלכתן, שלישית אפלו טפח. רבי שמעון אומר: שלש כהלכתן, ורביעית אפלו טפח. רבי שמעון בן אלעזר אמר משום רבי מאיר: שתיים בידי אדם, ואחת באילן - כשרה, ועולין לה ביום-טוב.

מסכת סכה פרק שני

א. שלוחי מצוה - פטורין מן הספה, אף על פי שאמרו: אין שבחו של אדם להניח את ביתו ברגל. מעשה ברבי אלעי, שהלך להקביל פני רבי אליעזר רבו בלוד, ברגל. אמר לו? מה זה אלעי? אינך משוכתי רגל? שהיה רבי אליעזר אומר: משבח אני

¹ מין ערבה שקולעים וסורגים ממונה מחצלאות.

ראיתי, שהיה אוכל פת חרבה במלח בשני בצרת, באתי והודעתי את אבא, אמר לי: לך ואמר לו, חבית נקובה היתה אלא שסתמוה שמרים, ואף על פי שתלמיד שמאי היה - כל מעשיו לא עשה אלא כדברי בית הלל, לעולם הלכה כבית הלל, והרוצה לעשות כדברי בית שמאי - עושה, מקולי בית שמאי ומקולי בית הלל - רשע. מחומרי בית שמאי ומחומרי בית הלל - עליו הפתוב אומר (קהלת ב, יד): "הפסיל בחשך הולך", אלא כדברי בית שמאי, כקוליהן וכחומריהן, או כדברי בית הלל כקוליהן וכחומריהן.

היה אוכל בספה וירדו עליו גשמים, והלך לו, אף על פי שפסקו הגשמים - אין מחיבין אותו לחזור עד שיגמר סעדו. היה ישן בספה וירדו עליו גשמים, והלך לו - אין מחיבין אותו לחזור עד שיאור.

ו. מפני ארבעה דברים מאורות לוקין: מפני כותבי פלסתר, ומעדי עדות שקר, ומפני מגדלי בהמה דקה בארץ ישראל, ומפני קוצצי אילנות טובות. ומפני ארבעה דברים נכסי בעלי בתים ישראל נמסרין למלכות: מפני כובשי שטרות פרועין, ומפני מלוי ברבית, ומפני שפוסקין צדקה ברבים ואין נוהגין, ומפני שספק למחות ואין ממחין.

ז. בזמן שהמאורות לוקין - סימן רע לעולם. משל למלך בשר ודם שבנה פלטרין ושכללם, והתקין סעודה לעבדיו, והניח פנס לפניהם. כעס עליהן, ואמר לעבדו: טול הנר מפניהן, ונמצאו בלן יושבין בחשכה. היה רבי מאיר אומר: בזמן שהמאורות לוקין - סימן רע לשונאיהם של ישראל, מפני שמלמדין במכות. משל לסופר שנכנס לבית הספר, ואמר: הביאו לי רצועה! מי הוא דואג? מי שלמד להיות לוקה. בזמן שהחמה לוקה - סימן רע לעכו"ם, לבנה לוקה - סימן רע לשונאיהם של ישראל, שהעכו"ם מונין

לחמה וישראל מונין ללבנה. בזמן שלוקה במזרח - סימן רע ליושבי מזרח. במערב - סימן רע ליושבי מערב. באמצע רקיע - סימן רע לכל העולם בלו, בזמן שנהפכו זיוה כמין דם - פרענות של חרב בא לעולם! לשק - חצי רעב בא לעולם. לזו ולזו - חצי חרב וחצי רעב באין לעולם. בכניסתן - פרענות שוהה לבוא בעולם, ביציאתן - פרענות, ויש אומרים: חלוף הדברים, ואין לך כל אמה ואמה שלוקה שאין אלוהי שלה לוקה, שנאמר (שמות יב, יב): "ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים וגו'"; בזמן שישראל עסוקין בתורה - אין דואגין מכל, שנאמר (ירמיה י, ב): "כה אמר ה' אל דרך הגוים אל תלמדו" וגו'.

ח. לולב כפוף, כוויץ, סדוק, עקם, דומה למגל - פסול. חרות - פסול. דומה לחרות - כשר. ערבי נחל, אין לי אלא ערבי נחל, של בעל ושל הרים מנין? תלמוד לומר: "ערבי נחל" מכל מקום, אם כן למה נאמר (ויקרא כג, מ): "ערבי נחל"? פרט לצפצפה.

ט. איזהו ערבה ואיזהו צפצפה? ערבה - קנה שלה אדם, ועלה שלה משוף, ופיה חלק. צפצפה - קנה שלה לבן, ועלה שלה עגול, ופיה דומה למגל, הדס וערבה שנקטמו ראשן, ועלתה בהן תמרות, העולות מתוכן - כשרות, שעור הדס וערבה שלשה טפחים, ולולב ארבעה טפחים. רבי טרפון אומר: באמה של חמשה טפחים.

י. ארבעה מינין הללו, כשם שאין פותחין מהם, כך אין מוסיפין עליהם, לא מצא אתרוג - לא יביא, לא פריש ולא רמון, ולא דבר אחר. היו כמושין - כשרין. יבשין - פסולין. רבי יהודה אומר: אף אם היו יבשין - כשרין. אמר רבי יהודה: מעשה באנשי כרכין שהיו מורישין לולביהן לבני בניהן בשעת הדחק. אמרו לו: משם ראיה? אין שעת הדחק ראיה.

יא. לולב, בין אגוד בין שאינו אגוד - פשר. רבי יהודה אומר: אגוד - פשר, ושאינו אגוד - פסול. לא יאגדנו ביום-טוב, אבל נוטל הימנו שרביט ואגודו. אין אוגדין את הלולב אלא במינו; דברי רבי יהודה. רבי מאיר אומר: אפלו בחוט במשיחה. אמר רבי מאיר: מעשה ביקירי ירושלים, שהיו אוגדין את לולביהן בגימנויות של זהב. אמרו לו: הם במינו היו אוגדין אותו במינו, מלמטה.

יב. אמר רבי אליעזר בן רבי צדוק: כך היה מנהגן של אנשי ירושלים - אדם יוצא מביתו ולולבו בידו, קורא קריאת שמע ומתפלל ולולבו בידו, קורא בתורה ונושא את כפיו, מניחו על גבי קרקע. הולך לבקר חולים ולנחם אבלים - ולולבו בידו. נכנס לבית המדרש - משגר לולב בידו, וביד עבדו, וביד שלוחו.

יג. אין אדם יוצא ידי חובתו ביום הראשון של חג בלולבו של חברו אלא אם כן נתנו לו במתנה. ומעשה ברבן גמליאל, ורבי יהושע, ורבי אלעזר בן עזריה, ורבי עקיבא, שהיו באין בספינה, ולא היה לולב אלא לרבן גמליאל בלבד, שלקחו באלף זוז. נטלו רבן גמליאל ויצא בו, ונתנו לרבי יהושע במתנה. נטלו רבי יהודה ויצא בו, ונתנו לרבי אלעזר בן עזריה במתנה. נטלו רבי אלעזר בן עזריה ויצא בו, ונתנו לרבי עקיבא ויצא בו, והחזירו לרבן גמליאל.

מסכת סנהדרין פרק שלישי

א. לולב דוחה את השבת בתחלתו וערבה בסופו. פעם אחת חל שביעי של ערבה בשבת, והביאו מרביות של ערבה מערב שבת והניחום בעזרה, והכירו בהם ביתוסין, ונטלום, וכבשום תחת אבנים. למחר, הכירו בהן עמי הארץ, שמטום מתחת האבנים, והביאום הכהנים וזקפום בצדי המזבח, לפי שאין ביתוסין מודים שחבוט ערבה דוחה שבת.

ב. ערבה - הלכה למשה מסיני. אבא שאול אומר: מן התורה, שנאמר (ויקרא כג, מ): "וערבי נחל" - שתיים, אחת ללולב ואחת למזבח. רבי אליעזר בן יעקב אומר: כך היו אומרים: "ליה ולך מזבח". רבי יוחנן אומר משום רבי שמעון בן יהוצדק: שמונה עשר ימים בשנה יחיד גומר בהן את ההלל, ואלו הן: שמונת ימי החג, ושמונת ימי החנוכה, ויום-טוב ראשון של פסח, ויום-טוב של עצרת, ובגולה עשרים ואחד יום, תשעת ימי החג, ושמונה ימי החנוכה, ושני ימים של פסח, ושני ימים של עצרת.

ג. למה נקרא שמו 'שער המים'? שבו מכניסין צלוחית של מים של נסוך בחג. רבי אליעזר בן יעקב אומר: בו "מים מפכים" (יחזקאל מז, ב) - מלמד שמפככין ויוצאין כמו הפך הזה, ועתידין להיות יוצאין מתחת מפתן הבית. וכן הוא אומר (שם מז, ג): "בצאת האיש קדים וקו בידו וימד אלף באמה ויעברני במים מי אפסים" - מכאן שמתר לעבר עד ברפס. "וימד אלף ויעברני במים מי מתנים" - מכאן שמתר לעבר עד מתנים. מכאן ואלף: "וימד אלף נחל אשר לא אוכל לעבר". דבר אחר: מי ברפס - שמתברכין והולכין, יכול לא יעברנו ברגל אבל יעברנו בסיוח? תלמוד לומר: "כי גאו המים מי שחו", יכול לא יעברנו בסחו אבל יעברנו בספינה קטנה? תלמוד לומר: "כי גאו המים מי שחו" - מלשוט. יכול לא יעברנו בספינה קטנה, אבל יעברנו בספינה גדולה? תלמוד לומר (ישעיה לג, כא): "בל תלך בו אני שיט". יכול לא יעברנו בספינה גדולה אבל יעברנו בבורני גדולה? תלמוד לומר: "וצי אדיר לא יעברנו". ואומר (זכריה יד, ח): "והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים" וגו'. יכול יתעברו בם מעינות אחרים? תלמוד לומר (זכריה יג, א): "ביום ההוא יהיה מקור נפתח" וגו' - מקום אחד - "לחטאת

הַגְּדוּל, וּמִבִּיאִין מִהֵן כָּל חֲמֻדַּת הָעוֹלָם, שְׁנֵאמַר (דְּבָרִים ב, ז): "זֶה אַרְבַּעִים שָׁנָה ה' אֱלֹהֶיךָ עִמָּךְ לֹא חָסְרַת דְּבָר".

ד. שְׁנֵי סְפָלִים שֶׁל כֶּסֶף הָיוּ בְּרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ: אֶחָד שֶׁל מִים וְאֶחָד שֶׁל יַיִן, מִזְרָחֵי שֶׁל יַיִן מִעֲרָבֵי שֶׁל מִים, וְדָרֶךְ הַרְגִּילָה שֶׁל יַיִן לְמִזְרָחוֹ, עָרָה שֶׁל מִים בְּתוֹךְ שֶׁל יַיִן, אוֹ שֶׁל יַיִן בְּתוֹךְ שֶׁל מִים - יֵצֵא. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שֶׁל סִיד הָיוּ, אֲלֵא שֶׁמִּשְׁחָרִין מִפְּנֵי הַיַּיִן, וּמִגְּקִבִּין כְּמִין שְׁנֵי חוּטְמִין דְּקִין, שֶׁבֵּהֶן יוֹרְדִין לְשִׁיתִין וְנִבְלָעִין בְּתוֹכוֹ, שְׁנֵאמַר (בַּמִּדְבָּר כח, ז): "בִּקְדָשׁ הַסֶּף נִסְךְ" - שְׁעֵשֶׂה לוֹ מְקוֹם שֶׁיִּבְלָע בִּקְדָשָׁה. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: שִׁיתִּין מְחוּלְלִין וְיוֹרְדִין עַד הַתְּהוֹם, וְנִבְרָאוּ מִשְׁשֶׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית, וְעָלִיהֶן כָּרָה דוֹד שְׁשֶׁה עֶשֶׂר אֶלֶף אַמָּה, שְׁנֵאמַר (יִשְׁעִיָּה ה, א-ב): "אֲשִׁירָה נָא לִידִידֵי שְׁרִית דוֹדֵי לְכַרְמוֹ וְגו', וְיַעֲזָקְהוּ וְיִסְקַלְהוּ כּו', וַיִּבְּן מִגְדָּל בְּתוֹכוֹ - זֶה הֵיכַל. יָקֵב חֲצַב בּוֹ - זֶה מִזְבֵּחַ. וְגַם יָקֵב - אֵלוֹ הַשִּׁיתִין. רַבִּי אֱלֵעָזָר בֶּן רַבִּי צְדוֹק אוֹמֵר: לֹול קִטְן הָיָה בֵּין כָּבֶשׂ וְלַמִּזְבֵּחַ, בְּמַעֲרָבוֹ שֶׁל כָּבֶשׂ. אַחַת לְשִׁבְעִים שָׁנָה - פָּרְחֵי כְּהוֹנָה יוֹרְדִין לְשֵׁם וּמְלַקְטִין מִשֵּׁם יַיִן קְרוּשׁ, שְׂדוּמָה לְעַגּוּלֵי דְבִלְהָ, וּבִאִין וְשׁוֹרְפִין אוֹתוֹ בִּקְדָשָׁה, שְׁנֵאמַר (בַּמִּדְבָּר כח, ז): "בִּקְדָשׁ הַסֶּף נִסְךְ שֶׁכֶּר לָהּ"; כֶּשֶׁם שֶׁנִּסְוִכוֹ בִּקְדָשָׁה - כֶּף שְׂרַפְתּוֹ בִּקְדָשָׁה.

ה. מֵאִמְתִּי מְנַסְכִּין אוֹתָן עִם אִיבְרֵי הַתְּמִיד? מַעֲשֶׂה בְּצְדוּקֵי אֶחָד שֶׁנִּסְךְ עַל גְּבֵי רַגְלָיו, וְרַגְמוּהוּ כָּל הַעַם בְּאַתְרוּגְיָהֶן, וְאוֹתוֹ הַיּוֹם נִפְגְּמָה קֶרֶן הַמִּזְבֵּחַ, וּבִטְלָה עֲבוּדָה, וְהִבִּיאוּ בּוֹל שֶׁל מֶלַח וּסְתֻמּוּהוּ, לֹא מִפְּנֵי שֶׁהִכְשֵׁר לְעֲבוּדָה, אֲלֵא מִפְּנֵי שֶׁלֹּא יֵרָאֶה מִזְבֵּחַ פְּגוּם, שֶׁכָּל מִזְבֵּחַ, שְׂאִין לוֹ, לֹא כָּבֶשׂ, וְלֹא יִסוּד, וְלֹא רְבוּע - פְּסוּל. רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִף הַסּוּבָב.

ו. נִסּוּךְ הַמִּים - כָּל שִׁבְעָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל שְׂמֹנֶה, אֲלֵא שְׂרַבֵּי יְהוּדָה אוֹמֵר בְּלוּג הָיָה מְנַסֵּךְ כָּל שְׂמֹנֶה. וְחֻכְמִים

וְלַנְדָּה". וְלֹאֵן הוֹלְכִין? לַיָּם הַגְּדוֹל, וְלִימָה שֶׁל טְבָרְיָא, וְלִימָה שֶׁל סְדוּם - כְּדֵי לְרַפְּאוֹת אֶת מֵימֶן, שְׁנֵאמַר (יְחֻזְקָאֵל מו, ח): "וַיֹּאמֶר אֵלֵי הַמִּים הָאֵלֶּה יוֹצְאִים אֶל הַגְּלִילָה הַקְּדֻמוֹנָה וְיִרְדּוּ עַל הָעֲרָבָה וּבִאוּ הַיָּמָה אֶל הַיָּמָה" וְגו'. הַמִּים הָאֵלֶּה יוֹצְאִים אֶל הַגְּלִילָה הַקְּדֻמוֹנָה - זֶה יָמָה שֶׁל סְדוּם. "וְיִרְדּוּ עַל הָעֲרָבָה" - זֶה יָמָה שֶׁל טְבָרְיָא. וּבִאוּ הַיָּמָה אֶל הַיָּמָה הַמוֹצְאִים וְנִרְפְּאוּ הַמִּים - זֶה הַיָּם הַגְּדוֹל. וְאוֹמֵר (יְחֻזְקָאֵל מו, ט): "[וְהָיָה] כָּל נֶפֶשׁ חַיָּה אֲשֶׁר יִשְׂרָץ אֶל כָּל אֲשֶׁר יָבֹא שָׁם נַחְלִים יַחֲיֶה וְהָיָה הַדְּגָה רַבָּה מְאֹד כִּי בָאוּ שָׂמָה הַמִּים הָאֵלֶּה וְיִרְפְּאוּ וְחַי כָּל אֲשֶׁר יָבֹא שָׂמָה הַנְּחָל". וְאוֹמֵר (שָׁם, שָׁם יא): "וְהָיָה וְעַמְדוֹ עָלָיו דְּוִגִים". וְאוֹמֵר: "בְּצֵאתוֹ וּגְבָאֵיו" וְגו'. וְאוֹמֵר (שָׁם, שָׁם יא): "וְעַל הַנְּחָל יַעֲלֶה עַל שַׁפְתּוֹ" וְגו' - מְלַמֵּד שֶׁכָּל מֵימֵי בְּרֵאשִׁית עֲתִידִין לְהִיּוֹת יוֹצְאִין כְּמִפֵּי הַפֶּה הַזֶּה. וְכִךְ הָיְתָה הַבְּאֵר שֶׁהָיְתָה עִם יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר דוּמָה, לְסַלֵּעַ מְלֵא נְקִבִים כַּכְּבָרָה, מְפֻרְפֶּרֶת וְעוֹלָה כְּמִפֵּי הַפֶּה הַזֶּה, עוֹלָה עִמָּהֶן לְהָרִים וְיִוֹרְדַת עִמָּהֶן לְגֵאוֹת, מְקוֹם שִׁישְׂרָאֵל שׁוֹרִין - הוּא שׁוֹרָה כְּנַגְדָן, בְּמְקוֹם גְּבוּהָה כְּנַגְדַּ פְתַחוֹ שֶׁל אֶהֱל מוֹעֵד, נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל בָּאִין וְסוּבְבִין אוֹתָהּ בְּמַקְלוֹתֵיהֶן, וְאוֹמְרִים עָלֶיהָ אֶת הַשִּׁירָה (בַּמִּדְבָּר כא, יז): "עָלִי בָּאֵר עֲנֵנִי לָהּ, עָלִי בָּאֵר". וְהַמִּים מְבַעֲבְעִין וְעוֹלִין כְּעַמּוּד לְמַעְלָה, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מוֹשֵׁךְ בְּמַקְלוֹ, אִישׁ לְשִׁבְטוֹ וְאִישׁ לְמִשְׁפַּחְתּוֹ, שְׁנֵאמַר (בַּמִּדְבָּר כא, יח): "בָּאֵר חֲפֻרָה שְׂרִים" וְגו'. וְגַם הִיא סוּבְבַת אֶת כָּל מַחֲנֶה יִשְׂרָאֵל, וּמִשְׁקָה אֶת כָּל הַיְשִׁימוֹן, שְׁנֵאמַר (בַּמִּדְבָּר כא, כ): "וְנִשְׁקַפָּה עַל פְּנֵי הַיְשִׁימוֹן" וְהִיא נַעֲשֶׂה נַחְלִים, שְׁנֵאמַר (תְּהִלִּים עח, כ): "וּנְחָלִים יִשְׁטְפוּ". הֵן יוֹשְׁבֵין בְּאִיסְפַּקְאוֹת, וּבִאִין זֶה אֶצֶל זֶה, שְׁנֵאמַר (תְּהִלִּים קה, מא): "הֵלְכוּ בְּצִיּוֹת נְהָר". הָעוֹלָה דְרָךְ יָמִין - עוֹלָה דְרָךְ יָמִין. הָעוֹלָה דְרָךְ שְׂמָאל - עוֹלָה דְרָךְ שְׂמָאל. כֵּן הָעַמּוּד שֶׁל מִים - מִתְמַצֵּין אֵלָיו וְהוּא נַעֲשִׂית נַחַל גְּדוֹל, וְהוֹלְכִין לַיָּם

אומרים: שלשה לוגין. נמצאת אומר: המרבה במים - ממצט במים, והמרבה במים - ממצט במים.

ז. מי החג - חייבין עליהן: משום לן, יוצא וטמא. לפיכך, אם לנו או שיצאו, או שנטמאו - יוצא לבית השרפה. אבל חבית וצלוחית עצמן - מועלין בהן, מפני שגופן הקדש. רבי מאיר אומר משום רבי עקיבא: מפני מה אמרה תורה הביאו עמר בפסח? מפני שהפסח זמן תבואה היא. אמר הקדוש ברוך הוא: 'הקריבו לפני עמר בפסח, כדי שתתברך לכם תבואה שבשדות'. ומפני מה אמרה תורה: 'הביאו שתי הלחם בעצרת?' מפני שעצרת זמן פרות האילן הוא. אמר הקדוש ברוך הוא: 'הקריבו לפני שתי הלחם בעצרת, כדי שיתברכו לכם פרות האילן'. ומפני מה אמרה תורה: 'נסכו מים לפני בחג? כדי שיתברכו לכם גשמי שנה'. ואומר (זכריה יד, יז-יח): 'והיה אשר לא יעלה מאת משפחות הארץ אל ירושלם להשתחות למלך ה' צבאות ולא עליהם יהיה הגשם; ואם משפחת מצרים לא תעלה ולא באה ולא עליהם.

מסכת סכה פרק רביעי

א. בראשונה היו נשים מבפנים ואנשים מבחוץ, והיו באין לידי קלות ראש, התקינו, שיהיו נשים יושבות מבחוץ ואנשים מבפנים, ועשו גזוזטראות בעזרה, כנגד שלש רוחות, ועדין היו באין לידי קלות ראש, התקינו, שיהיו נשים יושבות מלמעלה ואנשים מלמטה.

ב. חסידים ואנשי מעשה היו מרקדין לפניהם באבוקות, והיו אומרים דברי תשבחות. מה היו אומרים? אשרי מי שלא חטא! וכל מי שחטא - ימחל לו. ויש מהן שהיו אומרים: אשרי ילדותנו שלא בישה את זקנותנו, אלו חסידים ואנשי מעשה. ויש מהן שהיו אומרים: אשרי זקנותנו שכפרה על ילדותנו, אלו בעלי תשובה.

אלו ואלו אומרים: אשרי מי שלא חטא, ומי שחטא - ישוב וימחל לו. אמרו עליו על הלל הזקן, כשהיה שמח בשמחת בית השואבה, אמר כן: אם אני כאן - הכל כאן, ואם אין אני כאן - מי כאן? הוא היה אומר: למקום שאני אוהב - שם רגלי מוליכות אותי, אם תבוא לביתי - אני אבא אל ביתך. אם אתה לא תבוא אל ביתי - לא אבוא אל ביתך. הלל הזקן אומר: למקום שלבי אוהב - לשם רגלי מוליכות אותי. אם אתה תבא לביתי - אני אבא לביתך, אם אתה לא תבא לביתי - אני לא אבא לביתך, שנאמר (שמות כ, כא): "בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך וברכתיך".

ג. אמרו עליו על רבי שמעון בן גמליאל, כשהיה שמח בשמחת בית השואבה, היה נוטל שמונה אבוקות של אור, וזורק אותן, ואין נוגעות זו בזו, וכשהוא משתחוה, נועץ שני גודליו בארץ, ושוחה ונושק את הרצפה וזוקף, ואין כל בריה יכולה לעשות כן. אמר רבי עקיבא בן חנניא: כשהיינו שמחים בשמחת בית השואבה - לא ראינו שנה בעינינו, כיצד? שעה ראשונה, תמיד של שחר, משם לתפלה, משם לקרבן מוסף, משם לבית המדרש, משם לאכילה ושתייה, משם לתפלת המנחה, משם לתמיד של בין הערבים, מכאן ואילך לשמחת בית השואבה.

ד. רבי יהודה אומר: כל מי שלא ראה דויפלוסטי² של אלכסנדריא של מצרים - לא ראה כבודן של ישראל. אמרו: כמין בסילקין³ גדולה היה, סטיו לפניו מסטיו, פעמים שהיה בה ששים רבוא על ששים רבוא, כפלים פיוצאי מצרים. והיו בה קתדראות של זהב, כנגד שבעים ואחד זקנים של סנהדרי גדולה, כל אחת ואחת אינה פחותה מעשרים ואחד רבוא כפרי

² אולם ואכסדרה כפולה.

³ פלטריון.

זָהָב, וּבִמָּה שֶׁל עֵץ בְּאִמְצָעוֹתָהּ, וְחִזֵּן הַכִּנְסֵת עוֹמֵד עָלֶיהָ, וְהַסּוֹדְרִין בְּיָדוֹ, וְכִיּוֹן שֶׁהִגִּיעַ לַעֲנוֹת "אָמֵן", הִלָּה מְנִיף בְּסוֹדֵר, וְכָל הָעַם עוֹנִים "אָמֵן". וְלֹא הָיוּ יוֹשְׁבֵינָּה מְעַרְבִּין, אֲלֵא זֶהֱבִים בְּפָנָי עֲצָמָן, וְכַסְפִּים בְּפָנָי עֲצָמָן, וְנִפְחִים בְּפָנָי עֲצָמָן, טְרַסִּים בְּפָנָי עֲצָמָן, וְגִרְדִּים בְּפָנָי עֲצָמָן, וְכִשְׁעָנִי נִכְנַס לָשִׁם - הָיָה מְכִיר בְּעַלֵּי אֲמֻנָתוֹ וְנִפְנָה לָשִׁם, וּמִשָּׁם פָּרַנְסָתוֹ וּפְרַנְסֵת אֲנָשֵׁי בֵיתוֹ.

ה. וְלוֹיִם בְּכַנּוּרוֹת, וְנִבְלִים וְכָל כְּלֵי שִׁיר, מִהֵן אוֹמְרִים (תְּהִלִּים קְלֵד, א): "שִׁיר הַמַּעֲלוֹת הִנֵּה בְּרַכּוֹ" וְגו'. וּמִהֵן הָיָה שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים (שָׁם, שָׁם ב): "שְׂאוּ דִיכֶם קִדְשׁ" וְגו'. וְכַשְׁנִפְטְרִין זֶה מִזֶּה, הָיוּ אוֹמְרִים (שָׁם, שָׁם ג): "יִבְרַכְךָ ה' מִצִּיּוֹן וְגו', וְרָאָה בְּנִים" וְגו'. שְׁתֵּי חֲצוּצְרוֹת בְּיָדָם, קָרָא הַגָּבֵר, תִּקְעוּ וְהִרְיעוּ וְתִקְעוּ, הִגִּיעוּ לְשַׁעַר הַמַּיִם, תִּקְעוּ וְהִרְיעוּ וְתִקְעוּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין פְּחוֹת מִשָּׁבַע, וְלֹא יוֹתֵר עַל עֶשְׂרֵה. שֶׁלֹּשׁ לְפִתִּיחַת שְׁעָרִים. הָאוֹמֵר עַל פְּתִיחַתָּן - אֵינוֹ אוֹמֵר עַל נְעִילַתָּן. הָאוֹמֵר עַל נְעִילַתָּן - אֵינוֹ אוֹמֵר עַל פְּתִיחַתָּן. שֶׁלֹּשׁ לְמַעְלֵה הָעֲשִׁירִית. הָאוֹמֵר לְמַעְלֵה עֲשִׁירִית - אֵינוֹ אוֹמֵר עַל גְּבֵי הַמִּזְבֵּחַ, הָאוֹמֵר עַל גְּבֵי הַמִּזְבֵּחַ - אֵינוֹ אוֹמֵר לְמַעְלֵה עֲשִׁירִית.

ו. שֶׁלֹּשׁ לְהַבְטִיל אֶת הָעַם מִן הַמְּלֶאכֶה, כִּיצַד? חִזֵּן הַכִּנְסֵת נוֹטֵל חֲצוּצְרָתָהּ, וְעוֹלָה רֹאשׁ הַגָּג גְּבוּהָ שְׁבָעִיר, הַתְּחִיל לְתַקּוֹעַ תְּקִיעָה רֵאשׁוֹנָה, הַסְּמוּכִין לְעִיר בְּטִלְיָן. הַסְּמוּכִין לְתַחֲנוּם מִתְּכַנְסִין וּבֹאִין לְתוֹךְ הַתַּחֲנוּם, וְלֹא הָיוּ נִכְנָסִין מִיָּד, אֲלֵא מִמֵּתִינִין עַד שִׁיבּוֹאוּ בְּלָן וְיִתְכַנְסוּ בְּלָן בְּבַת אַחַת, וְעַדִּין חֲנִיּוֹת פְּתוּחִין וְתִרְסִין מִנְּחִין, הַתְּחִיל לְתַקּוֹעַ תְּקִיעָה שְׁנִיָּה, נִסְתַּלְקוּ הַתִּרְסִין וְנִנְעְלוּ הַחֲנִיּוֹת, וְעַדִּין חֲמִין עַל גְּבֵי הַכִּיּוֹר וְקִדְרוֹת מְנַחוֹת עַל גְּבֵי כִיּוֹר. הַתְּחִיל לְתַקּוֹעַ תְּקִיעָה שְׁלִישִׁית - סִלַּק הַמְּסַלֵּק, וְהַטְּמִין הַמְּטַמֵּין, וְהִדְלִיק הַמְּדַלֵּק, וְשׁוּהָה כְּדֵי צְלִית דָּג קָטָן, אוֹ כְּדֵי לְהַדְבִּיק פֶּת בַּתְּנוּר.

ז. שֶׁלֹּשׁ לְהַבְדִּיל בֵּין קִדְשׁ לְחוֹל, כִּיצַד? חִזֵּן הַכִּנְסֵת נוֹטֵל חֲצוּצְרָתָהּ, וְעוֹלָה לַגָּג גְּבוּהָ שְׁבָעִיר, נֹטֵל לְקִרְוֹת, מְעַבְרִין מִמֶּנּוּ תְּבַשִּׁיל מֵעַל גְּבֵי הַכִּיּוֹר, וְטוֹמְנִין לוֹ מִיַּחַם, וּמְדַלִּיקִין לוֹ אֶת הַנֵּר, גָּמַר מְלַקְרוֹת, אֶפְלוּ מִיַּחַם בְּיָדוֹ - אֵין טוֹמְנוֹ, אֲלֵא מְנִיחוֹ עַל הָאָרֶץ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי בֶן רַבִּי חֲנִינָא: שְׂמַעְתִּי, שָׂאֵם בָּא לְהַדְלִיק אַחַר שֶׁשׁ תְּקִיעוֹת - מְדַלֵּק, שֶׁהָרִי נִתְּנוּ חֲכָמִים שְׁעוֹר לְחִזֵּן בֵּית הַכִּנְסֵת הַהוּלִיף שׁוֹפְרוֹ לְבֵיתוֹ. אָמַר לוֹ: אִם כֵּן, נִתְּתָ דְבָרְךָ לְשַׁעוּרִין! אֲלֵא מְקוֹם צְנוּעַ יֵשׁ לוֹ לְחִזֵּן בֵּית הַכִּנְסֵת בְּרֹאשׁ הַגָּג, שְׂשֵׁם מְנִיחַ שׁוֹפְרוֹ, לְפִי שְׂאֵין מְטַלְטְלִין לֹא אֶת הַשׁוֹפְרוֹת וְלֹא אֶת הַחֲצוּצְרוֹת.

ח. יוֹם-טוֹב שֶׁחָל לְהִיּוֹת בְּעָרֵב שַׁבַּת - תּוֹקְעִין וְלֹא מְבַדִּילִין, מוֹצָאֵי שַׁבַּת - מְבַדִּילִין וְלֹא תּוֹקְעִין, יוֹם הַכַּפּוּרִים שֶׁחָל לְהִיּוֹת עָרֵב שַׁבַּת - לֹא הָיוּ תּוֹקְעִין. וּבְמוֹצָאֵי שַׁבַּת - לֹא הָיוּ מְבַדִּילִין, כִּיצַד תּוֹקְעִין? תּוֹקַע פְּשׁוּטָה וְאֵינוֹ מְרִיעַ, הַחֲלִיל דוּחָה אֶת הַשַּׁבַּת בְּתַחֲלָתוֹ; דְּבָרֵי רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים אָף יוֹם-טוֹב אֵינוֹ דוּחָה.

ט. כָּל הַמְּשֻׁמְרוֹת שׁוֹנוֹת וּמְשַׁלְּשׁוֹת בְּפָרִים, חוּץ מִשְׁתֵּים אַחֲרוֹנוֹת, שְׁשׁוֹנוֹת וְלֹא מְשַׁלְּשׁוֹת. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן פְּרָטָא וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אָמְרוּ: לֹא הָיָה פִּיס לְחֻלְבֵי שְׁעִיר, אֲלֵא מִי שֶׁמַּעֲלָה אֲבָרֵי הַכֶּבֶשׂ הוּא מַעֲלָה אֶת חֻלְבֵי שְׁעִיר. אָבָא יוֹסִי בֶן חֲנַן אוֹמֵר: לֹא הָיָה פִּיס אֲלֵא לְרֹאשֵׁי מְשֻׁמְרוֹת, וְשְׂאָר כָּל מְשֻׁמְרוֹת חוּזְרוֹת חֲלִילָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן אֲנָטִיגְנוֹס אוֹמֵר: לֹא הָיָה פִּיס אֲלֵא לְיוֹם-טוֹב הָרֵאשׁוֹן שֶׁל חַג בַּלְבָּד, וְשְׂאָר כָּל יְמֵי הַחֵג חוּזְרוֹת חֲלִילָה. כִּיצַד מְפִיסִין? נִכְנָסִין לְלִשְׁכַּת הַגְּזִית, וְכָמִין בְּסִילְקֵי גְדוּלָה הֵיחָה, פִּיס בְּמִזְרְחָהּ, וְזָקֵן יוֹשֵׁב בְּמַעְרָבָהּ, וְהַכְּהֵנִים מוֹקְפִין וְעוֹמְדִין כְּמִין כּוֹלֵיאָר, וְהַמְּמַנֵּה בָּא וְנוֹטֵל מִצְּנַפֶּת מְרֹאשׁוֹ שֶׁל אַחַד מֵהֶם, וְיוֹדְעִין שֶׁמִּמֶּנּוּ פִּיס מִתְּחִיל. וְלֹא הָיוּ

ואַרְבַּע חֲלוֹנוֹת הָיוּ שָׁם כְּנֶגֶד עֲשָׂרִים וָאַרְבַּע מִשְׁמֵרוֹת כְּהוֹנָה.

יג. בַּלְגָּה - לְעוֹלָם חוֹלֶקֶת בְּדָרוֹם וְטַבְעָתָהּ קְבוּעָה, וְחֲלוֹנָה סְתוּמָה, מִפְּנֵי מָרִים בַּת בַּלְגָּה, שֶׁהַמִּירָה דָּתָה וְנִשְׁאֵת לְסִרְדִּיוֹט - אֶחָד מִמַּלְכֵי נְכָרִים, וְכִשְׁנֹכְנֶסוּ נְכָרִים לְהִיכָל, הִיָּתָה מְבַעֲטָה עַל גְּבֵי הַמִּזְבֵּחַ וְאָמְרָה: לּוֹקִיס! לּוֹקִיס! אַתָּה הַחֲרֻכָּת מְמוֹנֵם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְלֹא עֲמַדָּת לָהֶם בַּעַת צָרָתָם. וַיֵּשׁ אֹמְרִים: מִשְׁמֵרָתוֹ שׁוּהָ לְבוֹא, וְנִכְנָס יֹשֵׁב אֶחָיו עִמּוֹ, וְשִׁמַּשׁ תַּחֲתָיו, אַף עַל פִּי שִׁשְׁכְּנֵי רְעִים לֹא נִשְׁתַּכְּרוּ, שְׁכְּנֵי בַלְגָּה נִשְׁתַּכְּרוּ! וְהִלְכָּךְ, לְעוֹלָם חוֹלֶקֶת בְּדָרוֹם וַיִּשְׁכַּב אַחֲרָיו בְּצַפּוֹן.

מִסְכַּת יוֹם-טוֹב (בֵּיצָה) פָּרָק רֵאשׁוֹן

א. בֵּיצָה שְׁנוּלְדָה בְּיוֹם-טוֹב, אַחֲרִים אֹמְרִים מִשׁוֹם רַבִּי אֲלִיעֶזֶר: תֹּאכֵל הִיא וְאִמָּה. נוֹלְדָה בְּשַׁבָּת - תֹּאכֵל בְּיוֹם-טוֹב, נוֹלְדָה בְּיוֹם-טוֹב - תֹּאכֵל בְּשַׁבָּת. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר מִשׁוֹם רַבִּי אֲלִיעֶזֶר: עֲדִין הִיא מִחֻלְקָת, שְׁבִית שְׁמַאי אֹמְרִים: תֹּאכֵל, וּבֵית הֵלֵל אֹמְרִים: לֹא תֹאכֵל. כָּשֶׁם שְׁאֲסוּרָה לֹאכֵל - כֶּךָ אֲסוּרָה לְטַלְטֵל, וּסְפָקָה אֲסוּרָה. וְכִשֶׁם שְׁסַפְקָה אֲסוּרָה - כֶּךָ כָּל סְפָק מוֹכֵן אֲסוּר. נִתְעַרְבוּ בְּמֵאָה - בְּלֵן אֲסוּרוֹת. אֲפָרוּחַ שְׁנוּלֵד בְּיוֹם-טוֹב - מְתָר. עֶגֶל שְׁנוּלֵד בְּיוֹם-טוֹב - מְתָר. זֶה מוֹכֵן אֲגַב אִמּוֹ, וְזֶה מְתִיר עֲצָמוֹ בַּקֶּדְרָה. אֲפָרוּחַ שְׁנוּלֵד בְּיוֹם-טוֹב - מְתָר לְשַׁחֲטוֹ בְּיוֹם-טוֹב, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְתִיר אֶת עֲצָמוֹ.

ב. הַשׁוּחֵט אֶת הַתְּרַנְגְּלָת, וּמִצָּא כֶּה בֵּיצִים גְּמוּרוֹת - הָרִי אֵלוֹ מְתָרוֹת לְאֹכְלָן בְּיוֹם-טוֹב. בֵּיצָה שִׁיִּצָּאָה רַבָּה מְעַרֵב יוֹם-טוֹב - מְתָרֵת לְאֹכְלָה בְּיוֹם-טוֹב. נוֹלְדָה בְּשַׁבָּת - תֹּאכֵל בְּיוֹם-טוֹב, בְּיוֹם-טוֹב - תֹּאכֵל בְּשַׁבָּת. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר כָּשֶׁם רַבִּי אֲלִיעֶזֶר: עֲדִין מִחֻלְקָת בְּמִקּוּמָה, כָּשֶׁם שְׁאֲסוּרָה לֹאכֵל - כֶּךָ אֲסוּרָה לְטַלְטֵל, כָּשֶׁם שְׁסַפְקָה אֲסוּר - כֶּךָ סְפָק מוֹכֵן אֲסוּר, נִתְעַרְבָה בְּמֵאָה - כָּלֵם אֲסוּרוֹת.

מוֹצִיאִין שְׁתֵּים שְׁתֵּים, אֲלֹא אֶחָד אֶחָד בְּלֶבֶד, בְּמָה דְּכָרִים אֲמוּרִים? בְּבִרְיָא, אֲבָל בְּחוּלָה, אֲפֵלוֹ שְׁנַיִם מוֹצִיאִין, וְהַיְחִידִים מוֹצִיאִין שְׁתֵּים, וְאִין מוֹנִין לְהֵן אֲלֹא אַחַת.

י. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר: לֹא הִיָּה פִּיס לְמַחְתָּה אֲלֹא כִּהֵן שְׁזָכָה בְּקִטְרַת אֹמֵר לְזֶה שְׁעָמוֹ: זָכָה עָמִי בְּמַחְתָּה. יוֹם-טוֹב אַחֲרוֹן שֶׁל חָג: פִּיס לְעֲצָמוֹ, זְמַן לְעֲצָמוֹ, רְגֵל לְעֲצָמוֹ, קָרְבָן לְעֲצָמוֹ, שִׁיר לְעֲצָמוֹ, בְּרָכָה לְעֲצָמוֹ, שְׁנַאָמֵר (מְלָכִים-א ח, טו): "בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי שִׁלַּח אֶת הָעֵם וַיִּבְרַכּוּ אֶת הַמֶּלֶךְ", יָכוֹל לֹא הָיוּ טְעוּנִין לִינָה? תִּלְמוּד לֹמֵר (דְּבָרֵי הַיָּמִים-ב ז, י): "וּבְיוֹם עֲשָׂרִים וּשְׁלֹשָׁה לְחַדֵּשׁ הַשְּׁבִיעִי שִׁלַּח אֶת הָעֵם לְאַהֲלֵיהֶם". הֲאֵ כִּיצַד? נִפְטְרוּ מִבְּעוֹד יוֹם וְהַשְּׁכִימוּ וְהִלְכוּ לָהֶם.

יא. הַתְּמִידִין, וְהַנְּדָרִים, וְהַנְּדָבוֹת, וְהַבְּכוּרוֹת, וְהַמַּעֲשָׂרוֹת, וּמוֹסְפֵי שַׁבָּת, חֲטָאת הַצְּבוּר, וְעוֹלוֹתֶיהֶן, וְעוֹלוֹת חוּבָה שֶׁל יַחֲיד - עֲבוּדָתָן וְאֲכִילָתָן בְּמִשְׁמֵר הַקְּבוּעַ. שְׁתֵּי הַלָּחִם - עֲבוּדָתָן וְאֲכִילָתָן בְּכָל הַמִּשְׁמֵרוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהֵן בָּאִין חוּבַת הַרְגֵל. לָחֵם הַפָּנִים - עֲבוּדָתָן בְּמִשְׁמֵר הַקְּבוּעַ, וְאֲכִילָתוֹ בְּכָל הַמִּשְׁמֵרוֹת. כִּיצַד הוּא עוֹשֶׂה? נוֹתֵן חֲצִי חֲלָה לְכָל מִשְׁמֵר וּמִשְׁמֵר, וְהֵן מִתְחַלְקִין בֵּינֵיהֶן. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר: הַמְּחַלֵּק עוֹמֵד עַל הַרְבֵּד שְׁבָאוֹלָם, מִפְּרִישׁ וּמִנִּיחַ, מִפְּרִישׁ וּמִנִּיחַ, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד בָּא וְנוֹטֵל חֲלָקוֹ, וְלִבְעָלִי מוֹמִין שְׁבַכְהוֹנָה - מוֹצִיאִין לָהֶם חֲלָקִים בַּחוּץ, מִפְּנֵי שֶׁאִין יְכוּלִין לְהַפְּנֵם בֵּין הָאוֹלָם וְלַמִּזְבֵּחַ.

יב. מִשְׁמֵר הַיּוֹצֵא - מִקְרִיב תְּמִיד שֶׁל שַׁחַר וּמוֹסְפִין, הַנִּכְנָס - מִקְרִיב תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרֵבִים. וּבְזִיכִין - אַרְבַּעַה כֹּהֲנִים הָיוּ נִכְנָסִים, שְׁנַיִם מִמִּשְׁמֵר זֶה וְשְׁנַיִם מִמִּשְׁמֵר זֶה. וְלָחֵם הַפָּנִים - מִפְּנֵי מָה מִשְׁמֵר הַנִּכְנָס חוֹלֵק בְּצַפּוֹן? מִפְּנֵי שֶׁקְּרוּב לְעֲבוּדָה! עֲשָׂרִים וָאַרְבַּע טַבְּעוֹת הָיוּ שָׁם, כְּנֶגֶד עֲשָׂרִים וָאַרְבַּע מִשְׁמֵרוֹת כְּהוֹנָה, עֲשָׂרִים

ג. בית שמאי אומרים: שאור בכזית וחמץ בככפותבת. ובית הלל אומרים: זה וזה בכזית. איזהו שאור? המחמץ את אחרים. איזהו חמץ? המתחמץ מאחרים. מאימתי קרוי שאור? משיפסל מאכילת כלב. אפר שהסיקו ביום-טוב - אין מכסין בו ביום-טוב, לפי שאינו מן המוכן. היה לו עפר בתוך ביתו להטיח בו גגו, סיד לסוד בו ביתו - אין מכסין בו.

ד. רבי יוסי אומר: כוי אין שוחטין אותו ביום-טוב מפני שהוא ספק, ואם שחטו - אין מכסין את דמו, מקל וחמר ממילה. אמר רבי יוסי: ומה מילה שודאה דוחה שבת, אין ספקה דוחה את יום-טוב, כסוי הדם שאין ודאו דוחה שבת - אינו דין שאין ספקה דוחה את יום-טוב? אמרו לו: תקיעת שופר שבגבולין תוכיח! שאין ודאה דוחה שבת, אפלו הכי ספקן דוחה את יום-טוב, הן יוכיחו לכסוי הדם, שאף על פי שאין ודאו דוחה את השבת - שיהא ספקו דוחה את יום-טוב. השיב רבי אליעזר בנו של רבי אלעזר הקפר ברבי תשובה: מה למילה, שכן אינה נוהגת בלילי ימים טובים, תאמר בכסוי שנוהג בלילי יום-טוב? אמר רבי אבא: זה אחד מן הדברים שאמר רבי חיא - אין לי עליהם תשובה, והשיב רבי אלעזר הקפר ברבי תשובה.

ה. אמר רבי שמעון בן אלעזר: מודים בית שמאי ובית הלל שמוליכין את הסלם משוכף לשוכף, לא נחלקו, אלא להחזיר, שבית שמאי אומרים: אין מחזירין, ובית הלל אומרים: אף מחזירין. רבי יהודה אומר, עזריה אומר: מטלטלין את הסלם. במה דברים אמורים? בסלם של שוכף, אבל בסלם של עליה - דברי הכל אסור לטלטל, אפלו בעליה. רבי דוסא אומר: מטהו מחלון לחלון. אחרים אומרים משום רבי דוסא: אף מדדין בו.

ו. רבי שמעון אומר: בית שמאי אומרים: לא יטול אדם גזול עד שיקשר. ובית הלל אומרים: עד שינענע, והמקשרין והמנוענעין, בבורות ובבתים ובשיחין ובמערות - מתריין. ובאילנות - אסורים, משום שמא יעלה ויתלש. והמקשרין והמנוענעין, בכל מקום - אסורין משום גזל.

ז. זמן בתוך הקן ומצא לפניה - אסורין. על פתחה - מתריין. אמר רבי שמעון בן אלעזר: מודים בית שמאי ובית הלל, על שהזמינן בתוך הקן ומצא לפני הקן שהן אסורין. במה דברים אמורים? ביוני שוכף ויוני עליה, וצפרים שקננו בטפוחים ובבירה, אבל אוזין, ותרנגולין, ויוני הרדסאיאות, וחייה שקננה בפרדס - מתריין ואין צריכין זמון, מפני שהן ברשות אדם. וצפור דרוו - צריכה לקשר בכנפיה שלא תחליף באמה. ושויים, שאם קצב עליו בשך - שאסור לטלטלו. ושויין, שאין מולחין עליו בשך ביום-טוב, אבל מולחין עליו בשך לצלי. וחייה שקננה בפרדס - צריכה זמון, מפני שאינה ברשות אדם.

ח. אמר רבי שמעון בן אלעזר: מודים בית שמאי ובית הלל, שמסלקין את התריסין ביום-טוב. לא נחלקו, אלא להחזיר, שבית שמאי אומרים: אין מחזירין, ובית הלל אומרים: מחזירין; במה דברים אמורים? בשיש להם ציר, אבל אין להם ציר, דברי הכל: מתר. דלת שיש לה ציר - פותחין ונועלים בה ביום-טוב, ואין צריך לומר בשבת.

ט. אמר רבי שמעון בן גמליאל: מודים בית שמאי ובית הלל, שמוליכין פלים מלאים לצרף, וריקנין למלאותן, על מה נחלקו? על ריקנים שלא לצרף, שבית שמאי אסורין, ובית הלל מתירין. יוצא אדם במפתח שבאצבעו לרשות הרבים, ואינו חושש. דלת שיש לה ציר - פותחין ונועלין בה בשבת, ואין צריך לומר ביום-טוב.

נִשְׁבַּר צִירָה - אֵין פּוֹתְחִין וְאֵין נּוֹעֲלִין בָּהּ
בְּיוֹם-טוֹב, וְאֵין צְרִיךְ לּוֹמַר בַּשַּׁבָּת.

י. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: לֹא נִחְלְקוּ בֵּית שְׁמַאי
וּבֵית הַלֵּל, עַל מִתְּנֹת שְׁמוּלֵיכִין כְּשֶׁהוֹרְמוּ
מֵעֶרֶב יוֹם-טוֹב עִם הַמִּתְּנֹת שֶׁהוֹרְמוּ בְּיוֹם-
טוֹב מֵהַיּוֹם. עַל מָה נִחְלְקוּ? לְהוֹלִיכֶם בְּפָנֵי
עֲצָמָן, שְׁבִית שְׁמַאי אוֹמְרִים: אֵין מוֹלִיכִין,
וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים: מוֹלִיכִין. וְכָךְ הָיוּ בֵּית
שְׁמַאי דְנִינִן: חִלָּה וּמִתְּנֹת מִתְּנָה לְכַהֵן,
וּתְרוּמָה מִתְּנָה לְכַהֵן, כְּשֶׁם שְׁאֵין מוֹלִיכִין
אֶת הַתְּרוּמָה - כִּךָּ אֵין מוֹלִיכִין אֶת הַמִּתְּנֹת.
אָמְרוּ לָהֶם בֵּית הַלֵּל: לֹא! אִם אָמַרְתֶּם
בַּתְּרוּמָה שְׁאֵינוּ זֹכָאֵי בַּהֲרַמְתָּהּ, תֹּאמְרוּ
בַּמִּתְּנֹת שְׁזֹכָאֵי בַּהֲרַמְתָּן? אָמַר רַבִּי יוֹסִי:
לֹא נִחְלְקוּ בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הַלֵּל עַל
הַמִּתְּנֹת שְׁמוּלֵיכִין, לֹא נִחְלְקוּ אֲלֵא עַל
הַתְּרוּמָה, שְׁבִית שְׁמַאי אוֹמְרִים: אֵין
מוֹלִיכִין, וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים: מוֹלִיכִין. וְכָךְ
הָיוּ בֵּית הַלֵּל דְנִינִן: חִלָּה וּמִתְּנֹת מִתְּנָה
לְכַהֵן, וְהַתְּרוּמָה מִתְּנָה לְכַהֵן, כְּשֶׁם
שְׁמוּלֵיכִין אֶת הַמִּתְּנֹת - כִּךָּ מוֹלִיכִין אֶת
הַתְּרוּמָה, אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שְׁמַאי: לֹא! אִם
אָמַרְתֶּם בַּמִּתְּנֹת שְׁזֹכָאֵי אֲנִי בַּהֲרַמְתָּן,
תֹּאמְרוּ בַּתְּרוּמָה שְׁאֵינוּ זֹכָאֵי בַּהֲרַמְתָּהּ?
אֲחֵרִים אוֹמְרִים: לֹא נִחְלְקוּ בֵּית שְׁמַאי
וּבֵית הַלֵּל עַל הַתְּרוּמָה שְׁאֵין מוֹלִיכִין, לֹא
נִחְלְקוּ אֲלֵא עַל הַמִּתְּנֹת, שְׁבִית שְׁמַאי
אוֹמְרִים: אֵין מוֹלִיכִין, וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים:
מוֹלִיכִין.

יא. הַלֵּשׁ עֶסֶה בְּיוֹם-טוֹב, בֵּין טְמֵאָה בֵּין
טְהוּרָה - מִתֵּר לְטַלְטְלָהּ, וּמִתֵּר לְהַפְרִישׁ
מִמֶּנָּה חִלָּה. לְשֶׁה מֵעֶרֶב יוֹם-טוֹב, וְשִׁכַּח
וְלֹא הַפְרִישׁ מִמֶּנָּה חִלָּה - אָסוּר לְטַלְטְלָהּ,
וְאָסוּר לְהַפְרִישׁ מִמֶּנָּה חִלָּה.

יב. אָמַר רַבִּי מֵאִיר: מוֹדִים בֵּית שְׁמַאי וּבֵית
הַלֵּל, שֶׁהַתְּבִלִּין נְדוּכִין בְּמַדוּף שֶׁל עֵץ
וּמִלַּח עֲמֵהוֹן, עַל מָה נִחְלְקוּ? עַל הַמִּלַּח
בְּפָנֵי עֲצָמוֹ, שְׁבִית שְׁמַאי אוֹמְרִים: בְּפֶךָ
וּבְעֵץ פְּרוּר לְצָלִי, וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים: לְכֹל
דְּבַר. וְהַפְלִפְלִין - הָרִי הֵן כְּתַבְלִין. בֵּית

שְׁמַאי אוֹמְרִים: מוֹלִיכִין תְּבִלִּין וּמַדוּף אֲצֵל
מְדוּכָה, וְלֹא מְדוּכָה אֲצֵלָן. וּבֵית הַלֵּל
אוֹמְרִים: מוֹלִיכִין זֶה אֲצֵל זֶה, וְזֶה אֲצֵל זֶה,
וְאֵין חוֹשְׁשִׁין.

יג. בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: מוֹלִיכִין סִכִּין
וְטַבַּח אֲצֵל בְּהֵמָה, וְלֹא בְּהֵמָה אֲצֵלוֹ. וּבֵית
הַלֵּל אוֹמְרִים: מוֹלִיכִין זֶה אֲצֵל זֶה, וְזֶה
אֲצֵל זֶה וְאֵין חוֹשְׁשִׁין. אֵין עוֹשִׂין טִיסְנִי,⁴
וְאֵין כּוֹתְשִׁין בְּמִכְתֶּשֶׁת בְּיוֹם-טוֹב, וְאֵין
כּוֹתְשִׁין אֶת הַמִּלַּח בְּמַדוּף שֶׁל עֵץ, אֲבָל
מְרַסֵּק הוּא בִּיד שֶׁל סִכִּין, וּבְעֵץ הַפְּרוּר,
וְאֵין חוֹשֵׁשׁ. אֵין מְרַסְקִין דְּבִלָּה וּגְרוּגְרוֹת
וְחֲרוּבִין לְפָנֵי הַזְּקָנִים בַּשַּׁבָּת, אֲבָל מְרַסֵּק
הוּא בִּיד שֶׁל סִכִּין וּבְעֵץ הַפְּרוּר וְאֵינוֹ
חוֹשֵׁשׁ. הַמוֹלֵל מְלִילוֹת מֵעֶרֶב שַׁבָּת - מְנַפֵּחַ
מִיד לִיד וְאוֹכֵל, אֲבָל לֹא בְּקִנּוּן וּבַתְּמַחוּי.
הַמוֹלֵל מְלִילוֹת מֵעֶרֶב יוֹם-טוֹב - לְמַחַר
מְנַפֵּחַ עַל יַד עַל יַד וְאוֹכֵל, אֲפִלוֹ בְּקִנּוּן,
אֲפִילוֹ בַתְּמַחוּי, אֲבָל לֹא בַשַּׁבָּת וְלֹא בְּנֶפֶשׁ
וְלֹא בַכְּבֹדָה כְּדָרוֹךְ שְׁעוֹשָׂה בַחֹל. הַמוֹלֵל
מְלִילוֹת בַּשַּׁבָּת - מְנַפֵּחַ עַל יַד עַל יַד וְאוֹכֵל,
אֲבָל לֹא בְּקִנּוּן וְלֹא בַתְּמַחוּי.

יד. הַבוֹרֵר קִטְנִית בְּיוֹם-טוֹב. רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמַר: בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: אִם הָיוּ צְרוּרוֹת
מְרַבִּין עַל הָאוֹכְלִין - בּוֹרֵר אֶת הָאוֹכְלִין,
וּמִנִּיחַ אֶת הַפְּסֻלָּת. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים:
בוֹרֵר אֵיזָה מֵהֵן שִׁירְצָה. אָמַר רַבִּי מֵאִיר:
לֹא נִחְלְקוּ בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הַלֵּל, שֶׁהַתְּבִלִּין
נְדוּכִין כְּדָרְכָן וּמִלַּח עֲמֵהֶם בְּמַדוּף שֶׁל עֵץ,
לֹא נִחְלְקוּ אֲלֵא לְדוּכָן בְּפָנֵי עֲצָמָן, שְׁבִית
שְׁמַאי אוֹמְרִים: מִלַּח בְּפֶךָ וּבְעֵץ הַפְּרוּר
לְצָלִי אֲבָל לֹא לְקִדְרָה. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים:
לְכֹל דְּבַר. וְהַפְלִפְלִין - הָרִי הֵן כְּתַבְלִין. אָמַר
רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צְדוּקָה: שֶׁל בֵּית רַבִּין
גְּמִלְיָאֵל הָיוּ מְבִיאִין דְּלִי מְלֵא עֲדָשִׁים, וְהָיוּ

4 הָיְנוּ שְׁבוֹתֵשׁ אֶת הַחֶטֶה עַד שֶׁנִּחְלַקְתָּ
לְאַרְבָּעָה, וּלְפִי שְׁבִיתִישָׁה זֶה הוּא טַרַח גְּדוֹל - אֵין
עוֹשִׂים אוֹתָהּ בְּיוֹם-טוֹב אֲפִלוֹ בְּמִכְתֶּשֶׁת קִטְנָה.

נצופין עליו מים, ונמצא אכל מלמטה ופסלת מלמעלה. ורבי יהודה מתיר בשחר ואוסר בלבן, מפני שצריך ביצת הגיר. רבי יוסי אוסר בשחר, מפני שצריך לצחצחו.

טו. רבי יוסי אומר: מוליכין מנעל שחור ולא מנעל לבן, מפני שצריך אומן. רבי שמעון אומר: משלחין חטין, מפני שהן מאכל עסיסיות. פול, מפני שהן מאכל לדיות. שעורין, מפני שהן ראוין לבהמה. אין עושין טיסני, ואין כותשין במכתשת ביום-טוב, ואין כותשין את המלח במדוך של עץ, אבל מרסק הוא ביד של סבין ובעץ הפרור ואינו חושש. בית שמאי אומרים: אין מוליכין טבח וסבין אצל בהמה, ולא בהמה אצל טבח וסבין. ובית הלל אומרים: מוליכין זה אצל זה. בית שמאי אומרים: אין מוליכין תבלין ומדוך אצל מדוכה, ולא מדוכה אצל תבלין ומדוך. ובית הלל אומרים: מוליכין זה אצל זה ואין חוששין.

מִסְכַּת יוֹם-טוֹב (בִּיצָה) פֶּרֶק שְׁנִי

א. יום-טוב שחל להיות בערב שבת, אין מערבין, לא ערובי תחומין ולא ערובי חצרות. רבי אומר: מערבין ערובי חצרות, אבל לא ערובי תחומין, מפני שאתה אוסרו בדבר האסור לו, ואי אתה אוסרו בדבר המתיר לו. מערבין בפת לשבת, ובתבשיל יום-טוב. תבשיל שאמרו, אפלו צלי, אפלו כבוש, אפלו שלוק ומבשל, אפלו קוליים האיספנין שנתנו עליו חמין מערב יום-טוב, תחלתו וסופו - אין לו שעור.

ב. העושה תבשיל מערב יום-טוב - הרי זה אופה ומבשל עליו לשבת, ומטמין עליו את החמין, ורשאי לאוכלו מבעוד יום, ורשאי לתנו במתנה. אכלו - רשאי בני חצר לעשות תבשיל, ולאפות ולבשל עליו

לשבת, ורשאיין לעשות לו שתוף למבוי. הרי ששכח ולא ערב, אחרים שערכו מתרים לעשות לו, הוא עצמו ששכח ולא ערב - מתיר למלאות לו חבית של מים, ולהדליק לו את הנר.

ג. אמר רבי שמעון בן אלעזר: מודים בית שמאי ובית הלל על שני תבשילין שצריך, על מה נחלקו? על הדג וביצה שעליו, שבית שמאי אומרים: תבשיל אחד. ובית הלל אומרים: שני תבשילין. ומודים, שאם בשל שני מינין בקדרה, או שפרפר ביצה על גבי הדג, או שרסק קפלוטות תחת הדג - שהן שני תבשילין. אין אופין מיום-טוב למוצאי יום-טוב, אבל ממלאה אשה כל הקדרה בשר, אפלו לא תאכל ממנה אלא דבר מעט, וממלא לו מחם מים, אפלו לא שתה הימנו אלא כוס אחד. אבל האופה - אינו אופה אלא כדי צרכו. רבי שמעון בן אלעזר אומר: ממלאה אשה כל התנור פת, מפני שהפת נאפה יפה בזמן שהתנור מלא.

ד. אין עושין, לא לאכילת כותי, ולא לאכילת כלבים ביום-טוב. מעשה בשמעון התימני, שלא בא בלילי יום-טוב לבית המדרש. בשחרית מצאו רבי יהודה בן בבא. אמר לו: מפני מה לא באתה אמש לבית המדרש? אמר לו מצוה אחת ארע לי ועשיתיו, בלשות של נכרים נכנסה לעיר, והיינו מתיראין שמא יצריבו את בני העיר, עשינו להם עגל, והאכלנום, והשקיננום, ופטרנום לשלום. אמר לו: תמהני עליך אם לא יצא שכרך בהפסדך, שהרי אמרה תורה: "לכם" - ולא לכלבים.

ה. אמר רבי שמעון בן גמליאל: מודים היו בית שמאי ובית הלל, שאין כהן טובל לתרומתו בו ביום. אבל מטבילין מגב לגב ומחבורה לחבורה ביום-טוב. פיצד מגב לגב? הרוצה לעשות גתו על גב בדו, וכדו

5 גיר - מין קרקע המשחיר (רש"י ביצה טו

6 שישללו ויבזו.

רַבֵּן גַּמְלִיאֵל: מְטַלְטְלִין אֶת הַמְנוּרָה בְּיוֹם-טוֹב, אֲבָל אֵין זֹקֵפִין אוֹתָהּ.

ט. שֶׁל בֵּית רַבֵּן גַּמְלִיאֵל הָיוּ מְכַבְּדִין בֵּין הַמַּטּוֹת. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי צְדוּק: פְּעָמִים הִרְבֵּה אֶכְלְנוּ בְּבֵית רַבֵּן גַּמְלִיאֵל, וְלֹא רָאִינוּ שֶׁהֵן מְכַבְּדִין בֵּין הַמַּטּוֹת! אֲלֹא סְדִינֵין הָיוּ פּוֹרְסִין מַעֲרַב יוֹם-טוֹב, כְּשֶׁאֲוֹרְחִין בָּאִין וְנִכְנְסִין - מְסַלֵּק אֶת הַסְּדִינֵין, וְנִמְצָא הַבַּיִת מְתַכַּבֵּד מֵאֲלֵיו.

י. שֶׁל בֵּית רַבֵּן גַּמְלִיאֵל הָיוּ מְכַנְּסִין אֶת הַמְגָמֵר בַּמְּגוּפָה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי צְדוּק: פְּעָמִים הִרְבֵּה אֶכְלְנוּ בְּבֵית רַבֵּן גַּמְלִיאֵל, וְלֹא רָאִינוּ שֶׁהָיוּ מְכַנְּסִין אֶת הַמְגָמֵר בַּמְּגוּפָה, אֲלֹא עֲרַדְסָקוֹת שֶׁל בְּרוֹזֵל, הָיוּ מְבִיאִין וּמַעֲשִׂינֵין אוֹתָן מַעֲרַב יוֹם-טוֹב, וּפּוֹקְקִין נִקְבֵיהֶן, וְכִשְׁאֲוֹרְחִים נִכְנְסִין - פּוֹתְחִין אֶת נִקְבֵיהֶם, וְנִמְצָא הַבַּיִת מְתַגָּמֵר מֵאֲלֵיו. אָמְרוּ לוֹ: אִם כֵּן, אַף בַּשַּׁבָּת מִתֵּר לַעֲשׂוֹת כֵּן.

יא. אֵיזְהוּ גְדִי מְקַלֵּס? כִּלּוֹ צְלִי, רֵאשׁוּ וּכְרַעֲיו וְקָרְבוּ, בְּשֶׁל הַיִּמְנוֹ כֹּל שֶׁהוּא, שֶׁלֵּק הַיִּמְנוֹ כֹּל שֶׁהוּא - אֵין זֶה גְדִי מְקַלֵּס. עוֹשִׂין גְדִי מְקַלֵּס בְּיוֹם-טוֹב הָרֵאשׁוֹן, וּבְיוֹם-טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁל חֵג. עֲגַל מְקַלֵּס בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח, אֲבָל לֹא גְדִי מְקַלֵּס. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: תּוֹדוֹס אִישׁ רוּמִי הִנְהִיג אֶת בְּנֵי רוּמִי לִקַּח טְלָאִים בְּלִילֵי פֶּסַחִים, וְלַעֲשׂוֹתָן מְקוֹלְסִין. אָמְרוּ לוֹ: אַף הוּא קְרוֹב לְהֵאֲכִיל קֹדְשִׁים בַּחוּץ, מִפְּנֵי שְׁקוּרֵין אוֹתָן 'פֶּסַחִים'.

יב. שֶׁל בֵּית רַבֵּן גַּמְלִיאֵל הָיוּ שׁוֹחֲקִין אֶת הַפְּלִפְלִין בְּרַחֲסִים שְׁלֵהֵן. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר צְדוּק: פְּעַם אַחַת הָיָה אַבָּא מִסֵּב לִפְנֵי רַבֵּן גַּמְלִיאֵל, וְהִבִּיאוּ לִפְנֵיו אֲנָגְרִין וְאַכְסָגְרוּן⁷, וְעֲלִיָּהֵן פְּלִפְלִין שְׁחוּקוֹת, וּמִשָּׁךְ אַבָּא אֶת יָדוֹ מֵהֶן. אָמְרוּ לוֹ: אַל תַּחּוֹשׁ לָהֶן, מַעֲרַב יוֹם-טוֹב הֵן שְׁחוּקוֹת! אֵיזְהוּ קְרוּד? אֵלּוֹ קֶטְנִים שְׁעוֹשִׂין חֲבוּרָה. קֶרְצוּף - אֵלּוֹ

עַל גַּב גִּתּוֹ. כִּיצַד מְחַבְּרָה לְחֲבוּרָה? רָצָה שְׁלֹא לַעֲשׂוֹת עִסְתּוֹ עַל גַּב בְּדוֹ שֶׁל חֲבָרוֹ - הָרִי זֶה מְטַבֵּיל אֶת כְּלָיו, אֵין מְטַבֵּילִין אֶת הַכְּלִי עַל גַּב מִימּוֹ לְטַהֲרוֹ, וְאֵין מְשִׁיקִין אֶת הַמַּיִם בְּכָלִי אֲבָן לְטַהֲרוֹן בַּשַּׁבָּת; דְּבַרֵּי רַבִּי. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: מְטַבֵּילִין אֶת הַכְּלִי עַל גַּב מִימּוֹ לְטַהֲרוֹ, וּמְשִׁיקִין אֶת הַמַּיִם בְּכָלִי אֲבָן לְטַהֲרוֹ, אֲבָל לֹא לְהַטְבִּילָן.

ו. פְּלִים שְׁנַטְמָאוּ בְּאַב הַטְּמָאָה - אֵין מְטַבֵּילִין אוֹתוֹ בְּיוֹם-טוֹב, וְאֵין צְרִיךְ לוֹמַר בַּשַּׁבָּת. בּוֹלֵד הַטְּמָאָה - מְטַבֵּילִין אוֹתוֹ בַּשַּׁבָּת, וְאֵין צְרִיךְ לוֹמַר בְּיוֹם-טוֹב. אֲבָל מְמַלָּא הוּא כּוֹס דְּלִי, כּוֹס וְקִיתוֹן, לְשִׁתּוֹת, וְחוֹשֵׁב עֲלֵיהֶן וּמְטַבֵּילֵן וְטוֹבֵל כְּדַרְכּוֹ, מְטַמְּאָה חֲמוּרָה, וְאֵין צְרִיךְ לוֹמַר מְטַמְּאָה קֵלָה.

ז. אֵין מְשַׁתְּטְפִין בַּחֲמִין שֶׁהוּחַמוּ בְּיוֹם-טוֹב, וְאֵין צְרִיךְ לוֹמַר בַּשַּׁבָּת, אֲבָל רוּחֵץ הוּא פְּנֵיו יָדָיו וְרַגְלָיו בַּחֲמִין שֶׁהוּחַמוּ מַעֲרַב שַׁבָּת - בַּשַּׁבָּת, וְאֵין צְרִיךְ לוֹמַר בַּחֲמִין שֶׁהוּחַמוּ מַעֲרַב יוֹם-טוֹב - בְּיוֹם-טוֹב. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: טְרַקְלִין שֶׁהִסִּיקָה מַעֲרַב יוֹם-טוֹב - מְטִיל בָּהּ בְּיוֹם-טוֹב. לֹא הִסִּיקָה מַעֲרַב יוֹם-טוֹב - לֹא יְטִיל בָּהּ בְּיוֹם-טוֹב. עוֹשִׂין כֹּל צְרִכֵי מִילָה, דְּבָרִים שְׂאִין עוֹשִׂין לָהּ בַּשַּׁבָּת - עוֹשִׂין לָהּ בְּיוֹם-טוֹב. שׁוֹחֲקִין לָהּ כַּמּוֹן, וְטוֹרְפִין לָהּ יַיִן וְשִׁמֵּן. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: וּבִלְבַד שְׁלֹא יִקְרַע לָהּ סְמֶרְטוּטִין בַּתַּחֲלָה. מְרַגְלִין בְּיוֹם-טוֹב וְאֵין מְרַגְלִין בַּחּוֹל, בְּכַחוֹר וּבְפִסְטוּלֵי הַמַּקְדָּשִׁין.

ח. שֶׁל בֵּית רַבֵּן גַּמְלִיאֵל לֹא הָיוּ זֹקֵפִין אֶת הַמְנוּרָה בְּיוֹם-טוֹב. וּמַעֲשֵׂה בְּרַבֵּן גַּמְלִיאֵל וְזֻקְנִים, שֶׁהָיוּ מְסַבִּין בְּרוּמִי, וְנִפְלָה מְנוּרָה בְּלִילֵי יוֹם-טוֹב, וְעַמֵּד רַבִּי עֲקִיבָה וְזֻקְפָּה. אָמַר לִיהֵ רַבֵּן גַּמְלִיאֵל: עֲקִיבָה! מַה לָּךְ, אַתָּה מְכַנְּסֵי רֵאשֶׁךְ בֵּין הַמַּחֲלַקֵּת? אָמַר לוֹ: לְמַדְתָּנוּ רַבְּנוּ - 'אַחֲרֵי רַבִּים לְהַטּוֹת', אַף עַל פִּי שְׂאֵתָה אוֹסֵר וְהֵן מִתִּירִין, הִלְכָה כְּדַבְּרֵי הַמְּרַבִּין! רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מְשׁוּם

⁷ מִיּוֹם שְׁלוֹקִים.

וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים: אֵין מִשְׁגִּיחִין בְּכַף מֵאֲזָנִים כֹּל עֵקֶר. אֲבָל שׁוֹקֵל בְּיָדוֹ וּמְנִיחַ. וְאִם הָיָה טֵבַח אוֹמֵן, אֵל יִשְׁקֵל בְּיָדוֹ, מִפְּנֵי שְׂיָדוֹ כְּמִשְׁקָל, אֲבָל חוֹתֵף בְּכָלִי וְנוֹתֵן לְזֶה וְלְזֶה.

ה. הוֹלֵךְ אָדָם אֶצֶל רוּעָה הֶרְגִיל אֶצְלוֹ, וְאוֹמֵר לוֹ: 'תֵּן לִי גְדֵי אֶחָד אוֹ טְלָה אֶחָד'. אֶצֶל טֵבַח הֶרְגִיל אֶצְלוֹ, וְאוֹמֵר לוֹ: 'תֵּן לִי כֶף אַחַת אוֹ יָרֵךְ אֶחָת'. אֶצֶל נַחְתוּם הֶרְגִיל אֶצְלוֹ, וְאוֹמֵר לוֹ: 'תֵּן לִי כֶּפֶר אֶחָד אוֹ גְלוֹסְקָא אַחַת'. אֶצֶל פֶּטֶם הֶרְגִיל אֶצְלוֹ, וְאוֹמֵר לוֹ: 'תֵּן לִי תוֹר אֶחָד אוֹ גּוֹזֵל אֶחָד, אוֹ תַנְגֵּלְת אַחַת'. אֶצֶל חֲנֻנֵי הֶרְגִיל אֶצְלוֹ, וְאוֹמֵר לוֹ: 'תֵּן לִי עֲשָׂרִים בִּיעִים, אוֹ חֲמִשִּׁים אֲגוּזִין, עֲשָׂרָה אֶפְרָסְקִין, חֲמִשָּׁה רְמוּנִים וְאַתְרוּג אֶחָד, וּבִלְבָד שְׁלֹא יִזְכּוֹר לוֹ שֵׁם מִקַּח'. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֵעָזָר אוֹמֵר: וּבִלְבָד שְׁלֹא יִזְכּוֹר לוֹ שֵׁם מִנֵּין.

ו. לֹא יִתֵּן אָדָם לִפְנֵי בְּנָיו וּלְפָנֵי בְּהֵמָתוֹ, לֹא בְּמִדָּה וְלֹא כְּמִשְׁקָל, וְלֹא בְּמִנְיָן, אֲבָל קוֹדֵחַ בְּסָאָה אוֹ בְּתַרְקָב, וְנוֹתֵן לִפְנֵי בְּהֵמָתוֹ. קוֹדֵחַ בְּמִנְיָקָתוֹ וְנוֹתֵן לִפְנֵי בְּנָיו, וּבִלְבָד שְׁלֹא יִתְכּוֹן לְכַף. אֲמָרוּ עֲלָיו עַל רַבִּי אֱלֵעָזָר בַּר צְדוּקָה, וְעַל אָבָא שְׂאוּל בֶּן בְּטַנְיָה שֶׁהָיוּ חֲנֻנִים בִּירוּשָׁלַיִם כֹּל יְמֵי חַיֵּיהֶם, וְהָיוּ מְמַלְאִין מִדּוֹתֵיהֶם מֵעֶרֶב יוֹם-טוֹב, וְנוֹתְנִין לְלִקְוֹחוֹת בְּיוֹם-טוֹב. רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן אֲנָטִיגְנוֹס אוֹמֵר: אִף בְּחֵלוֹ שֶׁל מוֹעֵד עוֹשִׂין בֵּן, מִפְּנֵי בְּטוּל בֵּית הַמִּדְרָשׁ. וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים: אִף בְּחוּל עוֹשִׂין בֵּן מִפְּנֵי מִצְוֵי הַמִּדּוֹת. אִף הוּא כְּנֶס שְׁלֹשׁ מֵאוֹת גְּרָבֵי זֵין מִבְּרוּרֵי הַמִּדּוֹת, וְחִבְרָיו כְּנֶסוּ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת גְּרָבֵי שְׁמָן מִמִּצְוֵי הַמִּדּוֹת, וְהִבִּיאוּ לִפְנֵי הַגּוֹזְבְּרִים בִּירוּשָׁלַיִם. אֲמָרוּ לָהֶם: אֵי אַתֶּם זְקוּקִין לְכַף. אֲמָרוּ לָהֶם: אִף אָנוּ אֵין רְצוּנֵנוּ בְּכַף! אֲמָרוּ לָהֶן: הוֹאִיל וְהַחֲמַרְתֶּם עַל עֲצַמְכֶם וְשֶׁל רַבִּים הֵם - עֲשׂוּ מֵהֶם צְרָכֵי רַבִּים.

ז. אֵין נוֹטְלִין עֲצִים מִן הַסֶּכֶה, אֶפְלוּ בְּיוֹם-טוֹב הָאֲחֵרוֹן שֶׁל חַג. אֲבָל אִם אָמַר:

הֵן גְּדוּלִים שְׂאִין עוֹשִׂין חֲבוּרָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: גּוֹרֵר אָדָם מִטָּה כֶּסֶף וְסַפְסָל וְקַתְדֵרָא אֶצְלוֹ בַּשַּׁבָּת, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּיוֹם-טוֹב. דְּלֵת הַנִּגְרָרֵת וּמַחְצֵלֵת הַנִּגְרָר, וְקַנְקֵלֵא הַנִּגְרָר - פּוֹתְחִין וְנוֹעֲלִין בָּהֶם בַּשַּׁבָּת, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּיוֹם-טוֹב.

מִסְכֵּת יוֹם-טוֹב (בִּיעָזָה) פָּרָק שְׁלִישִׁי

א. בִּיבְרִין שֶׁל חַיָּה וְעוֹפוֹת וְשֶׁל דְּגַיִם - אֵין צָדִין מֵהֶם בְּיוֹם-טוֹב וְאֵין נוֹתְנִין לְפָנֵיהֶן מְזוֹנוֹת. אֲבָל צָדִין מֵהֵן מֵעֶרֶב יוֹם-טוֹב, וְנוֹתְנִין לְפָנֵיהֶם מְזוֹנוֹת. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: לֹא כֹל הַבִּיבְרִין שְׂוִין. זֶה הַכָּלִל: מַחְסֵר צִידָה - אָסוּר. שְׂאִין מַחְסֵר צִידָה - מִתָּר.

ב. שׁוֹחֲטִין מִן הַנִּגְרָרִין בְּיוֹם-טוֹב, אֲבָל לֹא מִן הַמִּצְוֹדוֹת, וְלֹא מִן הַמְּכַמּוֹרוֹת. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֵעָזָר אוֹמֵר: כֹּל שֶׁפָּרְסוּהוּ מֵעֶרֶב יוֹם-טוֹב, וּבָא וּמִצְאוּ מְקַלְקֵל, בִּידוּעַ שְׁמַעֲרַב יוֹם-טוֹב נִצּוּדוֹ, וּמִתָּר. בָּא וּמִצְאָן כְּמוֹת שֶׁהוּא - הִדְבָּר יְדוּעַ שְׁבִיּוֹם-טוֹב נִצּוּדוֹ, אָסוּרִין.

ג. אוֹתוֹ וּבְנוֹ שֶׁנִּפְלוּ לְבוּר. רַבִּי אֱלֵעָזָר אוֹמֵר: מַעֲלָה אֵת הָרֵאשׁוֹן עַל מִנְתַּ לְשַׁחֲטוֹ, וְשׁוֹחֲטוֹ, וְהַשְּׂנִי - עוֹשֶׂה לוֹ פְּרִנְסָה בְּמִקְוֹמוֹ, כְּדֵי שְׁלֹא יָמוּת. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: מַעֲלָה אֵת הָרֵאשׁוֹן עַל מִנְתַּ לְשַׁחֲטוֹ, וְאֵין שׁוֹחֲטוֹ, וּמַעֲרִים וּמַעֲלָה אֵת הַשְּׂנִי עַל מִנְתַּ לְשַׁחֲטוֹ. רְצָה לְשַׁחֲט, רְצָה שְׁלֹא לְשַׁחוּט אֶחָד מֵהֵן - הִרְשׁוֹת בְּיָדוֹ.

ד. בְּכוֹר שֶׁנִּפְל לְבוּר. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: אִף עַל פִּי שְׁמוּמוֹ נִכְרַ מֵעֶרֶב יוֹם-טוֹב, וְלֹא הִתִּירוֹ מִמְחָה - אֵין שׁוֹחֲטִין אוֹתוֹ בְּיוֹם-טוֹב, לְפִי שְׂאִינוֹ מִן הַמוּכָן. עוֹשִׂין פְּרִנְסָה לְנַחִיל שֶׁל דְּבוּרִים, בְּשִׁבִיל שְׁלֹא יִכְרַחוּ. אֲבָל אֵין צָדִין אוֹתָן בַּתְּחִלָּה בְּיוֹם-טוֹב, כִּיצַד? אֵין נִמְנִין עַל הַבְּהֵמָה בַּתְּחִלָּה בְּיוֹם-טוֹב. לֹא יֹאמֵר אָדָם לְחִבְרוֹ: "הִרְיֵנִי עִמָּךְ בְּסָלַע, הִרְיֵנִי עִמָּךְ בְּשָׂנִים", אֶלָּא אוֹמֵר לוֹ: "הִרְיֵנִי עִמָּךְ לְמַחְצָה וְלִשְׁלִישׁ וְלִרְבִּיעַ".

לְכַשְׂאָרְצָה אָטֵל' - הָרִי זֶה מֵתָר. אֵין מְבִיאִין עֲצִים, לֹא בַחֲבַל, וְלֹא בַקֶּפֶה, וְלֹא בַמַּחְצֵלֶת. אָבֵל מְבִיא בַמִּטְפַּחַת וּבַחֲחִיקוֹ.

ח. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: לֹא נִחְלְקוּ בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הַלֵּל עַל הַמְכַנְסִין שֶׁבַקְרָפֶּה שְׁמֵבִיאִין, וְעַל הַמַּפְזְרִין שֶׁבַשְׂדָּה שְׂאִין מְבִיאִין. עַל מָה נִחְלְקוּ? עַל הַמַּפְזְרִין שֶׁבַקְרָפֶּה וְעַל הַמְכַנְסִין שֶׁבַשְׂדָּה, שְׁבִית שְׁמַאי אוּמְרִים: לֹא יְבִיאוּ, וּבֵית הַלֵּל אוּמְרִים: יְבִיא. אָמַר רַבִּי נִתָּן: לֹא נִחְלְקוּ בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הַלֵּל עַל מַפְזְרִין שֶׁבַקְרָפֶּה וְעַל מְכַנְסִין שֶׁבַשְׂדָּה שְׁיְבִיאוּ, עַל מָה נִחְלְקוּ? עַל הַמַּפְזְרִין שֶׁבַשְׂדָּה, שְׁבִית שְׁמַאי אוּמְרִים: לֹא יְבִיאוּ, וּבֵית הַלֵּל אוּמְרִים: יְבִיאוּ.

ט. הַמֵּטָה וְהַכֶּסֶא וְהַסֶּפֶסֶל וְקַתְדָרָא וְעִרְסָה שְׁנַתְפָּרְקָה. וְכֵן קוֹרָה שְׁנַשְׁבְּרָה, וְכֵן סוּאָר שֶׁל קוֹרוֹת שְׁנַשְׁבֵּר - אֵין מְסִיקִין מִהֵן בְּיוֹם-טוֹב, לְפִי שְׂאִינוּ מִן הַמוּכָן. אַגּוּזִין וּשְׂקָדִין שְׂאֵכְלִין מֵעֶרֶב יוֹם-טוֹב - מְסִיקִין בְּקַלִּיפֵיהֶן בְּיוֹם-טוֹב. אַגּוּזִין וּשְׂקָדִין עֲצָמֵן - אֵין מְסִיקִין בְּהֵן בְּיוֹם-טוֹב, לְפִי שְׂאִינוּ מִן הַמוּכָן. מוּדִים חֲכָמִים לְרַבִּי מֵאִיר, בְּחֻזְמֹת שֶׁבַקְרָקַע, שֶׁבַשְׁבַּת מִפְקַפֵּק וּמֵתִיר, אָבֵל לֹא מִפְקִיעַ וְלֹא חוֹתֵךְ. וּבְיוֹם-טוֹב מִפְקַפֵּק וּמֵתִיר, מִפְקִיעַ וְחוֹתֵךְ. וְשֶׁבַכְלִים מֵתִיר, בְּשַׁבַּת מֵתִיר וְאֵין צְרִיךְ לומר בְּיוֹם-טוֹב. קוֹרַע אָדָם אֵת הָעוֹר שֶׁעַל פִּי הַחֲבִית שֶׁל יַיִן, וְשֶׁל מוֹרִיס, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִתְכַנֵּן לַעֲשׂוֹת זֵינוּק⁸.

י. אֵין פּוֹחֲחִין לְפָסִין סְתוּמִין⁹, וְרַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל מֵתִיר בְּלִפְסִין חֲרִנִיּוֹת¹⁰. אֵין

⁸ בְּעֵין מֵרֹב.

⁹ בִּיצֵי טֵיט שֶׁבִיד הַיּוֹצֵר עֲשׂוּיוֹת בְּתַבְנִית קַעֲרָה אָבֵל לֹא נִחְקַק תּוֹכָה.

¹⁰ קַעֲרוֹת שֶׁל הַחֲקָלָאִים בְּנֵי הַכִּפְרִים שְׂאִינֵם מִקְפִידִים שֶׁתְּהִינֶה חֲקוּקוֹת בְּקַעֲרוֹת שֶׁלָּנוּ.

מְכַבִּין אֵת הַבְּקָעַת לְחוּס עֲלֶיהָ, אִם בְּשִׁבִיל שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂן הַבֵּית, אוּ בְשִׁבִיל שֶׁלֹּא תִקְדִּיחַ אֵת הַתְּבַשִּׁיל - מֵתָר. לֹא יִתֵּן אָדָם אָבֵן עַל גְּבִי בַקָּעַת כְּדֵי לְשׁוֹבְרָה, אָבֵל מְכַנְסָה בַחֹר וּשׁוֹבְרָה, אֵין עוֹשִׂין פְּחִמִין בְּיוֹם-טוֹב, אִפְלוּ לְאוֹתוֹ הַיּוֹם. אָבֵל מִמְתִּיקִין אֵת הַחֲרָדֵל בַּגְּחֵלֶת. אֵין מְנַפְחִים בַּמַּפּוּחַ, אָבֵל נוֹפְחִים בַּשְּׁפּוֹפֶרֶת. אֵין עוֹשִׂין אֵת הַשְּׁפוּד, וְאֵין מְחַדְדִין אוֹתוֹ. אֵין פּוֹצְעִין אֵת הַקֶּנֶה לְצִלוֹת בּוֹ מְלִיחַ, אָבֵל פּוֹצְעִין אֵת הָאֲגוּז בַּמִּטְפַּחַת, וְאֵינוּ חוֹשֵׁשׁ שְׁמָא יִקְרַע.

יא. הַתְּנוּרָה וְהַפִּירִים הַחֲדָשִׁים - הָרִי הֵן כָּכֵל הַכֵּלִים וּמִטְלָטְלִין אוֹתָן. אָבֵל אֵין סֹכֵין אוֹתָן שְׁמֵן, וְאֵין עוֹשִׂין אוֹתָן בַּמִּטְלִית, וְאֵין מְפִיגִין אוֹתָן בְּצוּנָן כְּדֵי לְחַסְמֵן¹¹, וְאִם בְּשִׁבִיל לְאַפּוֹת בְּהֵן - מֵתָר. אֵין יוֹצֵאִין בְּכֶסֶא, אֶחָד אֲנָשִׁים וְאֶחָד נְשִׁים, וְלֹא סוּמָא בְּמַקְלוֹ, וְלֹא רוּעָה בְּתַרְמִילוֹ בְּיוֹם-טוֹב. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר: אִף אֵין מְנַהֲיגִין אֵת הַבְּהֵמָה בְּמַקֵּל בְּיוֹם-טוֹב.

יב. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: נוֹטֵל אָדָם קִיסָם מְשַׁלְפָּנֵיו לְחֻצוֹת בּוֹ שְׁנָיו. וְחֲכָמִים אוּמְרִים: לֹא יִטוּל אֶלָּא מֵאֲבוּס שֶׁל בְּהֵמָה. וְשׁוּיָן, שֶׁלֹּא יִקְטַמְנוּ. וְאִם קָטְמוּ לְחֻצוֹי בּוֹ שְׁנָיו, וְלִפְתָּח בּוֹ הִדְלַת בְּשַׁבַּת, בְּשׁוּגָג - חָיִב חֲטָאָת. בְּמִזֵּיד בְּיוֹם-טוֹב - לוֹקָה אַרְבָּעִים; דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְחֲכָמִים אוּמְרִים: אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה, אֵינוּ אֶלָּא מִשׁוּם שְׁבוּת. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מְגַבֵּב מִן הַחֹצֵר וּמִדְּלִיק, שֶׁכֵּל מָה שֶׁבַּחֲצָר מוּכָן.

וְאוֹכְלִים מְעַלְהֵן כְּשֶׁעוֹדֵן סְתוּמוֹת, וְלָכֵן אֵין דְּחִיקַת הָאֲגָרוֹף לְתוֹכָהּ הַבִּיצַת טֵיט - תִּקּוֹן מְנָא.

¹¹ לְהַפִּיג אֵת הַחֵם שֶׁלָּהֶם עַל יְדֵי מַיִם צוּנָנִים, שֶׁעַל יְדֵי זֶה הֵם מִתְקַשִּׁים וּמִתְחַזְקִים, שֶׁהֵחֵם מִתְפַּנֵּם לְתוֹכוֹ, עַל יְדֵי הוֹפְכוֹ הַבָּא לוֹ מִבְּחוּץ וְאֵינוּ מִתְפַּזֵּר, וְאִסוּר מִשׁוּם תִּקּוֹן מְנָא.

וּבְלִבְדָּ שְׁלֵא יַעֲשֶׂה צְבוּרִין צְבוּרִין. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן מַתִּיר, שְׁפָל שְׁבַחְצֵר מוּכָן.

יג. מוֹלְגִין אֶת הָרֹאשׁ וְאֶת הַכְּרָעִים, וּמְהַבְּהִין אוֹתָן בְּאוּר, אֲבָל אֵין טוֹפְלִין אוֹתָם, לֹא בְּחֶרְסִית, וְלֹא בְּאֲדָמָה, וְלֹא בְּסִיד. וְאֵין מְסַפְרִין אֶת הָרֹאשׁ וְאֶת הַכְּרָעִים. וְאֵין מְסַפְרִין אֶת הַיָּרֵק בְּתַסְפֵּרְתָּ שְׁלוֹ, אֲבָל מְסַפְרִין אֶת הַקּוּנְדָס וְאֶת הָעֶכְבָּיוֹת. וּמְסִיקִין וְאוֹפִין בְּפוּרְנִי¹², וּמְחַמִּין חֲמִין בְּאַנְטִיכִי¹³, וְאֵין מְסִיקִין אֶת הַפוּרְנִי לְאַפּוֹת בּוֹ בְּתַחֲלָה.

יד. שְׁשֶׁה דְּבָרִים נֶאֱמָרוּ בְּפִתְיִלָּה, שְׁלֵשָׁה לְהַחְמִיר וּשְׁלֵשָׁה לְהַקְלֵ. אֵלוֹ שְׁלֵשָׁה לְהַחְמִיר: אֵין גּוֹדְלִין אוֹתָהּ בְּתַחֲלָה בְּיוֹם-טוֹב, וְאֵין מְהַבְּהִין אוֹתָהּ בְּאוּר. וְאֵין חוֹתְכִין אוֹתָהּ לְשָׁנִים אוֹ לְשֵׁלֶשָׁה. לְהַקְלֵ - שׁוּרִין אוֹתָהּ בְּשֶׁמֶן, וּמְמַעֲכִין אוֹתָהּ בְּיָד, וְחוֹתְכִין אוֹתָהּ בְּאוּר, כְּפִי שְׁתֵּי גֵרוֹת.

¹² תַּנּוּרִים שְׁלָנוּ הַגְּדוֹלִים וּפְיָהֶם בְּצֵדָם, וְלֹא חִיּוּשֵׁינָן לְמַרְהָה אִם יֵשׁ לוֹ אוֹרְהִים רַבִּים וְלֹא סָגִי לִיָּה בְּתַנּוּר.

¹³ בְּלִי גְדוֹל וְנִפְיֵשׁ מְרַחֲיָה.

וַיְדַבֵּר אֱ-לֹהִים אֶל-מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי י-הוָה:

וּמְלִיל יַי עִם מֹשֶׁה וַאֲמַר לִיה אָנֹכִי יַי:

וַיְדַבֵּר אֱ-לֹהִים אֶל מֹשֶׁה – דָּבַר אֹתוֹ מִשְׁפָּט, עַל שֶׁהִקְשָׁה לְדַבֵּר וּלְזַמֵּר "לְמָה הִרְעַתָּה לְעַם הַזֶּה". וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי ה' – נֶאֱמַן לְשֵׁלֶם שְׂכָר טוֹב לַמַּתְהַלְכִים לְפָנָי. וְלֹא לַחֲנָם שְׁלֹחַמִיד, כִּי אִם לְקַיִם דְּבָרַי שֶׁדַּבַּרְתִּי לְאַבּוֹת הָרָאשׁוֹנִים. וּבְלִשׁוֹן הַזֶּה מְצִינּוֹ שֶׁהוּא נִדְרָשׁ בְּכַפָּה מְקוֹמוֹת: "אֲנִי ה'" – נֶאֱמַן לְהַפְרֵעַ, כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר אֶצֶל עוֹנֵשׁ, כַּגּוֹן: "וַחֲלַלְתָּ אֶת שֵׁם אֱ-לֹהֵיךָ אֲנִי ה'". וְכִשֶׁהוּא אוֹמֵר אֶצֶל קִיּוּם מְצוֹת, כַּגּוֹן "וּשְׁמַרְתֶּם מְצוֹתַי וְעֲשִׂיתֶם אוֹתָם אֲנִי ה'" – נֶאֱמַן לְתַן שְׂכָר.

וַאֲרָא אֶל-אַבְרָהָם אֶל-יִצְחָק וְאֶל-יַעֲקֹב בְּאֵל ש-דִּי וּשְׁמִי י-הוָה לֹא נִודַעְתִּי לָהֶם:

וְאַתְּגַלִּיתִי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב בְּאֵל ש-דִּי וּשְׁמִי יַי לֹא הוֹדַעְתִּי לָהוֹן:

וַאֲרָא אֶל הָאֲבוֹת בְּאֵל ש-דִּי – הִבְטַחְתִּים הִבְטַחֹת וּבְכַלְלֵן אֲמַרְתִּי לָהֶם: "אֲנִי אֵל ש-דִּי". וּשְׁמִי ה' לֹא נִודַעְתִּי לָהֶם – "לֹא הוֹדַעְתִּי" אִין פְּתִיב כַּאֵן אֵלֹא "לֹא נִודַעְתִּי": לֹא נִפְרַתִּי לָהֶם בְּמַדַּת אֲמַתוֹת שְׁלִי, שְׁעָלִיָּה נִקְרָא שְׁמִי ה', נֶאֱמַן לְאַמַּת דְּבָרַי; שְׁהָרִי הִבְטַחְתִּי וְלֹא קִיַּמְתִּי.

וְגַם הִקְמַתִי אֶת-בְּרִיתִי אִתְּם לְתַת לָהֶם אֶת-אֶרֶץ כְּנַעַן אֶת אֶרֶץ מִגְרִיקָם אֲשֶׁר-גָּרוּ בָּהּ:

וְאַף אֶקְיַמְתִּי יַת קִיַּמִּי עִמָּהוֹן לְמַתַּן לָהוֹן יַת אֶרֶץ דְּכַנְעַן יַת אֶרֶץ תּוֹתִיבּוֹתָהוֹן דְּאַתּוֹתִיבּוֹ בָּהּ:

וְגַם הִקְמַתִי אֶת בְּרִיתִי... – וְגַם כְּשֶׁנִּרְאִיתִי לָהֶם בְּאֵל ש-דִּי, הִצַּבְתִּי וְהַעֲמַדְתִּי בְרִיתִי בֵּינִי וּבֵינֵיהֶם לְתַת לָהֶם אֶת אֶרֶץ כְּנַעַן. לְאַבְרָהָם בְּפְרִשְׁת מִלָּה נֶאֱמַר: "אֲנִי אֵל ש-דִּי... וְנִתְתִּי לָהּ וּלְיִצְחָק אֶחָרִיד אֶת אֶרֶץ מִגְרִיקָה". לְיִצְחָק: "כִּי לָהּ וּלְיִצְחָק אֶתְּן אֶת כָּל הָאֶרְצוֹת הָאֵל וְהַקִּיּוּמִי אֶת הַשְּׂבוּעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם". וְאוֹתָהּ שְׂבוּעָה שְׁנִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם, בְּ"אֵל ש-דִּי" אֲמַרְתִּי. לְיַעֲקֹב: "אֲנִי אֵל ש-דִּי פְּרָה וּרְבָה... וְאֶת הָאֶרֶץ אֲשֶׁר...". הָרִי שְׁנִדְרַתִּי לָהֶם וְלֹא קִיַּמְתִּי.

וְגַם אֲנִי שְׁמַעְתִּי אֶת-נֹאקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר מַצְרַיִם מַעֲבָדִים אִתְּם וְאֲזַכֵּר אֶת-בְּרִיתִי:

וְאַף קָדַמִי שְׁמִיעַ יַת קַבִּילַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּמַצְרַאִי מִפְּלַחִין בְּהוֹן וּדְכִירָנָא יַת קִיַּמִּי:

וְגַם אֲנִי – כְּמוֹ שֶׁהִצַּבְתִּי וְהַעֲמַדְתִּי הַבְּרִית, יֵשׁ עָלַי לְקַיִם. לְפִיכָה מַעֲשִׂי אֶת נֹאקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַנּוֹאקִים, אֲשֶׁר מַצְרַיִם מַעֲבָדִים אִתְּם וְאֲזַכֵּר אוֹתוֹ הַבְּרִית. כִּי בְּבְרִית בֵּין הַבְּתָרִים אֲמַרְתִּי לוֹ: "וְגַם אֶת הַגּוֹי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ דִן אֲנִכִּי".

לָכֵן אֹמַר לְבְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲנִי י-הוָה וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִתַּחַת סְבֻלַּת מִצְרַיִם וְהִצַּלְתִּי אֶתְכֶם מֵעַבְדֹתָם וְגִאֲלַתִּי אֶתְכֶם בְּזִרְעוֹ נְטוּיָה וּבְשִׁפְטִים גְּדֻלִים:

בְּכֵן אֵימַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אָנֹכִי יַי וְאַפִּיק יַתְכוֹן מַגּוֹ דְּחוֹק פּוֹלְחֵן מִצְרַאִי וְאַשִׁיזִיב יַתְכוֹן מִפּוֹלְחָנְהוֹן וְאַפְרוֹק יַתְכוֹן בְּדַרְעַ מְרַמֵּם וּבְדִינֵין רַבְרַבִּין:

לָכֵן – עַל פִּי אוֹתָהּ הַשְּׂבוּעָה. אֹמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' – הַנֶּאֱמַן בְּהִבְטַחְתִּי. וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם – כִּי כֵן הִבְטַחְתִּיו: "וְאַחֲרַי כֵן יֵצְאוּ בְּרִכּוּשׁ גְּדוֹל". סְבֻלַּת – טוֹרַח מִשָּׂא מִצְרַיִם.

וְלִקְחַתִּי אֶתְכֶם לִי לְעָם וְהִנִּיתִי לָכֶם לֹא-לֵהִים וַיְדַעְתֶּם כִּי אֲנִי י-הוָה אֱ-לֹהֵיכֶם הַמּוֹצִיא אֶתְכֶם מִתַּחַת סְבֻלוֹת מִצְרַיִם:

וְאַקְרִיב יַתְכוֹן קָדַמִי לְעַם וְאַהֲוִי לְכוֹן לְאַלְהָ וְתִדְעוּן אֲרִי אָנֹכִי יַי אֶלְהֵכוֹן דְּאַפִּיק יַתְכוֹן מַגּוֹ דְּחוֹק פּוֹלְחֵן מִצְרַאִי:

וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם אֶל-הָאֶרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁאַתִּי אֶת-יְדֵי לְתַת אֹתָהּ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב וְנִתְתִּי אֹתָהּ לָכֶם מִרְשָׁה אֲנִי י-הוָה:

וְאַעֲוִיל יַתְכוֹן לְאַרְעָא דְּקִיַּמִּית בְּמִימְרֵי לְמַתַּן יַתָּה לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב וְאַתִּין יַתָּה לְכוֹן יְרוּתָא אָנֹכִי יַי:

נִשְׁאַתִּי אֶת יְדֵי – הָרִימוּתִיהָ לְהַשְׁבַּע בְּכִסְאִי.

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה כֵּן אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל-מֹשֶׁה מִקְצָר רוּחַ וּמֵעַבְדָּה קָשָׁה:

וּמְלִיל מֹשֶׁה כֵּן עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא קַבִּילוּ מִן מֹשֶׁה מַעֲנִיק רוּחַ וּמִפּוֹלְחָנָא דְּהוָה קָשִׁי עָלֵיהוֹן:

וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל מֹשֶׁה – לֹא קַבְּלוּ תַּנְחוּמִין. מִקְצָר רוּחַ – כָּל מִי שֶׁהוּא מִצָּר, רוּחוֹ וּנְשִׁימָתוֹ קָצְרָה, וְאִינוּ יְכוּל לְהֶאֱרִיד בְּנִשְׁמִיתוֹ. קָרוֹב לְעַנְיָן זֶה שְׁמַעְתִּי פְּרָשָׁה זֹאת מִרְבִּי בְּרוּךְ בְּרַבִּי אֶלְעָזָר, וְהִבִּיא לִי רְאִיָּה מִמִּקְרָא זֶה: "בְּפַעַם הַזֹּאת אוֹדִיעֶם אֶת דִּי וְאֶת גְּבוּרַתִּי וְיָדְעוּ כִּי שְׁמִי ה'". לְמַדְנּוּ כְּשֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מֵאַמֵּן אֶת דְּבָרָיו, אֶפְלוּ לְפָרְעֻנוֹת, מוֹדִיעַ שְׁשִׁמּוֹ ה', וְכָל שִׁפְן הָאֲמָנָה לְטוֹבָה. וּרְבוּתִינוּ דְּרִשׁוּהוּ לְעַנְיָן שֶׁל מַעֲלָה, שְׁאַמֵּר מֹשֶׁה: "לְמָה הִרְעַתָּה". אֹמֵר לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: חֲבַל עַל דְּאַבְדִּין וְלֹא מִשְׁתַּכַּחִין – יֵשׁ לִי לְהִתְאוּנָן עַל מִיתַת הָאֲבוֹת! הִרְבָּה פְּעָמִים נְגַלִּיתִי אֵלֵיהֶם בְּ"אֵל ש-דִּי", וְלֹא אָמְרוּ לִי מַה שְׁמָךְ. וְאַתָּה אֲמַרְתָּ: "מַה שְׁמִי מַה אוֹמֵר אֵלֵיהֶם". וְגַם הִקְמַתִּי... – וְכִשְׁבַּקְשׁ אַבְרָהָם לְקַבּוֹר אֶת שְׂרָה, לֹא מְצָא קָבֵר עַד שֶׁשָּׁקְנָה בְּדָמִים מְרַבִּים. וְכֵן בְּיִצְחָק עָרַעְרוּ עָלָיו עַל הַבְּאֵרוֹת אֲשֶׁר חָפַר. וְכֵן בְּיַעֲקֹב: "וַיִּקַּן אֶת חִלְקַת הַשְּׂדֵה" לְנִטּוֹת אֲהֶלֶן. וְלֹא הִרְהָרוּ אַחַר מַדּוּתִי. וְאַתָּה אֲמַרְתָּ "לְמָה הִרְעַתָּה". וְאִין הַמְדַרְשׁ מִתִּישָׁב אַחַר הַמִּקְרָא, מִפְּנֵי כַּמָּה דְּבָרִים. אַחַת: שְׁלֹא נֶאֱמַר "וּשְׁמִי אֲהֶלֶן". וְלֹא הִרְהָרוּ אַחַר מַדּוּתִי. וְאַתָּה אֲמַרְתָּ "לְמָה הִרְעַתָּה". וְאִין הַמְדַרְשׁ מִתִּישָׁב אַחַר הַמִּקְרָא, מִפְּנֵי כַּמָּה דְּבָרִים. אַחַת: שְׁלֹא נֶאֱמַר "וּשְׁמִי אֲהֶלֶן".

ה' לא שאלו לי". ואם תאמר לא הודיעם שפך שמו, הרי תחלה כשנגלה לאברהם בין הבתרים נאמר: "אני ה' אשר הוצאתיך מאור כש". ועוד: היאך הסמיכה נמשכת בדברים, שהוא סומך לכאן וגם אני שמעתי... לכן אמור לבני ישראל? לכה אני אומר יתישב המקרא על פשוטו, דבר דבור על אפניו, והדרשה תדרש, שנאמר: "הלא כה דברי כאש נאם ה' וכפטיש יפוצץ סלע" – מתחלק לכמה נצוצות.

פ

ויזכר י-הוה אל-משה לאמר: **ומליל יי עם משה למימר:**

בא דבר אל-פרעה מלך מצרים וישלח את-בני ישראל מארצו: **עול מליל עם פרעה מלפא דמצרים וישלח ית בני ישראל מארעיה:**

ויזכר משה לפני י-הוה לאמר הן בני-ישראל לא-שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתיים: **ומליל משה קדם יי למימר הא בני ישראל לא קבילו מני ואיכדין יקביל מני פרעה ואנא יקיר ממלל:**

ואיך ישמעני פרעה – זה אחד מעשרה קל וחמר שבתורה. ערל שפתיים – אטום שפתיים. וכן כל לשון ערלה אני אומר שהוא אטום: "ערלה אונם", אטומה משמוע. "ערלי לב", אטומים מהבין. "שתה גם אתה והערל", והאטם משכרות פוס הקללה. "ערלת בשר", שהגיד אטום ומכסה בה. "וערלתם ערלתו", עשו לו אוטם וכסוי אסור שיכדיל בפני אכילתו. "ששל שנים יהיו לכם ערלים", אטום ומכסה ומכדל מלאכלו.

פ

ויזכר י-הוה אל-משה ואל-אהרן ויצום אל-בני ישראל ואל-פרעה מלך מצרים להוציא את-בני ישראל מארץ מצרים: **ומליל יי עם משה ולאהרן ופקידנון לות בני ישראל ולות פרעה מלפא דמצרים לאפקא ית בני ישראל מארעא דמצרים:**

ויזכר ה' אל משה ואל אהרן – לפי שאמר משה "ונאני ערל שפתיים" צרף לו הקדוש ברוך הוא את אהרן, להיות לו לפה ולמליץ. ויצום אל בני ישראל – צנם עליהם להנהיגם בנחת ולסבול אותם. ואל פרעה מלך מצרים – צנם עליו לחלוק לו כבוד בדבריהם, זהו מדרשו. ופשוטו: צנם על דבר ישראל ועל שליחותו אל פרעה. ודבר הצווי מהו, מפךש בפרשה שניה לאחר סדר הנסס. אלא מתוך שהזכיר משה ואהרן, הפסיק הענין באלה ראשי בית אבותם, ללמדנו היאך נולדו משה ואהרן ובמי נתניחסו.

שני

פרשת ראשי האבות

אלה ראשי בית-אבתם בני ראובן בן ישראל חנוך ופלוא חצרון וכרמי אלה משפחת ראובן: **אלין רישי בית אבהתהון בני ראובן בוכרא דישראל חנוך ופלוא חצרון וכרמי אליו זרעית ראובן:**

אלה ראשי בית אבותם – מתוך שהזקק ליחס שבטו של לוי עד משה ואהרן, בשביל משה ואהרן, התחיל ליחסם דרך תולדותם מראובן.

ובני שמעון ימואל ונמין ואהל ונכין וצחר ושואל בן-הכנענית אלה משפחת שמעון: **ובני שמעון ימואל ונמין ואהל ונכין וצחר ושואל בן-כנעניתא אליו זרעית שמעון:**

ואלה שמות בני-לוי לתלדתם גרשון וקהת ומררי ושגל חיי לוי נשבע ושלשים ומאת שנה: **ואליו שמות בני לוי לתלדתהון גרשון וקהת ומררי ושגל חיי לוי מאה ותלתין ושבע שנים:**

ושגל חיי לוי... – למה נמנו שנותיו של לוי? להודיע כמה ימי השעבוד: שכל זמן שאחד מן השבטים קיים, לא היה שעבוד, שנאמר: "וימת יוסף וכל אחיו", ואחר כך "ויקם מלך חדש"; ולוי האריך ימים על כלם.

בני גרשון לבני ושמעי למשפחתם: **בני גרשון לבני ושמעי לזרעיתהון:**

ובני קהת עמרם ויצהר וחרון ועזיאל ושגל חיי קהת שלש ושלשים ומאת שנה: **ובני קהת עמרם ויצהר וחרון ועזיאל ושגל חיי קהת מאה ותלתין ותלת שנים:**

ושגל חיי קהת ושני חיי עמרם... – מחשבון זה אנו למדים על מושב בני ישראל ארבע מאות שנה שאמר הכתוב, שלא בארץ מצרים לבדה היו, אלא מיום שנולד יצחק. שהרי קהת מיורדי מצרים היה: חשוב כל שנותיו, ושנות עמרם, ושמונים של משה – לא תמצאם ארבע מאות שנה, והרבה שנים נבלעים לבני בשגל האבות.

ובני מררי מחלי ומושי אלה משפחת הלוי לתלתם: **ובני מררי מחלי ומושי אליו זרעית לוי לתלדתהון:**

וַיִּקַּח עִמָּרָם אֶת־יֹכְבֵד דָּדָתוֹ לֹו לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד לֹו אֶת־
אֶהְרֹן וְאֶת־מֹשֶׁה וְשְׁנֵי תַיִי עִמָּרָם שִׁבְעָה וּשְׁלֹשִׁים
וּמֵאֵת שָׁנָה:
וּנְסִיב עִמָּרָם יֵת יֹכְבֵד אַחַת אֲבוּהִי לִיָּה לְאִתּוֹ וַיֵּלִידַת
לִיָּה יֵת אֶהְרֹן וַיֵּת מֹשֶׁה וְשְׁנֵי תַיִי עִמָּרָם מֵאָה וַתֵּלֶתִין
וּשְׁבַע שָׁנִין:

יֹכְבֵד דָּדָתוֹ – "אַחַת אֲבוּהִי", בַּת לֹוֹי אַחֹות קַהַת.

וּבְנֵי יִצְהָר קָרַח וּנֹפֶג וְזַכְרֵי:
וּבְנֵי יִצְהָר קָרַח וּנֹפֶג וְזַכְרֵי:

וּבְנֵי עֲזִיָּאֵל מִיִּשְׂאֵל וְאַלְצָפֹן וְסֹתְרֵי:
וּבְנֵי עֲזִיָּאֵל מִיִּשְׂאֵל וְאַלְצָפֹן וְסֹתְרֵי:

וַיִּקַּח אֶהְרֹן אֶת־אֵלִישֶׁבַע בַּת־עַמִּינָדָב אַחֹות נַחֲשֹׁן
לֹו לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד לֹו אֶת־נָדָב וְאֶת־אֲבִיהוּא אֶת־אֶלְעָזָר
וְאֶת־אִיתָמָר:
וּנְסִיב אֶהְרֹן יֵת אֵלִישֶׁבַע בַּת עַמִּינָדָב אַחֹתִיָּה דְנַחֲשֹׁן
לִיָּה לְאִתּוֹ וַיֵּלִידַת לִיָּה יֵת נָדָב וַיֵּת אֲבִיהוּא יֵת אֶלְעָזָר
וַיֵּת אִיתָמָר:

אַחֹות נַחֲשֹׁן – מִכָּאֵן לְמָדוֹ: הַנּוֹשֵׂא אִשָּׁה צָרִיף לְבָדוּק בְּאִסְיָה.

וּבְנֵי קָרַח אֲסִיר וְאַלְקָנָה וְאַבִּיאָסָף אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת
הַקָּרְחִי:
וּבְנֵי קָרַח אֲסִיר וְאַלְקָנָה וְאַבִּיאָסָף אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת
הַקָּרְחִי:

וְאַלְעָזָר בֶּן־אֶהְרֹן לָקַח־לֹו מִבְּנוֹת פּוּטִיָּאֵל לֹו לְאִשָּׁה
וַתֵּלֶד לֹו אֶת־פִּינְחָס אֵלֶּה רֵאשִׁי אֲבוֹת הַלְוִיִּם
לְמִשְׁפַּחָתָם:
וְאַלְעָזָר בֶּן אֶהְרֹן נָסִיב לִיָּה מִבְּנוֹת פּוּטִיָּאֵל לִיָּה לְאִתּוֹ
וַיֵּלִידַת לִיָּה יֵת פִּינְחָס אֵלֶּה רֵאשִׁי אֲבוֹת לִיָּוִאִי
לְנִרְעִיָּתָהוֹן:

מִבְּנוֹת פּוּטִיָּאֵל – מִזְרַע יִתְרוֹ שְׁפֹטִם עֲגָלִים לְעִבּוּדָה זָרָה, וּמִזְרַע יוֹסֵף שְׁפֹטִפֹּט בְּיִצְרָוֹ.

הוּא אֶהְרֹן וּמֹשֶׁה אֲשֶׁר אָמַר יְיָ־הֵנָּה לָהֶם הוֹצִיָּאוּ אֶת־
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַל־צַבְאָתָם:
הוּא אֶהְרֹן וּמֹשֶׁה דְאָמַר יְיָ לְהוֹן אֲפִיקוּ יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
מֵאֶרֶץ דְּמִצְרַיִם עַל חִילִיָּהוֹן:

הוּא אֶהְרֹן וּמֹשֶׁה – אֵלֹו שֶׁהִזְכִּירוּ לְמַעַלָּה, שִׁיֵּלְדָה יֹכְבֵד לְעִמָּרָם. הוּא אֶהְרֹן וּמֹשֶׁה – יֵשׁ מְקוֹמוֹת שְׁמִקְדִים אֶהְרֹן לְמֹשֶׁה, וַיֵּשׁ מְקוֹמוֹת
שְׁמִקְדִים מֹשֶׁה לְאֶהְרֹן, לֹוֹמַר לָהּ שֶׁשְׁקוּלִין כְּאֶהְד. עַל צ־בְּאוֹתָם – בְּצ־בְּאוֹתָם, כָּל צִבְאָם לְשִׁבְטֵיהֶם. יֵשׁ "עַל" שְׂאִינֹו אֵלֶּה בְּמִקוֹם אוֹת אַחַת:
"וְעַל סָרְבָּף תַּחֲזִיק" כְּמוֹ "בְּסָרְבָּף", "עַמְדָתָם עַל סָרְבָּכָם" כְּמוֹ "בְּסָרְבָּכָם".

הֵם הַמִּזְבְּרִים אֶל־פְּרַעֲזָה מְלֶךְ־מִצְרַיִם לְהוֹצִיָּא אֶת־
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם הוּא מֹשֶׁה וְאֶהְרֹן:
אֲנוּן דְּמִמְלַלִין עִם פְּרַעֲזָה מְלֶכָה דְּמִצְרַיִם לְאַפְקָא יֵת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם הוּא מֹשֶׁה וְאֶהְרֹן:

הֵם הַמִּזְבְּרִים... – הֵם שְׁנַצְטוּוּ, הֵם שְׁקִימוּ. הוּא מֹשֶׁה וְאֶהְרֹן – הֵם בְּשִׁלְיָחוּתָם וּבְצַדִּיקָתָם מִתַּחֲלָה וְעַד סוּף.

וַיְהִי בְּיוֹם דְּבָר יְיָ־הֵנָּה אֶל־מֹשֶׁה בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם:
וַיְהִי בְּיוֹם דְּבָר... – מְחַבֵּר לְמִקְרָא שְׁלֹאֲחֵרִיו.
וַיְהִי בְּיוֹם דְּבָר יְיָ־הֵנָּה אֶל־מֹשֶׁה בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם:
וַיְהִי בְּיוֹם דְּבָר יְיָ־הֵנָּה אֶל־מֹשֶׁה בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם:

שְׁלִישִׁי

וַיְדַבֵּר יְיָ־הֵנָּה אֶל־מֹשֶׁה לְאֹמַר אֲנִי יְיָ־הֵנָּה דְּבָר אֶל־
פְּרַעֲזָה מְלֶךְ מִצְרַיִם אֵת כָּל־אֲשֶׁר אֲנִי דְּבָר אֶלִיָּה:
וּמְלִיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר אֲנָא יְיָ מְלִיל עִם פְּרַעֲזָה
מְלֶכָה דְּמִצְרַיִם יֵת כָּל דְּאֲנָא מְלִיל עִמָּךְ:

וַיְדַבֵּר ה' – הוּא הַדְּבֹוֹר עֲצֻמוֹ הָאֲמוֹר לְמַעַלָּה: "בֹּא דְבָר אֵל פְּרַעֲזָה מְלֶכָה מִצְרַיִם". אֵלֶּה מִתּוֹף שֶׁהַפְּסִיק הַעֲנִין כְּדִי לִיְחַסֵּם, חֲזוֹר עֲלִיו לְהַתְחִיל
בֹּו. אֲנִי ה' – כְּדֹאִי אֲנִי לְשִׁלְחָה וְלִקְבֵים דְּבָרֵי שְׁלִיחֹותִי.

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְפָנָי יְיָ־הֵנָּה הֵן אֲנִי עָרַל שְׁפָתִים וְאִיָּף
יִשְׁמַע אֵלַי פְּרַעֲזָה:
וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קָדָם יְיָ הֵא אֲנָא יְקִיר מְלַל וְאִיכְדִין
יְקַבֵּיל מִנִּי פְּרַעֲזָה:

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְפָנָי ה' – הִיא אֲמִירָה שְׂאֲמַר לְמַעַלָּה: "הֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שְׁמַעוּ אֵלַי". וְשָׁנָה הַכְּתוּב כֹּאֵן כִּינֹו שֶׁהַפְּסִיק הַעֲנִין. וְכֹן הִיא הַשְּׁיִטָּה,
כְּאֵדָם הָאוֹמַר "נַחֲזוֹר עַל הַרְאוֹנוֹת".

וַיֹּאמֶר יְ-הוָה אֶל-מֹשֶׁה רְאֵה גַת־תִּידָא אֶ-לֵהִים לַפְּרָעָה וְאַהֲרֹן אַחִידָא יִהְיֶה גְבִיאָדָא:

וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה חֲזִי דְמִיתָדָא רַב לַפְּרָעָה וְאַהֲרֹן אַחִידָא יְהִי מְתוּרָגְמָנָדָא:

גַת־תִּידָא אֶ-לֵהִים לַפְּרָעָה – שׁוֹפֵט רוֹדֵדָה, לְרִדּוֹתוֹ בְּמַכּוֹת וַיִּסּוּרֵיוֹ. יִהְיֶה גְבִיאָדָא – כְּתַרְגוּמוֹ, "מְתַרְגְּמָנָדָא". וְכֵן כָּל יְלִישׁוֹן גְּבוּאָה, אָדָם הַמְכָרִיו וּמִשְׁמִיעַ לַעֲם דְּבָרֵי תּוֹכְחוֹת, וְהוּא מַגְזֵרֵת "גֵּיב שְׁפָתַיִם", "גֵּיב חֲכָמָה", "וַיִּכַּל מִהַתְנַבּוֹת" דְּשִׁמוּאֵל.

אִתָּהּ תִּדְבָר אֵת כָּל-אֲשֶׁר אֶצְנָן וְאַהֲרֹן אַחִידָא יִדְבַר אֶל-פְּרָעָה וְשַׁלַּח אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מֵאַרְצוֹ:

אִתָּהּ תִּדְבַר – פַּעַם אַחַת כָּל שְׁלִיחוֹת וְשְׁלִיחוֹת, כְּפִי שְׁשִׁמְעַת מִפִּי; וְאַהֲרֹן אַחִידָא יִמְלִיצְנוּ וַיִּטְעִימְנוּ בְּאַנְי פְּרָעָה.

וְאַנְי אַקְשָׁה אֶת-לֵב פְּרָעָה וְהִרְבִּיתִי אֶת-אֶתְתִּי וְאַתְּ מוֹפְתִי בְּאַרְץ מִצְרַיִם:

וְאַנְי אַקְשִׁי יָת לְבָא דְּפְרָעָה וְאַסְגִּי יָת אֶתְוִתִּי וְיָת מוֹפְתִי בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם:

וְאַנְי אַקְשָׁה – מֵאַחַר שֶׁהִרְשִׁיעַ וְהִתְרִיס כְּנִגְדִי, וְגִלּוֹי לְפָנַי שְׁאִין נִסַּת רוּחַ בְּאַמּוֹת לְמַת לֵב שְׁלָם לְשׁוֹב, טוֹב לִי שְׁיִתְקַשְׁה לְבוֹ, לְמַעַן הִרְבּוֹת בּוֹ אוֹתוֹתִי וּמִפִּירוֹ אֵת גְּבוּרוֹתַי. וְכֵן מִדְּתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: מְבִיא פְּרָעֻנוֹת עַל הָאָמוֹת – כְּדֵי שְׁיִשְׁמְעוּ יִשְׂרָאֵל וַיִּירָאוּ, שְׁנֹאֲמַר: "הִכְרַתִּי גוֹיִם נִשְׁמוּ פְּנוּתָם וְגוֹמֵר, אֲמַרְתִּי אֵד תִּירָאִי אוֹתִי תִקְחִי מוֹסֵר". וְאַף עַל פִּי כֵן, בְּחֻמֶשׁ מַכּוֹת הִרְאִישׁוֹנוֹת לֹא נֶאֱמַר "וַיִּסְזַק ה' אֵת לֵב פְּרָעָה", אֶלָּא "וַיִּסְזַק לֵב פְּרָעָה".

וְלֹא-יִשְׁמַע אֲלֵכֶם פְּרָעָה וְנִתְתִּי אֶת-יָדִי בְּמִצְרַיִם וְהוֹצֵאתִי אֶת-צְבָאֹתִי אֶת-עַמִּי בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מֵאַרְץ מִצְרַיִם בְּשַׁפְטִים גְּדֹלִים:

וְלֹא יִקְבִּיל מִנְכוֹן פְּרָעָה וְאַתִּין יָת מַחַת גְּבוּרַתִּי בְּמִצְרַיִם וְאַפִּיק יָת חִילִי יָת עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם בְּדִינֵין רַבְרַבִּין:

אַתְּ יָדִי – יָד מְמַשׁ, לְהַכּוֹת בְּהֶם.

וַיִּדְעוּ מִצְרַיִם כִּי-אַנְי יְ-הוָה בְּנִטְתִּי אֶת-יָדִי עַל-מִצְרַיִם וְהוֹצֵאתִי אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכֶם:

וַיִּדְעוּן מִצְרַאִי אַרִי אָנָא יְיָ כַּד אַרִים יָת מַחַת גְּבוּרַתִּי עַל מִצְרַיִם וְאַפִּיק יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִבִּינֵיהוֹן:

וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְ-הוָה אֲתָם כֵּן עָשׂוּ:

וַעֲבַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן כְּמָא דְּפָקִיד יְיָ יָתְהוֹן כֵּן עָבְדוּ:

וּמֹשֶׁה בְּן-שִׁמְשׁוֹן שְׁנָה וְאַהֲרֹן בְּן-שִׁלֵּשׁ וּשְׁמֹנִים שָׁנָה בְּדַבְרָם אֶל-פְּרָעָה:

וּמֹשֶׁה בַּר תְּמָנוֹן שְׁנִין וְאַהֲרֹן בַּר תְּמָנוֹן וּתְלַת שְׁנִין בְּמַלְלוֹתְהוֹן עִם פְּרָעָה:

רביעי

וַיֹּאמֶר יְ-הוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאַל-אַהֲרֹן לֵאמֹר:

וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה וְלֹאֲהֲרֹן לְמִימַר:

כִּי יִדְבַר אֲלֵכֶם פְּרָעָה לֵאמֹר תִּנּוּ לָכֶם מוֹפְתַת וְאַמַּרְתָּ אֶל-אַהֲרֹן קַח אֶת-מִטְּבַח וְהִשְׁלַח לְפָנַי-פְּרָעָה יִהְיֶה לְתַנּוּן:

אַרִי יִמְלִיל עִמְכוֹן פְּרָעָה לְמִימַר הִבּוּ לָכוֹן אִתָּא וְתִימַר לֹאֲהֲרֹן סַב יָת חוּטְרָדָא וְרָמִי קְדָם פְּרָעָה יְהִי לְתַנּוּנָא:

מוֹפְתַת – אוֹת, לְהוֹדִיעַ שִׁישׁ צְרוּךְ בְּמִי שְׁשׁוֹלַח אֲתָכֶם.

וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל-פְּרָעָה וַיַּעֲשׂוּ כֹן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְ-הוָה וַיִּשְׁלַח אַהֲרֹן אֶת-מִטְּבָהוּ לְפָנַי פְּרָעָה וְלְפָנַי עָבְדִיו וַיְהִי לְתַנּוּן:

וַעֲבָד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן לְנוֹת פְּרָעָה וַעֲבְדוּ כֵן כְּמָא דְּפָקִיד יְיָ וְרָמִא אַהֲרֹן יָת חוּטְרִיָה קְדָם פְּרָעָה וּקְדָם עָבְדוּהִי וְהָיָה לְתַנּוּנָא:

לְתַנּוּן – נְחָשׁ.

וַיִּקְרָא גַם-פְּרָעָה לְחַכְמַיִם וְלְמַכְשָׁפִים וַיַּעֲשׂוּ גַם-הֵם תְּרַטְטִי מִצְרַיִם בְּלַחְטִיתָהּ כֵּן:

וַיִּקְרָא אַף פְּרָעָה לְחַכְמַיָּא וְלְתַרְשִׁיָּא וַעֲבְדוּ אַף אַנוּן תְּרַשִׁי מִצְרַיִם בְּלַחְטִישִׁיהוֹן כֵּן:

בְּלַחְטִיתָהּ – "בְּלַחְטִישִׁיהוֹן", וַאֲיִן לוֹ דְּמִיּוֹן בְּמַקְרָא. וַיֵּשׁ לְדַמּוֹת לוֹ "לְהַט הַסְרַב הַמְתַּפְּכַת", דּוּמָה שֶׁהִיא מְתַפְּכַת עַל יָדִי לְחַשׁ.

וַיִּשְׁלַח אִישׁ מִטְּבָהוּ וַיְהִיו לְתַנּוּנִים וַיָּבֹלַע מִטְּבָה-אַהֲרֹן אֶת-מִטְּבָתָם:

וְרָמּוּ גְבַר חוּטְרִיָה וְהָיוּ לְתַנּוּנִין וּבְלַע חוּטְרָא דְּאַהֲרֹן יָת חוּטְרִיָהוֹן:

ויחזק לב פרעה ולא שמע אליהם כאשר דבר י-הוה: ואתקף לבא דפרעה ולא קביל מנהון כמא דמליל יי:

ס

פרשת מפת הדם

ויאמר י-הוה אל-משה כבד לב פרעה מאן לשלח העם: ויאמר יי למשה אתקף לבא דפרעה סריב לשלחא עמא:

כבד – תרגומו "נקיר" ולא "אתקף", מפני שהוא שם דבר, כמו "כי כבד ממך הדבר".

לך אל-פרעה בבקר הנה יצא המימה ונצבת לקראתו על-שפת היאר והמטה אשר-נהפך לנחש תקח בידך: איזיל לנת פרעה בצפרא הא נפיק למיא ותתעתד לקדמותיה על פיה נהרא וחוטרא דאתהפיד לחונא תסב בידך:

הנה יוצא המימה – לנקביו; שהנה עושה עצמו א-לוה ואומר שאינו צריך לנקביו, ומשכים ויוצא לנילוס ועושה שם צרכיו.

ואמרת אליו י-הוה א-לתי העברים שלחני אליך לאמר שלח את-עמי ונעבדני במדבר והנה לא-שמעת עד-כּה: ותימר ליה יי אלקה דיהודאי שלחני לנתך למימר שלח ית עמי ויפלחון קדמי במדברא והא לא קבילתא עד כעון:

עד כּה – עד הנה. ומדרשו, עד שתשמע ממני מפת בכורות שאפתח בה ב"כה": "פה אמר ה' כחצת הלילה".

כּה אמר י-הוה בנאת תדע פי אני י-הוה הנה אנכי מכה | במטה אשר-בידי על-המים אשר ביאר ונהפכו לדם: כדון אמר יי בדא תדע ארי אנא יי הא אנא מחי בחוטרא דבידי על מיא דבנהרא ויתהפכו לדמא:

ונהפכו לדם – לפי שאין גשמים יורדים במצרים, ונילוס עולה ומשקה את הארץ, ומצרים עובדים לנילוס, לפיכך הלקה את יראתם ואחר כך הלקה אותם.

והדגה אשר-ביאר תמות ובאש היאר ונלאו מצרים לשמות מים מו-היאר: ונוני דבנהרא ימותון ויסרי נהרא וילאון מצראי למשתי מיא מן נהרא:

ונלאו מצרים – לבקש רפואה למי היאור, שהיו ראויון לשמות.

ס

ויאמר י-הוה אל-משה אמר אל-אהרן קח מטף ונטה-ידך על-מימי מצרים על-נהרתם | על-יאריהם ועל-אגמיהם ועל כל-מקנה מימיהם ויהיו-דם והיה דם בכל-ארץ מצרים ובעצים ובאבנים: ויאמר יי למשה אימר לאהרן סב חוטריך נארים ידך על מיא דמצראי על נהריהון על ארתיהון ועל אגמיהון ועל כל בית פנישת מימיהון ויהון דמא ויהי דמא בכל ארעא דמצרים ובמני אעא ובמני אבנא:

אמר אל אהרן – לפי שהגן היאור על משה כשנשלח לתוכו, לפיכך לא לקח על ידו לא בדם ולא בצפרדעים, ולקח על ידי אהרן. נהרתם – הם הנהרות המושכים, כעין נהרות שלנו. יאריהם – הם ברכות נגרים העשויות בידי אדם משפת הנהר לשדות, ונילוס מימיו מתברכים, ועולה דרך היאורים ומשקה השדות. אגמיהם – קבוצת מים שאינם נובעין ואינם מושכין, אלא עומדיו במקום אחד, וקורין לו אשטנ"ק. בכל ארץ מצרים – אף במקומות ובאמבטאות שבבתים. ובעצים ובאבנים – מים שבכלי עץ ובכלי אבן.

ונעשו-כּו משה ואהרן כאשר ו צוה י-הוה ויגרם במטה ונג את-המים אשר ביאר לעיני פרעה ולעיני עבדיו ויהפכו כל-המים אשר-ביאר לדם: ונעבדו כן משה ואהרן כמא דפקיד יי נארים בחוטרא ומחא ית מיא דבנהרא לעיני פרעה ולעיני עבדוהי ואתהפכו כל מיא דבנהרא לדמא:

והדגה אשר-ביאר מתה ויבאש היאר ולא-יכלו מצרים לשמות מים מו-היאר ויהי הדם בכל-ארץ מצרים: ונוני דבנהרא מיתו וסרי נהרא ולא יכילו מצראי למשתי מיא מן נהרא והנה דמא בכל ארעא דמצרים:

וַיַּעֲשׂוּ-כֵן חֲרָטְמֵי מִצְרַיִם בְּלִטְיָהֶם וַיַּחֲזֹק לִב-פְּרַעֲהַ וְלֹא-שָׁמַע אֶלְהֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר י-הוָה:

וַעֲבָדוּ כֵן חֲרָשֵׁי מִצְרַיִם בְּלִחְשִׁיהוֹן וְאַתְקַף לִבָּא דְפְרַעֲהַ וְלֹא קִבִּיל מִנְהוֹן כְּמֵא דְמַלְלִיל יי:

בְּלִטְיָהֶם – לחש שאומרין אותו בלט ובחשאי. ורבותינו אמרו: "בְּלִטְיָהֶם", מעשה ש-דים; "בְּלִחְשִׁיהֶם", מעשה כשפים. וַיַּחֲזֹק לִב פְּרַעֲהַ – לומר: על ידי מכשפות אתם עושים פז; תבן אתם מכניסין לעפריים?! עיר שפלה תבן; אף אתם מביאין מכשפות למצרים, שפלה כשפים?

וַיִּנְפֹן פְּרַעֲהַ וַיִּבְאֵא אֶל-בֵּיתוֹ וְלֹא-שָׁת לִבּוֹ גַם-לְזֹאת:

וְאַתְפְּנֵי פְרַעֲהַ וְעָאֵל לְבֵיתִיהָ וְלֹא שׁוּי לְפִיהָ אִף לְדָא:

גַם לְזֹאת – למופת המטה שנהפך לתבין, ולא לזה של דם.

וַיַּחֲפְרוּ כָל-מִצְרַיִם סְבִיבַת הַיָּאֵר מַיִם לַשָּׁתוֹת כִּי לֹא יִכִּילוּ לַשָּׁתוֹת מִמַּיְמֵי הַיָּאֵר:

וַחֲפְרוּ כָל מִצְרָאֵי סַחְרָנוֹת נַהְרָא מִיָּא לְמִשְׁתֵּי אַרְי לָא יִכִּילוּ לְמִשְׁתֵּי מִמַּיָּא דְבְּנַהְרָא:

וַיִּמְלֵא שְׁבַעַת יָמִים אַחֲרֵי הַכּוֹת-י-הוָה אֶת-הַיָּאֵר:

וַשְׁלִימוּ שְׁבַעַת יוֹמִין בְּתַר דְּמַחָא יי יַת נַהְרָא:

וַיִּמְלֵא – מנן שֶׁבַעַת יָמִים שָׁב הַיָּאֵר לְקַדְמוֹתוֹ; שְׁהִינְתָּה הַמַּכָּה מְשַׁמֶּשֶׁת רְבִיעַ חֲדָשׁ, וְשָׁלְשָׁה חֳלָקִים הָיָה מַעִיד וּמַתְרָה בְּהֶם.

פְּרִשְׁת מַכַּת צְפַרְדֵּעַ

וַיֹּאמֶר י-הוָה אֶל-מֹשֶׁה בֹּא אֶל-פְּרַעֲהַ וְאָמַרְתָּ אֵלָיו כֹּה אָמַר י-הוָה שְׁלַח אֶת-עַמִּי וַיַּעֲבֹדְנִי:

וַאֲמַר יי לְמֹשֶׁה עוֹל לְנֹת פְּרַעֲהַ וְתִימַר לִיה כְּדָנּוּן אָמַר יי שְׁלַח יַת עַמִּי וַיִּפְלְחוּן קְדָמִי:

וְאִם-מָאֵן אַתָּה לְשַׁלַּח הַגָּה אֲנֹכִי נִגַּף אֶת-כָּל-גְּבוּלְךָ בְּצַפְרְדָּעִים:

וְאִם מְסָרִיב אַתָּה לְשַׁלְחָא הָא אָנָּא מְחִי יַת כָּל תַּחֲוִמְךָ בְּעוֹרְדְּעִנְיָא:

וְאִם מָאֵן אַתָּה – וְאִם סָרְבֹן אַתָּה. מָאֵן – כְּמוֹ מְמָאן, מְסָרִב, אֶלָּא כְּנֹוּי הָאָדָם עַל שֵׁם הַמַּפְעֵל; כְּמוֹ "שְׁלוּ", "שְׁקִט" "סָר וְנַעַף". נִגַּף אֶת כָּל גְּבוּלְךָ – מָכָה. וְכֹן כָּל לְשׁוֹן מַגְפָּה אִינּוּ לְשׁוֹן מִיתָה אֶלָּא לְשׁוֹן מָכָה. וְכֹן "וַנִּגְפּוּ אִשָּׁה הָרָה" – אִינּוּ מִיתָה; וְכֹן "וּבְטָרְם יִתְנַגְּפוּ רַגְלֵיכֶם", "פָּן תִּגַּף בְּאַבְן רַגְלֶךָ", "וַיִּלְאָבוּ נִגַּף".

וַיִּשְׁרַץ הַיָּאֵר צְפַרְדָּעִים וַעֲלוּ וַבָּאוּ בְּבֵיתְךָ וּבַחֲזָרְךָ מִשְׁכַּבְּךָ וְעַל-מִטְתְּךָ וּבְבֵית עַבְדֶּיךָ וּבַעֲמֻדָּה וּבַתְּנוּרֶיךָ וּבַמִּשְׁאֲרוֹתֶיךָ:

וַיִּרְבִּי נַהְרָא עוֹרְדְּעִנְיָא וַיִּסְקוּן וַיִּיַעֲלוּן בְּבֵיתְךָ וּבְאַדְרוֹן בֵּית מִשְׁכַּבְּךָ וְעַל עַרְסֹתְךָ וּבְבֵית עַבְדְּךָ וּבַעֲמֻדָּה וּבַתְּנוּרָךָ וּבְאַצְוֹתְךָ:

וַעֲלוּ – מִן הַיָּאֵר. בְּבֵיתְךָ – וְאַחַר כֹּךָ וּבְבֵית עַבְדֶּיךָ. הוּא הַתְּחִיל בְּעֲצָה תַּחֲלָה, "וַיֹּאמֶר אֵל עֲמוּ", וּמִמְנֹו הַתְּחִילָה הַפְּרַעְנוֹת.

וּבְכָה וּבַעֲמֻדָּה וּבְכָל-עַבְדֶּיךָ וַעֲלוּ הַצְּפַרְדָּעִים:

וּבְכָה וּבַעֲמֻדָּה וּבְכָל עַבְדְּךָ יִסְקוּן עוֹרְדְּעִנְיָא:

וּבְכָה וּבַעֲמֻדָּה – בְּתוֹךְ מַעֲיָהֶם נִכְנְסִין וּמְקַרְקְרִין.

וַיֹּאמֶר י-הוָה אֶל-מֹשֶׁה אָמַר אֶל-אַהֲרֹן נָטָה אֶת-יָדְךָ בְּמִטְּךָ עַל-הַנְּהָרֹת עַל-הַיָּאֵרִים וְעַל-הָאֲגָמִים וְתַעַל אֶת-הַצְּפַרְדָּעִים עַל-אֶרֶץ מִצְרַיִם:

וַאֲמַר יי לְמֹשֶׁה אִימַר לְאַהֲרֹן אֲרִים יַת יָדְךָ בְּחוּטְרְךָ עַל נַהְרֵיָא עַל אַרְתֵּיָא וְעַל אֲגָמֵיָא וְאַסִּיק יַת עוֹרְדְּעִנְיָא עַל אֶרְעָא דְּמִצְרַיִם:

וַיִּט אַהֲרֹן אֶת-יָדוֹ עַל מִיַּמֵּי מִצְרַיִם וַתַּעַל הַצְּפַרְדָּע וַתִּכַּס אֶת-אֶרֶץ מִצְרַיִם:

וַאֲרִים אַהֲרֹן יַת יָדִיהָ עַל מִיָּא דְּמִצְרָאֵי וּסְלִיקוּ עוֹרְדְּעִנְיָא וַחֲפּוּ יַת אֶרְעָא דְּמִצְרַיִם:

וַתַּעַל הַצְּפַרְדָּע – צְפַרְדָּע אַחַת הִימָּה, וְהָיוּ מִכִּין אוֹתָהּ וְהָיָה מִתּוֹת נְחִילִים נְחִילִים. זֶהוּ מְדַרְשׁוֹ. וּפְשׁוּטוֹ יֵשׁ לוֹמַר: שְׂרוּץ הַצְּפַרְדָּעִים קוֹרָא לְשׁוֹן יַחֲדוּת. וְכֹן "וַתְּהִי הַכְּנָם", הַרְחִישָׁה, פִּידוּלִייר"א [בְּלַע"ז; וְאַף "וַתַּעַל הַצְּפַרְדָּע", גְּרִינוּלִייר"א [בְּלַע"ז.

וַיַּעֲשׂוּ-כֵן הַחֲרָטְמִים בְּלִטְיָהֶם וַיַּעֲלוּ אֶת-הַצְּפַרְדָּעִים עַל-אֶרֶץ מִצְרַיִם:

וַעֲבָדוּ כֵן חֲרָשֵׁיָא בְּלִחְשִׁיהוֹן וְאַסִּיקוּ יַת עוֹרְדְּעִנְיָא עַל אֶרְעָא דְּמִצְרַיִם:

וַיִּקְרָא פְרַעֲהַ לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וַיֹּאמֶר הַעֲתִירוּ אֵלַי-י-הוָה וְיִסַּר הַצְּפַרְדָּעִים מִמֶּנִּי וּמֵעַמִּי וְאַשְׁלַחְתָּ אֶת-הַעָם וַיִּזְבְּחוּ לִי-הוָה:

וַיִּקְרָא פְרַעֲהַ לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וַאֲמַר צְלוּ קְדָם יי וַיַּעֲדֵי עוֹרְדְּעִנְיָא מִנִּי וּמֵעַמִּי וְאַשְׁלַח יַת עַמָּא וַיִּזְבְּחוּן קְדָם יי:

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לַפְּרֹעֹה הֲתִפְאֵר עָלַי לְמַתִּי וְאֶעֱתִיר לָךְ וְלַעֲבָדֶיךָ וְלַעֲמָלְךָ לְהַכְרִית הַצִּפְרֹדְעִים מִמֶּנּוּ וּמִבְּתִיךָ רַק בַּיּוֹם תִּשְׁאָרְנָה:

וַאֲמַר מֹשֶׁה לַפְּרֹעֹה שְׂאֵל לָךְ גְּבוּרָא הֵב לָךְ זְמַן לְאַמְתִּי אֲצַלִּי עָלֶיךָ וְעַל עַבְדְּךָ וְעַל עַמְּךָ לְשִׁיחָא עוֹרְדְעֵנְיָא מִנֶּךָ וּמִבְּתֶיךָ לְחוּד דְּבִנְהָרָא יִשְׁתְּאוּרֹן:

הַתִּפְאָר עָלַי – כְּמוֹ "הִתְפָּאָר הַגִּרְזָן עַל הַחֶצֶב בּוֹ", מִשְׁמַבְסָם לֹמַר: אֲנִי גְדוֹל מִמֶּנּוּ, וְנִטִּי"ר [בְּלַעֲזוּ. וְכֵן "הִתְפָּאָר עָלַי", הַשְׁמַבְסָם לְהַתְחַבֵּס וְלִשְׂאֵל דְּבַר גְּדוֹל וְלוֹמַר שְׂלֵא אוֹכַל לַעֲשׂוֹתוֹ. לְמַתִּי אֶעֱתִיר לָךְ – אֵת אֲשֶׁר אֶעֱתִיר לָךְ הַיּוֹם עַל הַכְרַמַּת הַצִּפְרֹדְעִים, לְמַתִּי תִרְצָה שְׂיִכְרַתוֹ? וְתִרְצָה אִם אֲשָׁלִים דְּבָרֵי לְמוֹעֵד שְׁתִּקְבַּע לִי. אֵלּוּ נֹאמַר "מַתִּי אֶעֱתִיר", הִנֵּה מִשְׁמַע מַתִּי אֶתְפַּלֵּל; עַכְשָׁו שְׁנֹאמַר "לְמַתִּי", מִשְׁמַע אֲנִי הַיּוֹם אֶתְפַּלֵּל עָלֶיךָ שְׂיִכְרַתוֹ הַצִּפְרֹדְעִים לְזְמַן שְׁתִּקְבַּע לִי; אֵמַר לְאַיִזָּה יוֹם תִּרְצָה שְׂיִכְרַתוֹ. אֶעֱתִיר, הַעֲתִירוּ, וְהַעֲמַרְתִּי – וְלֹא נֹאמַר 'אֶעֱתֵר', 'עֲתֵרוּ', 'וְעַמְרַתִּי'; מִפְּנֵי שְׂכַל לְשׁוֹן 'עֲתֵר', הַרְבוֹת פָּלַל הוּא; וְכֹאשֶׁר יֹאמַר 'הַרְבוּ', 'אַרְבָּה', 'וְהַרְבִּיתִי' – לְשׁוֹן הַפְּעִיל, כֹּךְ יֹאמַר 'אֶעֱתֵר', 'הַעֲתִירוּ', 'וְהַעֲמַרְתִּי דְבָרִים'. וְאַב לְכֻלָּם: "וְהַעֲמַרְתֶּם עָלַי דְּבָרֵיכֶם", הַרְבִּיתֶם.

וַיֹּאמֶר לְמַחֵר וַיֹּאמֶר כְּדַבְּרֶיךָ לְמַעַן תִּדְעַ פִּי-אֵין פִּי-הֲנִה אֶ-לֵהִינּוּ:

וַאֲמַר לְמַחֵר וַאֲמַר כְּפִתְגָמְךָ בְּדִיל דְּתִדְעַ אַרִי לִית פִּינִי אֱלֵהֵנָא:

וַיֹּאמֶר לְמַחֵר – הַתְּפַלֵּל הַיּוֹם שְׂיִכְרַתוֹ לְמַחֵר.

חמישי

וְסָרוּ הַצִּפְרֹדְעִים מִמֶּנּוּ וּמִבְּתִיךָ וּמִעַבְדְּיָךְ וּמִעַמְּךָ רַק בַּיּוֹם תִּשְׁאָרְנָה:

וַיַּעֲדוּן עוֹרְדְעֵנְיָא מִנֶּךָ וּמִבְּתֶיךָ וּמִעַבְדְּךָ וּמִעַמְּךָ לְחוּד דְּבִנְהָרָא יִשְׁתְּאוּרֹן:

וַיֵּצֵא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מֵעַם פְּרֹעֹה וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל-יְ-הוָה עַל-דֵּבַר הַצִּפְרֹדְעִים אֲשֶׁר-שָׂם לַפְּרֹעֹה:

וַיִּפְקַח מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מַלְּאָךְ וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל-יְ-הוָה עוֹרְדְעֵנְיָא דְשׁוּי לַפְּרֹעֹה:

וַיֵּצֵא – וַיִּצְעַק מִיָּד, שְׂיִכְרַתוֹ לְמַחֵר.

וַיַּעֲשֵׂ יְ-הוָה כְּדַבְּרֵי מֹשֶׁה וַיִּמְלֹתוּ הַצִּפְרֹדְעִים מִן-הַבְּתִיּוֹת מִן-הַחֲצֵרֹת וּמִן-הַשָּׂדֵת:

וַעֲבַד יְיָ כְּפִתְגָמָא דְּמֹשֶׁה וּמִיתוּ עוֹרְדְעֵנְיָא מִן בְּתִיָּא מִן דְּרַתָּא וּמִן חַקְלָתָא:

וַיִּצְבְּרוּ אֹתָם חֲמָרָם וְחֲמָרָשׁ הָאָרֶץ:

וַיִּכְנְשׁוּ יְתֵהוּן דְּגוּרִין דְּגוּרִין וּסְרִיאוּ עַל אֲרַעָא:

חֲמָרָם חֲמָרָם – צְבוּרִים צְבוּרִים, כְּתַרְגוּמוֹ: "דְּגוּרִין", גְּלִים

וַיִּרְא פְּרֹעֹה כִּי הִיָּתְהָ הַרְוֹחָה וְהַכְּבֵד אֶת-לְבָבוֹ וְלֹא שָׁמַע אֶלְהֵם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְ-הוָה:

וַחֲזָא פְּרֹעֹה אַרִי הָנֹת רְנוּחָא וְיִקַּר יְת לְבִיָּה וְלֹא קִבִּיל מִנְהוֹן כְּמָא דְּמַלְלִיל יְיָ:

וַהֲכִבֵּד אֶת לְבוֹ – לְשׁוֹן פְּעוּל הוּא, כְּמוֹ "הִלּוּךְ וְנִסְוֵעַ". וְכֵן "וְהַכּוֹת אֶת מוֹאֵב", "וְשֹׂאוֹל לוֹ בֶּ-אֵלֵהִים", "הִכָּה וּפְצַע". כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה' – וְהִיכֹן דִּבֶּר? "וְלֹא יִשְׁמַע אֲלֵכֶם פְּרֹעֹה".

פרשת מפת הכנים

ס

וַיֹּאמֶר יְ-הוָה אֶל-מֹשֶׁה אָמַר אֶל-אַהֲרֹן נִטְהַ אֶת-מִטְבֶּיךָ וְהָרָה אֶת-עֶפְרָא הָאָרֶץ וְהָנִה לְכַנָּם בְּכָל-אָרֶץ מִצְרָיִם:

וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אֵימַר לְאַהֲרֹן אַרִים נֵת חוּטְרֶיךָ וּמַתִּי יְת עֶפְרָא דְאַרְעָא וַיְהִי לְקַלְמָתָא בְּכָל אֲרַעָא דְמִצְרָיִם:

אָמַר אֶל אַהֲרֹן – לֹא הִנֵּה הָעֶפְרָא כְּדַאי לְלַקוֹת עַל יְדֵי מֹשֶׁה, לְפִי שְׁתַּגֵּן

וַיַּעֲשׂוּ-כֵן וַיִּטְּ אַהֲרֹן אֶת-יָדוֹ בְּמִטְהוֹ וַיַּךְ אֶת-עֶפְרָא הָאָרֶץ וַתְּהִי הַכְּנָם בְּאֶזְתָּם וּבִבְהֵמָה כָּל-עֶפְרָא הָאָרֶץ הִנֵּה כְנָם בְּכָל-אָרֶץ מִצְרָיִם:

וַעֲבַדוּ כֵן וַאֲרִים אַהֲרֹן יְת יְדֵיהּ בְּחוּטְרִיָּה וּמַתָּא נֵת עֶפְרָא דְאַרְעָא וְהָנֹת קַלְמָתָא בְּאַנְשָׁא וּבִבְעִירָא כָּל עֶפְרָא דְאַרְעָא הָנֹת קַלְמָתָא בְּכָל אֲרַעָא דְמִצְרָיִם:

וַתְּהִי הַכְּנָם – הַרְחִישָׁה, פִּידוּלִיר"א [בְּלַעֲזוּ.

וַיַּעֲשׂוּ-כֵן הַחֲרֻטְמִים בְּלִטְיָתָם לְהוֹצִיא אֶת-הַכְּנָם וְלֹא יָכְלוּ וַתְּהִי הַכְּנָם בְּאֶזְתָּם וּבִבְהֵמָה:

וַעֲבַדוּ כֵן תְּרַשִּׁיא בְּלַחְשִׁיהוֹן לְאַפְקָא יְת קַלְמָתָא וְלֹא יְכִילוּ וְהָנֹת קַלְמָתָא בְּאַנְשָׁא וּבִבְעִירָא:

לְהוֹצִיא אֶת הַכְּנָם – לְבְרָאוֹתָם מִמְּקוֹם אַחֵר. וְלֹא יָכְלוּ – שְׂאִין הַשָּׂד שׁוֹלֵט עַל בְּרִיָּה פְּחוּתָה מִכְּשֻׁעוֹרָה.

וַיֹּאמְרוּ הַחֲרֻטָּמִים אֶל-פְּרֹעֶה אַצְבַּע אֱ-לֹהִים הוּא וַיַּחֲזֶק לִב-פְּרֹעֶה וְלֹא-שָׁמַע אֱלֹהִים כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר י-הוָה:

אַצְבַּע אֱ-לֹהִים הוּא – מִכָּה זֶה אֵינָה עַל יְדֵי כְּשָׁפִים; מֵאֵת הַמָּקוֹם הוּא. כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה' – "וְלֹא יִשְׁמַע אֲלֵכֶם פְּרֹעֶה".

פְּרֻשַׁת מִפְתַּי הָעֵרוּב

ס

וַיֹּאמֶר י-הוָה אֶל-מֹשֶׁה הֲשִׁפְּמֵם בַּבֶּקֶר וְהִתְנַצַּב לְפָנָי פְּרֹעֶה הַגֹּהַ הַזֶּה יוֹצֵא הַמַּיִמָּה וְאִמְרַת אֱלֹהֵי פֹה אִמְרֵ י-הוָה שְׁלַח עַמִּי וַיַּעֲבֹדָנִי:

כִּי אִם-אֵינֶנּוּ מְשַׁלַּח אֶת-עַמִּי הַנִּנְוִי מִשְׁלִיחַ בָּךְ וּבַעֲבֹדָי וּבַעֲמֻנָי וּבְכַתְיָי אֶת-הָעֶרְב וּמְלֹאוֹ בְּתֵי מִצְרַיִם אֶת-הָעֶרְב וְגַם הָאֲדָמָה אֲשֶׁר-הֵם עָלֶיהָ:

מִשְׁלִיחַ בָּךְ – מְגֵרָה בָּךְ. וְכֵן "וְשֹׁן בְּהַמּוֹת אֲשֶׁלַח בָּם", לְשׁוֹן שְׁסוּי, אֵינְטִיציִי"ר בְּלַעַז. אֶת הָעֶרְב – כֹּל מִינֵי חַיּוֹת רְעוּת וּנְחָשִׁים וְעַקְרָבִים בְּעֶרְבוּבָא, וְהָיוּ מִשְׁחִיתִים בָּהֶם. וְיֵשׁ טַעַם בַּדָּבָר בְּאֵגְדָה בְּכֹל מִכָּה וּמִכָּה, לְמַּה זֶה וְלְמַּה זֶה. בְּטַכְסִיסי מַלְחָמוֹת מְלָכִים בָּא עָלֵיהֶם, כְּסֹדֶר מַלְכוּת כְּשֹׁפְרָה עַל עִיר: בַּתְּחִלָּה מִקְלָקֵל מַעֲנִינֹתָיָהּ, וְאַחֲרַי כֹּף תּוֹקְעִין עָלֶיהֶן וּמְרִיעִין בְּשׁוֹפְרוֹת לְיִרְאָם וּלְבַהֲלֵם, וְכֵן הַצִּפְרָדְעִים מִקְרָרִים וְהוֹמִים וְכוּלֵיהּ, כְּדֹאִתָּא בְּמִדְרַשׁ רַבִּי תַנְחוּמָא.

וְהַפְּלִיתִי בַיּוֹם הַהוּא אֶת-אֶרֶץ גֹּשֶׁן אֲשֶׁר עַמִּי עֹמֵד עָלֶיהָ לְבִלְתִּי הָיוֹת-שָׁם עֶרְב לְמַעַן תִּדַּע כִּי אֲנִי י-הוָה בְּקֶרֶב הָאֶרֶץ:

וְהַפְּלִיתִי – וְהַפְּרַשְׁתִּי. וְכֵן "וְהַפְּלָה ה'"; וְכֵן "לֹא נִפְלְאָת הוּא מִמֶּנּוּ", לֹא מְבַדֵּלֵת וּמִפְרֻשַׁת הוּא מִמֶּנּוּ. לְמַעַן תִּדַּע כִּי אֲנִי ה' בְּקֶרֶב הָאֶרֶץ – אַף עַל פִּי שֶׁשְׂכִינָתִי בַשָּׁמַיִם, גְּזֵרָתִי מִתְקַיֶּמֶת בַּתְּחִינּוּתִים.

שִׁישִׁי

וְשָׁמַתִּי פֶדֶת בֵּין עַמִּי וּבֵין עַמִּי לְמַתֵּר יְהוָה הָאֵת הַזֶּה:

וְשָׁמַתִּי פֶדֶת – שִׁיבְדִיל בֵּין עַמִּי וּבֵין עַמִּי.

וַיַּעַשׂ י-הוָה פֶּן וַיָּבֵא עֶרְב כְּכֹד בֵּיתָה פְּרֹעֶה וּבֵית עַבְדּוֹ וּבְכָל-אֶרֶץ מִצְרַיִם תִּשְׁתַּח הָאֶרֶץ מִפְּנֵי הָעֶרְב: קָדַם עָרוּבָא:

תִּשְׁתַּח הָאֶרֶץ – נִשְׁתַּח הָאֶרֶץ; "אֶתְחַבֵּל אֶרְעָא".

וַיִּקְרָא פְּרֹעֶה אֶל-מֹשֶׁה וְלֹא-הָרָו וַיֹּאמֶר לְכוּ זַבְחוּ לֹא-לֵהִיכֶם בְּאֶרֶץ:

זַבְחוּ לֹא-לֵהִיכֶם בְּאֶרֶץ – בְּמִקְוֵיכֶם, וְלֹא תִלְכוּ בַמִּדְבָר.

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לֹא נִכּוֹן לַעֲשׂוֹת פֶּן כִּי תוֹעֵבֵת מִצְרַיִם נִזְבַּח לִי-הוָה אֱ-לֹהֵינוּ הֵן נִזְבַּח אֶת-תוֹעֵבֵת מִצְרַיִם לַעֲנִינֵיהֶם וְלֹא יִסְקְלֵנוּ:

תוֹעֵבֵת מִצְרַיִם – יִרְאֵת מִצְרַיִם, כְּמוֹ "וְלִמְלַכְם תוֹעֵבֵת בְּנֵי עַמּוֹן"; וְאַצֵּל יִשְׂרָאֵל קוֹרָא אוֹתָהּ תוֹעֵבָה. נְעוּד יֵשׁ לוֹמֵר בְּלִשׁוֹן אַחֵר: תוֹעֵבֵת מִצְרַיִם, דָּבָר שְׁנֵאוּי הוּא לְמִצְרַיִם וְכִיחָה שְׁאֲנוּ זוֹבְחִים, שֶׁהָרִי יִרְאֵתָם אֲנוּ זוֹבְחִים. וְלֹא יִסְקְלֵנוּ – בַּתְּמִיָּה.

א-להינו פאָשר יאָמַר אַלינו: דָּרַךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים גַּלְף בַּמִּדְבָּר וְזָבַחְנוּ לִי-הוֹה אֱלֹהֵנָּה כִּמָּא דְיִימַר לְנָא: מְהֵלָּךְ תִּלְתָּא יוֹמִין גַּיְזִיל בַּמִּדְבָּרָא וַיִּזְבַּח קָדָם יְיָ

וַיֹּאמֶר פְּרַעְה אֲנֹכִי אֲשַׁלַּח אֶתְכֶם וַיִּזְבַּחְתֶּם לִי-הוֹה אֱלֹהֵיכֶם בַּמִּדְבָּר בַּק הַרְתַּק לֹא-תִרְחִיקוּ לִלְכַת הַעֲתִירוּ בַעֲדִי: וַיֹּאמֶר פְּרַעְה אָנֹכִי אֲשַׁלַּח יְתְּכֶם וְהַעֲתַרְתִּי אֵלַי-הוֹה וְסָר הָעָרֵב מִפְּרַעְה מֵעַבְדֵי וּמַעֲמוֹ מִחַר רֶק אֵל־יִסָּף פְּרַעְה הַתֵּל לְבַלְתִּי שַׁלַּח אֶת-הָעָם לְזַבַּח לִי-הוֹה:

התל – כמו להתל.

וַיִּצְא מֹשֶׁה מֵעַם פְּרַעְה וַיַּעֲתַר אֵל־יְיָ-הוֹה: וַיִּפְקַח מֹשֶׁה מַלְּוֹת פְּרַעְה וַצְּלִי קָדָם יְיָ:

וַיַּעֲתַר אֵל ה' – ונתאמץ בתפלה. וכן אם בא לומר ויעתיר – היה יכול לומר, ומשמע וינרבה בתפלה; וכשהוא אומר בלשון ויפעל, משמע וינרבה להתפלל.

וַיַּעַשׂ יְיָ-הוֹה כְּדַבַּר מֹשֶׁה וַיִּסַּר הָעָרֵב מִפְּרַעְה מֵעַבְדֵי וּמַעֲמוֹ לֹא נִשְׁאַר אֶחָד: וַיַּעֲבַד יְיָ כַּפְתָּגְמָא דְּמֹשֶׁה וַאֲעֵדִי עָרוּבָא מִפְּרַעְה מֵעַבְדוֹהִי וּמַעֲמִיָּה לֹא אֲשַׁתָּאָר חַד:

וַיִּסַּר הָעָרוּב – ולא מתו כמו שמתו הצפרדעים; שאם מתו, היה להם הנאה בעורותם.

וַיִּכְבַּד פְּרַעְה אֶת-לְבֹו גַם בַּפְּעַם הַזֹּאת וְלֹא שַׁלַּח אֶת-הָעָם: וַיִּקַּר פְּרַעְה יְת לְבִיָּה אַף בְּזַמְנָא הַדָּא וְלֹא שַׁלַּח יְת עַמָּא:

פ פְּרִשְׁת מַפְת הַדְּבָר

וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה עוֹל לֹוֹת פְּרַעְה וְתַמְלִיל עַמִּיָּה כְּדָנֹן אָמַר יְיָ אֱלֹהֵא דִּיהוּדָאִי שַׁלַּח יְת עַמִּי וַיִּפְלַחוּן קְדָמִי: וַיַּעֲבַדְנִי: וַיֹּאמֶר יְיָ-הוֹה אֵל-מֹשֶׁה בֹּא אֵל-פְּרַעְה וְדַבַּרְתָּ אֵלָיו כַּה-אָמַר יְיָ-הוֹה אֱלֹהֵי הָעִבְרִים שַׁלַּח אֶת-עַמִּי וַיַּעֲבַדְנִי:

כִּי אִם-מָאָן אַתָּה לְשַׁלַּח וְעוֹדֶךָ מִחֲזִיק בָּם: אָרִי אִם מְסָרִיב אַתָּה לְשַׁלַּח וְעַד כָּעַן אַתָּה מִתְקִיף בְּהוֹן:

מחזיק בם – אחזו בם, כמו "והחזיקה במבשיו".

הִנֵּה יַד-יְיָ-הוֹה הוֹיָה בְּמִקְנֶךָ אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה בְּסוּסִים בְּחִמְרִים בְּגַמְלִים בְּבָקָר וּבַצֹּאן דָּבָר כָּבֵד מְאֹד: הָא מִתָּא מִן קָדָם יְיָ הוֹיָא בְּבַעֲרִיךָ דְּבַחְתְּקִלָּא בְּסוּסוֹתָא בְּחִמְרֵי בְּגַמְלֵי בְּתוֹרֵי וּבְעֵנָא מוֹתָא סָגִי לְחֻדָּא:

הנה יד ה' הוינה – לשון הנה, כי כן יאמר בלשון נקבה: על שעבר – "הייתה", ועל העתיד – "תהיה", ועל העומד – "הוינה", כמו "עושה", "רוצה", "רוצה".

וְהַפְּלָה יְיָ-הוֹה בֵּין מַקְנֵה יִשְׂרָאֵל וּבֵין מַקְנֵה מִצְרַיִם וְלֹא יָמוֹת מִפְּלִ-לְבַנֵּי יִשְׂרָאֵל דָּבָר: וַיִּפְרִישׁ יְיָ בֵּין בְּעִירָא דְיִשְׂרָאֵל וּבֵין בְּעִירָא דְּמִצְרַאִי וְלֹא יָמוֹת מִפְּלָא לְבַנֵּי יִשְׂרָאֵל מִדְּעַם:

והפלה – והבדיל.

וַיִּשׁוּי יְיָ זַמְנָא לְמִימַר מִחַר יַעֲבִיד יְיָ פְּתָגְמָא הַדִּין בְּאַרְעָא: וַיִּשְׁעִם יְיָ-הוֹה מוֹעֵד לְאֹמַר מִחַר יַעֲשֶׂה יְיָ-הוֹה הַדְּבָר הַזֶּה בְּאַרְצִי:

וַיַּעַשׂ יְיָ-הוֹה אֶת-הַדְּבָר הַזֶּה מִמְחַרְת וַיָּמַת כָּל מַקְנֵה מִצְרַיִם וּמִמַּקְנֵה בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לֹא-מִת אֶחָד: וַיַּעֲבַד יְיָ יְת פְּתָגְמָא הַדִּין בְּיוֹמָא דְּבַתְרוּהִי וּמִית כָּל בְּעִירָא דְּמִצְרַאִי וּמִבְּעִירָא דְּבַנֵּי יִשְׂרָאֵל לֹא מִית חַד:

וַיִּשְׁלַח פְּרַעֲהַ וְהִנֵּה לֹא־מַת מִמִּקְנֵה יִשְׂרָאֵל עַד־אֶחָד
וַיִּכְבַּד לֵב פְּרַעֲהַ וְלֹא שָׁלַח אֶת־הָעָם:

וַיִּשְׁלַח פְּרַעֲהַ וְהִיא לֹא מִית מִבְּעִירָא דְיִשְׂרָאֵל עַד חַד
וְאִתְיַקַּר לְבָא דְפְרַעֲהַ וְלֹא שָׁלַח ית עַמָּא:

פ

פְּרִשְׁת מַפְת הַשְּׁחִין

וַיֹּאמֶר יְ-הוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן קְחוּ לָכֶם מִלֵּא
חֲפָנִיכֶם פִּיחַ כַּבָּשׂוֹן וַזְּרָקוּ מִשֵּׁה הַשְּׂמִימָה לְעִינֵי
פְּרַעֲהַ:

וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה וְלֹאֲהֲרֹן סִבּוּ לְכוּן מִלֵּי חוֹפְנֵיכוֹן פִּיחַ
דְּאִתּוֹנָא וַיִּזְרַקְנִיה מִשֵּׁה לְצִית שְׂמִיָּא לְעִינֵי פְרַעֲהַ:

מִלֵּא חֲפָנִיכֶם – יילויני"ש [בלע"ז. פִּיחַ כַּבָּשׂוֹן – דְּבַר הַנֶּפֶח מִן הַגִּזְחִלִּים עֲמוּמִים הַנְּשָׂרְפִים בַּכַּבָּשׂוֹן, וּבִלְע"ז אֹלֵבִי"ש]. פִּיחַ – לְשׁוֹן הַפֶּתַח, שְׁהָרוּם מִפִּיחֵן וּמִפְרִיחֵן. וַזְּרָקוּ מִשֵּׁה – וְכָל דְּבַר הַנְּזָרֵק בְּכַח אֵינוֹ נִזְרָק אֲלָא בְּיַד אַחַת. הָרִי נָסִים הִרְבֵּה: אֶחָד, שְׁהַחֲזִיק קִמְצוֹ שֶׁל מֹשֶׁה מִלֵּא חֲפָנִים שְׁלוֹ וְשֶׁל אַהֲרֹן; וְאֶחָד, שְׁהִלֵּךְ הָאֶבֶק עַל כָּל אֶרֶץ מִצְרַיִם.

וְהָיָה לְאֶבֶק עַל כָּל־אֶרֶץ מִצְרַיִם וְהָיָה עַל־הָאָדָם
וְעַל־הַבְּהֵמָה לְשָׁחִין פֶּרַח אֲבַעְבּוּעַת בְּכָל־אֶרֶץ
מִצְרַיִם:

וְהָיָה לְאֶבֶקָא עַל כָּל אֶרְעָא דְּמִצְרַיִם וְהָיָה עַל אֲנָשָׂא
וְעַל בְּעִירָא לְשָׁחִין סְגִי אֲבַעְבּוּעִין בְּכָל אֶרְעָא
דְּמִצְרַיִם:

לְשָׁחִין פֶּרַח אֲבַעְבּוּעַת – כְּתַרְגוּמוֹ, "לְשָׁחִין סְגִי אֲבַעְבּוּעִין", שְׁעַל יָדוֹ צוֹמְחִין בְּהֵן בּוֹעוֹת. שְׁחִין – לְשׁוֹן חֲמִימוֹת; וְהִרְבֵּה יֵשׁ בְּלְשׁוֹן מִשְׁנָה, "שָׁנָה שְׁחוּנָה".

וַיִּקְחוּ אֶת־פִּיחַ הַכַּבָּשׂוֹן וַיַּעֲמְדוּ לִפְנֵי פְרַעֲהַ וַיִּזְרַק
אֹתוֹ מִשֵּׁה הַשְּׂמִימָה וַיְהִי שְׁחִין אֲבַעְבּוּעַת פֶּרַח בְּאָדָם
וּבַבְּהֵמָה:

וַנְּסִיבוּ ית פִּיחַ דְּאִתּוֹנָא וְקִמּוּ קְדָם פְּרַעֲהַ וַיִּזְרַק יְתִיה
מִשֵּׁה לְצִית שְׂמִיָּא וְהָיָה שְׁחִין אֲבַעְבּוּעִין סְגִי בְּאֲנָשָׂא
וּבַבְּעִירָא:

בְּאָדָם וּבַבְּהֵמָה – וְאִם תֹּאמַר: מֵאֵינֶן הֵיוּ לָהֶם הַבְּהֵמוֹת? וְהִלֵּא כְּבָר נֹאמַר: "וַיִּמָּת כָּל מִקְנֵה מִצְרַיִם!" לֹא נִגְזְרָה גְזֵרָה אֲלָא עַל אוֹתָן שְׁבַעֲדוֹת בְּלִבָּד, שְׁנֹאמַר: "בְּמִקְנֵה אֲשֶׁר בְּשָׂדֶה"; וְהִזְרָא אֶת דְּבַר ה' הַכְּנִיס אֶת מִקְנֵהוּ אֶל הַבָּתִּים. כֵּן שְׁנוּיָה בְּמִכִּילְתָּא אֲצֵל "וַיִּקַּח שֵׁשׁ מֵאוֹת רְכָב בַּחֹרֶר".

וְלֹא־יָכְלוּ הַחֲרָטְמִים לַעֲמֹד לִפְנֵי מֹשֶׁה מִפְּנֵי הַשְּׁחִין
כִּי־הָיָה הַשְּׁחִין בַּחֲרָטְמָם וּבְכָל־מִצְרַיִם:

וְלֹא יָכִילוּ חֲרָשֵׁיָא לְמָקָם קְדָם מֹשֶׁה מִן קְדָם שְׁחִינָא
אֲרִי הָיָה שְׁחִינָא בְּחֲרָשֵׁיָא וּבְכָל מִצְרַיִם:

וַיִּחַזַּק יְ-הוָה אֶת־לֵב פְּרַעֲהַ וְלֹא שָׁמַע אֲלֵהֶם כַּאֲשֶׁר
דָּבַר יְ-הוָה אֶל־מֹשֶׁה:

וַתִּקְרַף יְיָ ית לְבָא דְּפְרַעֲהַ וְלֹא קִבִּיל מִנְהוֹן כְּמָא
דְּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה:

ס

פְּרִשְׁת מַפְת הַבְּרָד

וַיֹּאמֶר יְ-הוָה אֶל־מֹשֶׁה הַשְּׁכֵם בַּפֶּקֶר וְהִתְיַצַּב לִפְנֵי
פְּרַעֲהַ וְאָמַרְתָּ אֵלָיו כֹּה־אָמַר יְ-הוָה אֶל־לֵהִי הָעֲבָרִים
שְׁלַח אֶת־עַמִּי וַיַּעֲבְדֵנִי:

וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה אִקְדִּים בְּצַפְרָא וְאִתְעַמַּד קְדָם פְּרַעֲהַ
וְתִימַר לִיה כְּדָנוּ אָמַר יְיָ אֲלֵהָא דִּיהוּדָאִי שְׁלַח ית עַמִּי
וַיִּפְלַחוּן קְדָמִי:

כִּי | בַּפְּעַם הַזֹּאת אֲנִי שֹׁלֵחַ אֶת־כָּל־מַגְפְּתֵי אֶל־לְבָדָךְ
וּבַעֲבָדְךָ וּבַעֲמָךְ בַּעֲבוּר תִּדְעַ כִּי אֵין כְּמִנִּי בְּכָל־
הָאֶרֶץ:

אֲרִי בְּזַמְנָא הַדָּא אֲנָא שְׁלַח ית כָּל מַחְתֵּי בְּלָבָדָךְ
וּבַעֲבָדְךָ וּבַעֲמָךְ בְּדִיל דְּתִדְעַ אֲרִי לִית דְּכֹנְתִי בְּכָל
אֶרְעָא:

אֶת כָּל מַגְפְּתֵי – לְמַדְנוּ מִכָּאן שִׁמְכַת בְּכוֹרוֹת שְׁקוּלָה כְּנִגַּד כָּל הַמְכוֹת.

כִּי עַתָּה שְׁלַחְתִּי אֶת־יָדִי וְנָאךְ אוֹתְךָ וְנָאֶת־עַמְךָ בַּדְּבָר
וּתִפְחָד מִן־הָאֶרֶץ:

אֲרִי כְּעוֹן קָרִיב קְדָמִי דְּשְׁלַחִית פּוֹן ית מַחְתַּת גְּבוּרְתִּי
וּמַחְתִּית יְתָךְ וַיִּת עַמְךָ בְּמוֹתָא וְאִשְׁתִּיציִתָא מִן אֶרְעָא:

כִּי עַתָּה שְׁלַחְתִּי אֶת יָדִי וְגוֹמַר – כִּי אֵלוֹ רְצִיתִי, כִּשְׁהִימָה יָדִי בְּמִקְנֵה – שְׁהַכִּיתִים בַּדְּבָר – שְׁלַחְתִּיהָ וְהַכִּיתִי אוֹתָךְ וְנָאֶת עַמְךָ עִם הַבְּהֵמוֹת וּתִפְחָד מִן הָאֶרֶץ; אֲבָל בַּעֲבוּר זֹאת הָעַמְדָתִיָּה וְגוֹמַר.

וְאוֹלָם בַּעֲבוּר זֹאת הָעֲמֻדָתִיךָ בַּעֲבוּר הָרֵאֲתָךְ אֶת־
כַּחֲזִי וּלְמַעַן סִפֵּר שְׁמִי בְּכָל־הָאָרֶץ:

וּבְרַם בְּדִיל דָּא קִיַּיְמַתְךָ בְּדִיל לְאַחֲזִיּוֹתְךָ יֵת חִילִי
וּבְדִיל דִּיהוֹן מִשְׁתַּעַן גְּבוּרַת שְׁמִי בְּכָל אַרְעָא:

שביעי

עוֹדֶךָ מִסְתוֹלֵל בְּעַמִּי לְבַלְתִּי שְׁלָחֵם:

עַד כַּעַן כְּבִישָׁתָ לִיָּה בְּעַמִּי בְּדִיל דְּלֵא לְשַׁלְּחוֹתְהוֹן:

עוֹדֶךָ מִסְתוֹלֵל בְּעַמִּי – כְּתַרְגוּמוֹ: "כְּבִישָׁתָ בֵּיה בְּעַמִּי". וְהוּא מַגְזַרְת "מִסְלָה", דְּמִתְרַגְּמִינָן "אוֹרַח כְּבִישָׁא", וּבְלַע"ז קִלְקִי"ר [. וּכְבָר פִּרְשֵׁתִי בְּסוּף וְנִהִי מִשָּׁן: כָּל תְּבָה שְׁתַּחֲלַת יְסוּדָה סְמ"ךְ, וְהִיא בָּאָה לְדַבֵּר בְּלִשׁוֹן מִתְפַּעֵל, נוֹתֵן הַתִּי"ו שֶׁל שְׁמוּשׁ בְּאַמְצַע אוֹתִיּוֹת שֶׁל עֶקֶר; כְּגוֹן זוֹ, וּכְגוֹן "וַיִּסְתַּבֵּל הַחֲקֵב", מַגְזַרְת "סְבַל"; "כִּי תִשְׁתַּרַר עָלֵינוּ", מַגְזַרְת "שֶׁר וְנִגִּיד"; "מִשְׁתַּכַּל הַגִּית".

הַנְּנִי מִמְטִיר כְּעַת מִחֵר בְּרַד כְּבֵד מֵאֵד אֲשֶׁר לֹא־הָיָה
כְּמַהוּ בְּמִצְרַיִם לְמִן־הַיּוֹם הַזֶּה וְעַד־עַתָּה:

הָאֲנָא מַחִית בְּעַדְנָא הַדִּין מִחֵר בְּרַדָּא תַקִּיף לַחְדָּא
דְּלֵא הָוָה דְּכֹנְתִיָּה בְּמִצְרַיִם לְמִן יוֹמָא דְּאַשְׁתַּכַּלְלַת
וְעַד כַּעַן:

כְּעַת מִחֵר – כְּעַת הַזֹּאת לְמִחֵר. שְׂרַט לוֹ שְׂרִיטָה בַּפֶּתַל: לְמִחֵר כְּשִׁמְעִי עִמָּה לְכָאן, יֵרַד הַבְּרַד. הַנְּסָדָה – שְׁנַתִּינְסָדָה. וְכָל תְּבָה שְׁתַּחֲלַת יְסוּדָה יוֹ"ד, כְּגוֹן יִסַּד, יָלַד, יָדַע, יָסַר, כְּשֶׁהִיא מִתְפַּעֵלַת – תְּבֵא הַיּוֹ"ו בְּמִקוּם הַיּוֹ"ד; כְּמוֹ: "הַנְּסָדָה", "הַוִּלְדָה", "וַיִּנְדַע", "וַיִּוִּלַּד לְיוֹסֵף", "בְּדַבְרֵימ לֹא יִסַּר עֶבֶד".

וְעַתָּה שְׁלַח הַעֵז אֶת־מִקְנֶךָ וְאֶת כָּל־אֲשֶׁר לְךָ בַּשָּׂדֶה
כָּל־הָאֲדָם וְהַבְּהֵמָה אֲשֶׁר־יִמְצָא בַּשָּׂדֶה וְלֹא יֵאָסֵף
הַבִּיָּתָה וַיֵּרַד עֲלֵהֶם הַבְּרַד וּמָתוּ:

וּכְעַן שְׁלַח כְּנוֹשׁ יֵת בְּעִירְךָ וְיֵת כָּל דְּלָךְ בְּחַקְלָא כָּל
אֲנָשָׁא וּבְעִירָא דִּישְׁתַּכַּח בְּחַקְלָא וְלֹא יִתְכַנְּיֵשׁ לְבֵיתָא
וְיִיחֹת עָלֵיהוֹן בְּרַדָּא וַיִּמּוּתוּן:

שְׁלַח הַעֵז – כְּתַרְגוּמוֹ: "שְׁלַח כְּנוֹשׁ", וְכֵן: "יִשְׁבִּי הַגְּבִימ הַעֵיזוֹ", "הַעֵזוֹ בְּנִי בְנִימָן". וְלֹא יֵאָסֵף הַבִּיָּתָה – לְשׁוֹן הַכְּנָסָה הוּא.

הִירָא אֶת־דְּבַר יְיָ־הַזֶּה מֵעַבְדֵי פִרְעָה הַגִּיס אֶת־עַבְדָּיו
וְאֶת־מִקְנֵהוּ אֶל־הַבָּתִּים:

דְּדַחִיל מִפְתַּגְּמָא דִּינִי מֵעַבְדֵי פִרְעָה כְּנוֹשׁ יֵת עַבְדוּהִי
וְיֵת בְּעִירִיָּה לְבַתִּיא:

הַגִּיס – הַכְּרִיס, לְשׁוֹן "וַיִּנָּס".

וְאֲשֶׁר לֹא־שָׂם לְבוֹ אֶל־דְּבַר יְיָ־הַזֶּה וַיַּעֲזֹב אֶת־עַבְדָּיו
וְאֶת־מִקְנֵהוּ בַּשָּׂדֶה:

וְדָלָא שׁוּי לְבִיָּה לְפַתַּגְּמָא דִּינִי שְׁבַק יֵת עַבְדוּהִי וְיֵת
בְּעִירִיָּה בְּחַקְלָא:

פ

וַיֹּאמֶר יְיָ־הַזֶּה אֶל־מֹשֶׁה נָטָה אֶת־יָדְךָ עַל־הַשָּׁמַיִם
וַיְהִי בְרַד בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם עַל־הָאָדָם וְעַל־הַבְּהֵמָה
וְעַל כָּל־עֶשֶׂב הַשָּׂדֶה בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם:

וְאָמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אָרִים יֵת יָדְךָ עַל צִיַּת שְׁמַיָּא וַיְהִי
בְּרַדָּא בְּכָל אַרְעָא דְּמִצְרַיִם עַל אֲנָשָׁא וְעַל בְּעִירָא וְעַל
כָּל עֶסְבָּא דְּחַקְלָא בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם:

עַל הַשָּׁמַיִם – לְצַד הַשָּׁמַיִם. וּמִדְרַשׁ אַגְדָּה: הַגְּבִיָּהוּ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה לְמַעַלָּה מִן הַשָּׁמַיִם.

וַיִּט מֹשֶׁה אֶת־מַטְּהוֹ עַל־הַשָּׁמַיִם וַיִּ־הִזָּה נָתַן קִלְת
וּבְרַד וַתַּהֲלֹךְ אֵשׁ אֶרְצָה וַיִּמָּטֵר יְיָ־הַזֶּה בְּרַד עַל־אֶרֶץ
מִצְרַיִם:

וְאָרִים מֹשֶׁה יֵת חוּטְרִיָּה עַל צִיַּת שְׁמַיָּא וַיִּי זֶהב קִלִּין
וּבְרַד וּמִהֲלִכָּא אִישְׁתָּא עַל אַרְעָא וְאִמָּטֵר יְיָ בְּרַדָּא עַל
אַרְעָא דְּמִצְרַיִם:

וַיְהִי בְרַד וְאֵשׁ מִתְלַקַּחַת בְּתוֹךְ הַבְּרַד כְּבֵד מֵאֵד אֲשֶׁר
לֹא־הָיָה כְּמַהוּ בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם מֵאֵז הַיְּתָה לְגוּי:

וְהָוָה בְּרַדָּא וְאִישְׁתָּא מִשְׁתַּלְּהָבָא כְּגוֹ בְּרַדָּא תַקִּיף
לַחְדָּא דְּלֵא הָוָה דְּכֹנְתִיָּה בְּכָל אַרְעָא דְּמִצְרַיִם מֵעַד
דְּהוֹת לְעַם:

מִתְלַקַּחַת בְּתוֹךְ הַבְּרַד – גַּס בְּתוֹךְ גַּס: הָאֵשׁ וְהַבְּרַד מְעַרְבִין, וְהַבְּרַד מִים הוּא; וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹן קוֹנָם עָשׂוּ שְׁלוֹם בֵּינֵיהֶם.

וַיִּף הַבְּרַד בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם אֶת כָּל־אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה
מֵאָדָם וְעַד־בְּהֵמָה וְאֶת כָּל־עֶשֶׂב הַשָּׂדֶה הִכָּה הַבְּרַד
וְאֶת־כָּל־עֵץ הַשָּׂדֶה שִׁבַּר:

וּמִחָא בְּרַדָּא בְּכָל אַרְעָא דְּמִצְרַיִם יֵת כָּל דְּבַחְקָלָא
מֵאֲנָשָׁא וְעַד בְּעִירָא וְיֵת כָּל עֶסְבָּא דְּחַקְלָא מִחָא
בְּרַדָּא וְיֵת כָּל אִילָנֵי חַקְלָא תִּבַּר:

לִּשְׁמִי | שְׁחַקוּ עָלַי צְעִירִים מִמֶּנִּי לְיָמִים
אֲשֶׁר־מָאֲסוּתִי אֲבוֹתָם לְשִׁית עִם־כְּלָבִי צֹאנִי:
גַּם־כִּחַ יִדְיָהֶם לְמַחֵ לִי עֲלִימוֹ אֲבָד כָּל־חַ:
בְּחֶסֶד וּבְכַפֵּן גִּלְמוֹד הַעֲרֻקִים צִיחַ אֲמַשׁ שׁוֹאֵחַ
וּמִשְׁאֵחַ: הַקְטַפִּים מִלֹּחַ עַל־יְשִׁיחַ וְשָׂרֵשׁ
רְתֻמִּים לְחֻמָּם: מוֹיָגוּ יִגְרָשׁוּ יִרְעוּ עֲלִימוֹ
כַּגִּבֹּב: בְּעָרוֹץ נְחָלִים לְשֹׁכֵן חֲרִי עֶבֶר וּכְפִים:
בִּין־יְשִׁיחִים יִנְחָקוּ תַּחַת חֲרוֹל יִסְפָּחוּ: כַּנְּיִנְבָל
גַּם־כְּנִי בְלִי־שֵׁם נִכְאֹו מוֹן־הָאָרֶץ: וְעַתָּה
נְגִינְתָם חֵייתִי וְאֵחִי לָחֵם לְמִלְחָה: תַּעֲבוּנִי רַחֲקוּ
מִנִּי וּמִפְּנֵי לֹא־יִחְשְׁבוּ רַק: כִּי־יִתְרִי יִתְרוֹן פֶּתַח
וְיַעֲנֵנִי וְרָסֶן מִפְּנֵי שְׁלַחוֹ: עַל־יִמּוֹן פֶּרַחַח
יִקְוֹמוּ רַגְלֵי שְׁלַחוֹ וַיִּסְלוּ עָלַי אֲרָחוֹת אִידָם:
נִתְסַו נְתִיבְתִי לְחֹתֵי יַעֲלוּ לֹא עֶזֶר לְמוֹ:
כַּפְּרִין רָחַב יֵאָתִיו תַּחַת שְׂאֵחַ הַתְּגִלְגָּלוֹ:
כַּחֲפֹד עָלַי בְּלָחוֹת תִּרְדֹּף בְּרוּחַ נְדָבְתִי וּכְעָב
עֲבָרָה יִשְׁעֵתִי: וְעַתָּה עָלַי תִּשְׁתַּפֵּד נִפְשִׁי
יִאֲחֻזּוּנִי יְמִי־עֵנִי: לִילָחַ עֲצָמִי נִקַּר מֵעָלַי וְעָרְקוּ
לֹא יִשְׁכַּבוּן: בְּרַב־כִּחַ יִתְחַפֵּשׁ לְבוּשִׁי כִּפִּי
כַּתֹּו נְתִי יֹאזְרֵנִי: הַרְנִי לְחֶמֶד וְאֶת־מִשְׁלַל כְּעֶפֶר
וְאָפֶר: אֲשׁוּעַ אֵלֶיךָ וְלֹא תַעֲנֵנִי עֲמֹדֵתִי
וְתַתְּכֶנּוּ בִּי: כַּחֲפֹד לְאֲבֹזֵר לִי בְּעֵצָם יִדְךָ
תִּשְׁטַמְּנִי: כַּחֲשֹׁאֵנִי אֶל־רוּחַ תִּרְפִּי־בְנִי וְתִמְלִגְנִי
תִּשׁוּחַ תּוֹשִׁיחַ: כִּי־יִדְעֵתִי מוֹת תִּשְׁיַבְּנִי וּבֵית
מוֹעֵד לְכִלְיִי: אֵדֶךָ לֹא־בְעֵי יִשְׁלַח־יָד אִמִּי
בְּפִידוֹ לָחֶן שׁוֹעַ: אִם־לֹא בְכִיתִי לְקִשְׁחֵי־יוֹם
עֲגַמָּח נִפְשִׁי לְאֲבוּזֹן: כִּי טוֹב קוֹיִתִי וַיִּבֵּא רַע
וַאֲיַחֲלַח לְאֹזֵר וַיִּבֵּא אֶפְלֹ: מִזְעִי רַתְּחוּ וְלֹא־דָמּוּ
קִדְמִנִי יְמִי־עֵנִי: כַּקֶּדֶר הַלְכֵתִי כִּלָּא חֶמֶחַ קִמְתִּי
בְּקַחַל אֲשׁוּעַ: אֵחַ חֵייתִי לְתַנִּים וְרַע לְבָנוֹת
יַעֲנָה: עֹזְרִי שָׁחַר מֵעָלַי וְעֲצָמֵי־חֲרָה מִנִּי־חֶרֶב:
וַיַּחֲוִי לְאֲבֵל כְּנַרְי וְעַנְבִּי לְקוֹל כְּבוֹם:

לֹא בְרִית פָּרַתִּי לְעֵינֵי וּמַח אֶת־בוּזֹן עַל־
כַּתּוּלָה: בּוֹמַח חֶלֶק אֶל־לֹחַ מִמַּעַל וְנַחֲלַת
שׁוֹי־יִ מִמַּרְמִים: הַלֹּא־אִידֵי לְעוֹלֵל וְנִכְר לְכַעֲלֵי

אָוֶן: הַלֹּא־הוּא יִרְאֵה דְרָכֵי וּכְלִי־צַעֲדֵי יִסְפּוּר:
אִם־הִלְכֵתִי עִם־שׁוֹא וְתַחֲשׁ עַל־מַרְמָה רַגְלִי:
וְשִׁקְלֵנִי בְּמֹאזְנֵי־צַדִּיק וַיִּדַּע אֶל־לֹחַ תְּמֹתִי: אִם
תִּטַּח אֲשֶׁר־י מִנִּי הַדְּרֹךְ וְאַחַר עֵינֵי חֲלָד לְפִי
וּבְכַפִּי דָבַק מֵאִוָּם: אֲזַרְעָה וְאַחַר יֵאָכֵל
וְצִצְצָאֵי יִשְׂרָשׁוּ: אִם־נִפְתָּח לְפִי עַל־אִשָּׁחַ
וְעַל־פֶּתַח רַעִי אֲרַבְתִּי: תִּטְחֹן לְאַחַר אֲשֶׁתִּי
וְעַלִּיחַ יִכְרַעוּן אַחֲרָיו: כִּי־הוּא הוּא זִמָּח וְהוּא
וְהוּא עוֹן פְּלִילִים: כִּי אִשׁ הוּא עַד־אֲבִדוֹן
תֵּאָכֵל וּבְכִלְיִתְּבוֹאֵתִי תִשְׂרָשׁוּ: אִם־אֲמַלֵּם
מִשְׁפַּט עֲבָדֵי וְאֲמַתִּי בְּרַבָּם עֲמָדִי: וּמַח
אֲעִשָּׂה כִּי־יִקוּם אֵל וְכִי־יִפְקֹד מַח אֲשִׁיבְנוּ:
הַלֹּא־בַבְּטָן עֵשְׂנִי עֲשָׂחוּ וַיִּכְנַעוּ בְּרַחֵם אַחֲדִי:
אִם־אֲמַנֵּעַ מִחֶפֶץ דָּלִים וְעֵינֵי אֶלְמָנָה אֲכַלָּה:
וְאֲכַל פֶּתִי לְבָדִי וְלֹא־אֲכַל יִתּוֹם מִמְּנָחָה: כִּי
מִנְעוּרֵי גִדְלִנִי כֹאֵב וּמִכְּפָטֵן אִמִּי אֲנַחֲנָה: אִם־
אֲרֹאֵה אוֹבֵד מִכְּלִי לְבוּשׁ וְאִין פְּסוֹת לְאֲבוּזֹן:
אִם־לֹא בְּרַבּוּנִי חֲלַצּוּ וּמִגּוֹז כְּבִשְׂי יִתְחַמָּם:
אִם־הִנִּיפוֹתִי עַל־יָתוֹם יָדֵי כִי־אֲרֹאֵה בְּשַׁעַר
עֲזָרְתִּי: כַּכֶּתֶף מִשְׁכַּמָּה תִפּוֹל וְאֲזַרְעֵי מִקְנָה
תִּשְׁכַּר: כִּי פַחַד אֵלֵי אִידֵי אֵל וּמִשְׁאֵתוֹ לֹא
אוֹכֵל: אִם־שִׁמְתִי זָחַב כְּסִלִּי וְלִפְתָּם אֲמַרְתִּי
מִבְּטָחִי: אִם־אֲשַׁמַּח כִּי־רַב חִילִי וְכִי־כִפִּיר
מִצֵּאֵה יָדֵי: אִם־אֲרֹאֵה אוֹזֵר כִּי יִהְיֶה וַיִּרַח יִקַּר
הַלָּדֶ: וַיִּנְפֹת בְּפֶתֶר לְפִי וְתִשָּׁק יָדֵי לְפִי: כִּי־גַם
הוּא עוֹן פְּלִילִי כִּי־כַחֲשֵׁתִי לְאֵל מִמַּעַל: אִם־
אֲשַׁמַּח כְּפִיד מִשְׁנָאֵל וְהַתְּעוּרְתִי כִּי־מִצְעָאוֹ רַע:
וְלֹא־נִתְתִי לְחֶטָּא חֶפֶי לְשֹׂאֵל כְּאֵלָה נִפְשׁוּ:
אִם־לֹא אֲמַרוּ מִתִּי אֲחֵלִי מִי־יִתֵּן מִבְּשׂוֹר לֹא
נִשְׁפָּע: כַּבְּחוּץ לֹא־יִלּוֹן גֵּר דִּלְתִי לְאַרְח אֲפֶתַח:
אִם־כִּפְסִיתִי כְּאָדָם פִּשְׁעֵי לְטָמוֹן כַּכִּפִּי עוֹנִי:
כִּי אֲעָרוֹץ | הִמּוֹן רַבָּה וּבּוֹז־מִשְׁפָּחוֹת יַחֲתֵנִי
וְאִדָּם לֹא־אֲצַא פֶּתַח: מִי יִתֵּן־לִי | שִׁמְעַ לִי הוֹי־
תּוֹי שׁוֹי־יִ יַעֲנֵנִי וְסִפֵּר כְּתָב אִישׁ רִיבִי: אִם־
לֹא עַל־שִׁכְמוֹ אֲשַׁאֲנוּ אֲעַנְדֵנוּ עֲטָרוֹת לִי:

מִסְפָּר צַעֲדֵי אֲנִידְנוּ כְּמִוֹנֵי־נֶגִיד אֶקְרָבֵנוּ: אִם-
עָלִי אֲדַמְתִּי תִזְעַק וְיִחַד תִּלְמִיחַ יִבְכִּיּוּן: אִם-
כָּחַח אֲכַלְתִּי בְּלִי-כֶסֶף וְנִפְשׁ בְּעַלְיָהּ הִפְחַתִּי:
תִּתַּחַת חֶטְאִי | יֵצֵא חוֹחַ וְתַחַת-יִשְׁעֶרְחַ בְּאִשָּׁה
תִּמְנוּ דְּבַרִּי אֵיזֹב:

לֵב וַיִּשְׁפָּתוּ שְׁלֹשֶׁת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה מִעֲנֹת
אֶת-אֵיזֹב כִּי הוּא צַדִּיק בְּעֵינֵינוּ: וַיִּחַר אֶף |
אֵלֶיהוּא בֶן-בְּרַכְאֵל הַבּוֹזֵי מִמִּשְׁפַּחַת רַם
בְּאֵיזֹב חָרַח אֶפְסוּ עַל-צִדְקוֹ נִפְשׁוּ מֵא-לֹהִים:
וּבְשִׁלְשֶׁת רֵעֵיוֹ חָרַח אֶפְסוּ עַל אֲשֶׁר לֹא-מִצְאוּ
מִעֲנָה וַיִּרְשִׁיעוּ אֶת-אֵיזֹב: וַאֲלֵיהוּ חֶפְחַ אֶת-
אֵיזֹב בְּדַבְרִים כִּי זְקֵנִים-הֵמָּה מִמֶּנּוּ לַיָּמִים:
וַיִּרְא אֵלֶיהוּא כִּי אֵין מִעֲנָה בְּפִי שְׁלֹשֶׁת
הָאֲנָשִׁים וַיִּחַר אֶפְסוּ: וַיַּעַן | אֵלֶיהוּא בֶן-בְּרַכְאֵל
הַבּוֹזֵי וַיֹּאמֶר צַעִיר אֲנִי לַיָּמִים וְאַתֶּם יֹשֵׁבִים
עַל-בֶּן זַחְלָתִי וְאִירָא | מִחוֹזֹת דְּעֵי אֶתְכֶם:
אֲמַרְתִּי יָמִים יִדְבְּרוּ וְרַב שָׁנִים יִדְעוּ חֲכָמָה:
הֲאֵבֶן רִוּח־הַיָּא בְּאֲנֹשׁ וְנִשְׁמַת שׁ-דִּי תִבְנִיב:
לֹא-דַרְבִּים יַחֲכִמּוּ וְזִקְנִים יִבְיָנוּ מִשְׁפָּט: לָכֵן
אֲמַרְתִּי שְׂמַעְהֲלִי אַחֲוָה דְּעֵי אֶת-אֲנִי: הֵן
הוֹחֲלָתִי | לְדַבְרֵיכֶם אֲזִין עַד-תִּכְוִנְתִּיכֶם עַד-
תַּחֲקִרוֹן מִלִּין: וְעַד־יֶכֶם אֶתְכֹּנֵן וְהִנֵּה אֵין
לְאֵיזֹב מוֹכִיחַ עוֹנָה אֲמַרְיו מִכֶּם: כִּן-תִּאמְרוּ
מִצְאָנוּ חֲכָמָה אֵל יִדְבְּנוּ לֹא-אִישׁ: וְלֹא-עָרְף
אֵלִי מִלִּין וּבְאֲמַרֵיכֶם לֹא אֲשִׁיבֵנוּ: חֲתוּ לֹא-
עָנוּ עוֹד הֶעֱתִיקוּ מֵהֶם מִלִּים: וְהוֹחֲלָתִי כִּי-לֹא
יִדְבְּרוּ כִּי עֲמָדוֹ לֹא-עָנוּ עוֹד: אֲעַנְהָ אֶת-אֲנִי
חֲלָקִי אַחֲוָה דְּעֵי אֶת-אֲנִי: כִּי מִלְתִּי מִלִּים
הִצִּיקְתִּנִּי רוּחַ בְּטָנִי: הִנֵּה-בְטָנִי כִּיּוֹן לֹא-
יִשְׁתַּח פְּאֻבּוֹת חֲדָשִׁים יִפְקֵעַ: אֲדַבְּרָה וַיִּרְוּח־
לִי אֶפְתַּח שְׁפָתִי וְאֲעַנְהָ: אֵל-יֵנָּה אֲשַׁא כִּי-
אִישׁ וְאֵל-אֱלֹהִים לֹא אֲכַנְהָ: כִּי לֹא יִדְעָתִי אֲכַנְהָ
כְּמַעַט יִשְׁאַנִּי עֵשְׂנִי:

לֵךְ וְאִוְלָם שְׂמַעֲנָא אֵיזֹב מִלִּי וּכְלִדְבַרִּי
הֲאֵזִינָה: הִנֵּה-יֵנָּה פִּתְחָתִי כִּי דַבְּרָה לְשׁוֹנֵי

בְּחַפְזִי: יִשְׂרָל־כִּפִּי אֲמַרְי וְדַעַת שְׁפָתִי כְּרוּר
מִלְלוֹ: רִוּח־אֵל עָשָׂתִנִּי וְנִשְׁמַת שׁ-דִּי תַחֲיִנִּי:
הֲאִם-תּוֹכַל הַשִּׁיבֵנִי עֲרֻכָּה לְפָנַי הַתִּיצֵבְתָה: הֵן-
אֲנִי כְּפִיךָ לָאֵל מִחֲמַר קִרְצָתִי גַם-אֲנִי: הִנֵּה
אֲמַתִּי לֹא תִבְעֶתְךָ וְאֲכַפִּי עָלֶיךָ לֹא-יִכְבֹּד: הֲאֵךְ
אֲמַרְתָּ בְּאֲזִנִּי וְקוֹל מִלִּין אֲשַׁמְעַ: הֲיֵךְ אֲנִי בְּלִי-
כְּשֵׁעַ תָּף אֲנִכִּי וְלֹא עוֹזֵן לִי: הֵן תִּנּוּאוֹת עָלִי
יִמְצֵא יַחֲשִׁבֵנִי לְאֵיזֹב לוֹ: יִשָּׁם בְּפִסְדֵּי רַגְלִי
יִשְׁמַר כִּי-לֹא-רַחֲתִי: הֵן-זֹאת לֹא-צְדָקָתִי אֲעַנְךָ
כִּי-יִרְכָּה אֵל-לֹהֵה מֵאֲנֹשׁ: מִדְּוַע אֵלִיו רִיבּוֹת
כִּי כְלִדְבַרִּיו לֹא יַעֲנָה: כִּי-בְאֵחַת יִדְבַר-אֵל
וּבְשִׁפְתִים לֹא יִשׁוּרְנָה: בְּחִלּוֹם | חוֹזִין לְיִלְחָה
בְּנִפְל תִּרְדָּמָה עַל-אֲנָשִׁים בְּתַנּוּמוֹת עָלִי
מִשְׁפָּכִי: אֲזִן יִגְלָה אֲזִין אֲנָשִׁים וּבְמִסְרָם יַחֲתֵם:
לְחֲסִיר אָדָם מִעֲשָׂה וְנִוָּה מִגִּבּוֹר יִכְפֹּה: יַחֲשֶׁךְ
נִפְשׁוֹ מִנִּי-שְׁחַת וְחִיתוֹ מִעֵבֶר בְּשִׁלְתָה: וְהוֹכַח
בְּמִכְאוֹב עַל-מִשְׁפָּכּוֹ וְרִיב וְרוֹב עֲצָמוֹ אֶתְךָ:
וְזַחְמָתוֹ חִיתוֹ לָחֶם וְנִפְשׁוֹ מֵאֲכַל תִּאֲוָה: וְכֵל
בְּשָׂרוֹ מִרְאֵי וּשְׂפִי וּשְׂפִי עֲצָמָתִיו לֹא רִאֵו:
וְתִקְרַב לְשַׁחַת נִפְשׁוֹ וְחִיתוֹ לְמִמְתִּים: אִם-
יֵשׁ עָלָיו | מִלְאָךְ מִלִּין אַחַד מִנִּי-אֶלְפָה לְחַנּוּד
לְאָדָם יִשְׂרוּ: וַיִּחְנְנוּ וַיֹּאמְרוּ פִדְעָהוּ מִרְדַּת
שְׁחַת מִצְאָתִי כִפֹּר: רַטְפֵּשׁ בְּשָׂרוֹ מִנְעַר
יִשׁוּב לַיָּמִי עֲלוּמִיו: יַעֲתֵר אֵל-אֵל-לֹהֵה |
וַיִּרְצָהוּ וַיִּרְא פָּנָיו בְּתַרוּעָה וַיִּשָּׁב לְאֲנֹשׁ
צְדָקָתוֹ: יִשְׂרָאֵל | עַל-אֲנָשִׁים וַיֹּאמֶר חֲטָאתִי
וַיִּשְׂרַח הַעֲוִיתִי וְלֹא-שׁוּחַ לִי: כִּי-פָדָה נַפְשִׁי נִפְשׁוֹ
מִעֵבֶר בְּשַׁחַת וְחִיתִי וְחִיתוֹ בְּאֹר תִּרְאֶה: הֵן-
כִּי-לֹא-אֵלֶה יִפְעַל-אֵל פְּעַמִּים שְׁלוֹשׁ עַם-גִּבּוֹר:
לְהַשִּׁיב נִפְשׁוֹ מִנִּי-שְׁחַת לְאֹר בְּאֹר חַיִּים:
הַקָּשֶׁב אֵיזֹב שְׂמַעֲלִי הַחֲרָשׁ וְאֲנִכִּי אֲדַבְּרָ:
הֲאִם-יִשְׂ-מִלִּין הַשִּׁיבֵנִי דַבֵּר כִּי-חֲפָצְתִי צְדָקָה:
הֲאִם-אֲזִין אֶתְךָ שְׂמַעֲלִי הַחֲרָשׁ וְאֵאֶלְפֶךָ חֲכָמָה:

לֵךְ וְאִוְלָם שְׂמַעֲנָא אֵיזֹב מִלִּי וּכְלִדְבַרִּי
הֲאֵזִינָה: הִנֵּה-יֵנָּה פִּתְחָתִי כִּי דַבְּרָה לְשׁוֹנֵי

יטעם לאכל: המשפט נבחרתו לנו נדעה בינינו
מה טוב: פי' אמר איוב צדקתי ואל הסור
משפטי: על משפטי אכזב אנוש הצי בלי
פשע: מי יגבר באיוב ושתה לעג פנים:
ווארת לחברה עם פעלי און וללכת עם אנשי
רשע: פי' אמר לא יסב ויגבר ברצתו עם
א-להים: לכן אנשי לבב שמעו לי הללה
לאל מרשע וש-די מעול: פי פעל אדם ישלם
לו ובארח איש ומצאנו: אף אמנם אל לא
ירשע וש-די לא יענת משפט: מי פקד עליו
ארצה ומי שם תכל בלה: אם ישים אליו לבו
רוחו ונשמתו אליו יאסף: ינוע כ-ל בשר
יחד ואדם על עפר ישוב: ואם בינה שמעתי
זאת האזינה לקול מלי: האף שונא משפט
יחבוש ואם צדיק בפיר תרשיע: האמר
למלה בליעל רשע אל-נדיבים: אשר לא
נשא פני שרים ולא נפר-שוע לפני דל פי
מעשה ידיו כלם: רנע | ימתו וחצות לילה
יגעשו עם ויעברו ויסורו אפיר לא ביד: פי
עיניו על דרכי-איש וכל צעדיו יראה: איין
חשף ואין צלמות להסתר שם פעלי און: פי
לא על-איש ישום עוד לחלף אל-אל במשפט:
ירע פבירים לא-חקר ויעמד אחרים תחתם:
לכן יפיר מעפדיהם וחפף לילה ויהפאו:
תחת רשעים ספקם במקום ראים: אשר על-
פן סרו מאחריו וכל דרכיו לא השפילו:
להביא עליו צעקת-דל וצעקת עניים ישמע:
והוא ישקט | ומי ירשע ויסתר פנים ומי
ישורנו ועל-גוי ועל-אדם יחד: ממלה אדם
חנה ממקשי עם: פי-אל-אל האמר נשאתי לא
אחבל: בלעדי אחזה אתה הרני אם-עול
פעלתי לא אסוף: המעמד ישלמנה | פי
מאסת פי-אתה תבחר ולא-אני ומה-ידעת
דבר: אנשי לבב יאמרו לי ויגבר חכם שמע
לי: איוב לא-ידעת ידבר ודבריו לא

בהשפיל: אפי יפחן איוב עדי-נצה עליה שבת
באנשי-און: פי יסוף על-חטאתו פשע בינינו
ישפוק וירב אמריו לאל:
לו ויען אליהו ויאמר: הזאת חשבת למשפט
אמרת צדקי מאל: פי-תאמר מה יסב וילך
מה-אעיל מחטאתי: אני אשיבך מלין ואתי
רעיד עמד: הפט שמים וראה ושור שחקים
נבהו ממך: אם-חטאת מה-תפעל-בו ורבו
פשעיו מה-תעשה-לו: אם-צדקת מה-תתן-לו
או מה-מידך יקח: לאי-שפמוך רשעך ולכן
אדם צדקתך: מרב עשוקים יזעקו ישועו
מזרוע רבים: ולא-אמר איה א-לזה עשי נתן
זמרות בלילה: מלפנו מבהמות ארץ ומעוף
השמים יחכמונו: שם יצעקו ולא יענה מפני
גאון רעים: אף-שוא לא-ישמע אל וש-די לא
ישורנה: אף פי-תאמר לא תשורנו דין לפניו
ותחולל לו: ועתה פי-אין פקד אפו ולא-ידע
בפש מאד: ואיוב חבל ופצה-פיהו בכלי-
דעת מלין יבבר:
לו ויסף אליהו ויאמר: פת-רלי זעיר ואחוף
פי עוד לא-לזה מלים: אשא דעי למרחוק
ולפעלי אתן-צדק: פי-א-מנם לא-שקר מלי
תמים דעות עמד: הן-אל בפיר ולא ומאם
פביר כח לב: לא-יחיה רשע ומשפט עניים
יתן: לא-יגרע מצדיק עיניו ואת-מלכים לפסא
וישיבם לנצה וינפחו: ואם-אסורים בזקים
ילכוון בהבלי-עני: ויגד להם פ-עלם
ופשעיהם פי יתנפרו: ויגל א-זנם לפוסר
ויאמר פי-ישוכון מאון: אם-ישמעו ויעבדו
יכלו ימיהם בטוב וישניהם פנעימים: ואם
לא ישמעו בשלח יעברו ויגועו בכלי-דעת:
וחנפני-לב ישימו אף לא ישועו פי אסרם:
תמת פנער נפשם וחיתם פקדשים: וחלץ
עני בעניו ויגל בלחץ אונם: ואף חסיתך |
מפי-צר רחב לא-מוצק תחתיה ונחת שלחנך

מלא רשון: וְדוֹרֵרֶשֶׁע מְלֵאת דִּין וּמִשְׁפֵּט
יִתְמָכוּ: פִּי־חֶמְהָ פְּנֵי־סִיתָךְ בְּסֶפֶק וְרִב־כֹּפֶר
אֲלֵי־טָף: הִיעָרָה שׁוֹעָה לֹא בִצֹר וְכָל מֵאֲמָצִי
כַח: אֲלֵת־שֹׁאֵף תְּלִילָה לְעֵלוֹת עַמִּים תַּחְתָּם:
הַשְּׁמֵר אֲלֵתֶפֶן אֶל־אֶזְרָאן פִּי־עֲלִיָּה בַחֲרַת
מֵעַנִּי: הַחֲזֵאל יִשְׁגִּיב בְּכַחוּ מִי כְמַחוּ מִזְרָה:
מִי־פֶקֶד עָלָיו דָּרְבוּ וּמִי־אָמַר פִּעֲלַת עֹלָה:
זָכַר פִּי־תִשְׁנִיא פִּעֲלוֹ אֲשֶׁר שָׂרְרוּ אַנְשִׁים:
כֹּל־אָדָם חֲזוּ־בוּ אֲנֹשׁ יִפִּיט מִרְחֹק: הַחֲרִי
אֵל שְׁנִיא וְלֹא נִדַע מִסֶּפֶר שְׁנָיו וְלֹא־חֶקֶר: כִּי
יִגְרַע נְטִפֵי־מִים יִזְקוּ מִטֵּר לְאָדָם: אֲשֶׁר־יִזְלוּ
שְׁחָקִים יִרְעֻפוּ עָלָיו | אָדָם רִב: אָף אִסִּיבִין
מִפְּרִשֵׁי־עֵב תִּשְׁאֹת סִפְתָּו: הַחֲפֹרֶשׁ עָלָיו
אֲזָרוּ וְשָׂרֵי־הַיָּם כִּסְהוּ: כִּי־בָם יָדִין עַמִּים
יִתְּן־אֶכֶל לְמִכְבִּיר: עַל־כַּפִּים כִּסְהוּ־אֲזָרוּ וַיִּצֹ
עָלֶיהָ בְּמִכְבִּיעַ: וַיִּגִּיד עָלָיו רָעוֹ מִקְנָה אָף עַל־
עֹלָה:

לו אֲתִלְזֹאת יִחַרְד לְבִי וַיִּתֵּר מִמְּקוֹמוֹ: שָׁמְעוּ
שָׁמֹעַ בְּרָגַז קָלוֹ וְחֶגְהָ מִפִּיו יֵצֵא: תַחְת־כֹּל־
הַשָּׁמַיִם יִשְׂרָהוּ וְאֲזָרוּ עַל־כַּנְפוֹת הָאָרֶץ:
אֲחֲרָיו | יִשְׂאֲנִי־קוֹל יִרְעַם בְּקוֹל גְּאֹזָו וְלֹא
יַעֲקֹבם כִּי־יִשְׁמַע קוֹלוֹ: יִרְעַם אֵל בְּקוֹלוֹ
נִפְלְאוֹת עֲשֵׂה גְדֻלוֹת וְלֹא נִדַע: כִּי לְשִׁלְגָה |
יֹאמֶר הוּא־אֶרֶץ וְגִשָׁם מִטֵּר וְגִשָׁם מִטְרוֹת עֲזוּ:
בִּיד־כֹּל־אָדָם יַחְתּוֹם לְדַעַת כֹּל־אֲנָשִׁי
מֵעֲשֵׂהוּ: וְתִבּוֹא חֵיהָ בְּמוֹ־אֲרָב וּבְמַעֲוֹנֵתֶיהָ
תִּשְׁכּוּ: מִן־חֲדָר תִּבּוֹא סוּפָה וּמִמְזֹרִים קָרָה:
מִנְּשִׁמַּת־אֵל יִתְּן־קָרָח וְרַחֵב מַיִם בְּמוֹצָק: אָף־
בְּרִי יִטְרִיחַ עֵב יִפְיֵץ עֵנָן אֲזָרוּ: וְהוּא־
מִסְבּוֹת | מִתְּהַפֵּף בְּתַחֲבוּלָתוֹ לְפַעֲלָם כֹּל אֲשֶׁר
יֵצֵא | עַל־פְּנֵי תֵבֵל אֲרָצָה: אִם־לִשְׁכַּט אִם־
לְאֲרָצוֹ אִם־לְחֶסֶד יִמְצָאָהוּ: הַאֲזִינָה זֹאת אֵיזֵב
עָמַד וְהַתְּבוֹנָן | נִפְלְאוֹת אֵל: הַתְּדַע בְּשׁוֹם־
אֶ־לוֹהָ עֲלֵיהֶם וְהַפִּיעַ אֲזָרוּ עֲנָנוּ: הַתְּדַע עַל־
מִפְּלִשֵׁי־עֵב מִפְּלְאוֹת תְּמִים דַּעִים: אֲשֶׁר־

בְּגִדֵיךָ חֲמִים בַּחֲשָׁקִט אֶרֶץ מִדְּרוֹם: תִּרְקִיעַ
עִמּוֹ לְשַׁחֲקִים חֲזָקִים בְּרֵאֵי מוֹצָק: הַחֲדִיעֵנִי
מִה־נֹּאמַר לוֹ לֹא־נִעְרָה מִפְּנֵי־חֲשָׁה: הַחֲסִפְרֵלוֹ
כִּי אֲדַבֵּר אִם־אָמַר אִישׁ כִּי יִבְלַע: וְעַתָּה | לֹא
רָאוּ אֲזָרוּ בַחֲרִי הוּא בְּשַׁחֲקִים וְרוּחַ עֲבָרָה
וְתִטְהַרֵם: כִּי־מִצְפּוֹן זָהָב יִאֲתָה עַל־אֶ־לוֹהָ נֹרָא
חֹדֶר: שֵׁ־דִי לֹא־מִצְאָנָהוּ שְׁנִיא־כַח וּמִשְׁפֵּט
וְרִב־צִדְקָה לֹא יַעֲנֶה: כִּי־לִבִּן יִרְאוּהוּ אַנְשִׁים לֹא־
יִרְאָה כֹּל־לִחְכְּמֵי־לֵב:

לֹחַ וַיַּעֲזִיב־הוּא אֶת־אֵיזֵב מִן־הַסְּעָרָה וַיֹּאמֶר:
כִּי זֶה | מִחֲשִׁיבָה עֲצָה בְּמַלְיוֹן בְּלִידַעַת: אֲזָרוּ־
נָא כְּגִבֹר הַלְּצִיף וְאֲשָׁאֲלֶךָ וְהוֹדִיעֵנִי: אֵיפָה
הֵייתָ בִּיסְדֵי־אֶרֶץ הַגֹּדֶר אִם־יִדְעַת בִּינָה: מִי־שָׁם
מִמְדִּיָה כִּי תִדַע אִו מִי־נִטְחָה עָלֶיהָ קוֹ: עַל־מַחַ
אֲדַנִּיָה חֲטַבְעוּ אִו מִלִּיָּדָה אֶבֶן פְּנֵתָה: וּבְרָךְ־
יַחַד כּוֹכְבֵי בְקָר וַיִּרְיַעו כֹּל־לִפְנֵי אֶ־לֵהִים:
וַיִּסְדּוּ בְדִלְתַיִם יָם בְּגִיחוֹ מִרְחָם יֵצֵא: בְּשׁוֹמֵי
עֵנָן לְבִשׁוֹ וְעַרְפֵּל חֲתֻלָּתוֹ: וְאֲשַׁבֵּר עָלָיו חֲקִי
וְאֲשִׁים בְּרִיחַ וּדְלָתַיִם: וְאֹמַר עֲדִיפָה תִבּוֹא
וְלֹא תִסִּיף וּפְאִי־שִׁית בְּגֵאֶזְרָן גְּלִיף: הַחֲמִימִיָּה
צִוִּיתָ בְּקָר יִדְעַתָּה שַׁחַר [יִדְעַתָּה שַׁחַר] מִקְמוֹ:
לְאֵחָז בְּכַנְפוֹת הָאָרֶץ וַיִּנְעֲרוּ רִשְׁיִם מִמְּנַח:
הַתְּהַפֵּף בְּתַמָּר חוֹתָם וַיִּתְּיַצְבוּ כָמוֹ לְבוֹשׁ:
וַיִּמְנַע מִרְשִׁים אֲזָרוּ וְזָרוּעַ רָמָה תִשְׁבֵּר:
הַכְּבֹאת עֲדִי־נִכְבְּיִים וּבַחֲקָר תַּחֲוֹם תַּתְּחַלְּכֵת:
הַחֲנַלְלוּ לָךְ שְׁעָרֵי־מִוֹת וְשְׁעָרֵי צִלְמוֹת תִּרְאָה:
הַתְּכַנְנֵת עֲדִיר־חֲבֵי־אֶרֶץ הַגֹּדֶר אִם־יִדְעַת כִּלְהָ:
אֵי־זָה הַדְּרָךְ יִשְׁכֹּן־אֲזָרוּ וְחֲשָׁה אֵי־זָה מִקְמוֹ:
כִּי תִקְחֵנִי אֶל־גְּבוּלוֹ וְכִי־תִלְבִּין נְתִיבוֹת בֵּיתוֹ:
כִּי־יִדְעַת כִּי־אֲזָרוּ תִנְלָד וּמִסֶּפֶר יִמִּיד רַבִּים:
הַכְּבֹאת אֶל־אֲצִרוֹת שִׁלְגָה וְאֲזָרוֹת בְּרִד
תִּרְאָה: אֲשֶׁר־חֲשַׁכְתִּי לְעַת־צֹר לְיוֹם קָרָב
וּמִלְחָמָה: אֵי־זָה הַדְּרָךְ יִחַלֵּק אֲזָרוּ יִפְיֵץ קָדִים
עַל־אֶרֶץ: כִּי־כִלְגָה לְשִׁטְף תִּעֲלָה וְדָרָךְ לְחֲזוֹ
קָלוֹת: לְחַמְטִיר עַל־אֶרֶץ לֹא־אִישׁ מִדְּבַר לֹא־

אדם בו: הַלְהִשְׁבִּיעַ שָׂאָה וּמִשָּׂאָה וְלֹהֲצַמִּיחַ
מִצָּא דָשָׂא: הַהִישִׁי-לְמַטֵּר אֵב אִזּוּ מִי-הוֹלִיד
אֲנִלִי-טֹל: מִמִּבְטָן מִי יֵצֵא תִקְרָה וּכְפָר שָׁמַיִם
מִי יִלְדוּ: בְּאֶבֶן מַיִם יִתְחַבְּאוּ וּפְנֵי תְהוֹם
יִתְלַפְּדוּ: הַתְּקַשֵּׁר מַעֲדָנוֹת פִּימָה אִי-מִשְׁכּוֹת
כְּסִיל תִּפְתַּח: הַתְּצִיא מִזְרוֹת בְּעֵתוֹ וְעִישׂ עַל־
בְּנֵיהַ תְּנַחֵם: הַחִדְעֵת חֲקוֹת שָׁמַיִם אִם-תִּשְׁמִים
מִשְׁטָרוֹ בְּאֶרֶץ: הַתְּרִים לָעֵב קוֹלֶךָ וְשִׁפְעֵתִי
מַיִם תִּכְסֶּף: הַתְּשַׁלַּח בְּרָקוֹם וְיִלְכוּ וַיֹּאמְרוּ לְךָ
הֲנֵנוּ: מִי-שֵׁת בִּטְחוֹת חֲכָמָה אִזּוּ מִי-נִתַּן
לְשִׁכּוֹי בִּינָה: מִי-יִסְפֹּר שְׁחָקִים בְּחֲכָמָה וְנִבְלֵי
שָׁמַיִם מִי יִשְׁפִּיב: הַבְּצַקֵּת עֶפֶר לְמוֹצֵק וְרִגְבִים
יִדְבִּקוּ: הַתְּצַוֵּד לְלִבֵּי טָרַף וְחֵית כְּפִירִים
תִּמְלֹא: מִי-יִשְׁחֹר בְּמַעֲוָנוֹת יִשְׁבוּ בִּסְפָה לְמוֹ-
אָרֶב: מִי יִכִּין לְעֹרֵב צִידוֹ כִּי-יִלְדוּ אֶל-אֵל
יִשְׁוֹעוּ יִתְעוּ לְבִלִי-אֶכֶל:

לֹט הַחִדְעֵת עֵת לָדֵת יַעֲלִי-סֹלַע חֲלָל אֵילוֹת
תִּשְׁמֹר: תִּסְפֹּר יְרַחֵם תִּמְלֹאנָה וַיִּדְעֵת עֵת
לְדַתָּנָה: תִּתְכַרְעֶנָּה יִלְדִיחַן תִּפְלַחְנָה חֲבִלֵיהֶם
תִּשְׁלַחְנָה: יַחֲלִמוּ בְנֵיהֶם יִרְפוּ בְּכַף יֵצְאוּ וְלֹא-
שָׁבוּ לְמוֹ: מִי-שִׁלַּח פָּרָא חֲפָשִׁי וּמִסְרוֹת עָרוֹד
מִי פִתַּח: אֲשֶׁר-שָׁמַתִּי עֲרֵבָה בֵּיתוֹ
וּמִשְׁכְּנוֹתָיו מִלַּחַח: יִשְׁחַק לְחַמּוֹן קָרִיָּה
תִּשְׁאֹת נִגַּשׁ לֹא יִשְׁמַע: יִתּוֹר חָרִים מִרְעָהוּ
וְאַחַר כֹּל-לִירוֹק יִדְרוֹשׁ: הַיֹּאכֶה הַיָּם עֲבֹדָה
אִם-יִלִּין עַל-אֲבוֹסָה: הַתְּקַשְׁרֵרִים בְּתֵלָם
עֲבַתוּ אִם-יִשְׁדָּד עֲמָקִים אַחֲרֶיהָ: הַתְּכַטְחֵבוּ
כִּי-רֵב כַּחוֹ וְתַעֲזֹב אֱלֹו יִגִּיעָה: הַתְּאֲמִין בּוֹ
כִּי-יִשְׁיֵב זֶרַעַ וְגִרְנָה יֵאֱסֹף: כְּנִי-רִנְנִים
נַעֲלֶסָה אִם-יִכְרָה חֲסִידָה וְנִצָּה: כִּי-תַעֲזֹב
לְאֶרֶץ בְּצִיָּה וְעַל-עֶפֶר תַּחֲמֹם: וְתִשְׁבַּח כִּי-רָגַל
תִּזוֹרָה וְחֵית הַשָּׂדֶה תִּדְוֹשָׁה: הַתְּשִׁיחַ בְּנֵיהַ
לְלֹא-לָהּ לְרִיק יִגִּיעָה בְּלִי-פִתַּח: כִּי-הִשָּׂה
אֶ-לֹוָה חֲכָמָה וְלֹא-חֲלַק לָהּ בְּבִינָה: הַפְּעֵת
בְּמָרוֹם תִּמְרִיא תִשְׁחַק לְפִוִם וְלִרְכָבוֹ: הַתְּתַן

לְפִוִם גְּבוּרָה חֲתִלְפִישׁ צִוְאָרוֹ רַעְמָה:
הַתְּרַעִישֵׁנוּ כְּאֶרְבֶּה הוֹד נַחְרוֹ אֵימָה: יִחַפְּרוּ
בְּעַמֶּק וַיִּשִׁישׁ בְּכַף יֵצֵא לְקִרְאֵת-נִשְׁק: וַיִּשְׁחַק
לְפַחַד וְלֹא יִחַת וְלֹא-יִשׁוּב מִפְּנֵי-חָרֵב: עָלוּ
תִרְנָה אֲשַׁפָּה לְחֵב חֲנִית וְכִידוֹן: כִּי-פָרַעַשׁ וְרָגַז
יִגְמֹא-אֶרֶץ וְלֹא-יִאֲמִין כִּי-קוֹל שׁוֹפָר: כִּי-כָרִי
שָׁפַר | יֹאמֵר הָאֵל וּמִרְחוֹק יִרִיחַ מִלְחָמָה רַעַם
שָׁרִים וּתְרוּעָה: הַמְּבִינֵתָּ יֹאבְרִיָּן וּפְרַשׁ
כְּנָפוֹ לְתִימֹן: הַאֵם-עַל-פִּיךָ יִגְבִּיָּה נֶשֶׁר וְכִי
יָרִים קִנּוֹ: הַסִּלַּע יִשְׁכַּן וַיִּתְלַנֵּן עַל שׁוֹסְלַע
וּמִצּוֹדָה: מִשְׁשֹׁם חֲפֵר-אֶכֶל לְמִרְחוֹק עֵינָיו
יִבִּיטוּ: וְאֶפְרָחוּ יַעֲלֵעוּ-דָם וּבְאֶשֶׁר חֲלָלִים שָׁם
הוּא:

מִ וַיַּעַן י-הוָה אֶת-אֵיזֹב וַיֹּאמֶר: כְּהֵרֵב עַם-
ש-הִי יִסּוֹר מִזְכִּיחַ א-לֹוָה יַעֲנֶנָּה: וַיַּעַן אֵיזֹב
אֶת-י-הוָה וַיֹּאמֶר: הֵן קִלְתִּי מִחַ אֲשִׁיבֶךָ יְדִי
שָׁמַתִּי לְמוֹפְתֵי: אֶחַת דִּבַּרְתִּי וְלֹא אֲעִנָּה
וּשְׁתִּים וְלֹא אוֹסִיף: וַיַּעֲזִי-הוָה אֶת-אֵיזֹב
מִן סֶעֱרָה וַיֹּאמֶר: יִאֲזַרְנָא בְּגֹבֵר חֲלָצִיךָ
אֲשַׁאֲלֶךָ וְחוֹדִיעֵנִי: הַחֵאף תִּפְרַר מִשְׁפָּטִי
תִּרְשִׁיעֵנִי לְמַעַן תִּצְדִּיק: וְאִם-זִרְזַע כָּאֵל לְךָ
וּבְקוֹל כְּמַחוֹ תִרְעַם: עֲדָה נָא גֵאוֹן וְגִבָּה וְהוֹד
וְחִדְר תִּלְפָּשׁ: הַחֲפִץ עֲבָרוֹת אֲפָה וְרָאָה כִּלִּי
גֵאוֹה וְהִשְׁפִּילְהוּ: רָאָה כִּלְגָאָה חֲכִינְעָהוּ וְחִדְרָה
רִשְׁעִים תַּחֲתָם: טְמֵנָם בְּעֶפֶר יַחַד פְּנִיָּהם חֲבִשׁ
בְּטַמּוֹן: וְגַם-אֲנִי אוֹדְךָ כִּי-תוֹשַׁע לְךָ יְמִינֶךָ:
הַנְּהַיֵּנָא בְּחֵמוֹת אֲשֶׁר-עָשִׂיתִי עִמָּךָ חֲצִיר
כִּי-כָרַר יֹאכֶל: הַנְּהַיֵּנָא כַּחוֹ בְּמִתְנִיו וְאוֹלוֹ
בְּשִׁרְיָרִי בְטָנוֹ: יִחַפֵּץ זִנְבוֹ כְּמוֹ-אֶרֶז גִּידִי
כִּי-חִדְר יִשְׁרָגוּ: הַעֲצִמּוּ אִפְיָךָ נַחֲשָׁה גְרַמּוּ
כְּמִטִּיל בְּרוֹז: הוּא רֹאשִׁית דְּרִכֵּי-אֵל הַעֲשׂוֹ
וְגַשׁ חֲרָבוֹ: כִּי-בּוֹל חָרִים יִשְׁאוּ-לָו וְכִלְחִית
הַשָּׂדֶה יִשְׁחַקוּ-שָׁם: תַּחֲתֵ-צִאֲלִים יִשְׁכַּב
בְּסִתֵּר קִנָּה וּבְצֵחַ: יִסְפָּחוּ צִאֲלִים צִלְלוֹ
יִסְפָּחוּ עֲרִבֵי-נַחַל: הֵן יַעֲשֶׂק נַחַר לֹא יִחַפּוּז

יִבְטַח | כִּי־יָגִיחַ יִרְדּוּן אֶל־פִּיחֹוֹ׃ כִּי־עֵינָיו יִקְחֶנּוּ
בְּמוֹקְשִׁים יִנְקֹב־אֹהֶ׃ כִּי־תִמְשָׁךְ לִזְיָתָן בַּחֲבֶה
וּבְחֶבֶל תִּשְׁקִיעַ לְשֹׁנֹ׃ כִּי־תִשְׁמַע אֲנָמֹן בְּאִפּוֹ
וּבְחֹחַ תִּקְבַּח לַחַיִּו׃ כִּי־תִרְבֶּה אֱלֹהֶ׃ תַּחֲנוּנִים אִם־
יִדְבֹר אֱלֹהֶ׃ רַבּוֹת׃ כִּי־תִיבָרַת בְּרִית עֲמֹךְ תִּקְחֶנּוּ
לְעַבְדְּ עוֹלָם׃ כִּי־תִשְׁחַקְּבוּ בַצֶּפֶר וְתִקְשְׁרֶנּוּ
לְנַעֲרוֹתֶיךָ׃ יִכְרוּ עֲלֵיו חֶפְרִים יִחַצְוֶהוּ בֵּין
כְּנַעֲנִים׃ כִּי־תִמְלֹא בְשִׁבּוֹת עוֹרוֹ וּבְצִלְצֹל דְּגִים
רֹאשׁוֹ׃ כִּי־שִׁים־עָלָיו כַּפֶּךָ זָכַר מִלְחָמָה אֶל־תּוֹסֶ׃
מֵאֵה הִי־תַחֲלֹתוּ נְכוֹזָה הַגֵּם אֶל־מְרֹאָיו יִטַּל׃
כִּי־לֹא־אֲכָזֵר כִּי יַעֲוֶנֶנּוּ וּמִי הוּא לִפְנֵי יְתִיצֵב׃
כִּי־הִקְדִּימְנִי וְאֲשַׁלֵּם תַּחַת כֹּל־הַשָּׁמַיִם לִי־
הוּא׃ לֹא־לִזְ־אֲחֵרִישׁ בְּהִיו וּדְבַר־גְּבוּרֹת וְחֵין
עָרְפוֹ׃ מִי־גִלָּה פָּנָי לְבוֹשׁוֹ בְּכַפֵּל רִסְנוֹ מִי
יְבוֹא׃ הִדְלֵתִי פָּנָיו מִי פֶתַח סְבִיבוֹת שִׁעֵיו
אֵימָה׃ גִּאֲוָה אֶפִּיקִי מִגִּנָּים סִגּוֹר חוֹתָם צַר׃
הָאֵחָד בְּאֵחָד יִגְשׁוּ וְרוּחַ לֹא־יִכָּא בֵּינֵיהֶם׃
כִּי־אִישׁ־בְּאֵחִיהוּ יִדְבֹקוּ וְתִלְכְּדוּ וְלֹא יִתְפָּרְדּוּ׃
עֲטִישְׁתּוֹ תַּחֲלֵ אֹזֶר וְעֵינָיו כַּעֲפַעֲפֵי־שַׁחַר׃
כִּי־מִפּוֹ לַפִּידִים יִחַלְכוּ כִּירוּדֵי אִשׁ יִתְמַלְטוּ׃
כִּי־מִנְחִירָיו יֵצֵא עֶשֶׂן כְּדוּד נְפוּחַ וְאֲנָמֹן׃ כִּי־נִפְשׁוּ
גַחְלִים תִּלְחַט וְלֶחֶב מִפּוֹ יֵצֵא׃ כִּי־בְצוּאָרוֹ יִלִּין
עַז וּלְפָנָיו תִּדְוִין דְּאֵבָה׃ כִּי־מִפְּלִי בְּשָׂרוֹ דְּבָקוּ
יִצּוֹק עָלָיו בְּלִי־מוֹט׃ כִּי־לִפּוֹ יִצּוֹק כְּמוֹ־אֲכָן
וְיִצּוֹק בְּפִלַח תַּחֲתִית׃ כִּי־מִשְׁתּוֹ יִגּוֹרוּ אֱלִים
מִשְׁבָּרִים יִתְחַטְּאוּ׃ כִּי־מִשִּׁיגָהוּ הָרַב בְּלִי תִקּוּם
חֲנִית מִסַּע וְשָׂרִיָה׃ כִּי־יִחַשֵׁב לְתַבֵּן בְּרוּז לְעֵץ
רָקִבּוֹן נְחוּשָׁה׃ כִּי־לֹא־יִבְרִיחֶנּוּ בְּזִקְשָׁת׃ לְקִשׁ
נֶחֱפְכוּ־לוֹ אֲבִי־קַלֶּעַ׃ כִּי־כִקֵּשׁ נֶחֱשְׁבוּ תוֹתָהּ
וְיִשְׁחַק לְרַעַשׁ כִּירוּן׃ כִּי־תַחֲתּוֹ חִדּוּדֵי הָרֶשׁ
יִרְפֹד חֲרוּץ עֲלִי־טִיט׃ כִּי־יִרְתִּיחַ כְּפִסּוֹר מְצוּלָה יִם
יִשִּׁים כְּמִרְקָחָה׃ כִּי־אֲחֵרָיו יֵאִיר נְתִיב יִחַשֵׁב
תַּחֲוֹם לְשִׁיבָה׃ כִּי־אֵין־עַל־עַפְרָ מִשְׁלוֹ הָעֵשׂוֹ
לְבִלִי־חַת׃ כִּי־אֶת־כֹּל־לִגְבָהּ יִרְאֶה הוּא מְלֹךְ עַל־
כֹּל־בְּנֵי־שָׁחִין׃

מִבַּ וַיַּעַן אֵיזֹב אֶת־יְ־הוָה וַיֹּאמֶר׃ יָדַעַת
יָדַעַתִּי כִּי־כָל תּוֹכַל וְלֹא־יִפְצֹר מִמֶּךָּ מִזְמוֹת׃ מִי
זֶה | מַעֲלִים עֲצָה בְּלִי־דַעַת לָכֵן הִגְדַּתִּי וְלֹא
אֲבִין נִפְלְאוֹת מִמֶּנִּי וְלֹא אֲדַע׃ שְׁמַע־נָא
וְאֲנֹכִי אֲדַבֵּר אֲשַׁאֲלֶךָ וְהוֹדִיעֲנִי׃ לְשִׁמְע־אֲזִין
שְׁמַע־תִּיךָ וְעֲתָה עֵינֵי רֹאֲתֶךָ׃ יַעֲלֶכֶן אֲמַאֵם
וְנַחֲמַתִּי עַל־עַפְרִי וְאֶפְרָ׃ וַיְהִי אַחֵר דִּבְרֵי יְ־הוָה
אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל־אֵיזֹב וַיֹּאמֶר יְ־הוָה
אֶל־אֵלִיפֹז הַתִּימְנִי חָרָה אַפִּי בְךָ וּבְשֹׁנֵי רַעֲיֶךָ
כִּי לֹא דִבַּרְתֶּם אֵלַי נְכוֹזָה כַּעֲבָדֵי אֵיזֹב׃
וְעֲתָה קָח־לָכֶם שְׂבָעֵה־פָרִים וְשִׁבְעָה אֵילִים
וּלְכוּ | אֶל־עַבְדֵי אֵיזֹב וְהַעֲלִיתֶם עוֹלָה בַעֲדֵכֶם
וְאֵיזֹב עַבְדֵי יִתְפַּלֵּל עֲלֵיכֶם כִּי אִם־פָּנָיו אֲשַׁא
לְבַלְתִּי עֲשׂוֹת עִמָּכֶם נְכוֹזָה כִּי לֹא דִבַּרְתֶּם אֵלַי
נְכוֹזָה כַּעֲבָדֵי אֵיזֹב׃ וַיִּלְכוּ אֵלִיפֹז הַתִּימְנִי
וּבְלִדְדַּד חֲשׂוּחֵי צַפֵּר הִנְעַמְתִּי וַיַּעֲשׂוּ בְּאִשְׁר
דִּבְרֵי אֱלֹהִים יְ־הוָה וַיִּשְׂא יְ־הוָה אֶת־פָּנָיו
אֵיזֹב׃ וַיְ־הוָה שָׁב אֶת־שִׁבּוֹת שְׁבִית אֵיזֹב
כִּי־תִפְלֹלוּ בְּעַד רַעְהוֹ וַיִּסַּף יְ־הוָה אֶת־כֹּל־
אֲשֶׁר לְאֵיזֹב לְמִשְׁנָה׃ וַיִּכְאוּ אֱלֹו כֹּל־אֲחֵיו
וּכְלִי־אֲחִיתָיו וּכְלִי־דַעַיו לִפְנֵים וַיִּאֲכְלוּ עִמּוֹ
לֶחֶם בְּבֵיתוֹ וַיִּנְדְּדוּ לוֹ וַיִּנְחַמוּ אֹתוֹ עַל כֹּל־
חֲרָעָה אֲשֶׁר־חִבֵּיא יְ־הוָה עָלָיו וַיִּתְנוּ־לוֹ אִישׁ
קִשִּׁיטָה אַחַת וְאִישׁ נֹזֵם זָהָב אַחַד׃ וַיְ־הוָה
בְּרַךְ אֶת־אֲחֵרֵית אֵיזֹב מִרֹאשְׁתּוֹ וַיְחִי־לוֹ
אַרְבָּעָה עָשָׂר אֶלְפָּה צֹאן וְשִׁשָּׁת אֶלְפִים גְּמָלִים
וְאַלְפֵי־צֹמֵד בָּקָר וְאַלְפֵי אֶתְוֹנוֹת׃ וַיְחִי־לוֹ
שְׁבַע־נָה בָּנִים וְשְׁלוֹשׁ בָּנוֹת׃ וַיִּקְרָא שֵׁם־
הָאֶחָת יְמִימָה וְשֵׁם הַשֵּׁנִית קַצִּיעָה וְשֵׁם
הַשְּׁלִישִׁית קֶרֶן חֲפוּהָ׃ וְלֹא נִמְצָא נָשִׁים יָפוֹת
כְּבָנוֹת אֵיזֹב כִּי־לֹא־חָרַץ וַיִּתֵּן לָהֶם אֲבִיהֶם
נְחִלָה בְּתוֹךְ אֲחֵיהֶם׃ וַיְחִי אֵיזֹב אַחֲרֵי־זֹאת
מֵאָה וְאַרְבָּעִים שָׁנָה וַיִּרְאֶה וַיִּרְאֶה אֶת־פָּנָיו
וְאֶת־פָּנָיו בָּנָיו אַרְבָּעָה דְרוֹת׃ וַיִּימַת אֵיזֹב זָקֵן
וְשִׁבְעַ יָמִים׃

שִׁיר הַשִּׁירִים

שְׁלֹמֹה אֶהְיֶה כְּעֹטֶיָה עַל עֲדָרֵי הַכִּרְיָה: אֲבִי-לֹא
תִּדְרְעֵי לָךְ הַיִּבְחָה בַּנְּשִׁים צְאִי-לָךְ בְּעַקְבֵי הַצֹּאן
וְרַעֲוֵי אֶת-גְּדֵי־תֶיךָ עַל מִשְׁפָּנוֹת הָרָעִים: לְמִסְתֵּי
בְּרַכְבֵּי פָרָעָה דְּמִיתֶיךָ רַעֲיֹתַי: נָאֹוּ לְחֵלֶיךָ
בַּתָּרִים צִוְאַרְךָ בַּחֲרוֹזִים: «תֹּרֵי זֶה־בְּנַעֲשֶׂה-
לָךְ עִם נְקֻדּוֹת חֶסֶד: עַד-שֶׁהַפִּלֶּךָ בְּמִסְבֹּ
נְרָדִי נָתַן רִיחֹו: «צִוּוֹר הַמִּזְרַח דּוֹדִי לִי בֵּין שָׂדֵי
יִלִּין: «אֲשַׁכֵּל הַכֶּפֶר דּוֹדִי לִי בְּבִרְמִי עֵין גְּדִי:
«הִנֵּה יִפֹּה רַעֲיֹתִי הִנֵּה יִפֹּה עֵינֶיךָ יוֹנִים: «הִנֵּה
יִפֹּה דּוֹדִי אֶף נָעִים אֶף-עַרְשֵׁנוֹ רַעֲנָנָה: «קִרְוֹת
בְּתֵינֹו אֲרָזִים רַחֲטָנוֹ רַחֲטָנוֹ בְּרוֹתִים:

אֲ שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לְשֹׁלֹמֹה: בִּישָׁקֵנִי
מִנְּשִׁיקוֹת פִּיחֹו פִּי-טוֹבִים דְּדִיךָ מִיָּין: לְרִיחַ
שְׁמֵנֶיךָ טוֹבִים שְׁמֹן תּוֹרֵק שְׁמֹךְ עַל-כֶּן עֲלָמוֹת
אֶהְבֹּדָה: מִשְׁכְּנֵי אַחֲרֶיךָ נִרְוָצָה הִבִּיאֵנִי הַמֶּלֶךְ
חֲדָרָיו נְגִילָה וְנִשְׁמַחַח בְּךָ נִזְכָּרָה דְּדִיךָ מִיָּין
מִיִּשְׁרִים אֶהְבֹּדָה: «שְׁחֹרָה אֲנִי וְנֹאֹוֹה בְּנוֹת
יְרוּשָׁלָּיִם בְּאֶחָלִי קָדָר פִּירִיעוֹת שְׁלֹמֹה: אֲלִי-
תִּרְאוּנִי שְׂאֵנִי שְׁחֹרְחֹרֶת שְׁשׁוּפְתַי הַשֶּׁמֶשׁ
בְּנִי אֲמִי נְחֹרֹו-כִי שְׁמֵנִי נִטְרָה אֶת-הַפְּרָלִים
בְּרַמִּי שְׁלִי לֹא נִטְרָתִי: הַגִּידָה לִי שְׂאֶהְבֶּה
נִכְשֵׁי אִיבָה תִרְעָה אִיבָה תִרְפִּין בְּצֹהֲרִים

ספר חמישי והוא ספר קדשה

הלכותיו שלוש, וזה הוא סדורן: הלכות אסורי ביאה, הלכות מאכלות אסורות, הלכות שחיטה. נמצאו כל המצוות הנכללות בספר זה, שבעים מצוות—מהן שמונה מצוות עשה, ושתים וששים מצוות לא תעשה.

הלכות אסורי ביאה

יש בכללן שבע ושלושים מצוות—מצוות עשה אחת, ושש ושלושים מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: שלא לבוא על האם; שלא לבוא על אשת אב; שלא לבעל אחות; שלא לבעל בת אב; שלא לבעל בת הבת; שלא לשא אשה ובתה; שלא לשא אשה ובת בנה; שלא לשא אשה ובת בתה; שלא לבעל אחות אב; שלא לבעל אחות אם; שלא לבעל אשת אחי האב; שלא לבעל אשת הבן; שלא לבעל אשת אח; שלא לבעל אחות אשתו; שלא לשכב עם בהמה; שלא תביא אשה בהמה עליה; שלא לשכב עם זכר; שלא לגלות ערות אב; שלא לגלות ערות אחי האב; שלא לבעל אשת איש; שלא לבעל נדה; שלא להתחתן בגויים; שלא יבוא עמוני ומואבי בקהל ה'; שלא להרחיק דור שלישי מצרי מלבוא בקהל; שלא להרחיק דור שלישי אדומי מלבוא בקהל; שלא יבוא ממזר בקהל; שלא יבוא סרים בקהל; שלא לסרס זכר, אפלו בהמה חיה ועוף; שלא ישא כוהן גדול אלמנה; שלא יבעל כוהן גדול אלמנה, אפלו בלא נשואין; שישא כוהן גדול בתולה בנערותה; שלא ישא כוהן גרושה; שלא ישא זונה; שלא ישא חללה; שלא יקרב אדם לאחת מכל העריות, ואף על פי שלא בעל. ובאור מצוות אלו בפרקים אלו.

הלכות אסורי ביאה פירק א

והבא על בתו, ועל בת בתו, ועל בת בנו. א, ה אין לך ערוה בחנק, אלא אשת איש בלבד—שנאמר "מות—יומת הנאף, והנאפת"; ומיתה האמורה בתורה סתם, היא חנק. ואם היתה בת כוהן—היא בשרפה ובוועלה בחנק, שנאמר "ובת איש כהן, כי תחל לזנות...". ואם היתה נערה מארסה—שניהם בסקלה, שנאמר "כי יהיה נער בתולה... וסקלתם אתם באבנים". וכל מקום שנאמר בתורה "מות—יומתו... דמיהם בם", הרי הן בסקלה.

א, ו ישאר העריות כלן בכרת בלבד, ואין בהם מיתת בית דין; לפיכך אם היו שם עדים והתראה—

בית דין מלקין אותן, שכל חייבי פרתות לוקין.

א, ז הבא על אחת מחייבי לאוין—במזיד, לוקה הוא והיא; בשוגג, פטורין מכלום. והבא על אחת מן השניות במזיד, מפין אותו מפת מרדות מדבריהם. אבל הבא על אחת מחייבי עשה, אינו לוקה; ואם הכו אותם בית דין מפת מרדות כדי להרחיק מן העברה, הרשות בידם.

א, ח אנוס פטור מכלום—מן המלקות, ומן הקרבן, ואין צריך לומר מן המיתה: שנאמר "ולנער לא—

א, א הבא על אחת מכל העריות—במזיד, חייב פרת, שנאמר "כי כל—אשר יעשה, מכל התועבת האלה—ונכרתו הנפשות העשות, מקרב עמם", שניהם חייבין הוועל והנבעל; ואם היו שוגגין, חייבין חטאת קבועה. ויש מן העריות שהיא במיתת בית דין, יתר על הפרת השווה בכלן.

א, ב אותן העריות שיש בהן מיתת בית דין—אם היו שם עדים והתראה, ולא פרושו ממעשיהם—ממיתין אותן, במיתה האמורה בהן. ואפלו היה העובר תלמיד חכמים—אין ממיתין ולא מלקין, עד שתהיה שם התראה: שלא נתנה התראה בכל מקום, אלא להבחין בין שוגג למזיד.

א, ג העריות שיש בהן מיתת בית דין—מהן שמיתתן בסקלה, ומהן שמיתתן בשרפה, ומהן בחנק. ואלו שמיתתן בסקלה—הבא על אמו, ועל אשת אביו, ועל אשת בנו והיא הנקראת פלתו, והשוכב עם זכר, והשוכב עם בהמה, והאשה המביאה את הבהמה עליה.

א, ד ואלו הן העריות שמיתתן בשרפה—הבא על בת אשתו בחיי אשתו, ועל בת בתה, ועל בת בנה, ועל אם אשתו, ועל אם אמה, ועל אם אביה,

תעשה דבר". במה דברים אמורים, בשנאנס הנבעל; אבל הבעל-אין לו אנס, שאין קשוי אלא לדעת. ואשה שתחלת ביאתה באנס, וסופה ברצון-פטורה מכלום: שמשעתחיל לבעל באנס, אין בידה שלא תרצה, שיצר האדם וטבעו, כופה אותה לרצות.

א, ט המכניס ראש העטרה בלבד-הוא הנקרא מערה, מלשון "את-מקרה הערה"; והמכניס כל האבר, הוא הנקרא גומר. וכל הביאות האסורות, אחד המערה ואחד הגומר, ואף על פי שלא הוציא שכבת זרע, ואף על פי שפרש ולא גמר: כיון שהכניס ראש העטרה-נתחייבו שניהם מיתת בית דין, או כרת, או מלקות, או מפת מרדות.

א, י ואחד הבא על האשה כדרכה, ואחד הבא עליה שלא כדרכה-משיערה בה-יתחייבו שניהן מיתה, או כרת, או מלקות, או מפת מרדות: בין שהיו שוכבין, בין שהיו עומדים-על הכנסת העטרה הוא החיוב.

א, יא כל הבא ביאה אסורה בלא קשוי, אלא שהיה האבר שלו מדלדל כמו אבר המתים, כגון החולים, או מי שנלד כך, סריס חמה-אף על פי שהכניס את האבר בידו-אינו חייב לא כרת, ולא מלקות, ואין צריך לומר מיתה: שאין זו ביאה. אבל פוסל הוא מן התרומה; ובית דין מכין את שניהם, מפת מרדות.

א, יב הבא על ערוה מן העריות כמתעסק, אף על פי שאין פונתו לכף-חיב; וכן בחיבי לאוין, ובשניות. אבל הבא על ערוה מן העריות והיא מתה, פטור מכלום; ואין צריך לומר בחיבי לאוין, שהוא פטור. והבא על הטרפה, או ששכב עם בהמה טרפה-חיב: חי הוא, אף על פי שסופו למות מחלי זה; ואפלו שחט בה שני סימנין, ועדין היא מפרכסת-הבא עליה חיב, עד שתמות, או עד שיתיו את ראשה.

א, יג כל אשה אסורה מאלו-אם היתה בת שלוש שנים ויום אחד ומעלה-גדול הבא עליה, חיב

מיתה או כרת או מלקות; והיא פטורה מכלום, אלא אם כן היתה גדולה. ואם היתה פחותה מזה-הרי שניהן פטורין, שאין ביאתה ביאה. וכן אשה גדולה שבא עליה קטן-אם היה בן תשע שנים ויום אחד ומעלה-היא חייבת כרת, או מיתה, או מלקות; והוא פטור. ואם היה בן תשע שנים ולמטה, שניהם פטורין.

א, יד הבא על הזכור, או הביא זכור עליו-כיון שהערה-אם היו שניהם גדולים, נסקלים: שנאמר "ואת-זכר-לא תשכב, משכבי אשה", בין שהיה בועל או נבעל. ואם היה קטן בן תשע שנים ויום אחד ומעלה-זה שבא עליו או הביאו על עצמו, נסקל; והקטן, פטור. ואם היה הזכור בן תשע או פחות, שניהן פטורין; וראוי לבית דין להכות הגדול מפת מרדות, לפי ששכב עם זכור, ואף על פי שהוא פחות מבן תשע.

א, טו אחד הבא על הזכור, או הבא על אנדרגינוס דרך זכרותו-חיב; ואם בא עליו דרך נקבותו, פטור. והטמטום, ספק הוא; לפיכך הבא על הטמטום, או על אנדרגינוס דרך נקבותו-מכין אותו מפת מרדות. והאנדרגינוס מתר לשא אשה.

א, טז הבא על הבהמה, או שהביא בהמה עליו-שניהן נסקלין, שנאמר "ובכל-בהמה לא-תתן שכבתך": בין שרבעה בין שהביאה עליו. ואחד בהמה, ואחד חיה ועוף-הכל בסקלה; ולא חלק הכתוב בבהמה בין גדולה לקטנה, שנאמר "ובכל-בהמה": אפלו ביום לידתה, הבא עליה-בין כדרכה, בין שלא כדרכה, כיון שהערה בה, או הערת בו-חיב.

א, יז קטן בן תשע שנים ויום אחד שבא על הבהמה, או הביאה עליו-היא נסקלת על ידו, והוא פטור; היה בן תשע או פחות, אין סוקלין את הבהמה. וכן קטנה בת שלוש שנים ויום אחד שהביאה בהמה או חיה עליה-בין בהמה גדולה, בין בהמה קטנה, כיון שהערת בה הבהמה, בין כדרכה בין שלא כדרכה-הבהמה נסקלת; והיא,

פְּטוּרָה. וְאִם הָיְתָה גְדוּלָה, שְׁנִייתָן נִסְקְלִין; וְאִם הָיְתָה מִבֵּית שְׁלוֹשׁ שָׁנִים וּלְמִטָּה, אֵין הִבְהֻמָּה נִסְקְלָת.

א, יח וְכֵן הַשּׁוֹכֵב עִם בְּהֵמָה בְּשִׁגְגָה, וְהָאִשָּׁה שֶׁהִבִּיאָה אֶת הַבְּהֵמָה עָלֶיהָ בְּשִׁגְגָה—אֵין הִבְהֻמָּה נִסְקְלָת עַל יָדָן, וְאִף עַל פִּי שֶׁהֵן גְּדוּלִים.

א, יט כָּל הָעֲרִיּוֹת כֻּלָּן שֶׁהֵיָה אֶחָד גְּדוּל וְאֶחָד קָטָן—הַקָּטָן פְּטוּר, וְהַגְּדוּל חַיֵּב כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ. אֶחָד עַר וְאֶחָד יָשׁוּ, הַיָּשׁוּן פְּטוּר. אֶחָד מְזִיד וְאֶחָד שׁוֹגֵג—הַמְּזִיד חַיֵּב, וְהַשּׁוֹגֵג מִבִּיא קֶרְבָּן. אֶחָד אָנוּס וְאֶחָד בְּרָצוֹן—הָאָנוּס פְּטוּר, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ.

א, כ וְאֵין הָעֵדִים נִזְקְקִין לְרֵאוֹת הַמִּנְאָפִים שֶׁהָעֵרוּ זֶה בְּזֶה, וְהַכְּנִיס כְּמִכְחֹל בְּשִׁפּוּפֶרֶת—אֵלֹא מִשִּׁירָאוֹ אוֹתָן דְּבוֹקִין זֶה בְּזֶה כְּדֶרֶךְ כָּל הַבוֹעֲעִלִין, הֲרִי אֵלֹו נִהְרָגִין בְּרֵאִיהֶן זֵו; וְאֵין אוֹמְרִים, שְׂמֵא לֹא הָעֵרָה: מִפְּנֵי שֶׁחֻזְקָת צוּרָה זֵו שֶׁהָעֵרָה.

א, כא מִי שֶׁהִחֲזֹק בְּשֵׁאֵר בֶּשֶׁר—דָּנִין בּוֹ עַל פִּי הַחֲזֻקָה, אִף עַל פִּי שְׂאִין שֵׁם רֵאִיהֶן בְּרוּרָה שֶׁנֶּה קְרוּבִי; וּמִלְקִין וְשׁוֹרְפִין וְסוֹקְלִין וְחוֹנְקִין, עַל חֲזֻקָה זֵו. פִּיצֵד: הֲרִי שֶׁהִחֲזֹק שֶׁזֵו אַחֻתוֹ אוֹ בֵתוֹ אוֹ אִמּוֹ, וְבֹא עָלֶיהָ בְּעֵדִים—הֲרִי זֶה לֹקֵה אוֹ נִשְׂרָף אוֹ נִסְקָל: וְאִף עַל פִּי שְׂאִין שֵׁם רֵאִיהֶן בְּרוּרָה שֶׁזֵו הִיא אַחֻתוֹ, אוֹ אִמּוֹ, אוֹ בֵתוֹ—אֵלֹא בְּחֻזְקָה בְּלִבָּד.

הַלְכוֹת אֶסוּרֵי

ב, א אִשָּׁת אָבִיו, וְאִשָּׁת בְּנוֹ, וְאִשָּׁת אָחִיו, וְאִשָּׁת אָחִי אָבִיו—אַרְבַּעֶתָן עֲרוּהָ עָלָיו לְעוֹלָם, בֵּין מִן הָאֶרֶסֶסִין, בֵּין מִן הַנְּשׂוּאִין, בֵּין בְּחַיֵּי בְּעֲלִיתָן, בֵּין אַחַר מִיתַת בְּעֲלִיתָן חוּץ מֵאִשָּׁת אָחִיו שֶׁלֹא הִנִּיחַ בּוֹ, בֵּין שְׁנַתְגַּרְשׁוֹ. וְאִם בָּא עַל אַחַת מֵהֵן בְּחַיֵּי בְּעֲלִיהָ, חַיֵּב שְׂתִים—מִשּׁוּם שֶׁאֵר בֶּשֶׁר, וּמִשּׁוּם אִשָּׁת אִישׁ: שְׁהֲרִי שְׁנֵי הָאֶסוּרִין בָּאִין כְּאַחַת.

ב, ב לְפִיכָף הִבָּא עַל אִמּוֹ, שֶׁהִיא אִשָּׁת אָבִיו—חַיֵּב שְׂתִים: בֵּין בְּחַיֵּי אָבִיו, בֵּין לְאַחַר מִיתַת אָבִיו—חַיֵּב שְׂתִים, אַחַת מִשּׁוּם אִמּוֹ וְאַחַת מִשּׁוּם אִשָּׁת אָבִיו. ב, ג אֶחָד אָחִיו מֵאָבִיו אוֹ אָחִיו מֵאִמּוֹ, בֵּין מִנְשׂוּאִין

א, כב וּמַעֲשֵׂה בְּאִשָּׁה אַחַת שְׂבֵאֵת לִירוּשָׁלַיִם, וְתִינוּק מִרְכָּב לָהּ עַל כְּתָפָה, וְהַגְדִּילָתוֹ בְּחֻזְקָתָה שֶׁהוּא בְּנָה, וְבֹא עָלֶיהָ; וְהִבִּיאָהּ לְבֵית דִּין, וְסִקְלוּהָ. רֵאִיהֶן לְדִין זֵה, מִה שֶׁדָּנָה תוֹרָה בְּמִקְלָל אָבִיו וּמִכָּפָה אָבִיו שְׂוִימָת—וּמִנֵּין לָנוּ רֵאִיהֶן בְּרוּרָה שֶׁנֶּה אָבִיו, אֵלֹא בְּחֻזְקָה; כִּף שְׂאֵר הַקְּרוּבִים, בְּחֻזְקָה.

א, כג אִישׁ וְאִשָּׁה שְׂבֵאוֹ מִמְדִּינַת הַיָּם, הוּא אוֹמֵר אִשְׁתִּי, וְהִיא אוֹמֵרַת בְּעָלִי—אִם הַחֻזְקָה בְּעֵיר שְׁלוֹשִׁים יוֹם שֶׁהִיא אִשְׁתּוֹ, הוֹרְגִין עָלֶיהָ; אֲבָל בְּתוֹךְ הַשְּׁלוֹשִׁים יוֹם, אֵין הוֹרְגִין עָלֶיהָ מִשּׁוּם אִשָּׁת אִישׁ.

א, כד הָאִשָּׁה שֶׁהִחֲזֻקָה גְדָה בְּשִׁכּוּנוֹתֶיהָ, בְּעֲלָהּ לֹקֵה עָלֶיהָ מִשּׁוּם גְדָה. הַמְקַנָּא לְאִשְׁתּוֹ, וְנִסְתַּרְהָ, וְבֹא עַד אֶחָד וְהָעֵיד שְׁנַטְמָאֵת, וְהִיָּה בְּעֲלָהּ כּוֹהֵן, וְבֹא עָלֶיהָ אַחַר כִּף—הֲרִי זֶה לֹקֵה עָלֶיהָ, מִשּׁוּם זִוְנָה: אִף עַל פִּי שְׂעִיקָר הָעֵדוֹת בְּעַד אֶחָד, כִּכָּר הַחֲזֻקָה בּוֹ זִוְנָה.

א, כה הָאָב שֶׁאָמַר בְּתִי זֵו מְקַדְּשֵׁת הִיא לְזֶה—אִף עַל פִּי שֶׁהוּא נֶאֱמָן, וְתִנְשֵׂא לוֹ—אִם זָנָת, אֵינָה נִסְקְלָת עַל פִּיו: עַד שֶׁיְהִי שֵׁם עֵדִים שְׁנַתְאָרְסָה בְּפָנֶיהֶם. וְכֵן הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה מְקַדְּשֵׁת אֲנִי—אֵינָה נִהְרָגַת עַל פִּיהָ, עַד שֶׁיְהִי שֵׁם עֵדִים אוֹ תַחֲזֹק.

בִּיאָה פֶּרֶק ב

בֵּין מְזֻנּוֹת—אִשְׁתּוֹ עֲרוּהָ עָלָיו; אֲבָל אִשָּׁת אָחִי אָבִיו מִן הָאֵם, הֲרִי הִיא שְׁנֵיָה כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ. וְאֶחָד אַחֻתוֹ מֵאָבִיו אוֹ מֵאִמּוֹ, בֵּין מִן הַנְּשׂוּאִין בֵּין מִמְזֻנּוֹת—כְּגוֹן שֶׁזָּנְתָה אִמּוֹ אוֹ אָבִיו עִם אַחֲרִים, וְהָיְתָה לוֹ אַחֻת מְזֻנּוֹת—הֲרִי זֵו עֲרוּהָ עָלָיו, שְׁנַאֲמַר "מוֹלְדֵת בֵּית, אוֹ מוֹלְדֵת חוּץ".

ב, ד בֵּת אִשָּׁת אָבִיו שֶׁהִיא אַחֻתוֹ—הִיא הָעֲרוּהָ עָלָיו, שְׁנַאֲמַר "עֲרוֹת בֵּת—אִשָּׁת אָבִיךָ מוֹלְדֵת אָבִיךָ"; אֲבָל אִם נָשָׂא אָבִיו אִשָּׁה, וְהָיְתָה לָהּ בֵּת מֵאִישׁ אַחֶר—הֲרִי הַבֵּת מִתְרַת לוֹ, שְׂאִין זֵו מוֹלְדֵת אָבִיו. וְהָלוֹא מִשּׁוּם אַחֻתוֹ הוּא חַיֵּב עָלֶיהָ, וְלָמָּה נֶאֱמַר

"בת-אשת אביך" - לחיב עליה, אף משום זה. ב, ה לפיכך הבא על אחותו, שהיא בת נשואת אביו-חיב שתיים: אחת משום "ערות אחותך", ואחת משום "ערות בת-אשת אביך". אבל אם אנס אביו אשה או פתה אותה, והוליד ממנה בת, ובא עליה-אינו חיב אלא משום אחותו בלבד, שאין בת האנוסה בת אשת אביו. ב, ו אחות אמו, בין אחותה מאביה בין אחותה מאמה, בין מן הנשואין בין שהיתה אחותה מזנות-הרי זו ערוה עליו משום אחות אם; וכן אחות אב, בין מן האם בין מן האב, בין מן הנשואין בין מזנות-הרי זו ערוה עליו משום אחות אב. ב, ז הבא על אשה דרך זנות, והוליד ממנה בת-אותה הבת ערוה עליו משום בתו, ואף על פי שלא נאמר בתורה ערות בתך לא תגלה: מאחר שאסר בת הבת, שתק מן הבת, ואסורה מן התורה, ואינו מדברי סופרים; לפיכך הבא על בתו מנשואתו-חיב שתיים, משום בתו ומשום ערות אשה ובתה. ב, ח כיון שקדש אדם אשה, נאסרו עליו מקרובותיה שש נשים, וכל אחת מהן, ערוה עליו לעולם-בין כנס בין גרש, בין בחיי אשתו בין לאחר מותה; ואלו הן-אמה, ואם אמה, ואם אביה, ובתה, ובת בתה, ובת בנה. ואם בא על אחת מהן בחיי אשתו, שניהן נשרפין. בא עליה לאחר מיתת אשתו-הרי אלו בכרת, ואין בהן מיתת בית דין: שנאמר "באש ישרפו אתו, ואתהן" - בזמן ששתיהן קימות שהן אשתו וזו שבא עליה, הרי הוא והערוה נשרפין; ובזמן שאין שתיהן קימות, אין שם שרפה. ב, ט וכן אחות אשתו, ערוה עליו עד שתמות אשתו: בין אחותה מאמה בין אחותה מאביה, בין מן הנשואין בין אחותה מזנות-הרי זו ערוה עליו. ב, י עבר ונאף עם אחת משבע נשים אלו, בין

בשגגה בין בזדון-אף על פי שהוא והנואפת במיתת בית דין או בכרת, לא נאסרה אשתו עליו: חוץ מאחות ארוסתו, שהיא אוסרת אשתו עליו כמו שבארנו בהלכות גרושין. ב, יא הבו על אשה דרך זנות-לא נאסרו עליו קרובותיה, שהן השבע נשים שאמרנו. אבל חכמים אסרו על מי שנאף עם אשה לשא אחת מן השבע נשים קרובותיה, כל זמן שהזונה קימת-מפני שהזונה באה לקרובותיה לבקר אותן, והוא מתיחד עמה, ולבו גם בה, ויבוא לידי עברה שיבעל הערוה; ולא עוד, אלא אפלו נטען על אשה-הרי זה לא ישא אחת מקרובותיה, עד שתמות זו שנטען עליה. ואם פנס הקרובה שזונה עם קרובותיה, לא יוציא. ב, יב מי שנטען על ערוה, או שיצא לו שם רע עמה-לא ידור עמה במבוי אחד, ולא יראה באותה השכונה. ומעשה באחד שהיו מרגנין אחריו עם חמותו, והכפו אותו חכמים מפת מרדות, מפני שעבר על פתח ביתה. ב, יג הבא על אשה ובתה דרך זנות, או על אשה ואחותה, וכיוצא בהן-הרי זה כמי שבא על שתי נשים נכריות: שאין נעשית ערוה זו עם זו אלא בנשואין, לא בזנות. וכן אם אנס אביו או בנו או אחיו או אחי אביו אשה, או פתה אותה-הרי זו מתרת לו, וישאנה: שלא נאמר אלא אשת, ואין כאן אישות. ב, יד אביו או בנו שנשא אשה-הרי זה מתר לשא בתה או אמה, כמו שבארנו. ומתר לאדם, לשא אשת בן אחיו; ונושא אדם אשה ובת אחותה, או בת אחיה כאחת. ומצות חכמים, שישא אדם בת אחותו; והוא הדין לבת אחיו: שנאמר "ומבשרך לא תתעלם".

הלכות אסורי ביאה פרק ג

ג, א הבא על אשת קטן, אפלו היתה יבמה שבא עליה בן תשע שנים ויום אחד-הרי זה פטור; וכן

הבא על אשת חרש ושוטה, ואשת טמטום
ואנדרגינוס, והחרשת והשוטה אשת הפקח, ועל
אשה שהיא מקדשת בספק או מגרשת בספק-כלן
פטורין. ואם היו מזידין, מכין אותן מפת מרדות.

ג, ב הבא על הקטנה אשת הגדול-אם קדשה
אביה, הרי זה בחנק; והיא פטורה מכלום, ונאסרה
על בעלה כמו שבארנו בהלכות סוטה. ואם היא
בת מאון, מכין אותו מפת מרדות; והיא מתרת
לבעלה, ואפלו היה כוהן.

ג, ג בת כוהן שזנתה כשהיא איש-בין שהיה
בעלה כוהן בין שהיה ישראל, ואפלו היה בעלה
ממזר או נתין או שאר מחיבי לאוין-הרי זו
בשרפה, שנאמר "ובת איש כהן, פי תחל לזנות...
באש תשרף"; ובעלה, בחנק. וכן בת ישראל אשת
כוהן, בחנק כדין כל אשת איש.

ג, ד הבא על נערה מארסה, שניהן בסקלה. ואינן
חיבין סקלה עד שתהיה נערה בתולה מארסה, והיא
בבית אביה; היתה בוגרת, או שנכנסה לחפה אף
על פי שלא נבעלה, אפלו מסרה האב לשלוחי
הבעל וזנת בדרך-הרי זו בחנק. והבא על קטנה
מארסה בבית אביה-הוא בסקלה, והיא פטורה.
ונערה מארסה בת כוהן שזנת, בסקלה.

ג, ה באו עליה עשרה, והיא בתולה ברשות אביה,
זה אחר זה-הראשון בסקלה, וכלן בחנק. במה
דברים אמורים, שבאו עליה כדרכה; אבל אם באו
עליה שלא כדרכה-עדין היא בתולה, וכלן בסקלה.
ג, ו נערה מארסה שהיתה משחררת או גיורת-אף
על פי שנשתחררה או נתגירה, והיא פחותה מבת
שלוש שנים-הרי זו בחנק ככל אשת איש.

ג, ז דין חדש יש במוציא שם רע, ומה הוא החדוש:
שאם נמצא הדבר אמת, ובאו עדים שזנתה
כשהיתה נערה מארסה, ואף על פי שזנתה אחר
שיצאה מבית אביה, ואפלו זנתה אחר שנכנסה
לחפה קדם בעילת הבעל-סוקלין אותה על פתח
בית אביה; אבל שאר נערות מארסות שלא היה
להן דין הוצאת שם רע, שזנו מאחר שיצאו מבית

האב-הרי הן בחנק כמו שבארנו.

ג, ח הא למדת, שבאשת איש שלוש מיתות-יש
אשת איש שהיא בחנק, ויש אשת איש שהיא
בשרפה, ויש אשת איש שהיא בסקלה.

ג, ט והיכן סוקלין את נערה מארסה שזנתה: אם
זנתה בבית אביה-אף על פי שלא העידו עליה
העדים אלא אחר שבאה לבית חמיה, הרי זו
נסקלת על פתח בית אביה; וזת בבית חמיה קדם
שימסר אותה האב-אף על פי שהעידו עליה אחר
שחזרה לבית אביה, הרי זו נסקלת על פתח שער
העיר ההיא. באו העדים אחר שבגרה, או אחר
שבעלה בעלה-אף על פי שהעידו שזנתה בבית
אביה כשהיתה נערה, הרי זו נסקלת בבית הסקלה.
היתה הורתה שלא בקדשה, ולידתה בקדשה-
נסקלת על פתח שער העיר.

ג, י כל מי שמצוטה לסקל אותה על פתח שער
העיר-אם היתה עיר שרפה גויים, סוקלין אותה
על פתח בית דין. וכל מי שמצוטה לסקל אותה על
פתח בית אביה-אם לא היה לה אב, או שהיה לה
אב ולא היה לו בית-הרי זו נסקלת בבית הסקלה,
ולא נאמר "פתח בית-אב" אלא למצוה.

ג, יא הבא על ערוה מן העריות ביאות הרבה-חיב
פרת או מיתת בית דין, על כל ביאה וביאה: אף
על פי שאין בית דין יכולין להמית אלא מיתה
אחת, הרי הביאות נחשבות לו בעברות הרבה. וכן
אם בא ביאה אחת שחיבין עליה משמות הרבה-
אם היה שוגג, מביא קרבן על כל שם ושם, אף
על פי שהיא ביאה אחת, כמו שיתבאר בהלכות
שגגות; ואם היה מזיד, הרי זו נחשבת לו בעברות
הרבה. וכן יש בא ביאה אחת, ולוקה עליה מלקיות
הרבה כמו שיתבאר.

ג, יב שפחה חרופה האמורה בתורה-היא שחציה
שפחה וחציה בת חורין, ומקדשת לעבד עברי:
שנאמר "לא יומתו, כי-לא חפשה"-הא אם
נשתחררה כלה, חיבין עליה מיתת בית דין, שהרי
תעשה אשת איש גמורה, כמו שבארנו בהלכות

אישות.

ג, יג ביאת שפחה זו, משנה מפל ביאות אסורות שבתורה- שהרי היא לוקה, שנאמר "בקרת תהיה"; והוא חיב קרבן אשם, שנאמר "והביא את-אשמו". ואחד שוגג ואחד מזיד בשפחה חרופה, מביא אשם; והבא עליה ביאות הרבה, בין בזדון בין בשגגה- מביא אשם אחד. אבל היא חיבת מלקות על כל ביאה וביאה, אם היתה מזידה, כשאר חיבי לאוין.

ג, יד המערה בשפחה חרופה, ולא גמר ביאתו- פטור: עד שיגמר ביאתו. ואינו חיב אלא על הגדולה, הבעולה, המזידה, וברצונה; אבל אם היתה קטנה, או שלא היתה בעולה, או שהיתה שוגגת, או אנוסה, או ישנה-פטור. וכן אם בא

הלכות אסורי

ד, א הנדה, הרי היא כשאר כל העריות. המערה בה, בין כדרפה בין שלא כדרפה-חיב כרת: ואפלו היתה קטנה בת שלוש שנים ויום אחד, כשאר עריות- שהבת מטמאה בנדה, ואפלו ביום לידתה, ובת עשרה ימים, מטמאה בזיבה. ודבר זה מפי השמועה, שאין הפרש בין גדולה לקטנה, לטמאת נדות וזיבות.

ד, ב ואחד הבא על הנדה כל שבעת הימים, ואפלו לא ראתה אלא יום ראשון, ואחד הבא על יולדת זכר כל שבעה, או על יולדת נקבה כל ארבעה עשר, או על הזבה כל ימי זובה וספירתה, בין שפחה בין משחררת-הכל בכרת: שנאמר בנדה "שבעת ימים תהיה בנדתה", ובזבה נאמר "כל-ימי זוב טמאתה, כימי נדתה תהיה", ובילדת הוא אומר "כימי נדת דותה תטמא", "וטמאה שבעים כנדתה".

ד, ג במה דברים אמורים שהטמאה תלויה בימים, בשטבלה במי מקוה אחר הימים הספורים. אבל נדה וזבה ויולדת שלא טבלו במי מקוה-הבא על אחת מהן, אפלו אחר כמה שנים-חיב כרת,

עליה שלא כדרפה, פטור-שבשפחה חרופה, לא השוה ביאה כדרפה לביאה שלא כדרפה: שנאמר "שכבת-זרע". אבל בשאר ביאות, לא חלק בין ביאה לביאה: שנאמר "משכבי אשה", מגיד הכתוב ששני משכבות לאשה.

ג, טו כל מקום שאמרנו בשפחה חרופה שהוא פטור-הוא פטור מן הקרבן, והיא פטורה מן המלקות; אבל מפין אותן מפת מרדות מדבריהם, אם היו שניהן מזידין וגדולים.

ג, טז בן תשע שנים ויום אחד שבא על שפחה חרופה-היא לוקה, והוא מביא קרבן: והוא שתהיה גדולה ובעולה וברצונה, כמו שבארנו- שאין האיש חיב קרבן עד שתתחיב היא מלקות, שנאמר "בקרת תהיה... והביא את-אשמו".

ביאה פרק ד

שבימים וטבילה תלה הכתוב: שנאמר "ורחצו במים" -בנין אב לכל טמא, שהוא בטמאתו עד שיטבל.

ד, ד הגויים- אין חיבין עליהם משום נדה, ולא משום זבה, ולא משום יולדת. וחכמים גזרו על כל הגויים, זכרים ונקבות, שיהיו כזבים תמיד, בין ראו בין לא ראו-לענין טמאה וטהרה.

ד, ה כל דם שתראה היולדת בתוך שלושה ושלושים שלזכר, וששה וששים שלנקבה-הוא הנקרא דם טהר; ואינו מונע את האשה מבעלה, אלא טובלת אחר שבעה שלזכר ואחר ארבעה עשר שלנקבה, ומשמשת מטתה, אף על פי שהדם שותת.

ד, ו כל חיבי טבילות, טבילתן ביום: חוץ מנדה ויולדת-שהרי הוא אומר בנדה "שבעת ימים תהיה בנדתה", השבעה כן בנדה וטובלת בליל שמיני; וכן יולדת זכר בליל שמיני, ויולדת נקבה בליל חמשה עשר, שהיולדת כנדה, כמו שבארנו.

ד, ז נתאחרה ימים רבים ולא טבלה-כשתטבל, לא תטבל אלא בלילה: שאם תטבל ביום, יטעו ותבוא

נדה אחרת לטבל בשביעי. היתה חולה, או שהיה מקום הטבילה רחוק ואין הנשים יכולות להגיע לו ולחזור בלילה מפני הלסטים, או מפני הצנה, או מפני שנועלין שערי המדינה בלילה—הרי זו טובלת ביום השמיני, או בימים שלאחריו ביום.

ד, ח כל הנשים שיש להן וסת, בחזקת טהרה לבעליהן—עד שתאמר לו טמאה אני, או עד שתחזק נדה בשכונותיה. הלך בעלה למדינה אחרת, והניחה טהורה—כשיבוא אינו צריך לשאל לה, ואפלו מצאה ישנה—הרי זה מתר לבוא עליה שלא בעונת וסתה, ואינו חושש שמה נדה היא; ואם הניחה נדה—אסורה לו, עד שתאמר טהורה אני.

ד, ט האשה שאמרה לבעלה טמאה אני, וחזרה ואמרה טהורה אני, ודרך שחוק אמרתי לך תחלה—אינה נאמנת; ואם נתנה אמתלה לדבריה, נאמנת. פיצד: תבעה בעלה, ואחותו או אמו עמה בחצר, ואמרה לו טמאה אני, ואחר כך חזרה ואמרה טהורה אני, ולא אמרתי לך טמאה אני אלא מפני אחותך או אמי, שמה יראו אותנו—הרי זו נאמנת. וכן כל פיצא בזה.

ד, י היתה משמש עם הטהורה, ואמרה לו נטמאתי—לא יפרש מיד והוא בקשוי, שהניה לו ביציאתו כביאתו; ואם פרש והוא בקשוי, חיב פרת כמי שבעל נדה. והוא הדין, בשאר עריות. אלא פיצד יעשה: נועץ צפירי רגליו בקרקע, ושוהה, ואינו מזדעזע, עד שימות האבר; ואחר כך נשטמ ממנה. ד, יא ואסור לו לאדם שיבוא על אשתו סמוך לוסתה, שמה תראה דם בשעת תשמיש, שנאמר "והזרתם את בני ישראל, מטמאתם". וכמה—אם היתה דרכה לראות ביום, אסור לשמש מתחלת היום; ואם היתה דרכה לראות בלילה, אסור לשמש מתחלת הלילה.

ד, יב עבר וסתה ולא ראתה, מתרת לשמש אחר שתעבר עונת הוסת. פיצד: היתה דרכה לראות בשש שעות ביום, אסורה לשמש מתחלת היום; עברו

שש שעות ביום ולא ראתה, אסורה לשמש עד לערב. וכן אם היתה דרכה לראות בשש שעות בלילה, ועברו ולא ראתה—אסורה לשמש עד שתזרח השמש.

ד, יג דרך בני ישראל ובנות ישראל, לעולם לבדק עצמם אחר התשמיש. פיצד: מקנח האיש עצמו במטלית נכונה לו, ומקנחת האשה עצמה במטלית נכונה לה; ורואין בהן, שמה ראתה דם בשעת תשמיש. ויש לאיש להניח אשתו, שתבדק במטלית שלו—מתוך שנאמנת על שלה, נאמנת על שלו.

ד, יד בגדים אלו שמקנחין בהן—צריכין שיהיו שלפשתן, שחקים ולבנים; והם הנקראים עדים בענין זה. והבגד שמקנח בו, נקרא עד שלו; והבגד שמקנחת היא בו, נקרא עד שלה.

ד, טו הצנועות אינן משמשות עד שיבדקו עצמן תחלה, קדם תשמיש. ואשה שאין לה וסת, אסורה לשמש עד שתבדק; לפיכך היא משמשת בשני עדים, אחד לפני התשמיש ואחד לאחר התשמיש. אבל אשה שיש לה וסת, אינה צריכה עד לפני התשמיש, אלא משום צניעות. אבל אחר תשמיש—הכל צריכין שני עדים, אחד לו ואחד לה.

ד, טז אפלו מעברת, ומניקה, וזקנה, וקטנה—לא תשמש אלא בשני עדים, אחד לו ואחד לה. אבל בתולה, ויושבת על דם טהר—אינה צריכה עדים, שהרי הדם שותת ממנה.

ד, יז המשמש מטתו פעמים רבות, אינן צריכין לבדק שני העדים שלהן על כל ביאה וביאה, אלא מקנח בעד שלו והיא בעד שלה, אחר כל ביאה וביאה כל הלילה; ולמחר יבדקו העדים. נמצא הדם על עד שלו, או על עד שלה—הרי זו טמאה.

ד, יח שמששה מטתה, וקנחה עצמה, ואבד העד—הרי זו לא תשמש פעם שניה, עד שתבדק בעד אחר תחלה: שמה דם היתה, על העד שאבד. הניחה העד תחת הפר, או תחת הפסת, ונמצא עליו דם—אם משוף—טמאה, שחזקתו מן הקנחה; ואם היתה עגול—טהורה, שאין זה אלא דם מאכלת שנהרגה תחת

ד, יט קנחה עצמה בעד הבדוק לה, וטחתו בירכה, ולמחר נמצא עליו דם-הרי זו טמאה; ואין אומרים שפא כשטחה אותו בירכה, נהרגה מאכלת.

ד, כ קנחה עצמה בעד שאינו בדוק לה, ולא ידעה אם היה עליו דם קדם שתקנח בו או לא היה, ונמצא עליו דם-אם היה הדם פגרים ועוד-הרי זו נדה; היה פחות מכאן-טהורה, שאינו אלא מן המאכלת.

ד, כא מי שראת דם בשעת תשמיש, הרי זו מתרת לשמש כשתטהר פעם שניה; ראת דם בפעם שניה, משמשת פעם שלישית; ראת דם כף בשלישית, הרי זו אסורה לשמש עם בעלה זה לעולם.

ד, כב במה דברים אמורים, שלא היה שם דבר לתלות בו. אבל אם שמש סמוך לוסתה, תולה בוסת. היתה בה מכה, תולה במכה; ואם היה דם מפתה משנה מדם שתראה בשעת התשמיש, אינה תולה במכה. ונאמנת אשה לומר, מכה יש לי בתוך המקור שפמנה הדם יוצא; ותהיה מתרת לבעלה,

הלכות אסורי

ביאה פרק ה

ה, א האשה מטמאה באנס, בין לנדה בין לזיבות. כיצד: כגון שקפצה ממקום למקום, או ראת בהמה או עוף מתעסקין זה עם זה וחמדה וראת דם, וכן כל פיוצא בזה-הואיל וראת דם מפל מקום, נטמאת; ומטמאה בכל שהוא-ואפלו ראת דם טפה כחרדל, הרי זו כמי שזב ממנה דמים הרבה.

ה, ב כל הנשים, מטמאות בבית החיצון; ואף על פי שלא יצא הדם לחוץ, אלא נעקר מן הרחם ולא שנת, הואיל ויצא מבין השנים, הרי זו טמאה-ואף על פי שעדין הדם בבשרה, שנאמר "דם יהיה זבה בבשרה". ועד היכן הוא בין השנים, עד מקום שיגיע אליו האבר בשעת גמר ביאה; ובין השנים עצמו, כלפנים.

ה, ג משל משלו חכמים באשה: הרחם שבו נוצר הולד, והוא הנקרא מקור, והוא שדם נדה וזבה

ואף על פי שדם יוצא מן המקור בשעת תשמיש. ד, כג מי שראת דם בשעת תשמיש פעם ראשונה ושניה ושלישית, ואין שם דבר לתלות בו-הרי זו תתגרש, ומתרת להנשא לשני; נשאת לשני, וראת דם כף בשעת תשמיש שלושה פעמים-הרי זו תתגרש, ומתרת להנשא לשלישי. נשאת לשלישי, וראת דם כף בשעת תשמיש פעם ראשונה ושניה ושלישית-הרי זו תתגרש; ואסורה להנשא, עד שתבריא מחלי זה.

ד, כד כיצד בודקת עצמה לידע אם נתרפאת, או לא נתרפאת: מביאה שפופרת שלאבר ופיה רצוף לתוכה, ומכנסת השפופרת עד מקום שהיא יכולה, ומכנסת בתוך השפופרת מכחול ומוך מנח על ראשו, ודופקת אותו עד שיגיע המוך לצואר הרחם, ומוציאה המוך-אם נמצא דם על ראש המוך, בידוע שהדם שהיא רואה בשעת תשמיש מן המקור. ואם לא נמצא על המוך כלום-בידוע שהדם שרואה מדחק הצדדין, וטהורה היא; ומתרת להנשא לאחרים, כמו שבארנו בהלכות אישות.

יוצא ממנו-קוראין אותו חדר, לפי שהוא לפני לפנים. וצואר הרחם כלו, והוא המקום הארוך שמתקבץ ראשו בשעת העבור כדי שלא יפל הולד, ונפתח הרבה בשעת לידה-קוראין אותו פרזוד, כלומר שהוא בית שער לרחם. ובשעת גמר ביאה, האבר נכנס בפרזוד; ואינו מגיע עד ראשו שמבפנים, אלא רחוק ממנו מעט לפי האצבעות.

ה, ד ולמעלה מן החדר ומן הפרזוד, בין חדר לפרזוד, והוא המקום שיש בו שתי ביצים שלאשה, והשבילים שבהן מתבשלת שכבת זרע שלה-מקום זה הוא הנקרא עליה. וכמו נקב פתוח מן העליה לגג הפרזוד, ונקב זה קוראין אותו לול; והאבר נכנס לפנים מן הלול, בשעת גמר ביאה.

ה, ה דם הבא מן החדר, כלו טמא-חוץ מדם טהור, שהתורה טהרתו, ודם קשי, כמו שיתבאר; ודם העליה, כלו טהור-שהוא כמו דם מכה שבמעיים או בכבד או בכליה וכיוצא בהן. ודם הנמצא בפרודוד-אם נמצא מן הלול ולפנים-הרי זה טמא, שחזקתו מן החדר; וחיבין עליו על ביאת המקדש, ושורפין עליו תרומה וקדשים. ואין אומרים, שמא מן העליה ירד דרך הנקב, שרב הדמים הנמצאין כאן, מן החדר.

ה, ו נמצא הדם בפרודוד חוץ לנקב, הרי טמאתו בספק-שמא מן החדר בא, או מן העליה שנת דרך הלול; לפיכך אין שורפין עליו תרומה וקדשים, ואין חיבין עליו על ביאת המקדש.

ה, ז לא כל משקה היוצא מן החדר מטמא, אלא הדם בלבד, שנאמר "דם יהיה זבה"; לפיכך אם שתת מן הרחם לבן, או משקה ירק-אף על פי שסמיכתו פדם-הואיל ואין מראיו מראה דם, הרי זה טהור. וחמשה דמים טמאים באשה, והשאר טהור; ואלו הן-האדם, והשחור, וכקרון פרס, וכמימי אדמה, וכיין המזוג.

ה, ח האדם פיצד הוא עינו: פעמוד שיצא ראשון מדם הקזה שלבני אדם, נותן הדם בפוס; ומקיף לו, ורואה. והשחור: פעין הדיו היבש.

ה, ט פקרון פרסם פיצד: יביא פרסם לח בגוש האדמה שעליו, ולוקח מן הברור שבו הקנה האמצעי שלו, שכלו כמו קנה הוא, ובכל אחד ואחד שלושה קנים, ובכל קנה שלושה עלים; ומקיף הדם לעלה האמצעי שבקנה האמצעי, ורואה בו.

ה, י כמימי אדמה פיצד: יביא אדמה מבקעת סיכני וכיוצא בה, שהיא אדמה, ונותן עליה מים בכלי עד שיעלה המים על העפר פקלפת השום; ואין שעור לא למים ולא לעפר. ומעפרן בכלי, ומשער בהן לשעתו ובמקומו כשהן עכורין; ואם צללו, חוזר ומעפרן.

ה, יא ארבע מראות האלו-אם היה מראה הדם

כמראה כל אחד מהן או עמוק מהן, הרי זה טמא; היה דוהה ממנו, הרי זה טהור. פיצד: היה הדם שחור יתר מן הדיו היבש, טמאה; היה פתוף ממנו-כגון שהיה מראהו פעין הזית השחור, או פעין הנפת, או פעין העורב-הרי זה טהור. וכן בשאר השלוש מראות.

ה, יב כיין המזוג פיצד: חלק אחד יין מן היין השרוני שלארץ ישראל, חי וחדש, ושני חלקים מים; היה מראה הדם עמוק ממנו, או דוהה ממנו-הרי זה טהור: עד שיהיה כמזוג זה, בלבד. ונאמנת אשה לומר, כמראה זה ראיתי ואבדתיו; והחכם מטמא לה, או מטהר.

ה, יג פיצד מקיף ורואה: לוקח המטלית שיש בה הדם בידו, ומביט בו ובידיו, או בעלה שלפרסם, או בדם הקזה שבפוס, או במימי אדמה, או במזוג שבפוס; ועורך לפי מה שעניו רואות, ומטמא או מטהר. ואינו מביט בזכוכית שלכוס מבחוץ, אלא במשקה שבפוס; ויהיה הפוס רחב, משקלו מנה, ומחזיק שני לוגין, כדי שתכנס בו האורה ולא יהיה אפל.

ה, יד אין בודקין הדם אלא על גבי מטלית לבנה, ובחמה; ועושה צל בידו על הדם, והוא עומד בחמה, כדי שיראה עינו, כמות שהיא. ולא כל הרואה צריך לכל אלו הדברים, בכל עת שיראה, אלא טביעות עין יש לחכם בדמים, ובעת שיראה מיד יטמא או יטהר; ואם נסתפק לו במראה מן המראות, צריך להקיף ולערך לדיו או לדם או לשאר המראות.

ה, טו המפלת חתכה-אף על פי שהיא אדמה-אם יש עמה דם, טמאה; ואם לאו, טהורה. ואפלו נקרעה החתכה ונמצאת מלאה דם, הרי זו טהורה-שאין זה דם נדה, אלא דם חתכה. הפילה חתכה קרועה, ודם אגור בתוכה-טמאה.

ה, טז הפילה כמין קלפה, כמין שערה, כמין עפר, כמין יבחושין-אם היה מראה דברים אלו אדם, תטיל למים פושרין: אם נמוחו-הרי זו טמאה, שדם

הוא וקפה, וכל הרואה דם יבש, טמאה; ואם שהו בפושרין מעת לעת, ואחר כך נמוחו-הרי זו ספק טמאה. ואם לא נמוחו מעת לעת-הרי אלו ממכה, וטהורה היא. הפילה כמין חגבים, כמין דגים, שקצים, ורמשים-אם יש עמהן דם, טמאה; ואם לאו, טהורה.

היז האשה שהכניסה שפופרת בפרזוד, וראת הדם בתוך השפופרת-טהורה: שנאמר "דם יהיה זבה בבשרה", עד שתראה בבשרה כדרך שהנשים רואות; ואין דרך האשה לראות בשפופרת.

היח האשה שהשתינה מים, ויצא דם עם מימי רגלים-בין שהשתינה והיא עומדת, בין שהשתינה והיא יושבת-הרי זו טהורה. ואפלו הרגיש גופה ונודעזעה, אינה חוששת: שהרגשת מי רגלים היא זו-שאין מי רגלים מן החדר, ודם זה דם מכה הוא בחלוחלת או בפליה.

היט דם בתולים, טהור הוא; ואינו לא דם נדה, ולא דם זיבה, שאינו מן המקור, אלא כמו דם חבורה. וכיצד דין הבתולה בדמים: אם נשאת קטנה-בין לא ראת דם מימיה, בין שראת דם בבית אביה-הרי זו מתרת לבעלה, עד שתחיה המכה: שכל דם שתראה, מחמת המכה הוא. ואם ראתה דם אחר שתחיה המכה, הרי זו נדה.

הכ נשאת כשהיא נערה-אם לא ראת דם מימיה-הרי זו מתרת לבעלה ארבעה ימים ביום ובלילה, אף על פי שהדם שותת: והוא, שלא חית המכה. ואם ראת דם בבית אביה, ואחר כך נשאת-אין לו לבוא עליה אלא בעילה ראשונה, ופורש; ויהיה דם בתולים זה, כאלו הוא תחלת נדה. ובוגרת שלא ראת דם מימיה, נותנין לה כל לילה הראשון.

ה, כא ארבע לילות שנותנין לנערה שלא ראת דם, אף על פי שהן בסרוגין-בועל לילה, וממתין אפלו שני חדשים או שלושה, ובוכל לילה שניה: והוא, שלא חית המכה. וכן קטנה שנותנין לה עד שתחיה המכה, אפלו לא חית שנה-הרי זה בועל כל השנה, בין בסרוגין בין יום אחר יום.

ה, כב קטנה שנשאת ונעשת נערה תחת בעלה, ועדין הדם שותת מחמת המכה-כל בעילות שבעל כשהיא קטנה, נחשבת לו כלילה אחת; ומשלימין לו ארבעה ימים, בימי הנערות. ואפלו היו השלושה ימים שנותנין לה בימי הנערות בסרוגין, ובעל בכל שני חדשים לילה אחת-הרי זה מתר: והוא, שלא תחיה המכה.

ה, כג כיצד יודעין אם חית המכה או לא חית: היתה רואה הדם בעת שתעמד, וכשתשב לא תראה, ובעת שתשב על הקרקע תראה, ואם תשב על פרים וכסתות לא תראה-עדין לא חית המכה.

ה, כד פסק הדם ולא ראת כלל, בין עומדת בין יושבת על הכל-כבר חיתה המכה; וכן אם לא פסק כלל, אלא תראה הדם אפלו כשהיא יושבת על הפרים והכסתות-אין זה דם מכה, אלא דם נדה. היתה רואה בעת תשמיש, הרי זה מחמת המכה; שמשא מטתה ולא ראת דם, ואחר כך ראת דם שלא מחמת תשמיש-הרי זה דם נדה.

ה, כה הבועל בתולה, ולא יצא ממנה דם, וחזר ובעלה, ויצא דם-אפלו היתה קטנה, הרי זה דם נדה: שאלו היה דם בתולים, היה בא בתחלה. הבועל פחות מבת שלוש שנים ויצא דם, הרי זה דם בתולים.

הלכות אסורי ביאה פרק ו

ו, א דם הנדה, ודם הזבה, ודם הקשי, ודם היולדת, ודם טהר שליולדת-כלו דם אחד הוא, ומן המקור הוא בא, וממעין אחד הוא. ובזמנים בלבד הוא שישתנה דינו, ותהיה רואה דם זו טהורה; וזו נדה, וזו זבה.

ו, ב כיצד: כשתראה האשה דם תחלה, או כשתראה בשעת וסתה, והוא העת שקבעה לנדתה-הרי זו נדה כל שבעת הימים, בין ראת כל שבעה בין

שוות.

ו, ח פיצד: ראת דם בימי זיבתה, בין שראת בתחלת הלילה בין שראת בסוף היום—הרי אותו היום כלו טמא, וכאלו לא פסק הדם מעת שראת עד ששקעה החמה; ומשמרת כל הלילה. אם לא ראת כלום בלילה—משכמת למחר וטובלת אחר שתנין החמה, ומשמרת כל היום; אם לא ראת כלום—הרי זה יום אחד טהור כנגד היום הטמא, והרי היא מתרת לבעלה לערב.

ו, ט ראת דם גם בשני, בין ביומו בין בלילו אחר שטבלה—הרי היום השני טמא, ומשמרת כל ליל שלישי. אם לא ראת—משכמת למחר וטובלת אחר שתנין החמה, ומשמרת כל היום; אם לא ראת כלום—הרי זה יום אחד טהור כנגד שני הימים הטמאים, ומתרת לבעלה לערב.

ו, י ראת דם גם בשלישי, בין ביומו בין בלילו—הרי זו זבה גדולה, וצריכה לספור שבעת ימים טהורים בלא דם: שנאמר "וספרה לה שבעת ימים, ואחר תטהר". וטובלת ביום השביעי אחר הנץ החמה, והרי היא מתרת לבעלה לערב. וביום השמיני מביאה קרבנה—שתי תורים, או שני בני יונה.

ו, יא זבה קטנה שטבלה בלילה שליום השמור, או זבה גדולה שטבלה בליל שביעי—כאלו לא טבלה, והרי היא כנדה שטבלה בתוך שבעה.

ו, יב הבא על זבה גדולה ביום שביעי שלספירה אחר שטבלה, או על זבה קטנה ביום השמור אחר שטבלה—פטור מן הפרת: כיון שטבלה בזמן הראוי לטבילתה, טהורה. ואשה זו תרבות רעה, שהרי בעילתה ומגעה תלויין.

ו, יג פיצד הן תלויין: אם נשלם היום אחר הטבילה, ולא ראת דם—הרי כל שנגעה בו אחר טבילתה, טהור, ובעילתה אחר הטבילה, אין חיבין עליה כלום. ואם ראת דם ביום זה אחר שטבלה—נמצאת זבה למפרע, וכל שנגעה בו למפרע טמא, והיא ובעלה חיבין בקרבן. ולפיכך היא אסורה לבעלה עד לערב, שלא תביא עצמה לידי ספק.

שלא ראת אלא טפה ראשונה בלבד; וראתה דם ביום השמיני—הרי זה דם זיבה, מפני שהוא בלא עת נדתה.

ו, ג וכן כל דם שתראה בתוך הימים שבין וסת נדה ווסת נדה, הרי הוא דם זיבה. והלכה למשה מסיני, שאין בין זמן נדה לזמן נדה אלא אחד עשר יום בלבד.

ו, ד כל שבעת הימים שנקבעה לה וסת בתחלתן—הן הנקראין ימי נדתה, בין ראת בהן דם בין לא ראת. ומפני מה נקראין ימי נדה, מפני שהן ראויין לנדה; וכל דם שתראה בהם, דם נדה יחשב. וכל אחד עשר יום שאחר השבעה—הן הנקראין ימי זיבתה, בין ראת בהן דם בין לא ראת. ולמה נקראין ימי זיבה, מפני שהן ראויין לזיבה; וכל דם שתראה בהן, דם זיבה יחשב. והזהר בשני שמות אלו, שהן ימי נדתה וימי זיבתה.

ו, ה כל ימי האשה מיום שיקבע לה וסת עד שתמות, או עד שיעקר הוסת ליום אחר—תספור לעולם שבעה מתחלת יום הוסת ואחריהן אחד עשר, שבעה ואחריהן אחד עשר; ותזהר במנין, כדי שתדע בעת שתראה דם, אם בימי נדה ראת, או בימי זיבה: שכל ימיה שלאשה כך הן, שבעה ימי נדה ואחד עשר ימי זיבה, אלא אם פן הפסיקה הלידה, כמו שיתבאר.

ו, ו אשה שראת דם בימי זיבתה יום אחד בלבד, או שני ימים זה אחר זה—נקראת זבה קטנה, ונקראת שומרת יום כנגד יום. ואם ראת שלושה ימים זה אחר זה—הרי זו זבה גמורה, והיא הנקראת זבה גדולה, ונקראת זבה סתם: שנאמר "ואשה כי—יזוב זוב דמה ימים רבים"; ומעוט "ימים" שנים, "רבים" שלושה.

ו, ז אין בין זבה גדולה לזבה קטנה, אלא ספירת שבעה והבאת קרבן—שזבה גדולה צריכה לספור שבעת ימי נקיים, וזבה קטנה אינה סופרת אלא יום אחד בלבד; וזבה גדולה מביאה קרבן, כשתטהר. אבל לענין טמאה ואסור ביאה, שתייהן

ו, יד זְבַה שְׁסִפְרָה שֶׁשֶׁת יָמֵי נְקִיִּים, וּבִשְׁבִיעֵי רֵאֵת דָּם-אֶפְלוּ סְמוּךְ לְשִׁקִּיעַת הַחֲמָה-סִתְרָה הַכֹּל, וְחֹזְרֵת לַמְּנוֹת מֵאַחַר הַיּוֹם הַטָּמֵא שֶׁבַעַת יָמֵי נְקִיִּים. פְּלִטָה שֶׁכָּבַת זֶרַע בְּתוֹךְ יָמֵי הַסְּפִירָה-סוֹתֶרֶת יוֹם אֶחָד, מִפְּנֵי שֶׁהִיא כּוֹזֵב שְׂרָאָה קָרִי, שְׁפוֹתֵר יוֹם אֶחָד.

ו, טו רֵאֵת דָּם בְּעֵשִׂירֵי מִיָּמֵי זִיבְתָהּ, וּבְאַחַד עֶשֶׂר, וּבְשָׁנִים עֶשֶׂר-אֶף עַל פִּי שְׂרָאֵת בְּשִׁלּוּשָׁה יָמִים זֶה אַחֵר זֶה-אֵינָה זְבַה גְּדוּלָה, אֲלֵא יִצְאָת מְזִיבוֹת קִטְנָה לְנִדָּה: שְׁיֹם שָׁנִים עֶשֶׂר, מִתְחַלֵּת יָמֵי נִדָּה; וְהִרְוָאָה בִּיָּמֵי נִדְתָהּ-אֵינָה זְבַה, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ.

ו, טז וְזֶה הוּא זֶה שֶׁכְּתוּב בְּתוֹרָה "אוּ כִי-תִזּוּב, עַל-נִדְתָהּ" -שָׂאֵם רֵאֵת שְׁלוּשָׁה יָמִים סְמוּךְ לְנִדְתָהּ, הָרִי זֶה זְבַה: כְּגוֹן שְׂרָאֵת בְּשִׁמְיָנִי לְנִדְתָהּ וּבִתְשִׁיעֵי וּבְעֵשִׂירֵי, שֶׁהֵן רֵאשׁוֹן וְשֵׁנִי וְשְׁלִישִׁי מֵהָאֶחָד עֶשֶׂר יוֹם שֶׁהֵן יָמֵי זִיבְתָהּ.

ו, יז רֵאֵת דָּם בְּאַחַד עֶשֶׂר מִיָּמֵי זִיבְתָהּ, וְטַבְלָה לְעָרֵב שֶׁהוּא לֵיל שָׁנִים עֶשֶׂר, וְשִׁמְשָׁה מִטְתָּה-אֶף עַל פִּי שֶׁהִיא טְמֵאָה וּבוֹעֵלָה טְמֵא, וְעוֹשִׂין מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב-אֵינָם חֵיבִים כֶּרֶת: מִפְּנֵי שֶׁאֵין יוֹם שָׁנִים עֶשֶׂר מִצְטָרֵף לְיוֹם אֶחָד עֶשֶׂר לְעִשׂוֹתָהּ זְבַה, הוֹעִילָה לָּהּ טַבִּילַת לַיִל זֶה לְהַצִּילָה מִן הַקָּרָבָן.

ו, יח טַבְלָה בְּיוֹם שָׁנִים עֶשֶׂר אַחֵר שֶׁתִּנֵּץ הַחֲמָה-הָרִי זֶה אֲסוּרָה לְבַעֲלָהּ עַד לְעָרֵב, כְּדִין כָּל זְבַה קִטְנָה; וְאִם עָבַר וּבַעֲלָהּ, שְׁנִיחֵן פְּטוּרִין מִכְּלוּם: וְאֶפְלוּ רֵאֵת דָּם אַחֵר שֶׁבֵּא עָלֶיהָ בְּיוֹם שָׁנִים עֶשֶׂר, אֵין בְּכַף כְּלוּם, שֶׁזֶה דָּם נִדָּה הוּא, וְאֵינוּ מִצְטָרֵף לְיוֹם שְׁלִפְנָיו.

ו, יט רֵאֵת דָּם בְּסוּף שְׁבִיעֵי לְנִדְתָהּ בֵּין הַשְּׁמֻשׁוֹת, וְרֵאֵת בְּתִשְׁעֵי וְעֵשִׂירֵי-הָרִי זֶה סִפְקָ זְבַה: שְׁמֵא רֵאֵיהָ רֵאשׁוֹנָה בְּלֵיל שְׁמִינֵי הֵיטָה, וְנִמְצָאֵת שְׂרָאֵת שְׁלוּשָׁה יָמִים זֶה אַחֵר זֶה מִתְחַלֵּת יָמֵי זִיבְתָהּ.

ו, כ וְכֵן אִם רֵאֵת דָּם בְּתִשְׁעֵי וְעֵשִׂירֵי מִיָּמֵי זִיבְתָהּ, וְרֵאֵת בְּסוּף יוֹם אֶחָד עֶשֶׂר בֵּין הַשְּׁמֻשׁוֹת-הָרִי זֶה

סִפְקָ זְבַה: שְׁמֵא רֵאֵיהָ אַחֲרוֹנָה בְּיוֹם אֶחָד עֶשֶׂר הֵיטָה, וְהָרִי רֵאֵת שְׁלוּשָׁה יָמִים זֶה אַחֵר זֶה בִּיָּמֵי זִיבְתָהּ.

ו, כא נִדָּה שֶׁבְּדָקָה עֲצָמָה בְּתוֹךְ יָמֵי נִדְתָהּ, וּמִצָּאָה שְׁפִסְקָ הַדָּם, וְאֶפְלוּ פִּסְקָ בְּשָׁנֵי לְנִדְתָהּ, וְשִׁגְגָה אוּ הִזִּידָה וְלֹא בְּדָקָה עַד לְאַחֵר נִדְתָהּ בִּיָּמִים רַבִּים, וְכִשְׁבְּדָקָה מִצָּאָה טָמֵא-אֵין אוֹמְרִים שְׁמֵא כָּל אוֹתָן הַיָּמִים הֵיטָה טְמֵאָה, אֲלֵא כָּל אוֹתָן הַיָּמִים שְׁלֹא בְּדָקָה בְּחֻזְקַת טְהָרָה.

ו, כב בְּדָקָה עֲצָמָה וּמִצָּאָה טָמֵא, אֶפְלוּ בְּדָקָה בְּשִׁבְעֵי לְנִדְתָהּ, וּבֵין הַשְּׁמֻשׁוֹת לֹא בְּדָקָה עֲצָמָה, כְּדִי לְפָרֵשׁ מִטְמֵאֵת נִדָּה, אֲלֵא הַמְתִּינָה יָמִים, וְאַחֵר כֶּף בְּדָקָה וּמִצָּאָה טְהוֹר-הָרִי זֶה סִפְקָ זְבַה; וְאִם מִצָּאָה טָמֵא, הָרִי זֶה זְבַה וְדֹאֵית-שְׁכִינֵן שֶׁבְּתַחֲלָה מִצָּאָה טָמֵא וּבְסוּף טָמֵא, הָרִי זֶה בְּחֻזְקַת שְׁלֹא פִּסְקָ הַדָּם. וְיוֹם רֵאשׁוֹן שֶׁלְנִדָּה-אֶף עַל פִּי שֶׁמִּצָּאָה בּוֹ טְהוֹר-הָרִי זֶה כְּמוֹ שֶׁמִּצָּאָה טָמֵא, שְׁיֹם רֵאשׁוֹן כְּלוֹ הַחֻזְקָה הַמְעִין פְּתוּחָה.

ו, כג זְבַה שֶׁבְּדָקָה עֲצָמָה בְּרֵאשׁוֹן מִיָּמֵי הַסְּפִירָה וּמִצָּאָה טְהוֹר, וְלֹא בְּדָקָה עַד יוֹם שְׁבִיעֵי וּמִצָּאָה טְהוֹר-הָרִי זֶה בְּחֻזְקַת טְהָרָה, וְכֹאֲלוּ בְּדָקָה כָּל שְׁבַעַת וּמִצָּאָה טְהוֹר. וְכֵן אִם בְּדָקָה בְּיוֹם רֵאשׁוֹן מִיָּמֵי הַסְּפִירָה וּמִצָּאָה טְהוֹר, וּבְיוֹם הַשְּׁמִינִי וּמִצָּאָה טְהוֹר-הָרִי זֶה בְּחֻזְקַת טְהָרָה.

ו, כד בְּדָקָה בְּיוֹם שְׁלִישִׁי לְזִיבְתָהּ, וּמִצָּאָה שְׁפִסְקָ הַדָּם, וְלֹא בְּדָקָה בְּיוֹם רֵאשׁוֹן מִיָּמֵי הַסְּפִירָה, וּבְשִׁבְעֵי בְּדָקָה וּמִצָּאָה טְהוֹר-הָרִי זֶה בְּחֻזְקַת טְהָרָה. וְהוּא הַדִּין לְזַב בְּכָל אֵלוֹ הַבְּדִיקוֹת שֶׁהוּא טְהוֹר, וְעָלוּ לוֹ יָמֵי הַסְּפִירָה.

ו, כה כָּל אִשָּׁה שֶׁהִיא סִפְקָ נִדָּה סִפְקָ זְבַה-צְרִיכָה לֵישֵׁב שְׁבַעַת יָמֵי נְקִיִּים מִסְּפָקָ, וְטוֹבֵלַת בְּלֵיל שְׁמִינִי, וְאַחֵר כֶּף תְּהִיָּה מִתְּרַת לְבַעֲלָהּ; וּמִבִּיאָה קָרְבָן זְבַה, וְאֵינוּ נֶאֱכָל כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּמִקְוָמוֹ.

הַלְכוֹת אֲסוּרֵי בִיאָה פָּרָק ז

וספק יולדת.

ז, ו פיצד דין יולדת בזוב: צריכה לישב שבעת ימי נקיים, וטובלת לערב, ואחר כך תהיה מתרת לבעלה, ואחר כך יהיה לה דם טהר; ומביאה קרבן זבה, וקרבן יולדת.

ז, ו לפיכך אם ילדה זכר—אפלו פסק הדם ביום הלידה—סופרת שבעת ימי נקיים, וטובלת. ואם ילדה נקבה, וספרה שבעת ימי נקיים, ושלמו עם ארבעה עשר שללידה, או לאחריהן—הרי זו טובלת, ומתרת לבעלה; ואם שלמו ימי הספירה בתוך ארבעה עשר—הרי זו אסורה לבעלה, עד ליל חמשה עשר.

ז, ח פיצד: הרי שראת דם שלושה ימים, וספרה שבעת ימי נקיים—הרי עשרה, ועדין היא אסורה עד ליל חמשה עשר: שכל ארבעה עשר, היא כנדה. ולמה אין מצריכין את היולדת בזוב לספירת שבעה, אחר שבעה שלזכר ואחר ארבעה עשר שלנקבה—מפני שימי לידתה וימי נדתה שאינה רואה בהן, עולין לה לספירת שבעה כמו שיתבאר. ז, ט יולדת בזוב שלא פסק דמה—אין לה דם טהר, אלא כל דם שתראה כדם זיבה הוא; אבל אם ספרה שבעת ימי נקיים, ושלמו ארבעה עשר שלנקבה, וטבלה, ואחר כך ראת דם בתוך ארבעים שלזכר ושמונים שלנקבה—הרי זה דם טהר.

ז, י ספרה שבעת ימי נקיים, ולא טבלה, ואחר כך ראת דם—הרי זו טובלת, ומתרת לבעלה מיד: שכל ימי טהר, אינן ראויות לא לנדה ולא לזיבה. אבל עצמו שלדם—טמא ומטמא פדין דם הנדה, עד שתטבל.

ז, יא היולדת נקבה, ולאחר ארבעה עשר שלה נתעברה, והתחיל דם הקשי לבוא לה בתוך שמונים—הרי הוא דם טהר, אף על פי שאין קשי לנפלים: שכל דמים שתראה בתוך ימי טהר, טהור הוא עד שתפיל הולד. ומשתפיל, תהיה טמאה לידה—אם הפילה זכר, טמאת זכר, ואם הפילה נקבה, טמאת נקבה. ומונה ימי טמאה וימי מלאה,

ז, א מעברת שהתחלה להצטער, ואחזוה חבלי לידה, והתחיל הדם לצאת קדם שתלד—אותו הדם, הוא הנקרא דם הקשי. היאך דינו: אם בא בימי נדתה, הרי זה דם נדה; והרי זו טמאה נדה. ואם בא בימי זיבתה, הרי זו טהורה, שנאמר בזבה, "דם יהיה זבה בבשרה"—מפי השמועה למדו, זובה מחמת עצמה, ולא מחמת ולד: ובלבד, שתלד ולד חי; אבל אם הפילה, אין קשי לנפלים.

ז, ב ואפלו היה הדם שותת ויורד עם החבלים והצער, ארבעה עשר יום קדם שתלד—הרי זה דם קשי, וטהור; אבל אם התחיל הדם קדם הלידה בחמשה עשר יום או יתר—הרי זה דם זיבה, והרי היא יולדת בזוב.

ז, ג במה דברים אמורים, בשלא פסקו הצירים והחבלים והצער, אלא מתקשה והולכת עד שילדה. אבל אם ראת דם שלושה ימים או יתר בימי זיבתה בצער וחבלים, ופסק הצער ורוח לה מן החבלים אחר השלושה ימים, ועמדה בנחת ארבע ועשרים שעות או יתר—אף על פי שלא פסק הדם, ואף על פי שחזר הצער והחבלים אחר ארבע ועשרים שעות—הרי זו זבה: שאלו היה הדם מחמת הולד, לא פסק הצער ולא החבלים; ואם ילדה אחרי כן, הרי זו יולדת בזוב.

ז, ד ראת דם יום אחד בלא צער ושנים בקשי, וילדה, או שנים בלא צער ויום בקשי, וילדה, או יום בקשי ויום בלא צער ויום בקשי, וילדה—אינה יולדת בזוב; אבל אם ראת יום אחד בקשי ושנים בלא צער, וילדה, או שנים בקשי ואחד בלא צער, וילדה, או יום בלא צער ויום בקשי ויום בלא צער, וילדה—הרי זו יולדת בזוב. זה הכלל: קשי הסמוך ללידה, אין זו יולדת בזוב; שפי הסמוך ללידתה, הרי זו יולדת בזוב.

ז, ה חל שלישי לראיתה להיות ביום הלידה—אפלו כל היום פלו בשפי—אין זו יולדת בזוב, שהרי יום הלידה סמוך לקשי; ראת שני ימים, ובשלישי הפילה, ואין ידוע מה הפילה—הרי זו ספק זבה,

מוֹלַד שְׁנֵי: אִפְלוּ הָיוּ תְּאוּמִים וְהִפְלָה הַיּוֹם אֶחָד, וְהִפְלָה הָאֶחָד אַחַר כָּמָה יָמִים—מוֹנָה לְשְׁנֵי יָמֵי טְמֵאָה, וַיְמִי מְלֵאת.

ז, יב זָבָה שֶׁפָּסַק זֹבָה, וְהִתְחַלָּה לְמִנּוֹת שִׁבְעַת יָמֵי נְקִיִּים, וּבָא לָהּ דָּם קָשִׁי בְּתוֹךְ יָמֵי נְקִיִּים—אֵינוֹ סוֹתֵר, וַיְמִי הַקָּשִׁי עוֹלִים לָהּ לְמַנְיִן שִׁבְעָה; וְכֵן אִם יִלְדָה בְּשִׁבְעַת יָמֵי נְקִיִּים—אֵין הַלֵּידָה סוֹתֵרֶת, וַיְמִי הַלֵּידָה עוֹלִין לָהּ לְמַנְיִן שִׁבְעָה, וְאִף עַל פִּי שֶׁהִיא טְמֵאָה בְּהֵן: שֶׁנֶּאֱמַר "וְאִם—טָהְרָה, מְזוּבָה"—כִּיּוֹן שֶׁטָהְרָה "מְזוּבָה", אִף עַל פִּי שֶׁהִיא טְמֵאָה טְמֵאָה אַחֲרֵת, כְּגוֹן טְמֵאֵת לֵידָה, אוֹ טְמֵאֵת נִדָּה, אוֹ טְמֵאֵת צָרַעַת—הָרִי זֶה סוֹפֵרֶת בְּהֵן; וְאֵין טְמֵאוֹת אֵלוֹ וְכִיּוֹצֵא בְּהֵן, סוֹתֵרִין הַסְּפִירָה.

ז, יג יְמֵי לֵידָתָהּ, וַיְמִי נִדָּתָהּ—אִם לֹא רָאתָ בְּהֵן דָּם—הָרִי אֵלוֹ עוֹלִין לָהּ לְסְפִירַת שִׁבְעַת יָמֵי נְקִיִּים; וְאִם רָאתָ בְּהֵן דָּם—אֵין עוֹלִין לָהּ יְמֵי הָרְאִיָּה, וְלֹא סוֹתֵרִין כָּל הַיָּמִים, אֲלֹא מִשְׁלֵמַת עַל הַיָּמִים שֶׁסְּפָרָה, כְּשִׁיפָּסַק הַדָּם: שֶׁאֵין סוֹתֵר הַכֹּל אֲלֹא רְאִיָּה שְׁלֹזָב, אֲבָל אֵלוֹ סוֹתֵרִין יוֹמֵן בְּלִבָּד.

ז, יד מֵאַחַר שֶׁתְּבִין כָּל הָעֵיִקָּרִים הָאֵלֶּה שֶׁבְּאַרְנוֹ, יִתְבָּאֵר לָךְ מָה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים, שֶׁאִפְשָׁר שֶׁתִּרְאֶה הָאִשָּׁה דָּם מִן הַמְּקוֹר יוֹם אֶחָד יוֹם מֵאָה וְאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם, וְלֹא תִהְיֶה זָבָה. כִּי־צַד: שְׁנַיִם לְפָנֵי נִדָּתָהּ, וְשִׁבְעָה יְמֵי נִדָּתָהּ, וְשְׁנַיִם לְאַחַר יְמֵי נִדָּתָהּ, וְאַרְבָּעָה עָשָׂר קָשִׁי, וְשְׁמוֹנִים שְׁלֹשְׁקָבָה, וְשִׁבְעָה נִדָּה, וְשְׁנַיִם אַחַר יְמֵי הַנִּדָּה.

ז, טו הֵא לְמַדָּת, שֶׁכָּל דָּם שֶׁתִּרְאֶה הָאִשָּׁה אַחַר מְלֵאת תְּחִלָּה—הוּא תְּחִלַּת נִדָּתָהּ, וְאֵין מִשְׁגִּיחִין עַל וְסִתּוֹת שֶׁמְקַדֵּם; לְפִיכֵן הָרוֹאֶה דָּם בְּסוֹף יְמֵי מְלֵאת בֵּין הַשְּׁמֵשׁוֹת, הָרִי זֶה סִפֵּק נִדָּה, שֶׁמָּא בְּלִילָה רָאתָ הַדָּם, שֶׁהוּא תְּחִלַּת יְמֵי נִדָּתָהּ.

ז, טז כָּבֵר בְּאַרְנוֹ שֶׁהַנִּדָּה שֶׁרָאתָ דָּם כָּל שִׁבְעָה—מִתְרַת לְשִׁמְשׁ בְּלִיל שְׁמִינִי, אַחַר שֶׁתִּטְבֵּל; וְזָבָה קִטְנָה—מִשְׁמֵרֶת יוֹם אֶחָד טָהוֹר, וְטוֹבֵלֶת, וּמִתְרַת לְשִׁמְשׁ לְעֶרְב; וְזָבָה גְּדוֹלָה—סוֹפֵרֶת שִׁבְעַת יָמֵי נְקִיִּים, וְטוֹבֵלֶת, וּמִתְרַת לְשִׁמְשׁ בְּלִיל שְׁמִינִי. וְאֵין

בֵּין זְמַן נִדָּה לְנִדָּה, אֲלֹא אֶחָד עָשָׂר יוֹם בְּלִבָּד; וּבְאוֹתָן הָאֶחָד עָשָׂר, תִּהְיֶה זָבָה קִטְנָה אוֹ גְּדוֹלָה. וּמֵאַחַר שֶׁתִּהְיֶה זוֹכֵר כָּל אֵלוֹ הָעֵיִקָּרִים, יִתְבָּאֵר לָךְ זֶה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים.

ז, יז הָאִשָּׁה שֶׁהִחֲזִיקָה כָּל יְמֵיהָ, יוֹם תִּרְאֶה דָּם, וַיּוֹם לֹא תִרְאֶה דָּם—בְּתִחְלָה מִשְׁמֵשֶׁת בְּלִיל שְׁמִינִי, וּבַיּוֹם שְׁמִינִי שֶׁהוּא יוֹם אֶחָד אַחַר יְמֵי נִדָּתָהּ; וּמִשְׁמֵשֶׁת בְּכָל שְׁמוֹנָה עָשָׂר יוֹם, אַרְבַּע לַיְלוֹת בְּלִבָּד, וְאֵינָה יְכוּלָה לְשִׁמְשׁ בְּיָמִים, שֶׁהַיּוֹם הַטָּהוֹר הוּא שְׁמוֹר לְיוֹם הַטְּמֵא. לְפִיכֵן אִם הִיְתָה רוֹאֶה הַדָּם בְּכָל יוֹם טְמֵא, מִתְחַלֵּת הַלֵּילָה—אֵינָה מִשְׁמֵשֶׁת אֲלֹא בְּשְׁמִינֵי בְּלִבָּד, שֶׁהוּא יוֹם אֶחָד אַחַר נִדָּתָהּ.

ז, יח הִיְתָה רוֹאֶה שְׁנֵי יָמִים טְמֵאִין, וְשְׁנֵי יָמִים טָהוֹרִין—מִשְׁמֵשֶׁת בְּשְׁמִינֵי, וּבְשְׁנַיִם עָשָׂר, וְשִׁשָּׁה עָשָׂר, וַיּוֹם עָשָׂרִים.

ז, יט הִיְתָה רוֹאֶה שְׁלוֹשָׁה יָמִים טְמֵאִין, וְשְׁלוֹשָׁה יָמִים טָהוֹרִין—מִשְׁמֵשֶׁת שְׁנֵי יָמִים מִהַשְּׁלוֹשָׁה הַטָּהוֹרִין שֶׁאַחַר יְמֵי נִדָּתָהּ, שֶׁהָאֶחָד מֵהֵן שְׁמוֹר לְשְׁנַיִם הַטְּמֵאִין הַסְּמוּכִין לְנִדָּתָהּ; וְשׁוֹב אֵינָה מִשְׁמֵשֶׁת לְעוֹלָם—שֶׁהָרִי הִחֲזִיקָה זָבָה גְּדוֹלָה, וְאֵין לָהּ שִׁבְעַת יָמֵי נְקִיִּים.

ז, כ הִיְתָה רוֹאֶה אַרְבָּעָה יָמִים טְמֵאִין, וְאַרְבָּעָה טָהוֹרִין—מִשְׁמֵשֶׁת יוֹם אֶחָד שֶׁאַחַר נִדָּתָהּ, וְשׁוֹב אֵינָה מִשְׁמֵשֶׁת לְעוֹלָם.

ז, כא הִיְתָה רוֹאֶה חֲמִשָּׁה יָמִים טְמֵאִין, וְחֲמִשָּׁה טָהוֹרִין—מִשְׁמֵשֶׁת הַשְּׁלוֹשָׁה הַסְּמוּכִים לְנִדָּתָהּ, וְשׁוֹב אֵינָה מִשְׁמֵשֶׁת לְעוֹלָם.

ז, כב הִיְתָה רוֹאֶה שִׁשָּׁה יָמִים טְמֵאִין, וְשִׁשָּׁה יָמִים טָהוֹרִין—מִשְׁמֵשֶׁת בְּחֲמִשָּׁה יָמִים הַסְּמוּכִים לְנִדָּתָהּ תְּחִלָּה, וְשׁוֹב אֵינָה מִשְׁמֵשֶׁת לְעוֹלָם.

ז, כג הִיְתָה רוֹאֶה שִׁבְעָה יָמִים טְמֵאִין, וְשִׁבְעָה טָהוֹרִין—מִשְׁמֵשֶׁת הַשְּׁבוּעַ הָרֵאשׁוֹן הַטָּהוֹר הַסְּמוּךְ לְנִדָּתָהּ, וַיְבֹא אַחֲרָיו שְׁבוּעַ טְמֵא, תִּקְבַּע בּוֹ זָבָה, וְהַשְּׁבוּעַ הַטָּהוֹר שֶׁיְבֹא אַחֲרָיו לְסְפִירָה, וְאִסּוּרָה לְשִׁמְשׁ בּוֹ; וְנִמְצְאָת שְׁלֹא שִׁמְשָׁה מִטָּתָה בְּאַרְבָּעָה שְׁבוּעוֹת, אֲלֹא שְׁבוּעַ אֶחָד. וְכֵן כָּל יְמֵיהָ, מִשְׁמֵשֶׁת

שְׁמוֹנֶה עָשָׂר יוֹם בְּכָל שְׁמוֹנֶה עָשָׂר שְׁבוּעוֹת.
ז, כד פִּיֶּצֶד: שְׁבוּעַ חֲמִישִׁי, הָרִי הִיא זָבָה; שְׁבוּעַ
שֵׁשִׁי, שֶׁהִיא בּוֹ טְהוֹרָה לְסִפְיָרָה; שְׁבוּעַ שְׁבִיעִי,
זָבָה; שְׁבוּעַ שְׁמִינִי, לְסִפְיָרָה; שְׁבוּעַ תְּשִׁיעִי, שֶׁהִיא
רוֹאֵה בּוֹ, חֲמִשָּׁה יָמִים מִמֶּנּוּ מִיָּמֵי גְדָה, וּשְׁנַיִם
מִתְחַלֵּת יָמֵי זִיבָה; מִשְׁמֶרֶת יוֹם אֶחָד מִן הַשְּׁבוּעַ
הָעֲשִׂירִי הַטְּהוֹר, וּמִשְׁמֶשֶׁת שָׁשָׁה; שְׁבוּעַ אֶחָד עָשָׂר,
שֶׁהִיא רוֹאֵה בּוֹ, שְׁנַיִם מִסוּף יָמֵי זִיבָה, וְחֲמִשָּׁה
מִתְחַלֵּת יָמֵי גְדָה; וּמִשְׁמֶשֶׁת חֲמִשָּׁה יָמִים מִשְׁבוּעַ
שְׁנַיִם עָשָׂר הַטְּהוֹר.

ז, כה שְׁבוּעַ שְׁלוֹשָׁה עָשָׂר, זָבָה; וּשְׁבוּעַ אַרְבָּעָה
עָשָׂר, לְסִפְיָרָה; וְכֵן שְׁבוּעַ חֲמִשָּׁה עָשָׂר, זָבָה;
וּשְׁבוּעַ שֵׁשָׁה עָשָׂר, לְסִפְיָרָה; וּשְׁבוּעַ שִׁבְעָה עָשָׂר,
זָבָה; וּשְׁבוּעַ שְׁמוֹנֶה עָשָׂר, לְסִפְיָרָה. וְסוּפֶרֶת עַל
דֶּרֶךְ זֶה לְעוֹלָם.

ז, כו נִמְצְאָתָ אֹמֵר, שֶׁבְּכָל שְׁמוֹנֶה עָשָׂר שְׁבוּעוֹת,
מִשְׁמֶשֶׁת שְׁמוֹנֶה עָשָׂר יוֹם; וְאִלּוּ לֹא אָרַע לָהּ חֲלִי
זֶה, וְהִיָּתָה שְׁבוּעַ גְּדָה וְאֶחָד עָשָׂר יוֹם טְהוֹרָה—הִיָּתָה
מִשְׁמֶשֶׁת בְּכָל הַשְּׁמוֹנֶה עָשָׂר שְׁבוּעוֹת, אֶחָד עָשָׂר
שְׁבוּעוֹת, שֶׁהֵן שִׁבְעָה וְשִׁבְעִים יוֹם. וּבִזְמַן שֶׁהִיא
רוֹאֵה שְׁבוּעַ טָמֵא, וּשְׁבוּעַ טְהוֹר—מִשְׁמֶשֶׁת שְׁמוֹנֶה
עָשָׂר יוֹם, שֶׁהֵם כְּמוֹ רְבִיעַ הַיָּמִים; וְזֶה הוּא שְׁאֲמָרוֹ
חֲכָמִים, מִשְׁמֶשֶׁת רְבִיעַ יָמִיהָ.

ז, כז הִיָּתָה רוֹאֵה שְׁמוֹנֶה יָמִים טָמֵא, וּשְׁמוֹנֶה יָמִים
טְהוֹר—הָרִי זֶה מִשְׁמֶשֶׁת חֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם, מִתּוֹךְ
אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה יוֹם. פִּיֶּצֶד: שְׁמוֹנֶה טָמֵא
שֶׁבַת־חֲלָה, שִׁבְעָה מֵהֵן יָמֵי גְדָתָה, וְיוֹם אֶחָד זִיבוֹת
סוּמוֹף לְגְדָתָה; מִשְׁמֶרֶת לוֹ יוֹם אֶחָד מִן הַשְּׁמוֹנֶה

הַטְּהוֹרִין, וּמִשְׁמֶשֶׁת שִׁבְעָה; וְאַחַר כֵּךְ יָבוֹאוּ לָהּ
שְׁמוֹנֶה טָמֵאִין, מֵהֵן שְׁנַיִם תְּשִׁלוּם יָמֵי זִיבָתָה,
וְשֵׁשָׁה מִיָּמֵי גְדָתָה; וְיָבוֹאוּ שְׁמוֹנֶה טְהוֹרִין, יוֹם אֶחָד
מֵהֵן תְּשִׁלוּם יָמֵי גְדָתָה, וּמִשְׁמֶשֶׁת שִׁבְעָה שְׁנִיּוֹת;
וְאַחַר כֵּךְ יָבוֹאוּ לָהּ שְׁמוֹנֶה טָמֵאִים, מֵהֵן אַרְבָּעָה
תְּשִׁלוּם יָמֵי זִיבָתָה, וְאַרְבָּעָה מִיָּמֵי גְדָתָה, נִמְצְאָתָ
זָבָה גְּדוּלָה, וְצָרִיכָה סִפְיָרֶת שִׁבְעָה; יָבוֹאוּ לָהּ
שְׁמוֹנֶה טְהוֹרִים, סוּפֶרֶת מֵהֵן שִׁבְעָה, וּמִשְׁמֶשֶׁת יוֹם
אֶחָד. נִמְצְאָתָ מִשְׁמֶשֶׁת חֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם, בְּכָל
אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה.

ז, כח הִיָּתָה רוֹאֵה תְּשִׁעָה יָמִים טָמֵא, וְתִשְׁעָה יָמִים
טְהוֹר—מִשְׁמֶשֶׁת שְׁמוֹנֶה יָמִים, בְּכָל שְׁמוֹנֶה עָשָׂר יוֹם
לְעוֹלָם. פִּיֶּצֶד: תְּשִׁעָה הַטָּמֵאִים, שִׁבְעָה מֵהֵן
לְגְדָתָה, וּשְׁנַיִם זִיבוֹת סוּמוֹף לְגְדָתָה; מִשְׁמֶרֶת לָהֵן
יוֹם אֶחָד מִן הַתְּשִׁעָה הַטְּהוֹרִין, וּמִשְׁמֶשֶׁת שְׁמוֹנֶה.
וְכֵן לְעוֹלָם.

ז, כט הִיָּתָה רוֹאֵה עֶשְׂרֵה יָמִים טָמֵא, וְעֶשְׂרֵה יָמִים
טְהוֹר, וּמִעֶשְׂרֵה וּלְמַעְלָה, אִפְלוּ אֶלֶף יוֹם טָמֵא
וְאֶלֶף יוֹם טְהוֹר—יְהִיָּה יָמֵי שְׁמוֹשָׁה כְּמִנְיַן זִיבָתָה.
פִּיֶּצֶד: עֶשְׂרֵה הַטָּמֵאִים, מֵהֵם שִׁבְעָה גְדָה וּשְׁלוֹשָׁה
זִיבָה; עֶשְׂרֵה הַטְּהוֹרִים, סוּפֶרֶת מֵהֵן שִׁבְעָה,
וּמִשְׁמֶשֶׁת שְׁלוֹשָׁה. נִמְצְאוּ יָמֵי הַשְּׁמוֹשׁ שְׁלוֹשָׁה,
וְיָמֵי זִיבוֹת דָּמָה שְׁלוֹשָׁה.

ז, ל וְכֵן מֵאָה יוֹם טָמֵאִין, וּמֵאָה טְהוֹרִין—הַמֵּאָה
הַטָּמֵאִין, שִׁבְעָה מֵהֵן לְגְדָתָה, וּשְׁלוֹשָׁה וְתִשְׁעִים
זִיבוֹת; הַמֵּאָה הַטְּהוֹרִין, שִׁבְעָה מֵהֵן לְסִפְיָרָה,
וּשְׁלוֹשָׁה וְתִשְׁעִים לְשְׁמוֹשׁ. וְכֵן אֶלֶף, וְכֵן כָּל מִנְיַן
וּמִנְיַן עַל דֶּרֶךְ זֶה.

די הייליגע טעג פון שובב"ם, די זעקס וואכן, ש'מות ו'ארא ב'א ב'שלה י'תרו מ'שפטים, זענען ספעציעל מסוגל צו פארעכטן אלע עבירות, די וואכן איז גאר גרינג אז א איד זאל צוריק קומען צום אייבערשטן. ווען א איד זאגט פארן אייבערשטן: "פאשעפער איך האב געטוהן דאס און דאס, איך האב מיר נישט אויפגעפירט ווי מען דארף, און איך וויל תשובה טון און צוריק קומען צו דיר", אויף דעם וועג קען מען זייער גרינג צוריק קומען צום אייבערשטן

עס זענען געווען צדיקים וואס האבן זיך געפירט צו פאסטן תעניתים אין די טעג פון שובב"ם, כדי צו פארעכטן אלע שלעכטס, אבער מיר אין די היינטיגע שוואכע דורות קענען נישט פאסטן, דארפן מיר כאטש טון וואס מען קען יא, צוריק צו קומען צום אייבערשטן.

באמת ווען מען קוקט אריין אין "שער הגלגולים" פון אר"י הקדוש וואס ער שרייבט דארט וויפיל תעניתים א מענטש דארף פאסטן פאר יעדע עבירה וואס ער האט געטון, זעט מען אז עס איז ממש נישט מעגליך עס אויסצופירן, ווייל עס זענען בכלל נישט דא גענוג טעג אינעם גאנצן לעבן פונעם מענטש, צו קענען פאסטן אזויפיל.

דארף מען געדענקן די ווערטער וואס די הייליגע תול' זאגן (ירושלמי ראש השנה פרק ד' הלכה ח') "ביון שקבלתם עליכם עול תורה מעלה אני עליכם באילו לא תטאתם ממיכם", ווען א איד איז מקבל אויף זיך אז ער גייט לערנען תורה, אפילו ער האט געטון וואס ער האט געטוהן, רעכנט אים דער אייבערשטער אזוי ווי ער האט קיינמאל נישט געזינדיגט.

איינמאל האט דער רבי גערעדט מיט רבי נתן איבער די גרויסקייט פון לערנען תורה אז עס וואשט אפ דעם מענטש פון אלע עבירות און פון אלע שלעכטס, האט רבי נתן געפרעגט דעם רבי'ן: "דאס איז אויך ווען דער מענטש האט געזינדיגט אין 'פנים הברית' רחמנא ליצלן, ער איז דורכגעפאלן מיט שמוציגע עקלדיגע עבירות רח"ל, וואס דאס איז גאר הארבע עבירות?" האט זיך דער רבי געבייזערט אויף אים און אים אנגעשריגן: "דו ווייסט דען וואס תורה איז? 'ברית ביסוד ואורייתא בתפארת'" דאס מיינט אז תורה איז נאך גרעסער און עס האט דעם כח אפצוואוואשן דעם מענטש פון די ערגסטע עבירות.

<p>7</p> <p>ראשון Sunday</p>	<p>נו</p> <p>26</p>	<p>תקופה 4:30am</p> <p>עלות השחר 6:07 סו"ז קר"ש - מג"א 9:04 סו"ז תפלה - מג"א 10:03 שקיעה 4:44</p> <p>נץ החמה 7:20 סו"ז קר"ש - גר"א 9:40 סו"ז תפלה - גר"א 10:27 צה"כ לשיטת ר"ת 5:57</p> <p>בבלי: בבא קמא סו • ירושלמי: שבת כה • תוספתא: סכה א נ"ך: איוב ל-לא • רמב"ם: אסורי ביאה א</p>
<p>8</p> <p>שני Monday</p>	<p>נד</p> <p>27</p>	<p>עלות השחר 6:07 סו"ז קר"ש - מג"א 9:05 סו"ז תפלה - מג"א 10:04 שקיעה 4:45</p> <p>נץ החמה 7:20 סו"ז קר"ש - גר"א 9:41 סו"ז תפלה - גר"א 10:28 צה"כ לשיטת ר"ת 5:58</p> <p>בבלי: בבא קמא סו • ירושלמי: שבת כו • תוספתא: סכה ב נ"ך: איוב לב-לג • רמב"ם: אסורי ביאה ב</p>
<p>9</p> <p>שלישי Tuesday</p>	<p>נה</p> <p>28</p>	<p>עלות השחר 6:07 סו"ז קר"ש - מג"א 9:05 סו"ז תפלה - מג"א 10:04 שקיעה 4:46</p> <p>נץ החמה 7:20 סו"ז קר"ש - גר"א 9:41 סו"ז תפלה - גר"א 10:28 צה"כ לשיטת ר"ת 5:59</p> <p>בבלי: בבא קמא סח • ירושלמי: שבת כז • תוספתא: סכה ג נ"ך: איוב לד-לה • רמב"ם: אסורי ביאה ג</p>
<p>10</p> <p>רביעי Wednesday</p>	<p>נט</p> <p>29</p>	<p>יום כפור קטן</p> <p>עלות השחר 6:07 סו"ז קר"ש - מג"א 9:05 סו"ז תפלה - מג"א 10:04 שקיעה 4:47</p> <p>נץ החמה 7:20 סו"ז קר"ש - גר"א 9:41 סו"ז תפלה - גר"א 10:28 צה"כ לשיטת ר"ת 6:00</p> <p>בבלי: בבא קמא טו • ירושלמי: שבת כח • תוספתא: סכה ד נ"ך: איוב לו-לז • רמב"ם: אסורי ביאה ד</p>
<p>11</p> <p>חמישי Thursday</p>	<p>א</p> <p>1</p>	<p>ראש חודש שבט Rosh Chodesh Shevat</p> <p>עלות השחר 6:06 סו"ז קר"ש - מג"א 9:05 סו"ז תפלה - מג"א 10:04 שקיעה 4:48</p> <p>נץ החמה 7:19 סו"ז קר"ש - גר"א 9:41 סו"ז תפלה - גר"א 10:28 צה"כ לשיטת ר"ת 6:01</p> <p>בבלי: בבא קמא ע • ירושלמי: שבת כט • תוספתא: יום טוב (ביצה) א נ"ך: איוב לח-לט • רמב"ם: אסורי ביאה ה</p>
<p>12</p> <p>ששי Friday</p> <p>Candle Lighting 4:31 הדלקת הנרות</p>	<p>ב</p> <p>2</p>	<p>עלות השחר 6:06 סו"ז קר"ש - מג"א 9:05 סו"ז תפלה - מג"א 10:04 שקיעה 4:49</p> <p>נץ החמה 7:19 סו"ז קר"ש - גר"א 9:41 סו"ז תפלה - גר"א 10:28 צה"כ לשיטת ר"ת 6:02</p> <p>בבלי: בבא קמא עא • ירושלמי: שבת ל • תוספתא: יום טוב (ביצה) ב נ"ך: איוב מ-מא • רמב"ם: אסורי ביאה ו</p>
<p>13</p> <p>שב"ק Shabbos</p> <p>הפטרה: כה אמר ד' זמן מוצש"ק 6:03 Shabbos Ends</p>	<p>ג</p> <p>3</p>	<p>וארא</p> <p>עלות השחר 6:06 סו"ז קר"ש - מג"א 9:05 סו"ז תפלה - מג"א 10:05 שקיעה 4:50</p> <p>נץ החמה 7:19 סו"ז קר"ש - גר"א 9:41 סו"ז תפלה - גר"א 10:29 צה"כ לשיטת ר"ת 6:03</p> <p>בבלי: בבא קמא עב • ירושלמי: שבת לא • תוספתא: יום טוב (ביצה) ג נ"ך: איוב מב • שיר השירים א • רמב"ם: אסורי ביאה ז</p>

וְזָעַר עִם הָאֵט נִישְׁט פֿאַראַכְטֵן זײַנע עֲבִירוֹת פֿון די יִנגֶע יָאָרן, דוּרְךָ דָּעם
קוֹמֶען אויף אַים דָּאָגוֹת.

(סֶפֶר הַמִּדּוֹת אוֹת עֲצֻבוֹת סִימָן א')